

INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI

STRATÉGIA

TISZACSEGE

2012-2020

1.2

Tiszacsege polgárainak bevonásával
2012. november

Tartalom

1.	Vezetői összefoglaló	7
1.1.	Hosszú távú jövőkép	8
1.2.	Tiszacsege, az önrendelkező város	8
1.3.	Fejlesztési irányok	8
2.	Keretek, előzmények	11
2.1.	A közösségi tervezés folyamata, tematikája	12
2.1.1.	A tervezés fejlesztési fókuszai	12
2.1.2.	A tervezési folyamat résztvevői	12
2.1.3.	A közösségi tervezés főbb állomásai	13
3.	Elemzés	14
3.1.	A város szerepe a településhálózatban	14
3.1.1.	A város vonzáskörzetének bemutatása	14
3.1.2.	A város szerepe a térségi munkamegosztásban	16
3.2.	A város egészére vonatkozó helyzetelemzés	16
3.2.1.	Városszerkezet	16
3.2.2.	Gazdaság	18
3.2.3.	Társadalom	25
3.2.4.	Települési környezet	33
3.2.5.	Közszolgáltatások	43
3.2.6.	Korábbi fejlesztések	66
3.2.7.	Összegzés	70
3.2.8.	A Város egészére vonatkozó SWOT elemzés	71
3.3.	A városrészek elemzése	75
3.3.1.	Városrészek azonosítása	75
3.3.2.	Városrészek összehasonlító elemzése	77
3.3.2.1.	Városközpont	79
3.3.2.2.	Nyugati lakóterület	82
3.3.2.3.	Keleti lakóterület	84
3.3.2.4.	Turisztikai városrész	86
3.3.3.	Összegzés a városrészekről és azok funkcióiról	87
3.4.	Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek helyzetértékelése	89

3.4.1. Szegregátumok, illetve a szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása	89
3.4.2. A lehatárolt területek helyzetelemzése	93
3.4.2.1. Lakáskörülmények.....	93
3.4.2.2. Infrastrukturális ellátottság	94
3.4.2.3. Foglalkoztatottság.....	95
3.4.2.4. Jövedelmi viszonyok, segélyezés.....	96
3.4.2.5. Közszolgáltatásokhoz való hozzáférés.....	97
3.4.2.6. Közlekedési lehetőségek.....	99
3.4.2.7. Antiszegregációs intézkedések	99
3.4.2.8. Összefoglalás.....	99
4. STRATÉGIA	100
4.1. A város jövőképe	100
4.1.1. Tiszacsege 2025-ben.....	102
4.2. Fejlesztési célok a városra és a városrészekre	104
4.2.1. Átfogó cél.....	104
4.2.2. Középtávú tematikus célok.....	106
4.2.2.1. T1. A gazdasági aktivitás élénkítése	106
4.2.2.2. T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése	107
4.2.2.3. T3. Infrastruktúra fejlesztése a fejlődés szolgálatában	109
4.2.2.4. T4. Megújuló energiaforrások használatának terjesztése	110
4.2.2.5. T5. Hátrányos helyzetű lakosság komplex felzárkóztatása és társadalmi integrációja	111
4.2.3. Városrészekhez kapcsolódó célok	111
4.2.3.1. V1. A Városmegye központi jellegű funkcióinak erősítése és vonzerejének növelése	112
4.2.3.2. V2. A Nyugati lakóterület bővítése és települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében.....	113
4.2.3.3. V3. A Keleti lakóterület települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében	113
4.2.3.4. V4. A turisztikai övezet idegenforgalmi kínálatának bővítése és vonzerejének erősítése a diverzifikált gazdaságszerkezet céljából	114
4.2.3.5. Összegzés a városrészi célokról és fejlesztendő funkciókról	114
4.2.4. Célhierarchia és a célok számszerűsítése	116
4.3. Beavatkozások – az akcióterületek kijelölése	121
4.3.1. Városmegye akcióterület.....	122
4.3.1.1. Az akcióterületen tervezett tevékenységek.....	123
4.3.1.2. Az akcióterületi fejlesztések eredményei és hatásai.....	124

4.3.2. Turisztikai akcióterület.....	126
4.3.2.1. Az akcióterületen tervezett tevékenységek.....	126
4.3.2.2. Az akcióterületi fejlesztések eredményei és hatásai	127
4.3.3. Az akcióterületek és az egyéb kiemelt fejlesztési területek prioritási sorrendje és ütemezése	128
4.4. Fenntarthatósági szempontok	129
4.4.1. A fenntartható környezeti fejlődés programja	129
4.4.1.1. Tiszacsege környezeti problémáinak összefoglalása.....	129
4.4.1.2. Az IVS és a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia, valamint a Nemzeti Éghajlatváltózási Stratégia összhangja	130
4.4.1.3. Az IVS célstruktúrája és a konkrét fejlesztési tevékenységek környezeti szempontú vizsgálata	131
4.4.2. Antiszegregációs program.....	138
4.4.2.1. Az antiszegregációs stratégia általános elvei és célkitűzései	138
4.4.2.2. Kitörési lehetőségek biztosítása	139
4.4.2.2.1. Az oktatáshoz való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosítása	139
4.4.2.2.2. A tanulás lehetőségeinek biztosítása	141
4.4.2.3. Szociális és jövedelmi helyzet javítása.....	142
4.4.2.3.1. Foglalkoztathatóság javítása	142
4.4.2.3.2. Munkaerő-piaci reintegráció	142
4.4.2.3.3. A lakhatási feltételek javítása	143
4.4.2.3.4. Egészségi mutatók javítása	143
4.4.2.4. A városrész élhetőségének fejlesztése, vonzó környezet kialakítása az újonnan betelepülők részére	144
4.4.2.4.1. Közösségi terek kialakítása és szolgáltató funkciók fejlesztése	144
4.4.2.4.2. Személtalrakó helyek bővítése és az illegális személtalrakók felszámolása.....	144
4.4.2.4.3. Alapinfrastruktúrák fejlesztése	144
4.4.2.5. A program megvalósításának lépései	145
4.4.2.5.1. Kitörési lehetőségek biztosítása.....	145
4.4.2.5.2. Szociális és jövedelmi helyzet javítása.....	146
4.4.2.5.3. ..A városrész élhetőségének fejlesztése, vonzó környezet kialakítása az újonnan betelepülők részére	148
4.4.2.6. Antiszegregációs program beavatkozásait tartalmazó összefoglaló tábla (Stratégiai terv) – A tervezett beavatkozások időbeni ütemezése	149
4.4.2.7. Mobilizációs program	151
4.4.2.8. Indikátorok, monitoring.....	152

4.5.	A stratégia külső és belső összefüggései	154
4.5.1.	A stratégia főbb külső összefüggései.....	154
4.5.1.1.	Illeszkedés, összhang a településfejlesztési koncepcióval, településrendezési tervvel	154
4.5.1.2.	Illeszkedés az önkormányzat ágazati vagy tematikus stratégiáival.....	156
4.5.1.3.	Az Önkormányzat Gazdasági Programjában foglalt célkitűzésekkel való összhang.....	157
4.5.1.4.	A Települési Környezetvédelmi Programmal és más környezetvédelmi tervekkel való összhang.....	158
4.5.1.5.	Területi fejlesztési tervdokumentumokkal való összhang.....	158
4.5.2.	A stratégia főbb belső összefüggései.....	159
4.5.3.	A stratégia megvalósításának főbb kockázatai	160
4.5.3.1.	Felmerülő kockázatok.....	160
4.5.3.2.	Kockázatkezelési stratégia	160
5.	MEGVALÓSÍTÁS.....	162
5.1.	A célok elérését szolgáló nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek	162
5.1.1.	Kiszámítható és transzparens szabályozási környezet	162
5.1.2.	Tudatos ingatlan- és kapacitásgazdálkodás	162
5.1.3.	Tervalku	163
5.1.4.	Hatékony és következetes városmarketing tevékenység, pozitív arculat és identitás erősítése	163
5.1.5.	Turisztikai klaszter és a város turisztikai stratégiájának létrehozása	164
5.2.	Az integrált stratégia megvalósításával kapcsolatos szervezeti elvárások	165
5.2.1.	A városfejlesztés jelenlegi szervezeti rendszere	165
5.2.2.	A városfejlesztés tervezett szervezeti rendszere	166
5.3.	Településközi koordináció.....	168
5.4.	Ingatlan gazdálkodási koncepció.....	168
5.4.1.	Az önkormányzat belterületi ingatlanvagyonának áttekintése	169
5.4.1.1.	Az önkormányzat törzsvagyona	169
5.4.1.1.1.	Forgalomképtelen ingatlanok	169
5.4.1.1.2.	Korlátozottan forgalomképes ingatlanok	170
5.4.1.2.	Az önkormányzat egyéb vagyona.....	170
5.4.1.2.1.	Forgalomképes ingatlanállomány	170
5.4.2.	Az ingatlan gazdálkodás alapelvei és stratégiai irányvonalai.....	171
5.4.3.	Az ingatlan gazdálkodás megvalósítása.....	172
5.4.3.1.	Értékesítendő ingatlanok	172
5.4.3.2.	Az önkormányzat tulajdonában maradó ingatlanok	173

5.4.4. Az akcióterületeken található önkormányzati ingatlanok.....	173
5.4.4.1. Városközpont akcióterület.....	173
5.4.4.2. Turisztikai városrész.....	174
6. PARTNERSÉG	174
6.1. Nyilvánosság biztosítása: lakossági és civil tájékoztatás.....	175
6.2. Szakhatósági fórum	176
6.3. Vállalkozói egyeztetések	176
6.4. Együttműködés a környező településekkel	177
6.5. Jövőben alkalmazandó partnerségi eszközök	177
7. AZ IVS EREDMÉNYEINEK NYOMON KÖVETÉSE (MONITORING) ÉS AZ IVS RENDSZERES FELÜLVIZSGÁLATA, AKTUALIZÁLÁSA	179

1. Vezetői összefoglaló

Tiszacsege Integrált Városfejlesztési Stratégiája (IVS) 2012 őszén készült, Tiszacsege Város Önkormányzata Képviselő-testületének döntése értelmében. A stratégiát a Képviselő-testület megbízásából a FM-STAT Kft készítette. Olyan módszert választottak, amely túlmutat a megszokott stratégiakészítésen, és nem csupán statisztikákat és az eddigi dokumentumokat elemezték, hanem közösségi stratégiai tervezés zajlott. Ennek a folyamatnak a keretében a stratégiaalkotást megalapozó közösségi műhelyeken közel 150 ember vett részt. Eközben a város valamennyi, a közelmúltban készült stratégiája, fejlesztési koncepciója feldolgozásra került, és azok szakterületi, részterületi megközelítéseit integrált módon egymáshoz illeszti jelen stratégia. A város helyzete az itt élő aktív polgárok és helyben dolgozó szakemberek, az önkormányzat és intézményeinek munkatársai bevonásával került feltárássra, statisztikák és adatok alapján. A módszertani elvárásoknak megfelelően a legfrissebb rendelkezésre álló, tehát 2001-es Népszámlálás adatai jelentették az alapot. Sajnálatos módon a legutóbbi, tehát a 2011-es népszámlálás adatai még nem kerültek teljes mértékben feldolgozásra. Emiatt igen sok esetben a Polgármesteri Hivatalban rendelkezésre álló adatok kerültek megjelenítésre, valamint munkaügyi és egyéb szervezetek adatgyűjtései.

Emiatt a sokféle, időben jelentős eltéréssel született adatsorok miatt feltétlenül indokolt az IVS helyzetelemzésének aktualizálása, amint a 2011-es népszámlálási adatok hozzáférhetővé válnak. Ezen a helyzeten sem az önkormányzat, sem a stratégiát kidolgozó szakemberek nem tudtak változtatni, ezért egy kemény külső korlátnak, adottságnak kell tekinteni. Még egy szempont alátámasztja azt a javaslatot, hogy az IVS jelenlegi elfogadása után indokolt 1-2 éven belül felülvizsgálni, ez pedig az európai uniós fejlesztési források változása. A 2007-2013-es pénzügyi ciklus utolsó éve kezdődik, ennek az időszaknak a forrásai a következő évtől már nem lesznek elérhetőek, ám a 2014-2020-as időszakról még nem születtek döntések, csupán irányvonalak állnak rendelkezésre. Ezért indokolt mindenképpen a helyzetelemzésnek a 2011-es Népszámlálás adataival való frissítését követően a stratégia és a konkrét fejlesztési elképzelések aktualizálása és hozzárendelhető források térképével történő kiegészítés.

E módszertani és további felhasználásra vonatkozó bevezető után röviden a helyzetelemzés legfőbb megállapításai:

- Tiszacsege sajátos településszerkezete, és földrajzi adottságai, elhelyezkedése különleges érték.
- A város életében alapvetően fontos a mezőgazdaság, a kapcsolódó feldolgozóipar és szolgáltatások.
- A termálvíz és többi természeti kincse védelmet érdemel, lakossági, turisztikai, energetikai felhasználásánál fontos szempont a környezet védelme is.
- A város társadalma biztosítja azokat a lehetőségeket, amelyek élhetővé teszik Tiszacsegét, az intézmények működését és fejlesztését.

- A kialakult hagyományokra épülő programok, a város társadalmát és gazdaságát erősítő kezdeményezések valódi eredmények.
- Munkalehetőség kevesebb van, mint amire szükség lenne, ezek megteremtését részben a mezőgazdaság, annak feldolgozóipara, kisebb mértékben a gyógy- és egészségturizmus, valamint a kapcsolódó, még hiányzó szolgáltatások jelenthetik.
- A civil élet sokszínű, és minden réteg, csoport szempontjaira, egymásra kölcsönösen tekintettel vannak. A munkát nagyra becsüli a város társadalma, és minden tagjától elvárja.
- A város infrastruktúrájában vannak még hiányosságok, intézményi infrastruktúra állapota, a kerékpárutak, a vízvezetők, a közparkok és a közösségi terek, pl. új sportcsarnok, stb. hiányoznak.

1.1. Hosszú távú jövőkép

A közösségi, társadalmi tervezési folyamat során különböző összetételű és érdekelttségű lakossági csoportok által megfogalmazottakból állt össze az a jövőkép, ami a város egy későbbi, vágyott és lehetséges képét festi meg. A jövőkép hosszabb távon, 20 éves távlat nagyságrendjében elképzelt és elérhető lehetőséget fogalmaz meg, a lehetőségekből kiindulva, a város lakóinak igényeit összefogva.

1.2. Tiszacsege, az önrendelkező város

Tiszacsege a Tisza és a Hortobágy határán fekvő különleges és változatos természeti értékekkel rendelkező település. Széles együttműködési rendszerrel bír a Kárpát-medencében, európai és nemzetközi szinten is.

Gazdasága, piaca és energiaellátása nem kiszolgáltatott. A város a természeti és földrajzi adottságai alapján biztosítani tudja polgárai számára az árukhoz, szolgáltatásokhoz való folyamatos hozzáférést.

A település vagyona kulturális, gazdasági és környezeti téren is növekvő. Megtartó képessége, vonzása és visszavonzása erős. Erős középréteggel rendelkezik. Tudásbázisa egyre szélesedik, és a gazdaságot szolgálja. Biztonságos város, megtartja békés, kisvárosias jellegét.

1.3. Fejlesztési irányok

A jövőkép akkor válik elérhetővé, ha nem csupán egy szép vízió, hanem konkrét napi és hosszabb távú cselekvések sora mutat olyan irányokba, amelyek e vízió valóra válását elősegítik. A fenti jövőkép megvalósítása érdekében a következő irányokban történnek fejlesztések:

Önrendelkező, autonóm város

- Tizacsege nagyszerű természeti adottságai lehetővé teszik, hogy a város megtermelje élelmiszerigényének nagy hányadát, a jövőben ipari (különösen feldolgozóipari és ehhez kapcsolódók szállítási, stb.) tevékenységeit megerősítve a munkahelyek segítségével is javítsa lakóinak jövedelmi helyzetét, amivel saját belső piacát is megerősítheti. Az élelmiszer és gazdasági önellátás mellett lépéseket tesz az energetikai önrendelkezés felé, a termálvíz és a mezőgazdasági hulladékok energetikai hasznosítására is.

A Hortobágy Észak-nyugati kapuja, széles kapcsolatrendszerrel

- Tizacsege helyzeténél fogva központi szerepet tölt be a térség életében, az élet számtalan területén. Ennek megfelelően kiépült intézményrendszerrel, széles és messzire nyúló partnerségi kapcsolatokkal rendelkezik a város. Megtalálhatóak azok a szolgáltatások, amelyek az ott élők mindennapjait segítik és élhetővé teszik, biztosítják az oktatás, az egészségügy, a segítő humán szolgáltatásait és a mindennapok alapvető közösségi infrastruktúráját, az intézményeket, szervezeteket.

Értékek és hagyományok megbecsülése

- A város egyedi képe, ami naponta szembesíti az ott élőket és arra járókat a több évszázados hagyományokkal jelentik azt az erőt, amibe kapaszkodva egyaránt becsülete van itt:
 - a természetnek, az élővilágnak, a termálvíznek, a környezetnek egyaránt,
 - a múltnak, emlékeinek, a természettől a városszerkezetig, a hagyományokon és új, közösségi-társadalmi eseményekig,
 - és minden embernek, aki itt él, egyaránt.

TEMATIKUS CÉLOK		
Autonóm város	Központi szereppel és sokrétű külső kapcsolatrendszerrel bíró város	Hagyományokat őrző és értékeket tisztelő város
Energia, víz, élelmiszer terén a lehető legnagyobb önellátás elérése felé tart Tizacsege, belső piaca és élelmiszeripari feldolgozó képessége, turisztikai szolgáltatása megerősödik	Erős és az igényeket kielégítő, jól működő közintézményrendszerrel, infrastruktúrával és szolgáltatásokkal rendelkező város szolgáltatásait a térség lakói is igénybe veszik, és nemzetközi kapcsolatainak köszönhetően a fenntartható város ideájával összeegyeztethető turisztikai potenciálja nő	A Hortobágyhoz és a Tisza folyóhoz kapcsolódó hagyományok továbbélnek, és a múltját, hagyományait, a természetet, és az itt élő embereket tiszteli a helyi társadalom
Belváros	Keleti lakó városrész	Nyugati turisztikai városrész
A belváros a közszolgáltatások központ-	A lakóövezetek élhetőek, biztonságosak és elérhetőek,	A mezőgazdasági, ipari és turisztika munka-

<p>jaként megerősödik. A lakóközetek környékének megújulásával vonzóbbá és élhetőbbé válnak a zsúfoltabb lakóövezetek.</p>	<p>zöld környezet, szolgáltatások teszik élhetőbbé.</p>	<p>lehetőségeket biztosító cégek, szervezetek a helyi lakossággal és a környezet megóvásával összhangban fejlődnek.</p>
--	---	---

1. táblázat: Tematikus célok

A jövőkép alapján kitűzött célokhoz illeszkednek azok a fejlesztések, amelyeket a közösségi tervezési folyamatra alapozottan a város megfogalmazott. Ezek a fejlesztések egyaránt szolgálják az egyes városrészek, valamint a város egészének érdekeit. E fejlesztések között vannak olyanok, amelyek a város egyes területeinek összehangolt megerősítését szolgálják valamint olyan, pontszerűnek nevezett fejlesztések, amelyek jelenleg meglévő hiányok konkrét pótlását illetve szakterületekhez kapcsolódó fejlesztéseket szolgálják. Ezen fejlesztési elképzelések pontosítása is indokolt a közeli felülvizsgálat során, a bevonható külső források függvényében.

Összehangolt, integrált beavatkozások közül a város kettőt is tervez.

Funkcióbővítő akcióterületi terv: Ennek keretében a fürdőtől a városba érkező útvonalak által lehatárolt területnek és városrésznek a teljes, helyi lakosságot és az idegenforgalmat egyaránt kiszolgáló infrastruktúra, szolgáltatások, közösségi terek megújítása szükséges.

Szociális város-rehabilitáció: a város központját jelentő területen a belváros részét képező északi és déli szegregátumban élők felzárkóztatását biztosító fejlesztések és programok megvalósítása. Ehhez közösségi terek kialakítása, közterületek rendbe tétele.

A többi tervezett fejlesztés, amely egy bővíthető lista:

- megújuló és geotermikus erőmű létesítése
- feldolgozóipar fejlesztése
- öntözési csatornahálózat felújítása, újak kialakítása
- városi szintű turisztikai egyesület létrehozása
- új, többfunkciós, komplex közösségi igényeket kielégítő városi sportcsarnok létrehozása, fedett lovarda kialakítása, stb.
- városi kulturális intézmény bővítése
- a lakóövezetekben játszóterek kialakítása
- ipari terület kijelölése és infrastrukturális fejlesztése
- az orvosi rendelőintézet megújítása

- piac fejlesztése
- turisztikai szálláshely fejlesztése
- turista útvonalak kialakítása a városban
- turisztikai termékcsomagok létrehozása a Tisza folyóra és a Hortobágyra alapozva
- a fürdő és a belváros kapcsolatának megerősítése
- valamint a tematikus és városrészi célok között megjelölt közintézményi, infrastrukturális, közösségi, gazdasági stb. fejlesztések.

A fejlesztések megvalósításában kulcsszerepet játszik a város vezetése, de a megkezdett társadalmi közösségi tervezési és fejlesztési folyamatba illeszkedően. A várt eredmények és hatások elérésének feltétele a város vezetésének és intézményeinek munkája, ami a helyi társadalom és gazdaság szereplőivel egyeztetett folyamatban, intézményeiben történik. Ennek kereteit és a szükséges teendőket szintén részletezi az Integrált Városfejlesztési Stratégia.

2. Keretek, előzmények

A közösségi tervezés gondolata – azaz, hogy Tiszacsege fejlesztési terve ne csupán mérnöki, szakértői asztalokon, számítógépeken, hanem a helyben lakók bevonásával, az ő és közösségeik részvételével valósuljon meg 2011-ben merült fel. A szakértő cég ennek alapján állította össze, és tett javaslatot annak megvalósítására. Hazánkban már több éve készülnek Integrált Városfejlesztési Stratégiák. Többségük azonban – az eredeti célokkal ellentétben – egyrészt túlságosan formalizált, elavult adatokon és forrásokon nyugvó, szemléletében korszerűtlen, másrészt az érintettek, azaz a települések lakosainak aktív közreműködése nélkül - „íróasztal mellett” - elkészülő dokumentum. Alkalmatlanok tehát arra, hogy az elkészítésükért felelős települések valódi stratégiai terveiként működjenek az elkövetkező években.

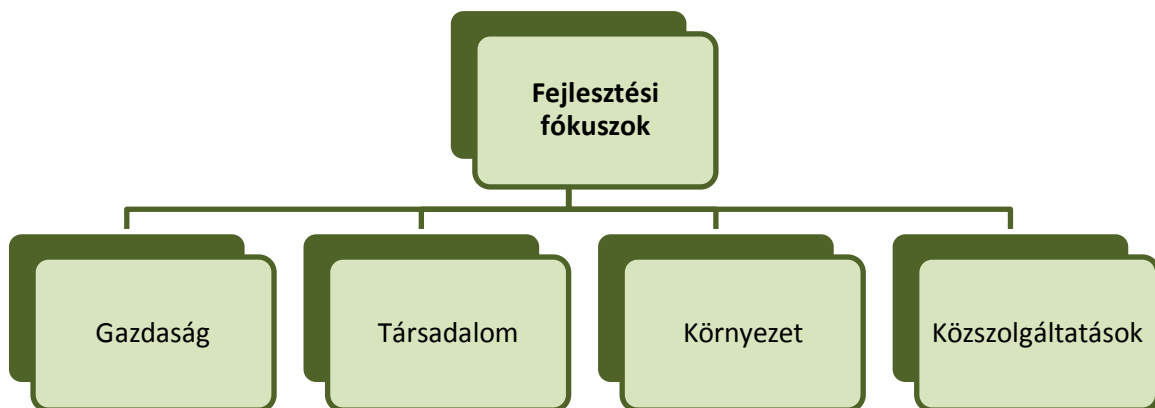
A Tiszacsegén elkészülő IVS ezekkel szemben arra az állításra épül, hogy a fejlesztési irányok meghatározása nem lehetséges a helyben élők lehető legszélesebb köre gondolatainak, szándékainak, terveinek ismerete nélkül. A helyzetet, a szükségleteket ugyanis senki nem ismeri náluk jobban. A „megismerés” mellett fontos az is, hogy a lakosok és közösségeik tevékeny részesei legyenek a fejlesztési irányok megalkotása teljes folyamatának. A célok így lesznek közösek és remélhető az, hogy megvalósításukért a képviselőtestület és az önkormányzati intézmények mellett az egyes emberek, a civil közösségek és a vállalkozások is felelősséget éreznek majd.

Az integrált városfejlesztési stratégia elkészítésének folyamata a jövőben más települések számára is példaértékű lehet, ami hozzájárulhat a város hírnevének növeléséhez. A megfelelően összeállított, a problémákra és a fejlesztési lehetőségekre kellő pontossággal rámutató városfejlesztési stratégia megalapozhatja továbbá Tiszacsege sikerességét az Európai Unió által finanszírozott pályázatok terén, amire nagy szüksége lesz az elkövetkezendő években.

2.1. A közösségi tervezés folyamata, tematikája

2.1.1. A tervezés fejlesztési fókuszai

A tervezési folyamat során az alábbi főbb tématerületeket érintjük. A tématerületeket az önkormányzat közszolgáltatás-szervezési, közigazgatási kötelezettségeit, feladatait figyelembe véve határoztuk meg.

1. ábra: Fejlesztési fókuszok

2.1.2. A tervezési folyamat résztvevői

Stratégiai Programirányító Csoport

A tervezési folyamat közösségi aspektusának garantálása érdekében – az önkormányzat által felkért személyekből – megalakítandó a Stratégiai Programirányító Csoport. E csoport fogadja el a tervezési folyamat menetrendjét, fogalmaz meg szakmai javaslatokat azzal kapcsolatban, ellenőrzi az előrehaladását és tesz javaslatot az esetleges módosításokra, korrekciókra.

Közösségi tervező műhelyek

A településfejlesztési koncepciók időtávja 15-20 év. Kiemelt jelentősége van tehát a település meghatározó személyiségei, véleményformálói konszenzusának, hiszen csak ekkor remélhető a célok és az azok megvalósulását szolgáló programok, projektek, partnerségek és együttműködések folytonossága. Széleskörű konszenzus akkor alakítható ki, ha:

1. a tervezési folyamatban a lehető legkorábbi időpontjától a lehető legtöbben részt vesznek;

2. a tervezési folyamat részeredményei, dokumentumai nyilvánosak, azok kapcsán bárki kifejtheti véleményét.

A széleskörű részvétel biztosítása érdekében a Stratégiai Programirányító Csoport már az első ülése alkalmával meghatározta azt a közel 20-30 személyt, illetve közösséget, akiknek a bevonását tagjai elengedhetetlennek tartják.

A javasolt személyeket az önkormányzat kérte fel a közösségi tervezési folyamatban való részvételre.

2.1.3. A közösségi tervezés főbb állomásai

2. ábra: A közösségi tervezés főbb állomásai

A közösségi tervezésben résztvevők műhelybeszélgetések keretében találkoznak. A műhelyek célja négy fejlesztési fókusz helyzetének elemzése, jövőképeik, célterületeik kijelölése, majd a kapcsolódó konkrét feladatok meghatározása. Az egyes elvégzendő feladatok megvalósítására egy-egy műhelynap keretében került sor.

2.2. Nyilvánosság

A folyamat meghatározó eleme volt, hogy a műhelyek létéről, azok munkájának eredményéről a város lakossága folyamatos tájékoztatást kapjon. Az IVS közmeghallgatáson kerül bemutatásra.

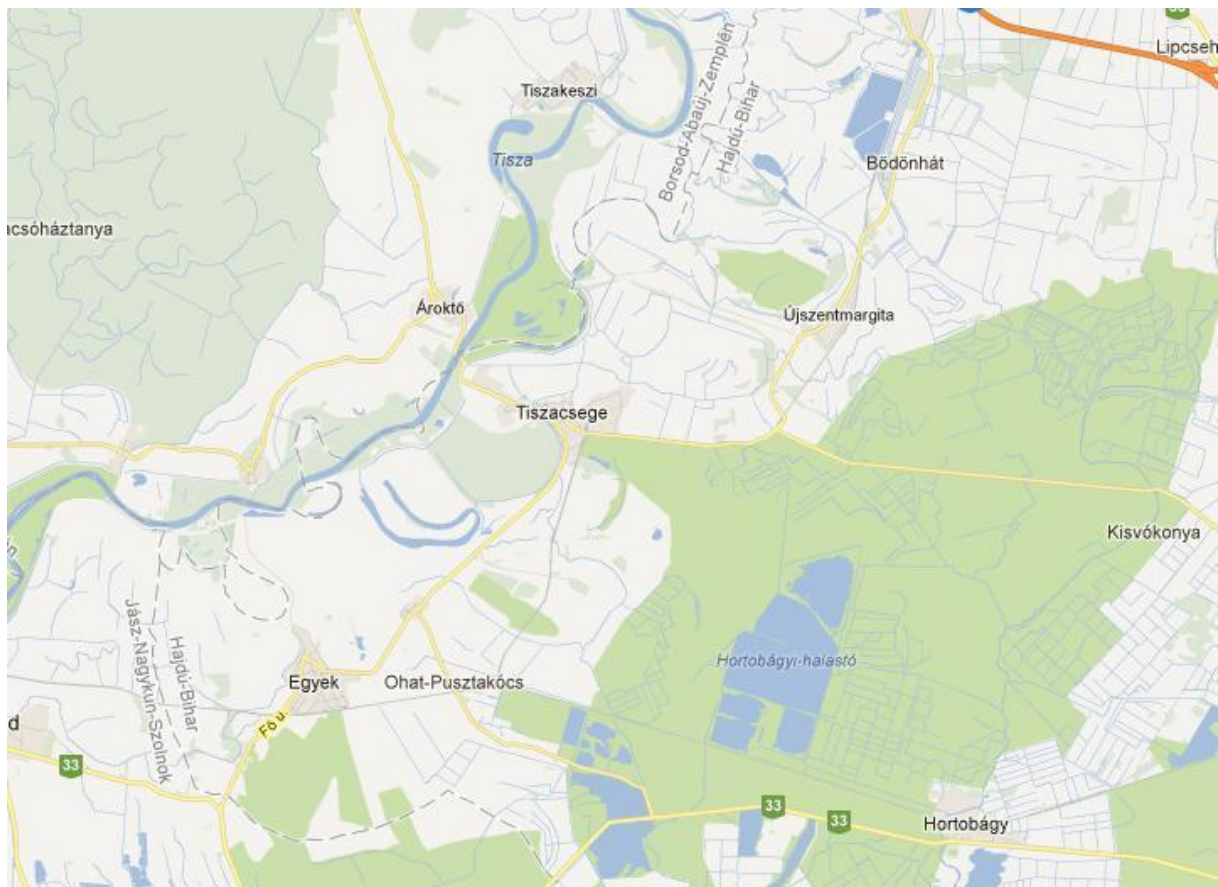
3. Elemzés

3.1. A város szerepe a településhálózatban

A kormányhivatalok, és 2013. január 1-től a járások létrehozásával, az önkormányzati feladatok átcsoportosításával az elemzés területein számos változás lép életbe.

3.1.1. A város vonzáskörzetének bemutatása

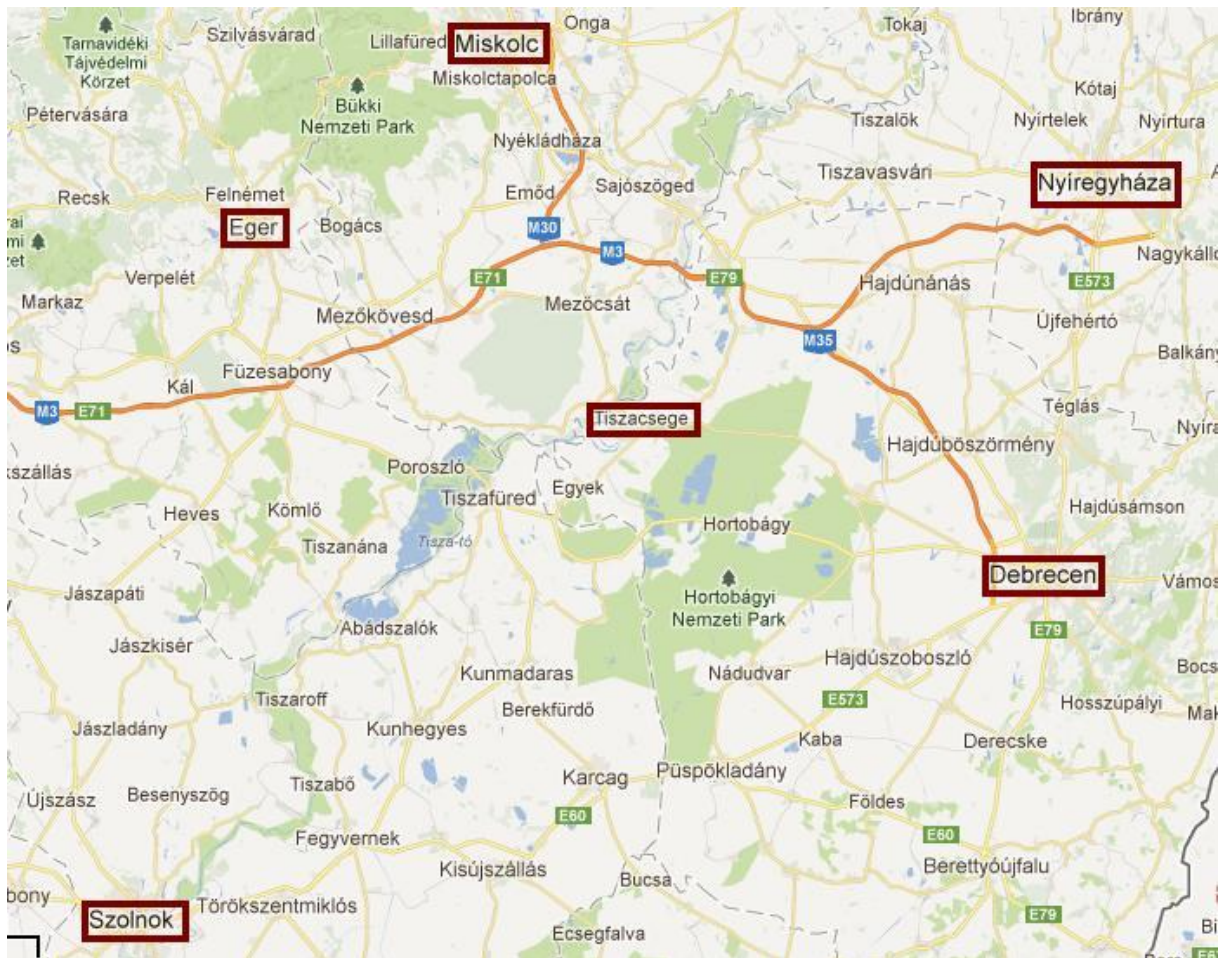
A település Hajdú-Bihar megyében, az ország keleti régiójában helyezkedik el. A város Debrecentől, a megyeszékhelytől Észak-nyugatra, 55 km-re, a szomszédos Szabolcs-Szatmár-Bereg megye megyeszékhelyétől, Nyíregyházától Délnyugatra, 88 km-re, Borsod-Abaúj-Zemplén megye székhelyétől, Miskolctól 84 km-re fekszik. Tiszacsege lakossága közel 5 ezer fő. Hajdú-Bihar megye északkeleti, ritkán lakott térségében fekszik, 136,40 hektár közigazgatási területtel. A településhez tartozik egy üdülőkörzet, amely a település és a Tisza között helyezkedik el.

3. ábra: Tiszacsege környezete és közlekedési elérhetősége
Térképadatok ©2012 Google

Balmazújvárosi kistérség a régió középpontjában található, egyike Hajdú-Bihar megye 9 kistérségének. A területe a Hortobágyot öleli át, amelynek dél-nyugati kapujában található a város. Az M3-as autópályáról a városon át közelíthető meg ez

a páratlan szépségű táj. A kistérségre legjelentősebb vonzó hatással az öt körülölelő megyeszékhely közül Debrecen vonzó hatása a A megyeszékhelyekhez fűződő kapcsolatok az M3-as és M35-ös főközlekedési utak autópályává fejlesztésével még fokozottabbá váltak.

4. ábra: Tiszacsege szélesebb környezete
Térképadatok ©2012 Google

A Balmazújvárosi kistérség a városok ellenére rurális térségnek tekinthető. A települések közötti megközelíthetőségét a megépült autópályák és a 33 főút biztosítja, az Észak-alföldi régió centrumait (Szolnokot, Debrecent, Nyíregyházát) összekötő fő térszerkezeti tengely azonban elkerüli a területet, ami jelentős hátrányokat eredményez.

A kistérség fő statisztikai adatai	
	Balmazújvárosi kistérség
Terület (km ²)	731 km ²
Lakosság száma (fő)	28.904
Kistérséghez tartozó települések száma (db)	4

3. táblázat alapadatok a kistérségről

3.1.2. A város szerepe a térségi munkamegosztásban

A Balmazújvárosi Statisztikai Kistérséget négy település alkotja. Mind a négy település középfokú funkciókat lát el, emiatt a kistérség esetében a kistérségi együttműködés alapjait képező településhierarchia (város-városkörnyék) viszonyrendszer, funkciómegosztás nem érvényesül. A települések önálló „centrumként” működnek funkcionális megosztásban. A külön-külön jelenlévő közszolgáltatások egy helyre integrálása a települések gyengítésével járna, ami nem lehet célja a kistérségi szintű együttműködésnek.

A megyeszékhelyek jelentős piaci és foglalkoztatási potenciált jelentenek a kistérség számára. Elsősorban turisztikai szempontból adottság a Tisza és a Hortobágy közötti elhelyezkedés. A megvalósult autópálya fejlesztések (M3-as és M35-ös) jelentősen oldották a kistérség belső periféria jellegét, az ország centrumtérségeivel és a keleti szomszédos államokkal (Románia, Ukrajna) lényegesen kedvezőbb közúti összeköttetést biztosítanak Tiszacsege számára. A térség adottságai között említésre méltó a kereskedelmi ellátottság meghatározó szerepe is. A települések közötti kapcsolatteremtést az esetek többségében a kereskedelem hívja életre, a vonzás irányát pedig a vásárlók szubjektív döntései szabják meg. Az életkörülmények színvonalát a kereskedelmi alapellátottság és a központok bolthálózatának fejlettsége alapvetően befolyásolja.

3.2. A város egészére vonatkozó helyzetelemzés

3.2.1. Városszerkezet

A város szerkezetét meghatározó főbb közlekedési rendszerek

A város közlekedési és földrajzi szempontból kedvező fekvésű, de az elérhetőséget illetően ellentmondásos helyzet alakult ki. Az M3 autópálya révén a város az európai közlekedési hálózat közelébe került és az elérhetőségi paraméterei sokat javultak. Ugyanakkor a városba közvetlenül csak olyan négy számjegyű úton lehet eljutni, melynek állapota nem megfelelő vagy kimondottan rossz. Az M3-as autópálya lehajtója 24 km-re található a várostól. A legközelebbi határátkelőhelyek Szlovákia (Bánréve 106 km), Ukrajna (Záhony 159 km) és Románia (Nyírábrány 86 km) irányába 2 órán belül közúton elérhetőek. A 33 másodrendű főút ugyan messze, 18 km-re esnek a várostól, de viszonylag gyorsan elérhető.

Tiszacsege a vasúti közlekedést illetően a Budapest- Szolnok- Debrecen- Nyíregyháza-Záhony vasúti fővonalhoz csak közvetve kapcsolódik a Tiszafüred- Debrecen vasúti mellékvonalon keresztül, mely a személyforgalomban és az áruszállításban egyaránt évről-évre veszít a jelentőségéből. A pályaszerkezet elavulásából adódóan egyre lassúbb és egyre kevésbé közkedvelt közlekedési eszközzé vált.

A megyei Területrendezési terv alapján Debrecen hagyományos értelemben vett elővárosi közlekedése Balmazújvárosig tartana. Vizsgálni érdemes a Tiszafüred-Etyek-Balmazújváros közötti vasúti személyszállítás fejlesztésének lehetőségeit, esetleg kapcsolódódását az elővárosi közlekedéshez. Az Európát átszelő úgynevezett V. folyosó részét képezi a Budapest-Miskolc-Szerencs-Nyíregyháza-Záhony vonal, amelynek kiemelt szerepe van a kelet-nyugati áru fuvarozásban.

A vasútvonal fejlesztése mind a személyszállítás, mind a teherszállítás céljából szükséges. A vonalon fekvő települések közös érdeke a vasúthoz fűződő érdekeik érvényesítése és közös intézkedési terv kidolgozása, melyhez a közelben lévő turisztikai szempontból jelentős települések térségi fejlesztési érdekei miatt ugyancsak fontos lehet.

Településszerkezet

A jelenlegi városszerkezet a kétbellelkes területhasználattal alakult ki, jellemzően sugaras halmazos településszerkezettel párosulva. A XVI-XVIII. században a belső, el sem kerített apró lakótelkek területét a sokkal nagyobb gazdálkodási célokat szolgáló „ólas-kertek” övezete vette körül. A XIX. század folyamán megszűnt az „egy család, két telek” jellegű területhasználat, de a városalaprajzban máig megőrződött a belső utca- és telekhálózat sűrű osztása és a külső sáv nagytömbös, nagytelkes rendszere. A város megtelepedése a kelet-nyugati irányú városos átvezető úthoz délről csatlakozó út csomópontja körül kezdődött. A város lakóterületei a főutakhoz kisebb gyűjtő és feltáró utakkal kapcsolódnak. A Tisza közelsége a város központjától észak-nyugati irányban üdülő területtel határolt. Az összekötő út azonban nem ér véget a folyónál, mivel a folyamatosan működő komp biztosítja a továbbközlekedést az M3-as autópályára, és így a főváros irányába.

Meghatározó értékű épületek

A város legrégebbi és első kőépülete a református templom.

Településünk már az Árpádkorban egyházas hely, azonban erről csak az 1332-37-es években keletkezett ún. pápai tizedlajstrom ad hírt. Ezekben az években Mindszentekről elnevezett egyháza és Dömötör nevű papja ismert. A templom építésének ideje a XIV. vagy a XV. század lehet és a kor építőművészetének megfelelően, gótikus stílusban készült.

Erről tanúskodik a nyolcszög három oldalról záruló, egykor támfalás szentélye és a déli oldalon két ablakának kerettördékei. Hogy milyen lehetett az eredeti templom, arra Lázár deák ad választ a mohácsi vész előtt készített, de csak 1528-ban közreadott térképén. A falunkat jelölő vázrajzon templomunkat erődített, bástyával körülvett, lőréses tornyú, mellvédes épületként ábrázolja. Ezzel nemcsak a gótikus építészeti stílusra utal, hanem azt is jelzi, hogy mint a középkorban általában, a templomerőd a lakosság oltalmára is szolgált. Egyébként egy korábbi, 1461-ben kelt

oklevél is erre utal, amikor "vici Chastel", azaz elővárként, várszerű építményként nevezi meg templomot.

Katonaszobor

A Gránátos Katonaszobor első világháborús emlékmű. Az első világháború harcterein 118 csegei katona halt hősi halált. A közadakozásból 1924-ben felállított szobor, az elesett hősöknek állított emléket. A szobor talpázatán a "Pro Patria" felirat és az elesettek névsora olvasható. A szobor alkotója Debreczeni Tibor jeles szobrászművész.

Katolikus templom

A katolikus templom alapkövét 1939.-ben rakták le és a következő évben már fel is szentelték. A barokkos stílusban épült templomot belül freskók díszítik. A templom előtti kereszt, a város első 1332.-ből ismert papjának állít emléket.

Zsellérház

A zsellérház 1833.-ban épült. Népi építészeti műemlékké 1963.-ban nyilvánították. A múzeumház berendezése reprezentálja a múlt század végi paraszti élet rekvizitumait. Az épület fehérre meszelt vályogfalú, kétszeres nádfedezés. A zsellérház vert falból készült, alapozás nélkül. A keskeny tornácot biztosító faoszlopokkal alátámasztott tetőnádval fedett. A fal vesszőfonatát agyaggal tapasztották. A mennyezet alig faragott gerendák közé berakott, vékony husángfára csavart, híg agyaggal mártott szalma.

Tüzelős-ól Múzeum

A város településnéprajzi különlegessége a kétfeltekesség. Ennek lényege, hogy a lakóház csoportja a múlt század közepéig elkülönült a gazdasági udvar szerepét betöltő úgynevezett szálláskertektől, amelyek külső gyűrűként övezték a belső magban épült lakóházakat. A XVIII. században a Tüzelős-ól a szálláskert része volt. A csegei parasztság ezekben az ólakban tartotta a jószágállományt, mely főleg szarvasmarhákból állt.

3.2.2. Gazdaság

Tiszacsege gazdaságát évszázadokon keresztül a mezőgazdaság határozta meg. A 70,4 hektár nagyságú terület az egykor jelentős állattartáshoz szükséges legelők miatt alakult ki. A későbbi időszakban jellemző legeltetési állattartást idővel a szántóföldi

művelés váltotta fel. Ma is a szántó tekinthető dominánsnak, de vannak rét-, legelő művelési ágú területek is. A talajadottságok nagyon jónak mondhatók, így a szántóföldi növénytermesztés a jövőben is versenyképes lehet. Sajnos a versenyképesség egyik velejárója a munkaerővel is takarékoskodó korszerű technológia, aminek következtében ez az ágazat a foglalkoztatásban egyre kisebb arányban tud részt venni. Annyi bizonyos, hogy a lakosság jelentős része még sokáig kötődik a mezőgazdasághoz, és sokan lesznek, akik kisebb mennyiségben (főleg kertekben) termelnek és állítanak elő házilag élelmiszereket. A speciális és biotermékek előállítása piacképesebb, mint a hagyományos termelési és termék-előállítási módok. Az élelmiszer-feldolgozást illetően ígéretes, hogy néhány kis- és középvállalkozó már működik, de jó lenne, ha a jövőben növekedne a hűtőtároló kapacitás, és épülnének szárítók, illetve terménytárolók is.

A XX. század elején a térségi kapcsolódást nyújtó út- és vasútfejlesztéseknek köszönhetően a mezőgazdaság mellett a kereskedelem, a kézműipar, az agrártermékek feldolgozása is meghatározóvá vált.

Tiszacsege fejlődése számára a legnagyobb lehetőséget a természeti értékek közelsége és ebből a szempontból jó földrajzi fekvés (Hortobágy kapuja) jelenti, amelyhez megfelelő turisztikai koncepció, és marketingprogram szükséges. A megyeszékhelyek Tiszacsege számára is felvevőpiacot jelentenek, valamint a helyi turisztikai vonzerők és szolgáltatások fejlesztésének egyik célcsoportját képezhetik. A település az öt megyeszékhely lakossága számára potenciális szuburbanizációs célterület. A tudásalapú és innováció-vezérelt gazdaság (az úgynevezett Lisszaboni folyamat) kiteljesedése szempontjából a megyeszékhelyek - első helyen Debrecen - felsőoktatási bázisa, és a támogatási rendszer „versenyképességi pólus” koncepciója a település számára új fejlődési lehetőségeket, együttműködési formákat nyújt.

Tiszacsegén külön kiemelendő a területe alatt található gyógy- és termálvíz készlet, melyre alapozottan a meglévő gazdasági bázis a turisztikai szolgáltatások irányába diverzifikálható. Az idegenforgalom, vendéglátás valószínűleg hosszabb távon sem lesz képes a helyi gazdaság meghatározó tényezőjévé válni, de a jövedelemtermelésben, foglalkoztatásban és a térség arculatának kialakulásában betöltött szerepe vitathatatlan.

Mutatók / év	2008	2009	2010	2012.
Kft száma	35	37	38	38
Szövetkezetek száma	1	1	1	1
Egyéni vállalkozások száma	77	77	81	79
Részvénytársaságok száma	3	3	4	4
Betéti társaságok száma	27	27	29	28
Östermelők száma	53	49	51	51

3. táblázat vállalkozások adatai

A XX. század elejétől az ipar fontosabb szerepet kapott a település fejlődésében. A feldolgozóipar hatott legnagyobb mértékben a város fejlődésére. Az ipar fejlődése nyomán fejlődött az infrastruktúra, ami megteremtette a további fejlődés hátterét. Az ipar elősegítette az ellátó, szolgáltató szektor növekedését, melyekben egyre

inkább a vállalkozások szerepe dominál. Tiszacsege gazdaságát a KSH legfrissebb adatai alapján készített táblázatból elemeztük. A különböző regisztrált vállalkozások számait tekintve a 2001-es országos felmérések óta jelentős mértékben, több mint kétszeresére nőtt a regisztrált egyéni vállalkozók száma, a mellékfoglalkozású egyéni vállalkozások száma. A nyugdíj mellett vállalkozók száma 5 év alatt közel háromszorosára növekedett. Ez utóbbi jelenség a gazdasági válság és az emiatt megnövekedett árak, a nyugdíjak reálértékének csökkenésére is visszavezethető. Az egyéni vállalkozási formák mellett a nagyobb gazdasági társulások megőrizték a számukat, szerepüket. A korlátolt felelősségű társaságok elterjedése jelent egyedül számottevő fejlődést, csökkenést a betéti társaságok és a mezőgazdasági szövetkezetek száma mutat.

Tiszacsegén a kiskereskedelmi üzletek átlag 53-54%-ban egyéni vállalkozásként üzemelnek. A vendéglátás területén nagyobb szerep jut az egyéni vállalkozókra, ők átlagosan 65%-át jelentik a turisztikai szolgáltatásoknak. Ez a magas arány annak köszönhető, hogy a termálfürdő és kemping által fenntartott kiszolgáló egységen kívül nincs más nagyobb turisztikai célú vendéglátó szolgáltatási központ kiépítve. A szálláshelyek száma gyors, majdnem négyszeres növekedés (2006-2008) után 2009-re a recesszió és a kereslet csökkenés hatására visszaesett, de 10 éves intervallumra nézve így is megduplázódott férőhelyek száma.

A város elhelyezkedése nem csak a természeti adottságok szempontjából kiváló, de az autópályák, az ország- és megyehatárok közelsége miatt a kereskedelem és a logisztikai tevékenységek szempontjából is rejt lehetőségeket, melyek eddig – többnyire – kiaknázatlanok.

Mutatók / év	2008	2009	2010	2011
Kereskedelmi üzletek száma	27	29	29	30
Vendéglátóhelyek száma	14	14	16	17
Összes kereskedelmi vendéglátóhelyek szálláshelyek száma	41	43	45	47

4. táblázat vendéglátó helyekről

A lakosság meglátása szerint a multinacionális kereskedések száma épp megfelelő ahhoz, hogy még a kiskereskedések és a piac is működni tudjon, és közben ne kelljen sokat utazni a helyben nem elérhető termékek beszerzéséhez. A széles szolgáltatói és kereskedelmi spektrumnak köszönhetően a mindennapi élethez szükséges javak beszerezhetők helyben. 2012-ben összesen 30 kiskereskedelmi egység működik a város területén.

Mezőgazdaság

Tiszacsege területének mintegy 75%-a a talajok termékenysége jóvoltából különböző célú mezőgazdasági hasznosításra alkalmas. Ez a termékenység országos 85%-át nem haladja meg. A termőtalajok a város legfontosabb természeti kincsét jelentik. A közigazgatási területen gazdálkodók száma és minősége a reprivatizálással és a kárpótlással jelentősen megváltozott. A korábbi gazdálkodók - mezőgazdasági termelőszövetkezetek - mellett megjelentek a magángazdálkodók is. Örvendetes,

hogy az elmúlt 15 évben a városban szép számmal alakultak kis- és középvállalkozások, amelyek mára megerősödtek, így a foglalkoztatás területén is egyre nagyobb a szerepük. Sokan dolgoznak őstermelőként (51 db), amely abból adódik, hogy a mezőgazdaságnak nagy szerepe van a gazdaságban, valamint a munkahelyek felvevőképessége alacsony. Az emberek a mezőgazdasági tevékenység által önfoglalkoztatóvá válnak. A művelési ágak közül a szántók jelentik a terület legnagyobb részét. A második legnagyobb részt a rét-legelő besorolású területek adják. Tiszacsege földterületének 85%-át e kétféle terület teszi ki. Erdőket csak kisebb foltokban találunk és az utat övező fasorokat is rendre kivágták. Szőlő-gyümölcsös általánosságban nem jellemző, a településen belül, annak kertes övezetében és környékén alakult ki.

Tiszacsege agrártelepülés, melynek egyik fontos eleme az állattartás. Egyéni gazdaságokban főleg a szárnyasok tartása az elterjedt, de sokan tartanak juh (7749 db), szarvasmarha (1497 db), sertés (629 db) állományt is. A város szerkezetén is fellelhető az évszázadokra visszanyúló kétbeltelkes gazdálkodási forma. Ma már sokkal felaprózottabbak, kisebbek a telkek, de még előfordulnak a hagyományos hosszú telekkel rendelkező egyéni gazdaságok. A telkeken való gazdálkodás – különösen a kertvárosi övezetben - sok esetben konfliktust jelent a környéken lakókkal. A városi polgárság nehezen tűri meg az állattartással, vagy egyéb gazdasági tevékenységgel járó levegő-, illetve egyéb környezetszennyezést.

Mutatók	2010. év
Szarvasmarha állomány	1.497
Sertésállomány	629
Lóállomány	88
Juhállomány	7.749
Kecskeállomány	112
Tyúkállomány	38.251
Kacsaállomány	2110
Lúdállomány	15.476

6. táblázat: Egyéni gazdaságok állatállománya és konyhakerti területe
 Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Az 1994-ben megtartott földárverések során a föld nagy része, mintegy 80%-a került magántulajdonba. A nagyszámú magángazdálkodó mellett a nagyüzemi gazdálkodás is jelentőssé vált. 2010-ben 10 db mezőgazdasági szervezetet tartott számon a statisztikai hivatal. Az állattenyésztő és növénytermesztő gazdaságok igyekeznek a helyi piacra termelni, melynek a felvevőképessége alacsony. Sajnos a térségben a feldolgozó ipar még nem épült ki megfelelően (az egész régióra jellemző), így a termelt áruk nagy része máshol kerül feldolgozásra. Az állattartás hosszú távú fenntarthatóságához elengedhetetlen a nagykiterjedésű szántók, legelők megléte, ezt segíti a város jelentős kiterjedtsége. A legjellemzőbb gazdálkodás ma a szántóföldi művelés, amit közel 4300 hektáron végeznek. A művelés alatt álló földterület több mint fele a szántóföld, 42%-a rét, legelő, ami

nagynak mondható. A szántó föld átlagos aranykorona-értéke csak valamivel alacsonyabb az országos átlagnál, a legelők minősége azonban jó.

Mutatók	2010. év
Gazdaságok száma	52
Egyéni gazdaságok száma	51
Szántó	4330 ha
gyep	3193 ha
gyümölcsös	23 ha
Mezőgazdasági terület összesen	7550 ha
Erdő	21 ha

7. táblázat: Mezőgazdasági tevékenységű gazdasági szervezetek száma és területhasználati adatai
 Forrás: KSH Éves településstatistikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

A térségre jellemző az országos átlaghoz képest kiemelkedő lúd és juhtenyésztés, amely a város földrajzi elhelyezkedésével, a Hortobágy közelségével magyarázható.

Jelentős vállalkozások

A koncentrált gazdasági területeken (pl. ipari parkok) elhelyezkedő vállalkozások nincsenek. A település jelentősebb vállalkozásai a mezőgazdaságban, vagy a turizmusban vagy a hagyományos kereskedelmi és szolgáltató szektorban működnek. Hasonlóan a hasonló méretű és helyzetű kisvárosokhoz a település önkormányzata az egyik legnagyobb foglalkoztató.

Gazdasági infrastruktúra

Tiszacsege hatályos településrendezési tervvel rendelkezik. A város tulajdonában jelenleg 3,9 hektár zöldmezős ipartelepítésre alkalmas, összközműves terület van, mely potenciális befektetőket képes fogadni. A rendezési terv további területeket is kijelöl iparfejlesztés céljából. A város világosan megfogalmazott célja, hogy csak olyan ipari-termelő tevékenységek letelepedését támogatja, melyek környezeti hatásai révén nem kerülnek konfliktusba a turisztikai fejlesztésekkel, továbbá amelyek magas szakmai kultúrát igényelnek. Az önkormányzat további területeket jelölt ki iparfejlesztésre, és a korábbi, jelenleg nem üzemelő ipari létesítmények területe is rendelkezésre áll barna-mezős fejlesztésekre.

A város versenyhátrányban van azokkal a településekkel szemben, ahol már megtörténtek a helyi gazdaság lehetőségeit szélesítő, befektetőket vonzó ipari övezetek kialakítása. Kiemelt támogatást élveznek azon jellegű fejlesztések, amelyek segítségével az ipari termelést össze lehet kötni a mezőgazdasági termeléssel.

Turizmus

A fürdő turisztikai szempontból nagy kincs, hiszen a megye egyik legolcsóbb belépőjével látogatható. Azonban jelentős fejlesztések szükségesek ahhoz, hogy megszűnjön a szezonális jellege; az infrastruktúrája és a kísérő szolgáltatások, programok és a kapcsolódó szálláshelyek pedig minden igényt kielégítsenek. A megfelelően átgondolt fejlesztések után a fürdő marketingjén is erősíteni kell (pl.

honlapfejlesztés). A fellendülőben lévő falusi turizmus, a sport- illetve lovas turizmus fejlesztése is növelheti a város idegenforgalmát. A pályázati lehetőségek teljes kihasználása érdekében turisztikai egyesület létrehozását tervezi a város vezetése.

A gyógyfürdő területe 56.594 m² nagyságú. A strand csendes, árnyas, parkosított zöld területeivel kedvenc helye lehet a pihenésre, gyógyulásra váróknak. A fürdő termálvizét 2000-ben gyógyvízzé minősítették. A szolgáltatásokat a fedett fürdő mellett, a kemping, valamint a büfé egészíti ki. Sportolásra lehetőséget biztosít több sportpálya.

A városban található szálláshelyek jelentős fejlesztéseken és bővítéseken mentek keresztül az elmúlt években, de a megfelelő színvonal sok esetben még nem biztosított. A város nem képes nagyobb csoportok, iskolai osztályok, vagy konferencia résztvevők többnapos elhelyezésére, számukra megfelelő színvonalú, méretű helyszín biztosítására. A turizmusfejlesztéssel kapcsolatosan a legnagyobb kihívás a fürdőfejlesztés és a hozzá kapcsolódó szálláshelyfejlesztés.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Vendégéjszakák száma	3704	4743	1430	842	1456	1671	649
vendégek száma	387	1368	502	350	126	147	145

8. táblázat

Fürdővendégek száma

	2007	2008	2009	2010	2011
vendégek száma	67.231	51.740	58.814	39.384	32.540.

9. táblázat

A fürdővendégek száma az elmúlt négy évben 32.540 és 67.231 fő között mozog. Az adatokon látszik, hogy a fürdő minőségi szolgáltatásainak fejlesztésével és az infrastrukturális megújulással folyamatosan fenn tudta tartani a vendégek érdeklődését. Az adatokhoz az is hozzájárul, hogy a környék legolcsóbb árfekvésű fürdője, sokaknak akár egy napra is megéri Tiszacsegére utazni.

Tiszacsege Termálstrand

A Termálstrand az alábbi területmegosztással rendelkezik:

Alapterülete: 56.594 m²

Beépített alapterület: 3700 m²

Pihenőterület: 52.894 m²

Termálstandon történt fejlesztések leírása

1, Tiszacsege Város Önkormányzata 2004-2005-ös megvalósítással állami támogatást nyert a gyógyvizes ülőpados medence teljes felújítására. A beruházás magában foglalta a vízbetápok átépítését, burkolattal való ellátását, használtvíz elvezetés

átépítését, valamint a medence köré kialakítandó épületen belül kiszolgáló, szociális helységek létrehozását.

2, Gyermekek – és Úszómedence vízforgató berendezéssel történő ellátása:

Vízforgató berendezések létesítését a 273/2002.(XII.21.) Korm. rendelettel módosított 121/1996.(VII.24.) Korm. rendelet a közfürdők létesítéséről és működéséről írja elő. A megvalósítás 2006. évben történt. Próbauzem: 2006. május 5.

3, Ülőpados- és lépcsős termálmedencék korszerűsítése:

A medencék víztechnológiai rendszerének, valamint medenceburkolat korszerűsítése ÁNTSZ előírásainak alapján. A munkálatok során megvalósult, hogy vízbefűtés a medencék fenéklemezéből történik az elhasznált víz a medencék körüli túlfolyón kerül elvezetésre. Megvalósulás:2008.05.05.-2008.07.15.

Információs társadalom

A modern kommunikációs technológiához való hozzáférés elengedhetetlen feltétele a gazdasági fejlődésnek. A telekommunikációs eszközök könnyű elérhetősége lehetőséget ad a térségi szereplők, az országos és nemzetközi kapcsolatok kiépítésének. Az utóbbi években a mobil távközlési készülékek térhódítása következtében csökkent a vezetékes távbeszélő hálózatok jelentősége, emiatt a KSH által számszerűsített adatok, sem tükrözik a teljes valóságot. A KSH adatbázisa nem tér ki a mobilszolgáltatók által a településen megkötött szerződésekre. A rohamos informatikai fejlődés következtében, a vezetékes telefonhálózatok már nem szolgálják ki teljes mértékben a vásárlók igényeit.

Az országoshoz hasonlóan Tiszacsege távközlési ellátottsága jól kiépített. Közcélú vezetékes távbeszélő szolgáltató a megyében a Magyar Telecom Rt., és a UPC Magyarország Kft. Az utóbbi években a mobil hálózatok teljes kiépítésével a lefedettség problémák jelentős része megoldódott. A mobilszolgáltatás a T-Mobile, a Telenor és a Vodafone között oszlik meg. A mobil előfizetők száma biztosan meghaladja a vezetékes előfizetőkét. A fiatalabb generációk már a hordozható elektronika használói. A nyilvános közterületi telefonfülkék száma 2001 és 2011 között jelentősen csökkent. A mobilkommunikáció elterjedésével a helyhez kötött kábeles vagy műholdas internet mellett a mobiltelefon és egyéb szolgáltatók által üzemeltetett mobilinternet hálózatok száma, előfizetése rohamosan növekszik.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nyilvános távbeszélő állomások száma	7	6	6	5	5	4	4
Egyéni analóg távbeszélő fővonalak száma	1155	1112	1058	987	875	806	776
Üzleti analóg távbeszélő fővonalak száma	54	53	52	48	45	44	39
Kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt	470	350	219	151	284	393	422

lakások száma							
ISDN vonalak száma	72	62	64	64	60	62	60

10. táblázat: Telefon, Internet, Kábel TV szolgáltatások
 Forrás: KSH Éves településstatistikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Telefon, Kábel TV, és Internet:

2011-ben 2098 db lakást tartott nyilván a KSH, ebből 467 telefontal együtt kötött internet előfizetés és 422 db kábeltévé szolgáltatás volt lakásokba bekötve. Az egyéni analóg távbeszélők, azaz a vezetékes telefonok száma 2005 és 2011 között jelentősen csökkent, 776 tiszacsegei lakásban van csak vezetékes vonal. A TV és telefon nélküli csomagban előfizetett internetbekötések száma csekély átlag 187 körüli.

3.2.3. Társadalom

Népességviszonyok, demográfia

A város népességszáma 1870-től 1960-ig (a háborús éveket leszámítva) fokozatosan növekedett, az 1960-as években a munkalehetőségek hiánya miatt csökkent, majd az új ipari üzemek és infrastrukturális fejlesztéseknek köszönhetően 1970. és 1991. között ismét emelkedett. Az utóbbi évtizedekben jelentősen fogyatkozó a népességszám, melynek oka az országosan is jellemző negatív demográfiai folyamatokban keresendő: a házasságkötések és születések számának csökkenése, miközben a halálozások száma magasabb, mint a születések száma.

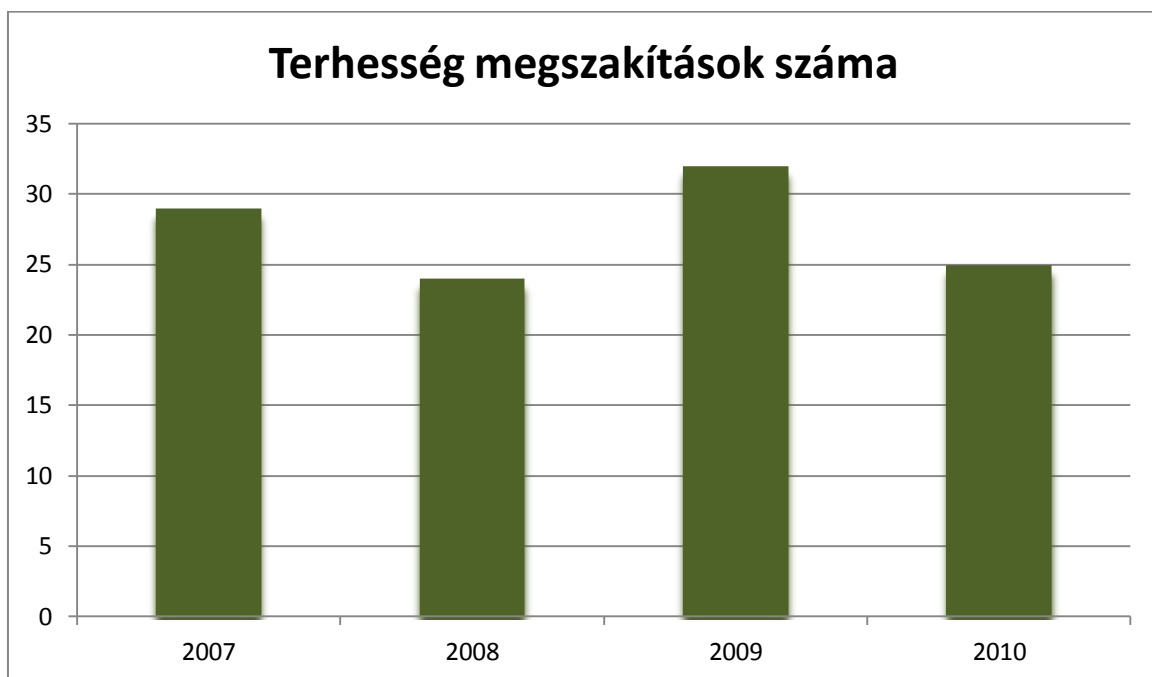
	2000	2001	2003	2005	2007	2009	2011
Lakónépesség száma	5026	5014	4907	4882	4781	4652	4489
Állandó népesség	5267	5222	5125	5101	5012	4941	4846

11. táblázat: Lakónépesség
 Forrás: KSH Éves településstatistikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

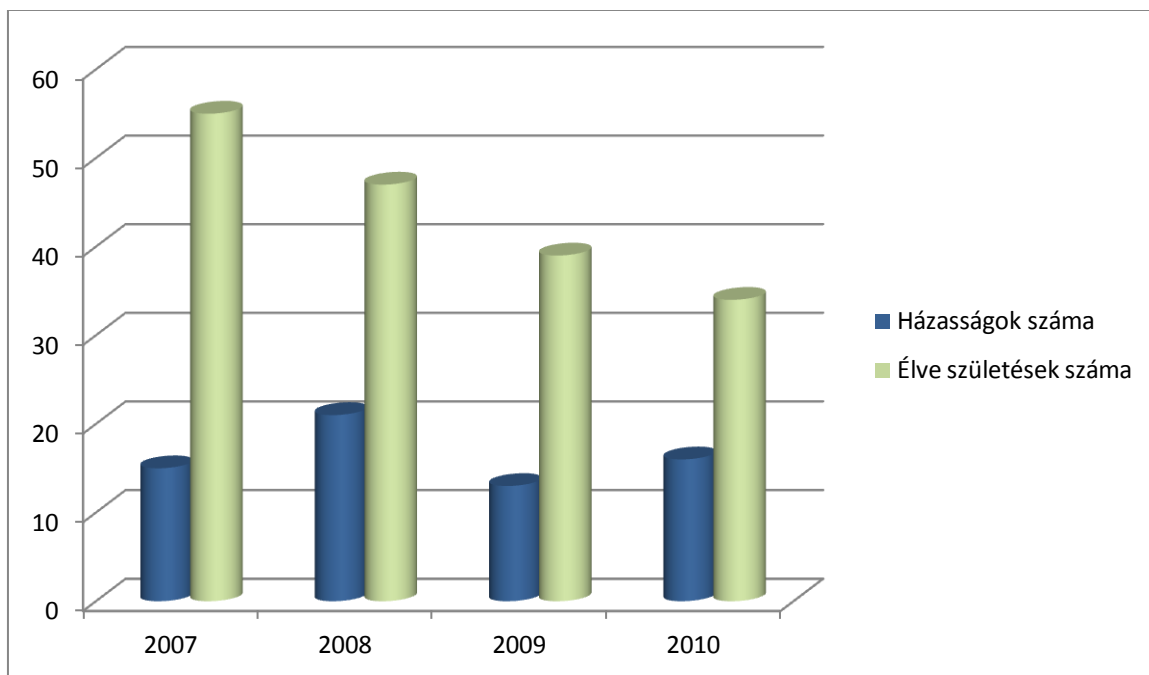
A vándorlási egyenleg szinte évről évre változó képet mutat, általában negatív vándorlási különbözet jellemezte Tiszacsege demográfiai viszonyait. 2011-ben 4846 fő a város népessége, amely 71 fő/km²-es népsűrűséget jelentett. A születések számának csökkenésével, 10 év alatt jelentősen csökkent a gyermekkorúak, fiatalok aránya, és az országos tendenciákhoz hasonlóan megindult a népesség öregedése. A nemek szerinti megoszlásban az aktív korról bezárólag minden korosztályban magasabb a férfiak száma, a nyugdíjas kort azonban már jóval több nő éri el. Növekszik az egyedülálló idősök száma is. E társadalmi, demográfiai tényezők hatásának következtében egyre inkább növekszik az állami gondoskodás szerepe. Munkahellyel a munkaképes korú lakosság 40%-a rendelkezik csupán. A népesség életkor szerinti összetételének változását vizsgálva a 14 év alatti korosztály 3 év alatt 5%-kal csökkent, míg a 60 év feletti korosztály 3 év alatt 8%-kal növekedett.

A fiatalok megtartása a település jövőjének és fejlődésének fontos eleme. A település legfontosabb feladata a népességmegtartó képesség erősítése, az elvándorlás megakadályozása, mely alapot teremthet a jövőbeni fejlesztéseknek. A város népességmegtartó erejét meghatározó módon a munkahelyteremtés, a foglalkoztatás bővítése tudja növelni. A település lakhatósága, a lakosok identitásérzetének nélkülözhetetlen eleme a közbiztonság és a társadalmi stabilitás. Tiszacsege is küzd az országos tendenciának számító elöregedéssel, a negatív gazdasági és társadalmi folyamatok következtében a fiatalok, sőt teljes családok elvándorlásával. A fiatalok röghöz kötése szerencsére nem célja a város vezetésének, hazatérésük viszont annál inkább.

A népesség csökkenésének közvetlen okai között Tiszacsegén egyrészt a születések csökkenése, másrészt a természetes népességfogyás, a halandóság növekedése figyelhető meg. 2001-ben 49, míg 2010-ben csak 34 gyermek született. A terhesség megszakítások száma tovább növeli a negatív irányt. A halálokokat vizsgálva első helyen a szív-és keringési rendszer megbetegedései állnak (50%), majd 33%-kal követik a daganatos megbetegedések. További 5-5%-ért felelősek a légzőszervi megbetegedések és a cukorbetegség.

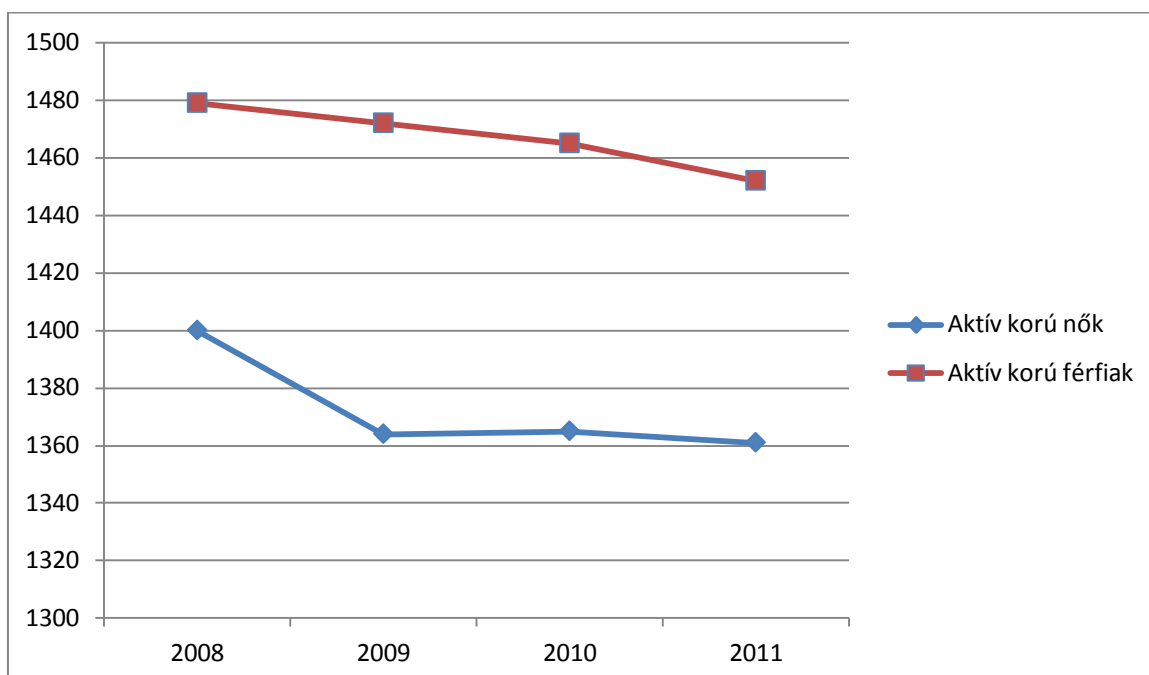
5. ábra: Terhesség megszakítások száma 2007-2010 között Forrás: KSH Éves településstatistikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

6. táblázat: Halálozások és élveszületések száma 2001-2010 között
 Forrás: KSH Éves településstatistikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

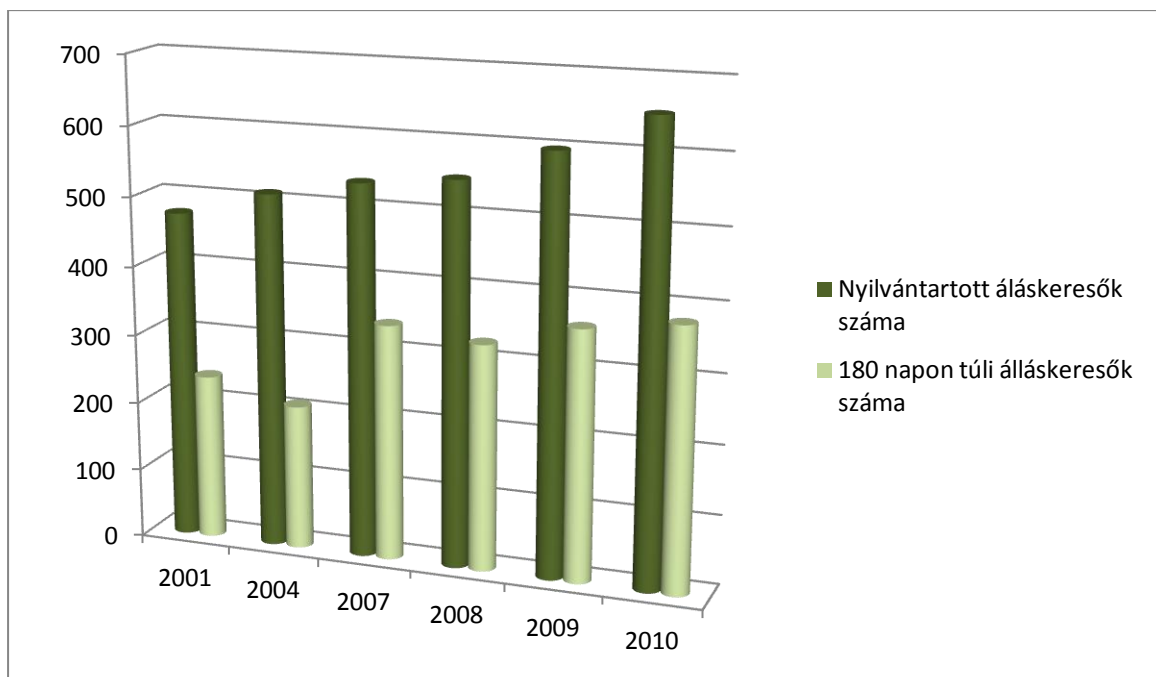
Munkahelyek, foglalkoztatás

Tiszacsegén 2011-ben a munkaképes korú lakosság (2889 fő) számához viszonyított regisztrált munkanélküliek aránya 18,3%. E mutatónál azonban figyelembe kell venni két tényezőt. Egyrészt nem minden munkanélküli van regisztrálva, másrészt a regisztrált munkanélküliek közül sokan, 20-25%-ban évek óta jelen vannak a munkaügyi központ nyilvántartásában, tehát tartósan munkanélküliek.

7. ábra: Aktív korú férfiak és nők számának alakulása 2008-2011
 Forrás: KSH Éves településstatistikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

A végzettségeket tekintve a legtöbb regisztrált munkanélkülit a szakmunkás bizonyítvánnyal és a nyolc osztállyal rendelkezők teszik ki. Harmadik helyen a középiskolát végzettek vannak. A regisztrált munkanélküliek körében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma több okból is alacsony. Egyrészt kevesebben vannak, mint a középfokú végzettségűek, másrészt ennek a rétegnek a körében legnagyobb az elvándorlás. A helyi munkaerő piacon nincs akkora keresletük, a nagyobb városokban jobban, sokszor magasabb bérezéssel tudnak elhelyezkedni. A közeli megyeszékhelyek (Debrecen, Nyíregyháza) elszívó erejét itt érdemes újra megemlíteni.

8. ábra: A nyilvántartott álláskeresők számának alakulása 2001-2010 között
 Forrás: KSH Éves településstatistikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

A néhány éve jelentősen emelkedő minimálbér hatására megfigyelhető volt a munkanélküli réteg aktivizálódása munkaviszony létesítése iránt, hiszen jelentős különbség lett a munkabér és a segély összege között. Ezek a munkanélküliek azonban nagyon sok esetben csak alkalmi munkavállalóként a másodlagos munkaerőpiacon tudnak/tudtak elhelyezkedni. A mezőgazdaság tipikusan ilyen másodlagos, idénymunkákkal látja el a dolgozni akaró munkanélküliek egy részét.

Korosztályos besorolásban az álláskeresők száma viszonylagos állandóságot mutat. Az aktív korúak körében a kezdő 20-25 éves fiatalok, és a nyugdíj előtt álló 50-55 éves idősebbek vannak a legnehezebb helyzetben. A regisztrált álláskeresők 27,5%-át a 20-30 év közötti fiatalok, másik 21%-át pedig az ötven év felettek teszik ki, a legkisebb mutatókat a 35-50 év közötti munkavállalók hozzák. A huszonevesek körében a 70-80 főből 49 volt pályakezdő munkanélküli 2010-ben. Szomorú tény, hogy a folyamatosan csökkenő népességszám, és az egyre öregedő korfa mellett folyamatosan, évről évre nő a munkanélküliek száma, elsősorban a fiatalok körében.

Az álláskeresők száma 4 éven belül változóan alakul, egyfajta hullámvázis jellemző, melynek több oka van: a szezonális munkák és a közfoglalkoztatás beindulásával április, május, június hónapokban csökkenés, míg nyár végétől kezdődően – egyrészt az előbbi munkák megszűnésével, másrészt a pályakezdők beáramlásával, illetve az esetleges létszámleépítések eredményeként – ismételt növekedés figyelhető meg. A munkanélküliek számán belül a tartós munkanélküliek száma folyamatos emelkedést mutat. Az álláskeresők iskolai végzettségét tekintve megállapítható, hogy a szakképzetlen, 8 általános iskolai osztályt végzettek aránya magas (44,4%), de a szakmunkásképzőt végzettek is 36,3%-ot képviselnek. Nemek szerint változás következett be az elmúlt évek tendenciáiban: a férfiak aránya csökkent, ezzel egyidejűleg a nőké növekedett, 2010-ben a nők aránya 51%. 2010-ről 2011-re 80 fővel csökkent a munkanélküliek száma. A 2011. decemberi állapot szerint a város munkaképes korú népessége 2889 a nyilvántartott álláskeresők száma 530 fő.

A foglalkoztatási gondok enyhítése elsődleges feladata a város vezetésének. A munkahely hiánya a város működésének minden területén további problémákat generál, legyen szó oktatásról, egészségügyről, kommunális beruházásokról. Tiszacsegén a közfoglalkoztatás szervezése folyamatos, az önkormányzat elkötelezett e tekintetben. 2011 januárjától új közfoglalkoztatási rendszer lépett életbe. A rendelkezésre állási támogatást a bérpótló juttatás váltotta fel. A rövid időtartamú közfoglalkoztatásban a bérpótló juttatásban részesülők vehetnek részt. Számukra 2-4 hónapig, napi 4 órában van lehetőség munkavégzésre. A Start munkaprogram keretein belül 2012-ben 135, 2013-ban 240 főt foglalkoztat az önkormányzat. Fontos és nagyságrendileg elsőbbséget élvez a kommunális és környezetvédelmi tevékenység e munkák körében.

Munkaerőpiac

Az elmúlt évben javult a megye foglalkoztatási helyzete. 2012. I. negyedévben a KSH munkaerő-piaci felmérése szerint a 15–74 éves népesség 53%-a, 218 ezer fő volt jelen a munkaerő-piacon foglalkoztatottként vagy munkanélküliként. A gazdasági aktivitás fokozódott, a foglalkoztatottak körének 2,6%-os, és a munkanélküliek számának 5,7%-os bővülése okozta. A munkanélküliek száma 1800 fővel emelkedett, a munkanélküliségi ráta így meghaladta a korábbi évi adatokat. A 15,0%-os munkanélküliségi ráta magasabb az országos átlagnál, mely 11,7%.

A munkanélküliek száma a jelzett időszakban 48 868 fő, ebből 5 487 pályakezdő, 7 957 fő pedig 25 év alatti. A munkanélküliek több mint egynegyede 25 év alatti fiatal.

Vállalkozások

Március 31-én 98 000 megyei székhellyel rendelkező vállalkozást tartottak nyilván. 3,2%-kal többet, mint egy évvel korábban. Az egyéni vállalkozások aránya 3%-kal növekedett.

A megyében az egyéni vállalkozások aránya meghaladta a 72%-ot. A megyében az ezer lakosra jutó vállalkozások száma 171, mely magasabb, mint az országos átlag (166). Az egyéni vállalkozásoknál ez a szám 130, mely szintén jóval magasabb az országos, 106-os átlagnál. A bejegyzett egyéni vállalkozásoknak csak 28%-a

vállalkozói nyilvántartásba vételre kötelezett, nagyobb részét az adószámmal rendelkező magánszemélyek, vagy egyéb önálló vállalkozók adják. Az egyéni vállalkozások legnagyobb hányada (52%) mezőgazdasági tevékenységet végző (adószámmal rendelkező magánszemély) őstermelő.

Nagyon fontos látni azt, hogy Tiszacsege város helyzete nagyon hasonló a megye helyzetéhez a foglalkoztatási és vállalkozási területeken. Kiemelten fontos, és figyelemre méltó az a helyzet, hogy a fiatalok munkanélkülisége (25 év alattiak) az aktív korú népesség arányában több mint 25%. A fiatalok munkaerő-piaci helyzetére éppen ezért különös figyelmet kell fordítani.

Egészségi állapot

Az életminőséget, az egészségi állapotot az egészségügyi rendszer strukturális és funkcionális elemei mellett az életmód, a kultúra számos egyéb tényezője befolyásolja:

- Fogyasztói szokások alakulása, az életmód, egészségipar előtérbe kerülésével,
- Értékek, normák, szokások, hagyományok szerepe a családok, háztartások életében az életmód, egészségmagatartás területén,
- A sport, testkultúra, életmód fejlesztését célzó civil szerveződések, intézmények, szolgáltatások elérhetősége a társadalom különböző csoportjai számára.

Az egészségi állapot, és az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés alapvető összetevője a szociális helyzet. Ennek értelmében a szociális ellátások jelentős része közvetlen hatással van az életminőségre és egyben az egészségi állapotra, de közvetett hatás minden esetben bizonyítható, hiszen a szolgáltatások gyakran átfedik egymást.

Az egészségügyi ellátásoknak a szorosan értelmezett hagyományos gyógyító munka mellett az egészségmegőrzés feladataiból is részt kellene vállalnia. Fontos feladata lenne nemcsak az egészségügyi szakembereknek, de a munkáltatóknak, egyéb szervezeteknek, sőt a település lakosságának is az egészséges életmódra, az egészségi állapotra való odafigyelés, a megelőzés.

Apró lépések történnek Tiszacsegén is a lakosság egészségi állapotának prevenciós jellegű befolyásolására, azonban átütő, minden réteget megtaláló program nem került bevezetésre. Különböző szűrővizsgálatok elvégzésére került sor az elmúlt években az iskolai egészségügyi ellátás keretében, évente kétszer van fogászati szűrés is az óvodás korú gyermekektől a iskolás korosztályig. Folyamatos a tüdőszűrés. E felmérések alapul szolgálnak a megfelelő megelőző folyamatok beindításának, a kedvezőtlen folyamatok megállításának. Jó példák mutatkoznak erre az oktatási intézményekben a különböző táplálkozási módok ismertetésére, a testmozgásra ösztönző foglalkozásokon, illetve a gyermekek étkeztetésében résztvevő konyhák étlapjainak összeállításakor. Mindezen erőfeszítések ellenére hasonlóan az országos helyzethez, a tanulók 30%-ának túlsúlyosságát, valamint 34%-uk mozgásszervi rendellenességét mutatják a 10-14 éves korú gyermekekről szóló felmérések.

A felnőtt és az idősebb korosztályt már a felvett szokások, a beállítódások, az életmód, a kultúra nagyban befolyásolják egészségi állapotának kialakulásában. Tiszacsege lakosságának helyzetértékeléséhez összegyűjtött adatok azt mutatják, hogy szoros összefüggés van az életkor, az iskolai végzettség, a havi háztartási jövedelem nagysága, valamint az egészségi mutatók és az egészségügyi ellátó rendszer igénybevételének gyakorisága között. Az egészségügyi alapellátás mutatói szerint a gyermekek és serdülőkorúak a felnőttekhez hasonló gyakorisággal fordulnak háziorvoshoz. A szakellátások tekintetében az utóbbi 3 év adatai alapján nőtt a neurológiai és a sebészeti–traumatológiai szakellátások betegforgalma, a fogászati ellátásokon megjelentek számában viszont csökkenés tapasztalható. Magyarországon, így szűkebb környezetünkben is az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat adatai szerint az összes betegségteher több mint 30%-át mindössze öt kockázati tényező okozza: a dohányzás, az alkoholfogyasztás, az elhízás, a magas vérnyomás és a magas koleszterinszint. Az egészséges életmód elterjedése, az előző okok kiküszöbölése rendkívüli mértékben javíthatja a lakosság egészségét. Jelenleg azonban a lakosság életmódja kedvezőtlen, részben ez magyarázhatja a rossz halálozási és megbetegedési statisztikákat, melyekről az előzőekben már tettünk említést.

Az egyik leginkább egészségkockázatot jelentő életmódbeli tényező, a dohányzás Tiszacsegén igen gyakori. A dohányzók aránya sajnálatos módon nőtt, a napi rendszerességgel cigarettázók aránya szintén magasabb az előző évi adatoknál. A dohányosok aránya a fiatalok körében a legmagasabb. A fiatal nők harmada és a fiatal férfiak közel 50%-a dohányzik. Az alkohol fogyasztás is számos betegség kialakulásában játszhat szerepet, sőt közvetlen vagy közvetett módon halálhoz is vezethet. Az elhízás a keringési és egyes daganatos betegségek, cukorbetegség valamint csontritkulás kialakulásában jelentős szerepet játszhat.

A 25-65 év közötti korosztály körében az évente szükséges vérnyomásmérés, szükség szerint a gyógyszeres kezelés kiválasztása a szívinfarktus és szélütés megelőzésének legfontosabb eszköze. Tiszacsegén a vérnyomásmérés folyamatos biztosítása a háziorvos feladata. A lakosság körében is egyre többen rendelkeznek vérnyomásmérő készülékkel. Túlsúlyos vagy elhízott a felnőttek több mint fele, de egyre inkább fenyegeti a gyerekeket is ez a kockázati tényező. Az elhízás visszavezethető a lakosság táplálkozási ismereteinek hiányossága, valamint jövedelmi helyzete. A testmozgásnak az egészségi állapotra kifejtett pozitív hatása ma már széles körben elfogadott: csökkenti a szív-, és érrendszeri megbetegedések előfordulási gyakoriságát, valamint hatékony preventív tényező az agyi infarktus, a magas vérnyomás, a cukorbetegség, az elhízás, a csontritkulás, a szorongás és a depresszió megelőzésében.

A kor előrehaladtával, mind a férfiak, mind a nők esetében jelentősen csökken a rendszeres testmozgás gyakorisága. E ténytet felismerve Tiszacsege Város Önkormányzata a település gyermek és felnőtt lakossága számára Városkártya kiadását tervezi. E kártya segítségével többek között jelentős kedvezményel vehetik igénybe a fürdő szolgáltatásait.

Az életkortól függetlenül a felnőtt férfiak esetében a rendszeres mozgás gyakoribb, mint a nők körében. Tiszacsegén a versenysportokat, főként a labdajátékokat művelőkön kívül gyermek és felnőtt öntevékeny csoportok működnek többféle testmozgás gyakorlására. Ezek nagy részét is főként a férfiak űzik, azonban az utóbbi években a hölgyek is egyre aktívabban kapcsolódnak be a különböző sportrendezvények programjaiba.

Tiszacsegén egyre több fiatal érintve és egyre nagyobb számban jelennek meg, és nehezítik életünket a nem fertőző krónikus megbetegedések. Napról napra több bizonyíték szól amellett, hogy ezek a megbetegedések a szervezet nem rendeltetésszerű használatának, túlterhelésének, karbantartatlanságának, szennyezésének következményei.

Az iskolaorvosi vizsgálatok szerint a gyerekeknél leggyakoribbak a csont, izom, kötőszövet elváltozásai, táplálkozási zavarok, mentálhigiénés zavarok. Nagy jelentősége miatt kiemelkedő továbbá a magas vérnyomás és az asztma. Az elmúlt 10 évben megduplázódtak a fiatalok gerincbetegségei. Ma a gyerekek és fiatalok 34%-a mozgásszervi rendellenességben szenved. Sajnálatos módon a középiskolások körében egyre többen szeszesital fogyasztók, dohányzók. A rázokás egyre fiatalabb korban történik, ezért a dohányzás és alkohol által okozott betegségek is egyre fiatalabb korban jelentkeznek. A gyermekkori hatások, a szocializáció meghatározó az egészséges életvezetés és magatartás kialakításában. Valamennyi közoktatási intézmény a figyelem felkeltése céljából szervez különféle programokat a helyes táplálkozás, a helyes életmód bemutatására. Az egészségügyi szolgáltatásokról általában jó véleménye van a helyi embereknek. Az egészségügyi infrastruktúra viszont jelentős fejlesztésre szorul.

Civil szerveződések

A város egyik fő erőssége a civil aktivitás. A civil szervezetek adatbázisát áttekintve elmondható, hogy szinte minden oktatási, gyermek- és ifjúsági intézmény rendelkezik alapítvánnyal, amit az intézményben tanuló gyermekek és fiatalok fejlesztésére, ifjúságfejlesztésre hoztak létre. Működési formájuk szerint alapítványok és egyesületek működnek Tiszacsegén. A város nyilvántartásában szereplő szervezetek aktívak, működésük folyamatos. A megkeresésre nem válaszoló civil szervezetek többsége „alvó” szervezet, vagy megszűnés, megszüntetés alatt áll.

A civil szervezetek működési területei:

- oktatási intézmény tanulóinak támogatása,
- gyermek- és ifjúságfejlesztés,
- szociális,
- kulturális,
- természetvédelmi,
- fogyatékkal élők védelme, támogatása,
- ismeretterjesztő,

- sport,
- érdekképviselet,
- településvédelem

A civil szervezetek egy része intézményeket tart fenn, városi szintű programokat valósít meg, és nagyon sok olyan forrást hoz be a városba, amelyeket az önkormányzat nem tudna elérni (pl.: Európai Uniós pályázatok). A civil szervezetek forrásfelvevő-képességéről, és az eddigi elért források nagyságáról sajnos nem rendelkezünk információval.

A civil szervezetek listája az IVS második felében, a Civil, egyházi és piaci szervezetekkel való együttműködés c. részben található.

A közösségi tervező műhelyeken a résztvevők kiemelték, hogy Tiszacsegén az emberek odafigyelnek egymásra, a kisvárosi jellegből adódóan szinte mindenki ismer mindenkit. A civil szervezetek együttműködésének javítása fontos, fejlesztendő terület, mert a szervezetek közötti kapcsolat és a közösségi megvalósítás nehézkesen működik. Az erőforrások, a meglévő tudás összehangolása, esetleges egyesítése, átadása jelentősen felpezsdítené a tiszacsegei civil életet. Jó lenne, ha az együttműködés hatására többé nem konkurenciát jelentenének a civilek egymásnak; sokkal inkább a várost, és nem belterjes érdekeket szolgálnának, valamint az utánpótlás problémája is könnyebben megoldható lenne.

3.2.4. Települési környezet

Földrajzi adottságok

Tiszacsege Hajdú-Bihar megye északi-nyugati részén, a Hortobágy és a Tisza határán helyezkedik el. Polgártól 28 km-re dél- délnyugatra, Tiszafüredtől 28 km-re északkeletre, a Hortobágyi Nemzeti Park északnyugati kapujában található. Az egységes morfológiájú település középpontjában a Tisza-part, Balmazújváros, Egyek felé vezető három út elágazása környékén az egykori egyutcás ófalu található.

Korábban vonattal elérhető volt az Ohat-Pusztakócs–Nyíregyháza-vasútvonalon, de 2009. decemberétől a vonal Tiszacsegét érintő szakaszán megszűnt a forgalom.

Csapadék szempontjából Hajdú-Bihar megye az Alföld egyik legszárazabb vidéke, a Hortobágy déli része pedig az ország egyik legszárazabb területe, ahol a csapadék évi mennyisége nem éri el az 500 mm-t. A térség átmenetet képez a Hortobágy és a hűvösebb, csapadékosabb szomszédos terület között. A kistérségben az évi átlagos csapadékmennyiség 500-550 mm között mozog, melyből a 300-350 mm jut a mezőgazdasági tenyészidőre. Legcsapadékosabb hónap a június (55-75 mm), legszárazabb a január (25-35 mm). Sugárzásviszonyai viszonylag kedvezőek. A napsütés évi összege 1950-2020 óra, az évi középhőmérséklet átlaga pedig 10,5-11,0 °C között mozog. A július átlaghőmérséklete a legmagasabb, általában 20,5 - 22 °C között

változik. A tél általában kemény fagyokat hoz a megyében, a leghidegebb a január. A hótakaróval borított napok száma országos viszonylatban alacsony (átlagosan évi 30-40 nap). A leggyakoribbak az ÉK-i, É-i és a DNy-i szelek. Az átlagos szélesség 2,5-3 m/s. A szárazság, a szeszélyes csapadékeloszlás elsősorban a szárazságtűrő növényfajok természetét teszi gazdaságossá.

Vízrajz

Tiszacsege és tágabb környezete, a Balmazújvárosi kistérség vízben gazdag terület, a térség számottevő bővizű vízfolyással rendelkezik. A kistérség a Tisza vízgyűjtő területéhez tartozik, amely vízfolyás Hajdú-Bihar megye északnyugati határát érinti 53 km hosszan.

Halastavak

Magyarország halastavakban leggazdagabb területe a Hortobágy. A Hajdúság területén is találunk több halastavat, de ezek természeti értékekben kevésbé gazdagok, természetvédelmi jelentőségük inkább a tavaszi és őszi madárvonulás idején van. Az ott előforduló élőlények mindegyike megtalálható a Hortobágyon nagyobb kiterjedésben lévő halastavakon is.

A nagy kiterjedésű, körtöltéses halastavakat, főleg a második világháború után (1950-60-as években) létesítették, összes kiterjedésük meghaladja az 4000 ha-t. A halastavak többségét természetes mocsarak, folyók medrében alakították ki, kihasználva a természetes terepi adottságokat. Az öregebb tavak többsége, a természetes szukcesszió előrehaladott volta miatt természetserű állapotot mutat. A gátak mentén széles, nád és gyékényszegély található, amely néha több száz méteres. A tavak nyílt vízfelületét változatos összetételű növényi szigetek (nád, gyékény, fűzfa) tarkítják. A gátakon kisebb facsoportok vannak (főleg nyár és fűz). Az úszó és lebegő hínárnövényzet a tavakban jelentős. A Hortobágyi-halastó medencéiben kiterjedt mezőket alkot a védett tündérfátyol. Helyenként kisebb kiterjedésben a fehér tavirózsa és a sulyom is megtalálható, amely Európa szerte veszélyeztetett.

A tavak mesterséges voltuk miatt védett növényekben szegények, de helyenként jellemző védett fajaik a mocsári nőszirmos és a tiszaparti margitvirág. A tavak elsődleges funkciója a haltermelés, amely során a ponty, busa, amur, harcsa, süllő és csuka tenyésztése folyik. Gazdaságilag másodlagos jelentősége van a kárász, törpeharcsa, keszegféléknek. Ezek mellett védett fajok is előfordulhatnak (pl. réti és vágó csík). A térségben történő haltermelés a jelenlegi hazai fogyasztás 50%-át is képes kielégíteni.

A halastavak, az újabb időkben más szempontból is kiemelkedő jelentőségűek (amely szerep a jövőben egyre fokozódni fog). A természetserű állapot miatt, az élővilág számára rezervátumként szolgálnak a tavak. Kételtűek milliárdos nagyságrendben élnek itt, domináns fajaik a tavi

és kecskebéka. A hüllők közül a vízi sikló és a mocsári teknős bír nagy jelentőséggel.

A hortobágyi halastavak ornitológiai szerepe, hogy Európa egyik legfontosabb madárvonulási állomását jelentik. Tavasszal és ősszel százezres mennyiségben tartózkodnak itt a vízimadarak. Jelentős számban fordulnak elő olyan globálisan veszélyeztetett fajok, mint a kis lilik, vörösnyakú lúd, vékonycsőrű póling.

A darvak európai populációjának 60%-a tartózkodik itt, amely eredményeképpen nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyé minősítették (Ramsari Egyezmény). A halastavak egyben az Európában veszélyeztetett ritkaságként számon tartott madárfajok fészkelőhelye is, mint a kis kárókatona, gémek, szerkők, kis vízicsibe, fülemülesítke, függő és barkóscinege. A tavak téli élővilága szegényesebb, de jelentősége ekkor is nagy, hiszen közel 100, fokozottan védett réti sas telel itt át. Emlősök közül a vidra és a vadmacska populációt említhetjük, amelyek száma itt még jelentős. A nádszegélyek jellemző fajai a vaddisznó, hermelin és a róka.

A halastavak gazdasági funkciója mellett egyre jelentősebb – a természeti értékekben való gazdagsága miatt – az ökoturizmusban betöltött szerepe. A nádaratás egy olyan fenntartható gazdálkodási forma lehet a halastavakon, amely a természetvédelem érdekeivel összhangban kell, hogy történjen.

A térségben előforduló halastavak: Hortobágyi-halastó, Virágoskúti-halastó, Hajdúszoboszlói-halastó, Elepi-halastó, Malomházi-halastó, Kónyai-halastó, Csécsi-halastó, Fényesi-halastó, Kungyörgyi-halastó, Akadémiai-halastó, Pródi-halastó, Vidiéri-halastó.

Talaj, növény- és élővilág

A Hajdúháton rendkívül kedvező termőképességgel rendelkező talajok vannak. A Hajdúhát talajadottsága nagyon egységes. A lösszel takart hordalékkúp-síksági részen a feketeföld (csernozjom) alakult ki, valamint a nyugati részen a hortobágyi kistájon (Rét, Pród) kisebb foltokban szikes és réti talajok (réti szolonyec, sztyeppesedő réti szolonyec, szolonyeces réti talajok) találhatóak.

A talajtípusok változatosságának eredményeként a kistérség növénytársulásai és vízviszonyai hatására rendkívül sokféle élőhelytípus alakult ki, amely többsége európai különlegességnek számít. Rajta speciális életközösségek, unikális flóra és fauna fordul elő.

Tizacsege település és külterülete az alföld Flóraidékének Tizántúli flórajárásába tartozik.

Löszpuszták

A hazai legtöbb löszpuszta a mezőgazdasági művelés áldozatául esett. A Hajdúsági löszhát jelentős része kistérségünkbe esik, azonban eredeti állapotában megmaradt löszhát-vonulatokat ma már nem találunk. A Hortobágy felszínébe szigetszerűen benyúló, löszös foltok a legeltetés és kaszálás hatására sok esetben jelentősen degradálódtak.

A löszpusztai gyepek legértékesebb reliktum növényei, a tátorján, bókoló zsálya és erdélyi hérics azonban már nincsenek meg a területen. A védett fajok közül a macskahere több nagyobb állománya méltó említésre. További jelentősebb löszpusztai fajok: a kunhalmok (kurgánok) reliktumgyepét alkotó taréjos búzafű és seprűfű, a törpe borkóró, magyar szegfű és osztrák zsálya. Madarak közül a terület legértékesebb képviselője a tűzok. Azonban az utóbbi évtizedben ez a faj a mezőgazdasági területekre húzódott át. A kistérségben lévő tűzokállomány 60-70 madár, amely a hazai populáció 5-7 %-a.

Említhetjük a cigány- és a rozsdás csukokat, mint fészkelő madárfajokat. A löszpuszták kis kiterjedése miatt, egyéb jelentősége a mai időkben már korlátozott. Annak ellenére, hogy a fenti területek alkalmasak a mezőgazdasági művelésre, ma már egyértelmű, hogy a meglévő löszszigetek eredeti állapotban való megőrzése kell, hogy prioritást képezzen.

Szikes puszták

A hortobágyi szikesek 90%-a a pusztá-élőhely típusba sorolható. Az ürmös-csenkeszes, rövid fűvű gyepek színei a zöldtől a vörösön keresztül egészen a sárgáig változnak, festőivé téve a síkságot. A színváltozások mértéke mindig a vízviszonyok függvénye. Az egyhangúnak tűnő pusztát, változatos talajtani mikroformációk teszik mozaikossá. A szikpadka részei, a padkatető, padkalejtő, szikér, a nedves és száraz szikfok egymáshoz képest csak néhány centiméteres szintkülönbséget mutatnak, mégis hasonló változások és övezeti tagolódásokat találunk, mint a hegységek változatos erdőfajtaiban. A padkás szikesedési folyamatokat – a világon egyedülálló módon – csak a Hortobágyon figyelhetjük meg.

A sziki gyepek közül természetvédelmi szempontból külön figyelmet érdemelnek a sós szikesek. Itt vannak igazi halofiton-társulások; sziksófűvel, sóballával és bárányparéjjal. Fontos védett faja a Kárpát-medencei bennszülött, erdélyi útifű. Jelentős természetvédelmi értéket képviselnek, a speciálisan sziki növényeken élő bennszülött rovarfajok, pl. az araszoló- és bagolylepkék. A madárvilágot is olyan fajok képviselik, amelyek ehhez a zord, szinte félsivatagos klímához alkalmazkodtak. Az ugartyúk és székicsérek a szikes puszták különböző emeleteit használják fel a költéshez.

Tavasszal a puszta azonban az időszakos vizek miatt inkább vizes élőhelyhez hasonlít, ahol a tundrák madarai vonulnak át. Jellegzetes a pajzsoscankók, godák, vadludak és récék tömeges megjelenése. Néhányuk, mint a goda, piros lábú cankó és bíbic költésre is itt marad a pusztán. A nyárra kiszáradt és kopárra legeltetett puszta madárvilága szintén jellegzetes, különös képviselője a havasi lile, amelyek minden évben a puszták ugyanazon helyét keresik fel. Szintén nyárra érkeznek a pusztai ölyvek. Télen újra más madárfajok népesítik be a zord és jeges pusztát. A tundra madarai töltik itt a telet, mint a sarkantyús és hősármány, téli kenderike és a havasi fülespacsirta. A puszta legritkább emlőse a pusztai görény, amely itt éri el nyugati elterjedési határát, gyakran vadászik kedvenc zsákmányállatára, a pusztákon még szép számmal megtalálható ürgére. A puszta tájképi értéke felbecsülhetetlen, amely megőrzése a társadalom feladata. Fenntartása csak a megfelelő legeltetéssel biztosítható, mint ahogyan ezt őseink végezték. A gazdasági érdekű állattartás, a természetvédelem és a turizmus egy érdeket képvisel a puszták hasznosítása terén. Az egyik legnagyobb turisztikai látványosság, a délibáb is csak a végeláthatatlan puszta hosszú távú megőrzésével tartható meg.

Mezőgazdasági területek

Legnagyobb összefüggő mezőgazdasági területek a Hajdúsági löszháton található a kistérségen belül, amely az intenzív mezőgazdasági művelés miatt természeti értékben szegényes. Egyetlen értéket a nagy hörcsögpopuláció képviseli, amelynek természetvédelmi megítélése vitára adhat okot, hiszen a hörcsög már Európa jelentős részéről kipusztult (Berni Egyezmény fokozottan veszélyeztetett fajnak minősíti), ennek ellenére hazánkban gazdasági kártétele is bizonyítható.

A Hortobágy peremterületein található szántókat, adottságaiknak köszönhetően főleg extenzív művelésben használják, amely alkalmat ad változatos életközösségek kialakulására. Az egykori kártevő növények, mint a pipacs, keleti szarkaláb, nyári hérics és konkoly mára már természeti értéket képviselnek.

Ezen extenzíven művelt szántók adnak otthont a fűrjnek, fogolynak és parlagi pityernek. Az eredeti löszgyepekről a tűzok ide húzódott át fészkelni. A fészkek a korai kaszálások miatt sérülhetnek, ezért a természetvédelem érdeke, hogy saját területeken hozzon létre tűzokkímélő kultúrákat. A tűzokok jelentős számban a repcetelepítésekben telelnek át, ezért a természetvédelem támogatja a repcetelepítéseket a tűzok hagyományos telelőhelyei közelében. Ezeknek a szántóknak a jelentős része alacsony aranykorona értéke miatt alkalmatlan a gazdaságos művelésre, ezért vissza kell gyepesíteni, illetve biogazdálkodásra kell áttérni, amely során a térség lakossága kiegészítő megélhetési forráshoz jut. Az extenzív mezőgazdasági műveléshez kötődő természeti értékek megőrzése érdekében, azonban

indokolatlan a térség összes kis aranykoronájú területeinek kivonása és visszagyepesítése.

Természetes erdők, ültetett erdők, fasorok és facsoportok

Tiszacsege mentén, a Tisza alacsony árterénél mandulalevelű puhafaligetek, a magas ártereken tölgy-kőris-szil ligeterdők találhatóak. Keleti részén tatárjuh és sziki tölgyesek voltak jellemzőek. A térség természetes erdőkben szegényes, de jól ismert az Ohati-erdő. Ereliktum erdők közül az Ohati-erdőben maradt meg legérzékenyebb formában a szikes pusztai tölgyes. Lombkoronaszintjét döntő részben a kocsányos tölgy alkotja. Bár a fák zömmel idősek (100-150 év), de általában 10 méternél alacsonyabbak, koronájuk széles. A melegebb erdőszegélyeken, a tisztások facsoportjaiban sokfelé látjuk a csertölgyet, néha szálanként a kocsánytalan és a molyhos tölgy is felbukkan. Az erdőben tömegesen fordul elő a tatárjuhar, amely helyenként magas cserjeszintet alkot. Továbbá gyakori a mezei juhar, mezei szil, a vadkörte és gyéribben a magyar kőris is. Dús, fajgazdag cserjeszintjének tömegfajai az egybibéjű galagonya, a kökény, a fagyal, a kecskerágó. Lágyszárú növénytársulásaiban sztyepprétekre jellemző és erdőssztyepp-fajok is mutatkoznak, mint a magyar zergevirág, kék gyöngyköles, nyúlárnyék, koloncos legyezőfű, piros gólyaorr és őszirózsa-fajok. A tölgyest számos kisebb-nagyobb tisztás tarkítja. Uralkodó növénytársulásuk a szikes pusztai rét, az Alföld és peremvidékei egyik legjellemzőbb és legsajátosabb növénytársulása. Sajátos képét a réti kocsord, fátyolos nőszirmos és a réti őszirózsa adja.

Ezen értékes társuláshoz egy hazai endemikus éjjeli lepke, a nagy szikibagoly is kötődik. Az erdők madár és emlős faunájuk más alföldi erdőkhez hasonló, bár kis kiterjedésük miatt ritkaságokban szegényes.

Ültetett erdők, facsoportok és fasorok

A térségben a tervszerű fásítás a századfordulón kezdődött. A Hortobágyon elsősorban a legelő állatok delelőhelyeire telepítettek jellegzetes (0,5-1,0 ha-os) erdőfoltokat, ún. szárnyékerdőket. Ezek általában akácok, helyenként magas kőrissel elegyítve. A fák többnyire nem egészségesek, csúcscsáradtak. Ezek a szárnyékerdők jellegzetes elemei a hortobágyi tájnak. A szántóként hasznosított mezőgazdasági táblákon, a mezővédő erdősávok telepítése, az uralkodó szélirányra merőlegesen történt. Ezek az ún. pántlika erdők, akár több kilométer hosszúságúak is lehetnek, szélességük általában ritkán haladja meg a 20 métert. A térség települései mentén a háború után nagyarányú fásítási munka indult, amely eredményeképpen találjuk meg pl. Hortobágy határában a Dinnyési-, Feketeréti- és Vókonyai-erdőket. A telepítések fafajai az alábbi összetételűek: 60-80% kocsányos tölgy, 10-20% kőris, 5-10% akác, 5-15% ezüstfa, 5% szil.

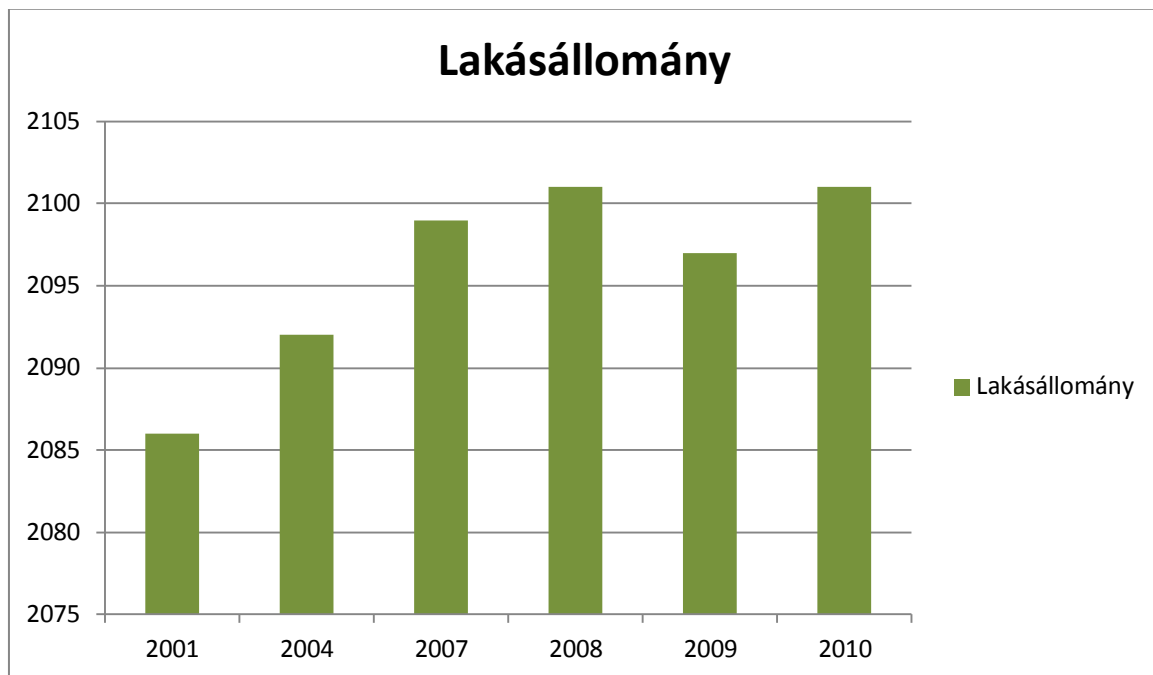
Napjainkból visszatekintve a kultúrerdők telepítésének időszakára megállapítható, hogy természetvédelmi szempontból nem minden erdő helyét választották meg szerencsésen, több helyen a füves, vizenyős területek helyén keletkeztek. A kultúrerdők számos természeti értéknek adnak otthont,

ill. pihenő- és éjszakázóhelyül szolgálnak számos madárfajnak. Például a vetési varjaknak, kék vércséknek, réti sasnak, szalakótának. Erdészeti kezelésüket a bennük található természeti értékek függvényében kell végezni.

Lakóterületek, lakásépítés

A 60-as, 70-es évek belvizes időszakainak révén a városra oly jellemző, alapozás nélküli, vagy egy-két sor téglalapra épült, egyszerű, régi vályogházakat tömegesen törölte el az új, komfortot nyújtó magas téglalapú épületek tömege. Ez az időszak egészséges és komfortos otthonhoz juttatta a lakosok döntő részét, ám a gyorsan lezajlott építési hullámmal egy időben le kellett mondania a városnak a színes, váltakozó formavilágú, helyi sajátosságokat is tükröző lakóépületek alkotta utcaképekről. Helyette országosan uniformizált településképet kapott a város jó néhány településrésze, átformálva a városközpont szerkezetét és arculatát is. A főtéren rejlő értékes történeti örökség hangulati kisugárzása révén az idekerülő épülettömbök az olcsóságra törekvés miatti sivár lakótelepi építészettől megmenekülten, tisztelettelőbbben kerültek megformálásra.

A napjainkat jellemző élethelyzet változással felértékelődött a sűrű osztású belső utca- és telekhálózat is. A megszorodó siker- és kényszervállalkozások a központ felé koncentrálnak. A társadalmi-gazdasági helyzetből feléledt, illetve a változó életmódból adódó igényeknek az örökölt településszerkezet megfelelő. A belső, drágább telkek iránt korábban tömeges igény nem jelentkezett.

9. ábra: A lakásállomány alakulása 2001-2010 között

A lakásépítés mértéke 1994-ig folyamatosan csökkent, majd a szociálpolitikai kedvezmények 1995. évi korrekcióját követően újra nőtt 1998-ig. E téren az

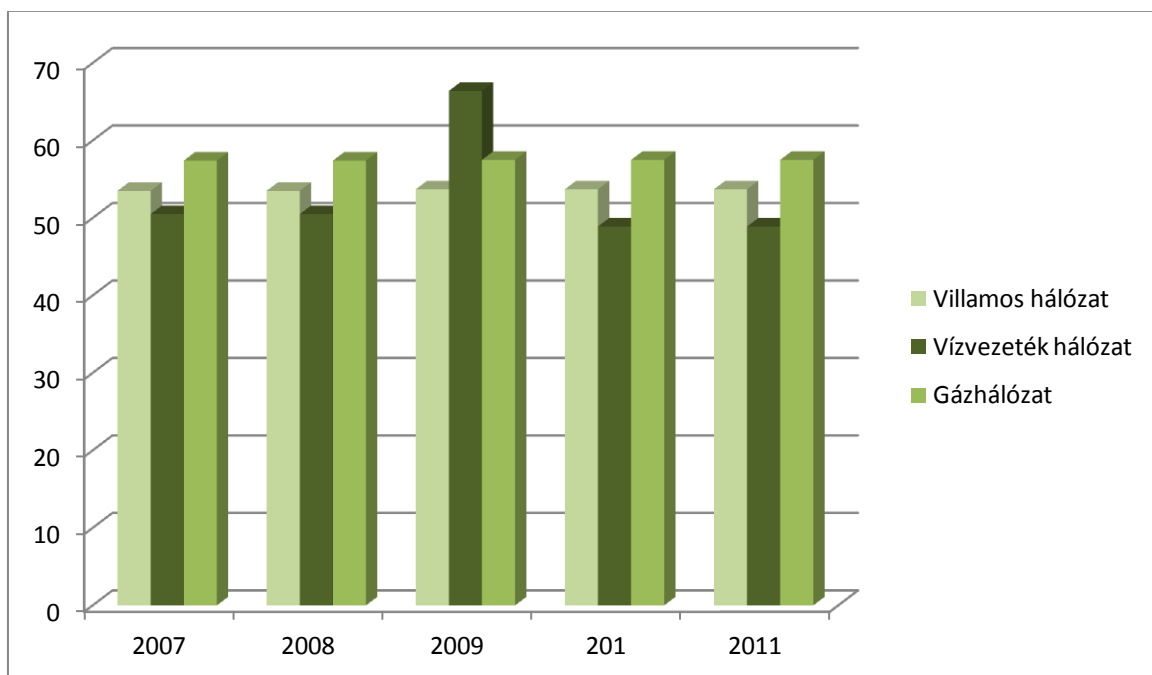
1994. és 1998. éveket tartjuk a mélypontnak, amikor csak 10, illetve 11 lakás épült. Jelenleg is mélypontnál tart a lakásépítés, ennek egyik oka a 2008 óta tartó gazdasági recesszió. Ma az új házat építők meglehetősen eltérő, sokszor sajnos már nem a térségre jellemző megjelenésű, hanem amerikai, vagy mediterrán típusú épület iránti igényvel fordulnak a tervezőkhöz. A városrendezési, utcaképi elvárások megfogalmazása, helyi szabályozása emiatt is egyre fontosabb.

A városba érkező ideiglenes lakosok száma nem jelentős, azonban az idegenforgalom fejlődésének jelei mutatkoznak mind a fürdő, mind a fizető vendéglátóhelyek számának emelkedése területén. Népsűrűség a városközpontban a legnagyobb. A város pereme felé haladva egyre inkább csökken a népsűrűség.

A tulajdon viszonyok eloszlása hasonló az országos átlaghoz. A lakások túlnyomó többsége magántulajdonban van (2101 db) az összes lakásszám csupán 0,01 százaléka önkormányzati tulajdonú bérlakás. 0,01 lakás van egyéb, minden bizonnyal valamilyen cég tulajdonában.

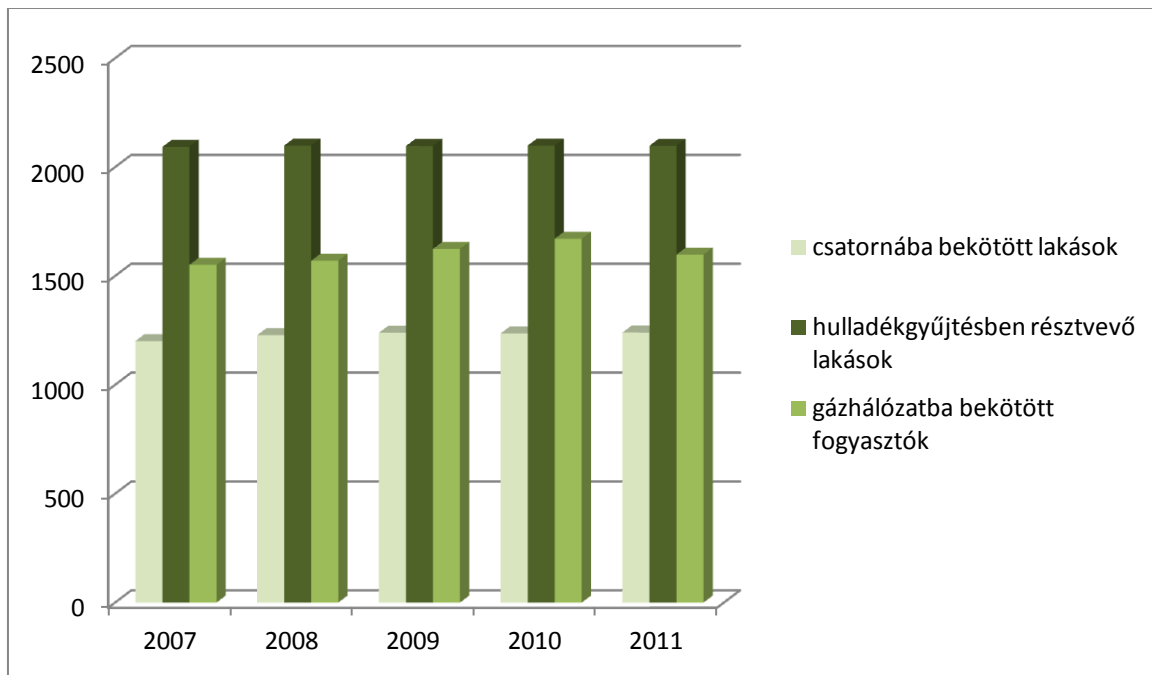
A városban 2010-ben 2098 lakás volt, valamennyi komfortos és mintegy 60%-uk összkomfortos. A lakások 9,6%-a komfort nélküli, ezekben nincs fürdőszoba.

A település közműellátottsága közel 100%-os, 2007- óta minimális mértékben nőtt a villamos hálózatok, valamint a csatornarendszer hossza,

10. táblázat: A közműhálózat hosszának alakulása 2007-2011 között

A kommunális hulladékgyűjtésbe bevont lakások száma eléri a teljes lakásállományt. Jelentősebb változás a gázhálózatba bekötött lakások számában van, jelenleg 1598, amely a teljes állomány 76%-a.

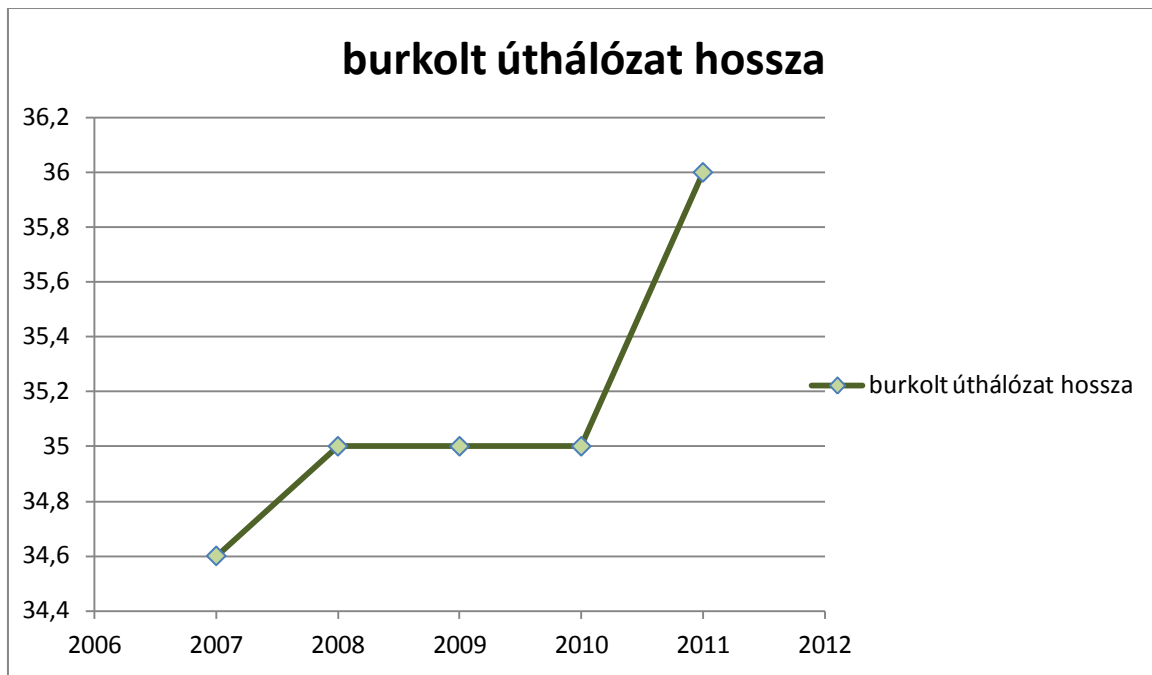

11. táblázat: Lakások közműellátottságának alakulása 2007-2011 között

Ivóvíz- és elektromos energia ellátottság gyakorlatilag 100%-os. A gázellátás, a vezetékes telefon és az internet ellátottság szintén teljesnek tekinthető. A csapadékvíz elvezető rendszer a belterületen 97%-os kiépíttségű, a szennyvízcsatorna hálózat a belterületet több mint 90%-ban fedi le.

A város közvilágítása a belső városrészekben kielégítő, a városközponttól távolodva ritkább, de a közbiztonsághoz és a megfelelő látási viszonyokhoz elegendő.

Az infrastruktúra nagy része régóta kiépített és elegendő, ezért sok változásról nem tudunk számot adni. A belterületi utak hossza a vizsgált időszakban kis mértékben nőtt.

12. táblázat: Belterületi utak hosszának alakulása 2007-2011 között

Az infrastruktúra egészét tekintve elmondható a fokozatos fejlődés és a szolgáltatások lakossági elterjedése, használata is kis mértékben emelkedik.

M3 autópálya a város közelében halad el. A városnak az öt szomszédos település irányába közúti összeköttetése van, melyen térségi (áthaladó) menetrendszerinti buszjáratok is közlekednek, érintve a belvárosi részeket. A vízi úton történő kapcsolódás lehetősége a Tisza nemzeti víziúthoz adott, de ehhez kapcsolódó fejlesztés középtávon nem várható. Kerékpárút hálózata kiépített, közvetlen kapcsolata van a térséggel.

Városi zöldterületek

A város zöldfelületi rendszerének fontos részei a közparkokon, a sport- és fürdő területeken és az értékes faállományú utcákon kívül a jelentősebb fásított, parkosított területtel rendelkező intézmények (nevelési, oktatási létesítmények) telkei, a templomkertek, a temető.

A város útja mellett a megfelelő egyedi arculatot meghatározó zöldfelületek nem kerültek kialakításra. Az utcák részbeni fásítása megvalósult, de a térség természeti és kulturális értékeit nem tükrözi. A város turisztikai arculatát sugárzó rendezett zöldfelületek kialakítása az utak mellett és a tereken is várat magára. A csapadékvíz elvezető árkok zárttá tételével parkosítható, rendezett felületeket nyerhet a város.

Fejlesztendő terület a szelektív hulladékkezelés. Bár a város köztisztasága megfelelő, felmerült, hogy a „Tiszta udvar, rendes ház” program továbbösztönözné a helyieket a saját portájuk szépítgetésében. Az üdülőterületen lévő emésztőgödrök rossz állapota, a talajba szivárgó szennyvíz komoly problémát jelent, erre szennyvíz csatorna kiépítése jelentene megoldást.

Évek óta nagy gondot fordít a város a közterületek megfelelő karbantartására, parkosítására, a parlagfű irtásra. Erre a lakosság egészségi állapotát is figyelembe véve azért is szükség van, mert a parlagfű nagy területű elterjedése miatt egyre több az allergiás megbetegedés.

A parkok, zöldterületek aránya alacsony, új zöldfelületek kialakítása és rendberakásra, állagmegóvásra mutatkozik igény. A város kihasználatlan területeinek, épületeinek (szociális bérlakás tömb, vasúti rakodó) rehabilitációjával a romló, periférikus területeket is vissza lehetne csatolni a város „vérkeringésébe”.

Nagyobb ipari üzemek híján nem jelentős a zajterhelés a városban. Évente átlagosan 7 bejelentés érkezik a zaj miatt, és 15-20 bejelentés érkezik a szag miatt. A szemét miatt nem panaszkodnak a lakosok, maguk is igyekeznek kertjeiket, a közterületek egyes részeit tisztán tartani. Az önkormányzat közhasznú foglalkoztatás keretében törekszik főként a városközpont, illetőleg a főbb közlekedési utak mentén a tisztaságot megteremteni.

Felújításra szorul a város belső úthálózata is, hiszen elkerülő út hiányában a teherforgalom áthalad a városon. Helyi igény van parkolóhelyek kialakítására, mind a személygépkocsik, mind a többtengelyes járművek részére (utóbbiak esetében egy telep jelente megoldást a parkolásukra). A mezőgazdasági utak állapota nem megfelelő. A tömegközlekedés a városon kívülre jónak ítélnél. További hátrány, hogy nincs gyalogos zóna, illetve megfelelő buszvárók.

3.2.5. Közszolgáltatások

Az önkormányzat helyzetét, valamint gazdasági rövid és hosszú távú terveit alapvetően befolyásolja, hogy milyen kötelező és önként vállalt feladatokat lát el, illetve azokat hogyan kívánja fenntartani, ellátni. Ezen feladatainak tételes felsorolását a Tiszacsegei Városi Önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló, többször módosított 6/2013 (02.18.) Önkormányzati Rendelet 1. melléklete tartalmazza.

Az alábbiakban tételesen feltüntetjük mind az ellátandó feladatot és az ellátás módját, személyét, mind pedig annak ágazati jogszabályi alapját azzal, hogy az Ötv. rendelkezései természetesen alapvető törvényi háttérül szolgálnak ennek a feladatellátásnak.

Kötelező feladatok

Az önkormányzat kötelező (elsődlegesen az Ötv. 8. §-ában meghatározott feladatait) alapvetően a Polgármesteri Hivatalon és intézményein keresztül, illetve közszolgáltatási szerződések alapján látja el. Ezen feladatok ellátása nem mérlegelés kérdése, azt mindig biztosítani szükséges a városnak a helyi lakosok érdekében kötelező jelleggel. E bekezdésben meghatározott feladatokat további jogszabályok állapíthatnak meg az önkormányzat

számára, feltéve, hogy biztosítja hozzá a megfelelő fedezetet. Sajnálatosan megállapítható, hogy az utóbbi időben Tiszacsege feladatainak száma nőtt, azonban a hozzájuk biztosított források csökkenő tendenciát mutatnak.

A Polgármesteri Hivatal látja el az Ötv. 8. § (1) bekezdésében meghatározott településrendezési és területfejlesztési feladatokat. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. LXXVIII. törvény alapján Tiszacsege Város Önkormányzata megalkotja rendeletével a helyi építési szabályzatot [elfogadott hatályos HÉSZ a 36/2012. (X. 18.) és az 1/2009. (I. 26.) Önkormányzati Rendeletekkel módosított 51/2004. (XI. 22.) Önkormányzati Rendelet], elkészíti és jóváhagyja a településrendezési terveket. Határozatával elfogadja a településfejlesztési koncepciót. A törvény felhatalmazása alapján megalkotott, az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Kormányrendelet alapján rendelkezik a területek felhasználásáról és a telkek alakításáról, az építés feltételeiről és módjáról.

Az önkormányzat feltárja, számba veszi, védetté nyilvánítja a helyi építészeti örökség értékeit, fenntartja, fejleszti ezen értékeket, biztosítja ezek védelmét. Biztosítja az épített és természeti környezet védelmét a Helyi Építési Szabályzatban és a Környezetvédelmi Alapról szóló Önkormányzati Rendeleten keresztül.

Biztosítja a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény rendelkezéseinek megfelelően az egészséges ivóvíz, a szennyvízelvezetés, a szennyvíztisztítás és kezelési szolgáltatást, megállapítja díjait. Ezeknek a helyi vízgazdálkodási feladatoknak az üzemeltetését a Hajdu-Bihar Megyei Önkormányzatok Vízmű Zrt. látja el.

A közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény, mint ágazati jogszabály alapján, annak keretei között alkotja meg az önkormányzat a helyi közutakról és a közterület fenntartásáról szóló rendeletét. Biztosítja a köztisztasági és településtisztasági feladatokat. Megszervezi az ingatlan tulajdonosoknál keletkező települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatást a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvény alapján, amelyet a Remondisz-Tisza Hulladékgazdálkodási Kft-én keresztül lát el. Megállapítja a hulladékkezelésére irányuló közszolgáltatási díjakat.

A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény alapján, az önkormányzat elősegíti a városban a foglalkoztatást, a munkanélküliség megelőzését és a hátrányos következményeinek enyhítése érdekében együttműködik a munkaadókkal, a munkavállalókkal és az érdekvédelmi szervezetekkel.

Az önkormányzat az áramszolgáltatóval kötött korábbi megállapodás alapján gondoskodik a helyi közvilágításról. A tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény rendelkezései szerint gondoskodik a helyi tűzvédelemről és a közbiztonság helyi feladatairól.

A Tiszacsege Kommunális Szolgáltató (önkormányzati tulajdonú) szervezeten keresztül tartja fenn a Tiszacsege Városi Önkormányzat a köztemetőt, figyelembe véve a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvényt.

Az önkormányzat állategészségügyi kötelező feladatait (többek között a kötelező oltás megszervezését, állati betegségek megelőzését) - az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény rendelkezései alapján a Polgármesteri Hivatal látja el.

Az egészségügyi alapellátások biztosítása a város kiemelt kötelező feladatai közé tartozik. Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény és a többször módosított Önkormányzati Rendelet rendelkezéseit alapul véve, vállalkozások bevonásával biztosítja a különböző (házi orvosi, házi gyermekorvosi, fogorvosi, ügyeleti, védőnői) ellátásokat.

Az önkormányzat szociális kötelező ellátásai alapvetően két nagy csoportra bonthatók. A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény alapján részben pénzbeli és természetbeni ellátásokat, részben pedig személyes gondoskodást nyújtó ellátásokat biztosít a város helyi rendeletei alapján. Ezen feladatait az önkormányzat a polgármesteren, a Szociális és Egészségügyi Bizottságon keresztül látja el.

A gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátását, a pénzbeli és alapellátások biztosítását - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény rendelkezései keretében a polgármesteren, a Szociális és Egészségügyi Bizottságon, a Családsegítő és Gyermekegészségügyi Szolgálat, Városi Bölcsődén, a Tiszacsegei Óvodán, valamint az általános iskolákon keresztül garantálja.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény alapján biztosítja az önkormányzat általános iskoláin keresztül az általános műveltséget megalapozó alapfokú nevelést, oktatás 1-8. évfolyamig.

A közművelődési, közgyűjteményi, művészeti szervezetek fenntartását Tiszacsege Városi Önkormányzat a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköreiről szóló 1991. évi XX. törvény alapján látja el. Ezeket a feladatokat a Dr. Papp József Városi Könyvtár és a Művelődési Otthon végzi, amelyek e mellett közösségi színteret is biztosítanak a lakosság művelődése érdekében. Tevékenységüket a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény alapján folytatják.

A sportról szóló 2004. évi I. törvény alapján az önkormányzat kötelező feladatai közé tartozik a sport tevékenység támogatása, testnevelési és sportintézmények fenntartása. A Városi Sportpályát és kiszolgáló létesítményeit a Polgármesteri Hivatal üzemelteti, mely legfőbb színtere a sporttevékenységnek az iskolai sporttelepek és tornatermek mellett.

Az önkormányzat gondoskodik az etnikai kisebbségi jogok érvényesítésének biztosításáról. Megválasztja a választási eljárásról szóló 1997. évi C. törvény alapján a szavazatszám-láló bizottság és a helyi választási bizottság tagjait. Meghatározza a köztisztviselők jogállásáról szóló törvény alapján rendeletben

az egyes juttatásokat, kötelezettségeket. Az anyakönyvekről, a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 6/2003 (III. 7.) BM rendelet alapján gondoskodik a házasságkötésre, illetőleg a családi események társadalmi ünneplésére alkalmas helyiségről a Polgármesteri Hivatalban.

Alapvető kötelező gazdálkodási feladata az önkormányzatnak megalkotni gazdasági programját, költségvetését és ahhoz kapcsolódó egyéb rendeleteket. Megalkotja ezen kívül kötelező jelleggel vagyongazdálkodási rendeletét, rendelkezik a tulajdonost megillető jogokról. Ha árubeszerzései, építési beruházásai és szolgáltatások megrendelése esetén az értékhatár eléri a közbeszerzési értékhatárt, köteles a közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvény rendelkezéseit alkalmazni.

Önként vállalt feladatok

A Tiszacsege Városi Önkormányzat az önként vállalt feladatait a város vezetőinek korábbi döntései alapján látja el. Különösen jellemző ezekre a feladatokra, hogy az önkormányzat nehéz gazdasági helyzetére és a folyamatos központi támogatások elvonására tekintettel, évről évre felül kell ezeket vizsgálni. Az önkormányzat lehetősége szerint minél több ilyen feladat révén segíti a helyiek megélhetését, támogatja egyéni fejlődésüket, boldogulásukat. Újabb feladatot viszont csak akkor vállalnak, ha annak legalább önfenntartó, de még inkább profitszerző jellege prognosztizálható.

Az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatainak jegyzéke

Az önkormányzat kötelező feladatainak jegyzéke

Feladat	A feladatellátás módja	Jogszabályhely megjelölése vagy a feladatellátás alapja
Egészségügyi ellátás		
háziorsvosi alapellátás	feladat-ellátási szerződés háziorsvosi és házi gyermekorvosi szolgáltatókkal	1997. évi CLIV. tv. 152. §
fogorvosi ellátás	feladat-ellátási szerződés fogorvosi szolgáltatókkal	1997. évi CLIV. tv. 152. §
háziorsvosi ügyeleti ellátás	a Tiszacsege-Egyek-Újszentmargita Központi Ügyeletet fenntartó társulás, Polgármesteri Hivatal	1997. évi CLIV. tv. 152. §

védőnői ellátás	feladat-ellátási szerződés védőnői szolgálattal	1997. évi CLIV. tv. 152. §
iskola-egészségügyi	a gyermekorvosi szolgálattal kötött szerződés útján	1997. évi CLIV. tv. 152. §
Szociális ellátás		
rendszeres szociális segéllyel kapcsolatos feladatok	a Polgármesteri Hivatal által	1993. évi III. tv. 37/A § - 37/H §
lakásfenntartási támogatással (normatív)	a Polgármesteri Hivatal által	1993. évi III. tv. 38 § - 39 §
átmeneti segéllyel kapcsolatos feladatok	a Polgármesteri Hivatal által	1993. évi III. tv. 45. §
temetési segéllyel kapcsolatos feladatok	a Polgármesteri Hivatal által	1993. évi III. tv. 46. §
köztemetéssel kapcsolatos feladatok	a Polgármesteri Hivatal által	1993. évi III. tv. 48. §
egészségügyi szolgáltatásra való jogosultsággal kapcsolatos ügyek	a Polgármesteri Hivatal által	1993. évi III. tv. 54. §
közmunka megszervezése	a Polgármesteri Hivatal és az önkormányzati intézmények által	1993. évi III. tv. 36. §
hadigondozottak pénzbeli juttatásaival kapcsolatos feladatok	a Polgármesteri Hivatal által	1994. évi XLV. tv. 26. §
szociális étkeztetés	a Balmazújvárosi Többcélú Kistérségi Társulás intézménye, a Humán Szolgáltató Központ útján	1993. évi III. tv. 62. §
házi segítségnyújtás	a Balmazújvárosi Többcélú	1993. évi III. tv. 63. §

	Kistérségi Társulás intézménye, a Humán Szolgáltató Központ útján	
nappali ellátás	a Balmazújvárosi Többcélú Kistérségi Társulás intézménye, a Humán Szolgáltató Központ útján	1993. évi III. tv. 65/F. §
családsegítés működtetése	a Balmazújvárosi Többcélú Kistérségi Társulás intézménye, a Humán Szolgáltató Központ útján	1993. évi III. tv. 64. §

Gyermekjóléti, gyermekvédelmi feladatok

gyermekjóléti szolgálat	a Balmazújvárosi Többcélú Kistérségi Társulás intézménye, a Humán Szolgáltató Központ útján	1997. évi XXXI. tv. 39. § - 40. §
helyettes szülői hálózat	a Balmazújvárosi Többcélú Kistérségi Társulás intézménye, a Humán Szolgáltató Központ útján	1997. XXXI. tv. 49. §
gyermekvédelmi kedvezményekre való jogosultsággal kapcsolatos feladatok	a Polgármesteri Hivatal által	1997. évi XXXI. tv. 19. § - 20/A §
kiegészítő gyermekvédelmi támogatással kapcsolatos feladatok	a Polgármesteri Hivatal által	1997. évi XXXI. tv. 20/B §
rendkívüli gyermekvédelmi támogatással kapcsolatos feladatok	a Polgármesteri Hivatal által	rendkívüli gyermekvédelmi támogatással kapcsolatos feladatok
gyermekétkeztetés	Tiszafüredi Nemzeti Kft-vel kötött szerződés	1997. évi XXXI. tv

Közművelődési, közgyűjteményi, kulturális feladatok

nyilvános könyvtári ellátása	Dr. Papp József Könyvtár és Művelődési Otthon	1997. CXL. tv. 53-54. § 67.§ (1)
közművelődési tevékenység ellátása, közösségi tér biztosítása	Dr. Papp József Könyvtár és Művelődési Otthon	1997. CXL. tv. 73-81. § 1990. évi LXV. tv. 8. § (1)

Környezetvédelmi feladatok

a környezeti állapot figyelemmel kísérése, adatnyilvántartás és -szolgáltatás teljesítése	a Polgármesteri Hivatal által	1995. évi LIII. tv. 12. § (3)
környezetvédelmi program kidolgozása, jóváhagyása, az illetékességi terület környezeti állapotának elemzése, értékelése, a lakosság tájékoztatása; a környezetvédelmi programban foglaltak végrehajtása, folyamatos felülvizsgálata	a Polgármesteri Hivatal által	1995. évi LIII. tv. 46. § (1) b./, e./
hulladékkezelési közszolgáltatás szervezése és fenntartása	a Remondis Tisza Kft-vel kötött szerződés	2000. XLIII. 21.§ (1)
közterületen elhagyott hulladék elszállítása, hasznosítása, ill. ártalmatlanítása	a Remondis Tisza Kft-vel kötött szerződés	2000. évi XLIII. tv. 30. § (2)
hulladékgazdálkodási terv készítése	a Tisza-tavi Regionális Hulladékgazdálkodási Társulás útján	2000. évi XLIII. tv. 35. § (1), (3)
közterületek tisztántartása	az önkormányzat intézménye, a Tiszacsegei Kommunális Szolgáltató	2000. XLIII. 31.§ (1)

	szervezet útján	
Kommunális feladatok		
víztermelés, -kezelés, -ellátás	a Hajdú-Bihari Önkormányzatok Vízmű Zrt-vel kötött üzemeltetési szerződés	1990. évi LXV. tv. 8.§ (4)
ár- és belvízvédelemmel összefüggő tevékenységek	az önkormányzat által	1995. évi LVII. tv. 4.§ (1) f./
közvilágítás	szerződéssel az E.ON Zrt. útján	1990. évi LXV. tv. 8.§ (4)
köztemető fenntartása és üzemeltetése	a Tiszacsegei Kommunális Szolgáltató Szervezet által	1990. évi LXV. tv. 8.§ (4) 1999. évi LXIII. tv. 5.§ (3)
helyi közutak fenntartása	az önkormányzat intézményei, a Tiszacsegei Kommunális Szolgáltató szervezet és a Polgármesteri Hivatal útján	1990. évi LXV. tv. 8.§ (4) 1988. évi I. tv. 8.§ (1)
szennyvíz gyűjtése, tisztítása, elhelyezése	a Hajdú-Bihari Önkormányzatok Vízmű Zrt-vel kötött üzemeltetési szerződés és a az önkormányzat intézményei, a Tiszacsegei Kommunális Szolgáltató szervezet és a Polgármesteri Hivatal útján	
helyi közterületek fenntartása	az önkormányzat intézményei, a Tiszacsegei Kommunális Szolgáltató szervezet és a Polgármesteri Hivatal útján	2000. évi XLIII. tv. 21. § (1), (3) b./
Településfejlesztési és területrendezési feladatok		
helyi építészeti örökség	a Polgármesteri Hivatal által	1997. évi LXXVIII. tv. 6. § (1)

értékeinek védelme		b./, 57. § (2)
településfejlesztés	a Polgármesteri Hivatal által	2004. évi CVII. tv. 1. § (1)
településrendezés	a Polgármesteri Hivatal által	1997. évi LXXVIII. tv. 6. § (1) a./

Oktatással és neveléssel összefüggő feladatok

óvodai nevelés	az önkormányzat intézménye, a Városi Óvoda és Bölcsőde	1993. évi LXXIX. tv. 86. § (1) 1990. évi LXV. tv. 8. § (1)
sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelése	az önkormányzat intézménye, a Városi Óvoda és Bölcsőde	1993. évi LXXIX. tv. 86. § (1)

Sport feladatok

a települési sport hosszú távú fejlesztése, a sport-szervezetekkel való együttműködés biztosítása, önkormányzati tulajdonú sportlétesítmények fenntartása	a Polgármesteri Hivatal által	1990. évi LXV. tv. 8. § (1) 2004. évi I. tv. 55. § (1)
---	-------------------------------	---

Egyéb feladatok

a nemzeti és etnikai kisebbségek jogainak érvényesítése, a helyi roma önkormányzatok munkájának segítése	a Polgármesteri Hivatal által	1990. évi LXV. tv. 8. § (4) 2011. évi CLXXIX. tv.
polgármesteri hivatal létrehozása az önkormányzat működésével,	Polgármesteri Hivatal fenntartása	1990. évi LXV. törvény 38. § (1)

valamint az államigazgatási ügyek döntésre való előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatos feladatok ellátására		
adó, illeték kiszabása, beszedése, adóellenőrzés	a Polgármesteri Hivatal által	1990. évi C. tv
önkormányzati vagyonnal való gazdálkodás	a Polgármesteri Hivatal és az önkormányzat intézményei által	1990. évi LXV. tv. 1. § (4) bekezdés b.) pontja,
vagyonkataszteri nyilvántartás vezetése	a Polgármesteri Hivatal által	147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet 1. § (1)
lakó- és nem lakóingatlan bérbeadása, üzemeltetése	a Polgármesteri Hivatal és az önkormányzat intézményei által	1990. évi LXV. tv. 8. § (1) 1993. évi LXXVII. tv. Helyi vagyonrendelet
közreműködés a foglalkoztatás megoldásában	a Polgármesteri Hivatal és az önkormányzat intézményei által	1990. évi LXV. tv. 8. § (1)
állati eredetű melléktermék elszállítása, ártalmatlanná tétele, ha az állati eredetű melléktermék - így különösen az elhullott állat tetemének - tulajdonosa ismeretlen vagy ismeretlen helyen tartózkodik, vagy az állati eredetű melléktermék a közterületen, vagy közúton van.	a Balmazújvárosi Többcélú Kistérségi Társulás útján)	2008. évi XLVI. törvény 19. §

Feladat	A feladatellátás módja	Jogszabályhely megjelölése vagy a feladatellátás alapja
Egészségügyi ellátás		
Vérvétellel és vérszállítással kapcsolatos feladatok	kislabor működtetése	
Szociális ellátás		
Bursa Hungarica Felsőoktatási Ösztöndíj Pályázat	pénzbeli támogatás, a Polgármesteri Hivatal szervezete útján	Helyi rendelet
Arany János Ösztöndíj Pályázat	pénzbeli támogatás, a Polgármesteri Hivatal szervezete útján	képviselő-testületi határozat
Tanyagondnoki szolgálat	Intézmény nélküli működtetés	1993. évi III. tv.
Gyermekjóléti, gyermekvédelmi feladatok		
gyermek napközbeni ellátásának biztosítása bölcsőde fenntartásával	az önkormányzat intézménye, a Városi Óvoda és Bölcsőde	1997. XXXI. tv. 42. § 1997. XXXI. tv. 94. § (3) a)
Közművelődési, közgyűjteményi, kulturális feladatok		
rendezvények, közösségi programok szervezése	az önkormányzat intézményei	1990. évi LXV. tv. 8. § (1),
közművelődési, kulturális programok támogatása	pénzbeli támogatás	Költségvetési rendelet alapján
		

Kommunális feladatok		
helyi piac működtetése	az önkormányzat intézménye, a Tiszacsegei Kommunális Szolgáltató szervezet útján	
Sport feladatok		
sporttámogatások nyújtása	pénzbeli támogatás a Polgármesteri Hivatal útján	költségvetési rendelet, képviselő-testület határozata
Egyéb feladatok		
civil szervezetek működési támogatása	tevékenységükhöz pénzbeli, adminisztratív támogatás	1990. évi LXV. tv. 8. § (5) költségvetési rendelet
önkormányzati lap kiadása	a Polgármesteri Hivatal általi végrehajtás	képviselő-testületi határozat
kitüntetések adományozása	a Polgármesteri Hivatal általi végrehajtás	helyi rendelet
nemzetközi kapcsolatok ápolása	a Polgármesteri Hivatal általi végrehajtás	képviselő-testületi határozat
helytörténeti helyek emlékek gyűjtése, falumúzeumok fenntartása	dr. Papp József Könyvtár és Művelődési Otthon	képviselő-testületi határozat
tourinform iroda működtetése	intézmény nélküli működtetés	
önkormányzati tűzoltóság támogatása	pénzbeli támogatás	
termálstrand üzemeltetése	az önkormányzat intézménye, a Tiszacsegei Kommunális Szolgáltató szervezet útján	

kempingszolgáltatás	az önkormányzat intézménye, a Tiszacsegei Kommunális Szolgáltató szervezet útján	
komp- és révközlekedés	Csege – Rév Bt-vel kötött szerződés	
elektromos, híradás-technikai célú közmű építése	az önkormányzat intézménye, a Tiszacsegei Kommunális Szolgáltató szervezet útján	

A Polgármesteri Hivatalban 21 fő biztosítja a helyi közigazgatási feladatok magas szintű ellátását. Ezen túlmenően jelentős számú - az elmúlt évben átlagosan több mint 173 fő - a közcélú és közhasznú foglalkoztatás is, elsősorban köztisztasági, parkgondozási és különböző karbantartási-javítási munkálatok elvégzésére. A munkanélküliségi ráta a városban, 2010 februárjában 13,39%, 2011 februárjában 10,93% volt, mely magasabb az országos átlagnál.

Tiszacsege azon települések közé tartozik, ahol az önkormányzat a jogszabályi kötelezettségének eleget téve a város lakossága számára valamennyi, törvény által előírt kötelező szociális szolgáltatást biztosítja. A szociálisan rászorulóknak megsegítésére nemcsak a szociális szolgáltatások révén, hanem költségvetésének függvényében pénzbeli és természetbeni ellátások formájában is igyekszik a legkritikusabb helyzetben lévő egyéneket, családokat segíteni.

A városban működő civil szervezetek aktivistái segítségével további gondoskodásra számíthatnak elsősorban a szociálisan rászorult, beteg, idős emberek. A helyi közösségek a különböző egészségmegőrző, segítségnyújtó, kulturális programjaikban fontosnak tartják, és az önkormányzattal való együttműködés erősségének tudják, hogy a részükre átadott önkormányzati támogatásnak az általuk hozzáadott értékkel való továbbadása a városlakók számára nagy kincs, nemes cél szolgálata.

A közművelődést Dr. Papp József Városi Könyvtár és Művelődési Otthon szolgálja. A könyvtár értékes helytörténeti gyűjteménnyel és több mint 17 ezer kötettel várja látogatóit. Alapfeladatának ellátásán túl, információs központtá, valamint a kultúráért tenni akarók kedvelt találkozó helyévé vált. Rendezvényei sokoldalúak, hagyományteremtőek.

Egészségügyi, gyermekvédelmi és szociális létesítmények:

Háziorvosi rendelők 3 db, gyermekorvosi rendelő 1 db, fogorvosi rendelő 2 db, védőnői szolgálat 2 db, családsegítő és gyermekjóléti szolgálat 1-1 db, Idősek Nappali ellátását biztosító otthon 1 db számban biztosítottak városunkban.

Tiszacsegén minden, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Szt.) által előírt szociális ellátás biztosított, emellett a városban működnek civil szervezetek, amelyeket a segítségre szoruló, valamint a hátrányos helyzetű városlakók szintén igénybe vehetnek (Vöröskereszt, támogató szolgálatok, házi segítségnyújtó szolgálatok). Ezek az intézmények a település központi övezetében, jól megközelíthető helyen működnek, többségük legalább részben akadálymentesített, azonban a jogszabály által előírt, teljes körű akadálymentesítés megvalósulásához még több hiányosságot pótolni kell.

Tiszacsege, mint 5 ezer főnél kisebb lakosságú település, az Szt. szerint az alábbi személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások megszervezésére köteles:

- étkeztetés,
- házi segítségnyújtás,
- családsegítés,
- idősek nappali ellátása,
- pszichiátriai betegek, illetve szenvedélybetegek nappali ellátása,
- fogyatékos személyek nappali ellátása.

Szociális juttatások Tiszacsegén

Tiszacsege azon települések közé tartozik Magyarországon, ahol valamennyi, a település lélekszámához mérten kötelező szociális ellátás biztosított. A juttatások egy részét központi szabályozás (Szt.) írja elő, másik részét a törvényi szabályozásból eredő lehetőségként Tiszacsege Város Önkormányzata helyi rendeleteiben biztosítja.

Az Szt. által biztosított pénzbeli és természetbeni juttatások Tiszacsegén:

- Időskorúak járadéka
- Aktív korúak ellátása
- Ápolási díj
- Lakásfenntartási támogatás
- Közgyógyellátás (alanyi, normatív)
- Egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság biztosítása
- Köztemetés.

A helyi önkormányzati rendelet alapján szabályozott pénzbeli és természetbeni juttatások:

- Helyi lakásfenntartási támogatás

- Átmeneti segély
- Közgyógyellátás (méltányos)
- Temetési segély
- Méltányosságból folyósított ápolási díj

Az Szt. által biztosított személyes gondoskodást nyújtó szociális alapszolgáltatások Tiszacsegén:

- Tanyagondnoki szolgáltatás (2011. évben kerül bevezetésre)
- Étkeztetés
- Házi segítségnyújtás
- Családsegítés
- Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
- Támogató szolgáltatás
- Közösségi szociális munka
- Nappali ellátás (Tiszacsege lakosságához mérten kötelező ellátási forma.)

Az Szt. által biztosított személyes gondoskodást nyújtó szakosított ellátások Tiszacsegén:

- Ápolást, gondozást nyújtó intézmény
- Lakóotthon
- Átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény

Jövedelmek

Megyénk főbb statisztikai adatait vizsgálva érzékletesen kirajzolódnak mind régiós tendenciák, mind pedig a megyei sajátosságok. Az alkalmazásban állók számának arányában a régió alul marad az országos átlagtól: mindhárom megye számai alacsonyabbak az országos átlagénál (a munkanélküliségi ráta Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében kiugróan magas az országos és régió többi megyéjének átlagához képest.). A havi bruttó átlagkereset esetében szintén mindhárom megye alulmarad az országos átlaghoz képest (219 240 Ft, míg Észak-Alföld mutatója 176 401 Ft). A legkisebb bruttó átlagkereset Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében van, összege 165 476 Ft, a legmagasabb Hajdú-Bihar megyében.

2012.I. negyedév	Hajdú-Bihar megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	Jász-Nagykun-Szolnok	Észak-alföldi régió	Országos
-------------------------	--------------------------	-------------------------------------	-----------------------------	----------------------------	-----------------

	megye				
Népesség száma (ezer fő) 2012. I. negyedév	538	552	383	1473	9962
Foglalkoztatás aránya (%)	44,9	43,0	47,2	44,8	49,2
Munkanélküli ségi ráta (%)	15,0	19,6	11,3	15,7	11,7
Alkalmazásban állók száma (ezer fő)	108,3	98,1	77,6	284,1	2 624,1
Havi bruttó átlagkereset (Ft)	187 327	165 476	174 602	176 401	219 240

12. táblázat: A fontosabb foglalkoztatási és jövedelmi mutatószámok alakulása a térségben 2012. I. negyedév (2011. I. negyedév = 100,0)

Forrás: 2012. I. negyedévi KSH megyei statisztikai tájékoztatók

Szociális juttatások mértéke

A város szociális juttatásokra kifizetett pénzösszegei a 2008-2011 közötti időszakban folyamatosan növekedtek, 2011-től a közfoglalkoztatási program és gazdasági válság hatására ezek az összegek lassan csökkenni kezdtek. A város vezetésének kiemelt célja, hogy a szociális juttatások biztosítása helyett a foglalkoztatottságot, és ezáltal a jövedelemszerző képességet növelje az érintett célcsoport körében.

2008.	
Rendszeres szociális segély/munkanélküli ellátások	114.146.000.- Ft
Lakásfenntartási támogatás	23.681.000.-Ft
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	6.324.000.-Ft
2009.	
Rendszeres szociális segély/munkanélküli ellátások	113.184.000.-Ft
Lakásfenntartási támogatás	25.949.000.- Ft
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	7.873.000.- Ft
2010	
Rendszeres szociális segély/munkanélküli ellátások	107.913.000.- Ft
Lakásfenntartási támogatás	29.818.000.-Ft
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	8.607.000.-Ft
2011.	

Rendszeres szociális segély/munkanélküli ellátások	142.851.000.-Ft
Lakásfenntartási támogatás	31.645.000.-Ft
Rendszeres Gyermekvédelmi kedvezmény	8.503.000.-Ft
2012.	
Rendszeres szociális segély/munkanélküli ellátások	135.530.000.-Ft
Lakásfenntartási támogatás	64.487.000.-Ft
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	8.335.000.-Ft

13. táblázat: Szociális juttatások alakulása 2008-2012 között

Az egészségügyi ellátás intézményrendszere Tiszacsegén

Magyarországon az egészségügy ellátórendszerét a jogszabályok alapján három pillérből álló együttes biztosítja. Az önkormányzatok, mint az egészségügyi ellátások biztosítására kötelezett szervek, az egészségügyi ellátást működtetők, valamint az egészségügyi ellátások finanszírozását nyújtó Országos Egészségbiztosítási Pénztár hármas egysége alkotják az egészségügy ellátási rendszerét. Az utóbbi évtizedben sorozatosan bevezetett reformok az egészségügy területén főként a finanszírozást célozták. A decentralizálás, a privatizáció megteremtette ugyan a strukturális átalakulás feltételeit, azonban számos mellékhatásával kell napjainkban is számolni.

Tiszacsege Városi Önkormányzatnak a lakosság egészségügyi ellátására vonatkozó kötelezettségeit a vonatkozó törvények, rendeletek, illetve azok helyi szabályozásai biztosítják. Tiszacsege egészségügyi rendszerének struktúrája alapvetően a hagyományos gyógyító munka ellátására épül. A városban egy házi gyermekorvos és három felnőtt háziorvos tevékenykedik. Alapellátásként egy fogászati körzet nyújt szolgáltatást. A védőnői szolgálat kettő körzetében folyik egészségügyi alapellátás. 2004 évben 100%-os volt a védőoltásokkal ellátott gyerekek aránya 6 éves korban.

Mutatók	2001	2004	2007	2008	2009	2011
A háziorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	2	2	3	3	3	3
A házi gyermekorvosok által ellátott szolgálatok száma (szolgálat)	1	1	1	1	1	1
A háziorvosi ellátásban a megjelentek és a meglátogatottak száma összesen (eset)	24864	23622	27858	29 048	30 860	34 229

14. táblázat: Háziorvosi szolgálatok

Forrás: KSH Éves településstatistikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Tiszacsegén 3 felnőtt és 1 gyermek házi orvos, valamint 2 védőnő teljesít szolgálatot. Átlagban évi 30-35 ezer esetben vesznek részt a város lakói házi orvosi ellátásokon. 2004-től drasztikus növekedés figyelhető meg a felnőttek esetében. A gyermekorvosi látogatások eseteinek száma átlagosan évente tízezer körüli, de ez esetben elmondható, hogy tendenciózusan se nem nő se nem csökken, inkább stagnáló érték. Az egy házi orvosra jutó lakosok száma 1617 fő, ami megegyezik az országos átlaggal (1520 fő/ 1 házi orvos). A városban 1 gyógyszertár üzemel. Az orvosi, illetve gyógyszerári ügyelet megoldott.

A kistérség viszonylag fejlett egészségügyi hálózattal rendelkezik, annak ellenére, hogy kórház egyik településen sem található. Kórházi kezelést ezért a kistérség lakosai csak Debrecenben kaphatnak (területileg legközelebb) a Megyei Kenézy Gyula Kórházban, illetve a Debreceni Orvostudományi Egyetemen. Mentőállomás Balmazújváros és Egyek településeken működik.

Az egészségügyben dolgozók szakmailag képzett szakemberek. A privatizációs folyamat jelentősen előrehaladott az egészségügy területén, hiszen a házi felnőtt és gyermekgyógyászat, valamint a szakorvosi rendelés szinte minden területe privatizált.

Az egészségi állapotot másodsorban befolyásoló környezeti tényezők alakítása során a kistérség önkormányzatai figyelemmel vannak a lakóhelyi környezet – elsősorban a levegő és a víz- szennyeződéseinek csökkentésére, a munkahelyi ártalmak mérséklésére, továbbá a társadalmi környezet lehetőség szerinti olyan átalakítására, amely elősegíti a lakosság egészségének fejlesztését, a betegségek megelőzését. Ennek során messzemenően figyelembe veszik az Európai Unió országaiban kialakult előírásokat. Önkormányzataink fejlesztési koncepciójukban és éves fejlesztési keretük terhére a környezeti ártalmak csökkentése végett céltámogatási pályázat útján korszerűsítik csatorna- és szennyvízhálózatukat.

Az egészségügyi ellátás során kiemelt feladatként lett meghatározva a gyermekek és a fiatal felnőttek preventív gondozása. A középkorú népesség körében az egészségi állapot helyreállításának, illetve romlásának megelőzését a kialakult károsodások időben történő feltárásával kell biztosítani. A társadalom perifériájára sodródott, illetve az időskorú népesség elfogadható egészségi állapotát a gondozási módszerek fejlesztésével kell biztosítani. A leggyakoribb betegségcsoportok, illetve halálokok figyelembevételével ki kell dolgozni elsősorban a keringési betegségek és a daganatos betegségek megelőzésének módszereit, az időben történő feltárásukat biztosító szűrővizsgálatok rendjét.

A megelőzés nem korlátozódhat kizárólag orvosi tevékenységre, az életmódnak és szemléletváltásnak, a környezeti káros hatások csökkentésének alapvető szerepe van. Az egészségügyben a gyógyítás és a betegségek felismerése mellett elsőbbséget kell kapnia a betegségek megelőzésének, az ún. primer prevenciónak. Az egészséges életmód kialakításában az oktatás, a tömegkommunikáció, az egészségnevelés és az

egészségügyi tájékoztatás szerepe jelentős. Helyi média bevonásával ezek a tájékoztatási folyamatok elindultak.

Az elsődleges megelőzés prioritása mellett nagyobb hangsúlyt kell fordítani a másodlagos megelőzést szolgáló szűrőprogramok hatékonyságának fokozására.

A megelőzési munka fő szervezője a Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv, végrehajtásában a háziorvosi szolgálat és a prevenciós tevékenységet végző hálózatok (iskola- és ifjúság-egészségügy, foglalkozás-egészségügy, sportorvoslás, védőnői hálózat stb.) feladata jelentős. Az egészségbiztosítási rendszer ez irányú támogatási rendszerét felül kellene vizsgálni és hatékonyabbá tenni főként a támogatási rendszerét a feladat elősegítése érdekében.

Az emberi erőforrások fejlesztésén keresztül lehetséges a térség egészségügyi helyzetén is javítani, hiszen az olyan életmódból fakadó betegségek, amelyek gyakran halálesethez is vezethetnek, elsősorban a táplálkozási szokások, az életmód megváltoztatásával ellensúlyozhatóak. A térség romló egészségügyi helyzete megállítható lenne megfelelő kereseti és életviszonyok mellett, a felvilágosító és a szűrőprogramok szélesítésével és a szemléletmód gyökeres megváltoztatásával. A fentebb említett önkormányzati kezdeményezések megindultak, a prevencióhoz viszont anyagi erőforrásokat is meg kell mozgatni. A Balmazújvárosi kistérség részéről az egészségügyi helyzetet értékelve elmondható, jelenleg megfelelő, jó színvonalú egészségügyi ellátásban részesülnek az itt lakók. Az ellátáshoz szükséges személyi és tárgyi feltételek adottak. Ennek ellenére az itt élők életkora a születéskor várható érték alatt van, mivel sokan csak akkor mennek el az orvoshoz, amikor már az egyébként gyógykezelhető betegség már nem gyógyítható. Ennek oka a magyar népbetegségként is ismert erős dohányzás, alkoholfogyasztás, terjedő drogfogyasztás. A betegellátás és a szociális ellátás mellett fontos momentumként tárgyalta ez a fejezet a prevenciót. Itt vannak kezdeményezések, de sajnos a tudatosítás, az életmódbeli változtatások gyakorlati megvalósításáig évek fognak eltelni. A változtatás szükségességét felismerték az itt élő emberek, de megvalósítását nehezítik a megélhetési nehézségek, munkanélküliség, elkényelmesedett, mozgásszegény illetve a túlhajszolt életvitel.

Az egészséges életmódra tudatosan kistérségünkben nagyon kevesen törekszenek, főként az iskolai oktatásban résztvevő fiatalok, aktív sportolók körében elterjedt fogalom ez. A sportolási lehetőség pedig a településen adott, hiszen sportpálya a városban található.

Szociális és gyermekjóléti intézményrendszer

Az egészségügy és szociális ellátások területén nyújtott szolgáltatások megfelelőek, biztosítottak az intézményi és személyi feltételek. Az épületek

felújításra szorulnak. További speciális szaktudással rendelkező szakemberekre mindemellett szükség van (pl. családterapeuta, gyógy testnevelő, pszichológus, mentálhigiéné, ifjúságsegítő). Javítani kell a szakemberek, illetve az intézmények közötti kommunikációt, együttműködést, hogy a jövőben közös programokat (pl. prevenciós előadások, beszélgetések) tudjanak tartani mind a fiataloknak, mind az idősebbeknek.

Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

A gyermekjóléti szolgálat tevékenységének bemutatása

A Gyermekjóléti Szolgáltatás olyan, a gyermekek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését. Az alapellátásnak hozzá kell járulnia a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez. A települési önkormányzat a településen élő gyermekek veszélyeztetettségének megelőzését, a gyermekjóléti szolgálat útján szervezi. A gyermekjóléti szolgálat a veszélyeztetettség megelőzése, feltárása, és megszüntetése érdekében észlelő- és jelzőrendszert működtet, mely figyelemmel kíséri a gyermekek életkörülményeit, szociális helyzetét, a gyermekjóléti és szociális ellátások iránti igényét, a gyermekvédelmi vagy hatósági beavatkozást igénylő helyzetét. A településen tehát a szolgálat feladata a gyermekek érdekeinek védelme érdekében minden lehetséges ellátás, intézkedés kezdeményezése. A gyermekjóléti szolgáltatást az ellátások teljesítésével, az ellátások közvetítésével vagy szerevező tevékenységgel kell biztosítani. A szolgálat tehát gondozási, szolgáltatási és szervezési feladatokat egyaránt végez.

A gyermekjóléti szolgálat tevékenységen foglalkoztatottak létszáma

Munkakör megnevezése	Főállásban, teljes munkaidőben	Főállásban, óraszámban	Összesen
Családgondozó	2		2
Pszichológus		1/Heti 5 óra	1
Jogász		alkalomszerűen	1
Összesen	2	2	4

A családsegítő szolgálat a Balmazújvárosi Kistérség Humán Szolgáltató Központ keretében működik. Az intézmény feladatát „ A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról „ szóló többször módosított 1993. évi III. törvényben, és „ A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről „ szóló többször módosított 1/2000. (I.3.) SZCSM rendeletben meghatározottak szerint végzi.

Szakmai munka

A családsegítő szolgáltatás a szociális alapellátás része. Célja a szociális és mentálhigiénés nehézségek elhárításának és feloldásának, továbbá a helyi szociális szükségletek feltárásának és megoldásának elősegítése. Fő céljuk a veszélyeztetett vagy krízishelyzetbe került személyek, családok életvezetési képességének megőrzése, az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése. Szolgálat ezen célok eléréséhez nyújt általános és speciális szolgáltatásokat, ellátásokat közvetít és szervezési tevékenységet végez. A szolgáltatás igénybevétele önkéntes és térítésmentes.

A veszélyeztetettség és a krízishelyzet észlelésére a jelzőrendszer tagjaként vesznek részt, melynek keretében elősegítik az egészségügyi szolgáltatók, nevelési -oktatási intézmények, különböző társadalmi szervezetek részvételét a megelőzésben. Az életviszonyok fokozatos romlása, az egyre nehezebb anyagi helyzet nagyon sok családot és egyént hoz átmenetileg vagy hosszabb időre kilátástalan helyzetbe, ezért a családgondozás során a segítségnyújtás többféle módját alkalmazzák.

A személyes segítő kapcsolat során feltárják a családok életében keletkező szociális problémák kiváltó okait és egyben jelzéssel élnek az illetékes hatóságok, illetve szolgáltatókat nyújtók felé. A problémamegoldó folyamat során megkeresik a megoldási lehetőségeket, életvezetési tanácsokkal látják el ügyfeleiket, valamint pszichológiai – és jogi tanácsokat közvetítenek számukra. Ezek a szolgáltatások ingyenesek.

Az egyéni, pár- és családterápia területén nagy hangsúlyt fektetnek a kapcsolat-készség javítására, a konfliktus megoldó, mediációs technikák alkalmazására, amihez mediátor szakember segítségét kéri, Balmazújvárosról. Szociális információs szolgáltatás keretében tájékoztatják az ügyfeleket a szociális, családtámogatási és társadalombiztosítási ellátások formáiról, az ellátásokhoz való hozzájutás módjáról. A szolgáltatás célja, hogy a szociális biztonság megteremtéséhez kapcsolódó ellátásokat és szolgáltatásokat igénylők megfelelő tájékoztatást kapjanak az ellátások hozzáférhetőségével és igénybevitelükre vonatkozó szabályokkal kapcsolatban. Felkérésre környezettanulmányt végeznek (hivatalok, bíróság stb. részére).

Tevékenységükhöz tartozik még a szolgáltatásokhoz kapcsolódó közérdekű és meghatározott célú felajánlások, adományok összehangolása, eljuttatása a

rászoruló egyének, családok részére. A szervezett adományokon kívül szívesen fogadják a település lakosságától érkező, többnyire használt ruhaadományt, amelyet a családok folyamatosan kapnak meg. Ezen szolgáltatások eredményessége érdekében állandó kapcsolatban állnak a Vöröskereszt és a Máltai Szeretetszolgálat intézményeivel.

Rendszeresen szerveznek szabadidős programot az idős gondozottak és az 55 feletti rendszeres szociális segélyben részesülők számára. Az utóbbiak 2008. szeptemberétől jelentkezési kötelezettséggel tartoznak a Szolgálat felé. A családsegítő szolgálat a szabadidős programokon túl, munkaüggyel kapcsolatos segítséget is nyújt.

Ennek érdekében együttműködnek a Munkaügyi Központ Polgári Kirendeltségével azért, hogy folyamatosan tájékoztassák az ügyfeleket az aktuális képzésekről, tanfolyamokról, munkalehetőségekről.

Speciális segítő szolgáltatás

Több éve segítik egymás munkáját a Kenézy kórház szociális munkásaival. A Tiszacsegéről bekerült, rossz anyagi, családi vagy szociális körülmények között élő betegek érdekében közösen keresik a megoldást. Kiemelten a pszichiátriai osztály kéri a segítségüket.

Nagyon jó kapcsolatot építettek ki több bentlakásos idősök otthonával, kiemelten a tetétleni Szivárvány Idősek Gondozóházával és a Balmazújvárosi Idősek Otthonával. Az elmúlt évben is több mentálisan ill. egészségileg leépült idős embert sikerült elhelyezni a fenti intézménybe. A Családsegítő Szolgálat keretében végzett tevékenység a szükséges mértékig kiterjed az igénybevevő környezetére és családtagjaira.

Szociális ellátások	Szociális ellátást igénybe vevők száma (fő)					
	2001	2004	2007	2008	2009	2011
Házi segítségnyújtásban részesülők	25	20	75	43	60	117
Szociális étkeztetésben részesülők	48	63	73	95	87	96
A családsegítő szolgáltatást igénybe vevők					1 039	816
Jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban részesülők				21	22	36

15. táblázat: Szociális ellátásokat igénybe vevők számának alakulása 2001-2010
 Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

Oktatási ellátórendszer

Tiszacsegén jelenleg egy óvoda működik, amely 198 gyermek ellátását biztosítja. Jellemző az óvodai ellátást igénylők körében, hogy a szülők gyerekeiket három, esetleg az iskola későbbi megkezdése miatt négy évig járatják óvodába. A korábbi években, főként a kisebb gyerekekkel otthon lévő kismamák csak a szükséges iskola-előkészítő csoportba írták be gyermekeiket. E tendencia ellenére is folyamatos csökkenés tapasztalható az óvodák gyereklétszámában.

A városban egy állami iskola fogadja a tanulókat, melyeknek tanulói összlétszáma a 2012. évi szeptemberi adatok szerint 430 fő.

Mutatók	2001	2004	2007	2008	2009	2012.
Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)	563	564	491	473	473	430
Általános iskolában tanuló 1-4. évfolyamosok száma a nappali oktatásban (fő)			245	226	228	215
Általános iskolában tanuló 5-8. évfolyamosok száma a nappali oktatásban (fő)			246	247	245	215
Számítógéppel ellátott általános iskolai feladat-ellátási helyek száma (fő)	1	1	1	1	1	1

16. táblázat: Általános iskolai tanulók számának alakulása 2001-2010 között
Forrás: KSH Éves településstatisztikai adatok 2011-es településszerkezetben (T-Star 2011)

A 8. évfolyamot nappali képzésben sikeresen befejezők száma 2009-ben 64, 2011-ben 60 fő. 2009-ben a középiskolai továbbtanulók száma 56 fő, ebből 31-an szakiskolákban folytatták tanulmányaikat. 2011-ben három fővel több tanuló ment középiskolai képzésre, mint ahányan abban az évben a 8. évfolyamot végezték.

Sport

A település a labdajátékokban emelkedik ki. Ezekben a sportágakban eredményesen szerepelt a város felnőtt és utánpótlás csapatai. Az utánpótlás helyzete további fejlesztéseket igényel. Ahogy az élsport a „nemzet dicsősége”, ennek értelmében ifjú sportolók, utánpótlás csapatok, felnőtt versenyzők és felnőtt csapatok viszik a város jó hírnevét az országban, növelve ezzel egyesületük, Tiszacsege város reklám és marketing értékét is. Tiszacsege város versenysport élete meglehetősen régmúltú. A legkeresettebb és a

fiatalok számára egyre népszerűbb sportágak az alábbiak: labdarúgás, kézilabda, lovaglás, birkózás, úszás.

A versenysport önálló jogi személyiségű sportegyesületekben folyik, melyeket az Önkormányzat támogat, de nem vállalja az eltartásukat, csak részfinanszírozó szerepet tölt be. Az Európai Unióban és a közeljövőtől hazánkban is az állam fokozatosan kivonul a professzionális, úgynevezett „látványsport” közvetlen finanszírozásából. Ez azonban egy folyamat végén fog bekövetkezni, jelenleg a versenysport, élsport nem tudna fennmaradni jelentős önkormányzati, állami támogatás nélkül.

A versenysport hetente kb. 200-300 ember szórakozását, kulturált kikapcsolódását biztosítja Tiszacsege városában. A versenysport helyzete, eredményei közérzet alakító tényezők, ezért is érthető az önkormányzati támogatás. Sajnálatos módon nincsenek olyan tőkeerős, nagy cégek, szponzorok, melyek fő támogatói lehetnének egy-egy sportágnak. Tiszacsege városa a finanszírozási fejezetben leírtak alapján támogatja a város versenysportját.

3.2.6. Korábbi fejlesztések

A közelmúlt fejlesztéseinek listáját a következő táblázat összegzi.

Fejlesztések Tiszacsegén 2004-2012			
A projekt neve	A megvalósítás időpontja	A projekt összes költsége (Ft)	Támogatott projekt esetén pályázati azonosító szám
Belterületi közúthálózat fejlesztése	2006. április	9 000 300	TRFC/EA/0900089/2005
Tiszacsege: Gázvezeték és központi fűtés szerelés	2004. október	3 300 000	0900031/04 K
Intézmények belső világításának korszerűsítése	2004. április	13 180 000	TTFC/EA/0900032/2003
Szilád burkolatú belterületi közutak burkolat felújítása	2005. október	63 915 426	TTFT/2005/0904
Szilád burkolatú belterületi közutak burkolat felújítása	2005. október	63 915 426	090002105U
Ipari övezet megközelíthetőségének javítása	2004. április	9 375 000	TTFC/EA/0900025/2003
Központi iskola életveszélyes állapotának	2006. június	6 666 700	TRFC/EA/t/0900029/2006

megszüntetése			
Pihenő park létesítése	2004. május	5 015 893	SZTP-2003-TTO-4-06-001
Kemping utcai kerítés építésére és szerviz út felújítása	2004. december	9 318 145	16-3-T2/6-2004
Gyógy és termálfürdő vízvisszaforgató berendezéssel történő felszerelése	2005. december	35 000 000	TRFC/KM/sz/1300135/2005
Tiszacsege Városi Könyvtár bővítése	2005. június	12 053 000	TRFC/EA/0900030/2004
Szennyvízhálózat bővítés	2004.	50 000 000	TTFC/KP/f/2003/090001
Iskola épületfejlesztése	2008. december	34 415 000	LEKI 090004408L
Selypes-ér kotrása	2007. február	9 131 352	AVOP 3.2.12.-05/1-2006-04-0001/06
Térségi kihatású gazdasági célokat szolgáló termelő infrastrukturális beruházás	2005. március	72 937 500	TRFC/EA/0900027/2004
Sportöltöző felújítás	2006. május	4 000 000	Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Közgyűlésének az önkormányzat 2006. évi költségvetéséről szóló 4/2006. (II.24.) HBMÖK rendelet 3/c melléklete, "A Megye egészséges ifjúságáért" Ideiglenes Bizottsága a 8/2006. (IV. 5.) MEIIBM határozata
Erzsébet utca burkolatának felújítása	2010. április	20 292 712	TEUT 090000809U
Városi Óvoda és Bölcsőde építése		485 200 000	ÉAOP-4.1.1./2F-2f2009-0050
Tiszacsege Fürdőfejlesztés	2004. augusztus	121 000 000	SZTP-2003-TU-1-03-06-20
Polgármesteri Hivatal I. ütem	2003. június	23 419 500	090002803 K

Polgármesteri Hivatal II. ütem	2004	25 560 000	0900020/04 K
Polgármesteri Hivatal III. ütem	2005. augusztus	11 120 000	090007005 D
Óvoda bővítés	2003.	11 477 400	TTF 20031123080100
Külterületi Út javítása	2003.	9 375 000	TRFC 20031009028700
Bérlakás építése	2004.	151 003 931	BM Széchenyi P. SZT-2002-La-1-02-05-31
Tiszaparti hajó kikötő útburkolat fejlesztése	2006.	4 291 337	TTFT
Település belterületén járda kiépítése	2006.	21 222 223	KIFE

17. táblázat: Fejlesztések Tiszacsegén 2004-2012 között

Az elmúlt években többirányú fejlesztések zajlottak Tiszacsegén. Ezekből a városfejlesztési szempontból legjelentősebbeket, a fürdő és az iskola fejlesztését érintő két projektet ismertetjük részletesen.

Fürdő fejlesztés:

1, Tiszacsege Város Önkormányzata 2004-2005-ös megvalósítással állami támogatást nyert a gyógyvizes ülőpados medence teljes felújítására. A beruházás magában foglalta a vízbetápok átépítését, burkolattal való ellátását, használtvíz elvezetés átépítését, valamint a medence köré kialakítandó épületen belül kiszolgáló, szociális helységek létrehozását.

2, Gyermek – és Úszómedence vízforgató berendezéssel történő ellátása:
 Vízforgató berendezések létesítését a 273/2002.(XII.21.) Korm. rendelettel módosított 121/1996.(VII.24.) Korm. rendelet a közfürdők létesítéséről és működéséről írja elő. A megvalósítás 2006. évben történt. Próbaüzem: 2006. május 5.

3, Ülőpados- és lépcsős termálmedencék korszerűsítése:

A medencék víztechnológiai rendszerének, valamint medenceburkolat korszerűsítése ÁNTSZ előírásainak alapján. A munkálatok során megvalósult, hogy vízbefűvés a medencék fenéklemezéből történik az elhasznált víz a medencék körüli túlfolyón kerül elvezetésre. Megvalósulás:2008.05.05.-2008.07.15.

Iskola fejlesztés:

Az építető Tiszacsege Város Önkormányzat Polgármesteri Hivatal Tiszacsege, Kossuth utca 5-7.

Az építés helye: Tiszacsege, Fő utca 95. hrsz: 803.

Tiszacsege Város Közoktatási és Közművelődési Intézmény és Városi Könyvtár helyi közintézmény fő funkciója általános iskola, mint oktatási intézmény ad otthont a városi polgári közművelődési tevékenységnek. A közművelődési helyi integrációja lehetőséget teremt arra, hogy az oktatási fejlesztési tevékenység az általános iskola oktatási célokon túlmenően e beruházás segítségével a város lakosságának oktatási céljait is szolgálja.

Előzmények:

A Polgármesteri Hivatal Műszaki Osztály által a területre készült rendezési tervről adott tájékoztatás alapján, a 803-as hrsz számú ingatlanon a tervezett épülettel történő átalakítás megépíthető.

A telken több iskolaépület áll. A tervezett audiovizuális és informatikai szaktanterem építése és akadálymentes közlekedés kialakítása a Fő utcai régi épületszárnyban az iskola régi igénye. A tervezési munkák során a tervek megbízói- és szakhatósági egyeztetéseivel alakul ki a tervezett épület végleges alaprajzi-, homlokzati-, üzemelés-technológiai formája, az illetékes közműszolgáltatókkal megoldódtak infrastrukturális kapcsolatai.

Tervezett bővítés-, átalakítás tartalma:

Audiovizuális és informatikai szaktanterem kialakítása az emeleti rész bővítésével. Ennek során az épület jelenleg földszintes tantermi részének emeletréépítésével egészítették ki az épület tömegét. A szaktanterem megközelítéséhez felhasználták a jelenleg tanítási szobaként működő folyosóból leválasztott helyiségeket.

Audiovizuális és informatikai szakszertár létesítettek az épület északi végén úgy, hogy a zsidongó folyosó végén leválasztottak egy térrészt, erre a célra. A helység nyugati oldalán lévő tanterem bejárati ajtót, az alaprajzi kialakítás érdekében a szerkezeti falban áthelyezték.

Az emeleten megszüntetett tanári szobát a földszinten a megszüntetett tanárral azonos alapterülettel alakították ki, a szakszertár alatt, a szakszertárral megegyező módon.

A földszinten és az emeleten a meglévő takarítószer kamrából alakították ki a mozgássérült wc-keket, és a meglévő szertárak alapterületének csökkenésével pótolták a takarítószer kamrát. Ennek érdekében új strangot építettek a ejtővezeték és a szellőzőzés számára. A mozgássérült wc-k megközelítéséhez új ajtókat nyitottak a zsidongók szerkezeti falán.

A mozgássérültek számára alkalmas felvonót terveztek az épület északi oldalán, amely a folyosókhoz és előterekhez kapcsolódva akadálytól

mentesíti a kerekesszékekkel való közlekedést. A hidraulikus üzemű felvonóhoz lépcsőházi megközelítéshez új előtér épült az emeleten.

Az épület közül terepszint, és a földszinti padlózat áthidalása az akadálymentes közlekedés biztosítása érdekében rámpát terveztek.

Megszélesítették a bejárati előlépcsőt, és előtetővel fedték.

3.2.7. Összegzés

Tiszacsege a Hortobágy kapuja kedvező földrajzi fekvéssel és jó megközelíthetőségi feltételekkel. A település a Tisza mellett közel az M3-as autópályához a Hortobágy észak-nyugati szegletében található. Kisvárosi hangulatát megőrizve, folyamatos tudatos fejlesztéseket valósít meg. Kedvező turisztikai adottságait igyekszik hatékonyan kihasználni és töркеvonzó képességeit törekszik maximalizálni. Sajnálattal módon a kedvezőtlen hazai finanszírozási rendszer a várost nehéz anyagi helyzetbe kényszerítette, ezért a város infrastrukturális állapot és intézményi ellátottsága számos ponton mutat hiányosságot.

A város saját társadalmát ellátó közszolgáltatások nagyrészt kiépültek. A humán közszolgáltatások rendszere gyakorlatilag teljes, a civil szervezetek aktívak és részt vállalnak a város közéletében és közszolgáltatásainak alakításában, biztosításában. A hagyományok jelen vannak az élet minden terén, átitatja a várostól, annak társadalmáról, a gazdaságról való gondolkodást egyaránt. Ez az önrendelkező város és társadalom képe alapvetően határozza meg a város alakításának, a tér használatának, a gazdaság, a szolgáltatások nyújtásának irányait is. Ennek elemei közé tartozik az élelmiszertermelés fenntartása nem csupán piaci, hanem magán, helyi fogyasztásra, de a turisztikai és egyéb szolgáltatások főként helyi vagy szűkebb kört ellátó módon történő biztosítása is. Utóbbi azt fedi, hogy az idegenforgalom terén, a termálfürdő és szállások, programok fejlesztése során alapvetően a városhoz közeli vidékeken élők számára számítanak látogatóként. Ez a környezetet a lehető legkisebb mértékben terhelő mezőgazdasági, ipari, szolgáltatási, kereskedelmi palettájának kialakításával, a városi funkciók racionális kialakításával, a természeti értékek városon belüli és azon túli területeinek megbecsülésével és megóvásával is szorosan összefonódik.

A város aktív lakosságának a jelentős része vállalkozó, ami szintén a térség egy fontos fokmérője. Ám a vidéki kisvárosok nagy részéhez hasonlóan Tiszacsegen is magas a munkahelyet nem találó emberek aránya, kétségbeejtően nagy a fiatalok munkanélkülisége. A szegénységben élő emberek iránt a város szolidáris. Ezért is jelent problémát a szociális bérlakások alacsony aránya. A város fejlesztése nem jelentheti csupán a gazdasági és szolgáltatási lehetőségek és a közösségi infrastruktúra megújítását. A város belső övezeteiben koncentrálódó szolgáltatási kapacitások például távol esnek a fürdő vonzáskörzetétől, amely a város északnyugati szélén található. A fő közlekedési útvonalak, autópályák felvezető szakaszai a várost

északnyugatról érik el. Így nem csupán a helyi lakosok, hanem az ide látogatók számára is nehézséget okoz, ha több különféle szolgáltatást kívánnak egyidejűleg igénybe venni.

Jelen stratégiai dokumentum ennek a város múltján, társadalmának igényein és a mára kialakult térszerkezetének és adottságainak fényében tárja fel a lehetséges fejlesztési irányokat. Mindezeket tematikus és a stratégiai irányok kijelölésében segítséget nyújtó SWOT elemzésekkel pontosítjuk.

3.2.8. A Város egészére vonatkozó SWOT elemzés

	Erősségek	Gyengeségek
GAZDASÁG	<ul style="list-style-type: none"> Javuló közlekedés-földrajzi elhelyezkedés (M3 autópálya) Aktív helyi gazdaságfejlesztési és befektetés-ösztönzési tevékenység Széleskörű vállalkozói tevékenységi spektrum (mezőgazdaság és ipar) Mezőgazdasági hagyományok Bővülő üzleti szolgáltatások Dinamikusan bővülő szekunder szektor A városban a lakossági alapszolgáltatások valamennyi válfaja biztosított Emelkedik a terciér szektorban működő vállalkozások száma Folyamatosan bővülő, színvonalas turisztikai attrakciók a településen Falusi vendéglátás, jó középkeletű ellátottság, relatíve alacsonyabb árfekvés 	<ul style="list-style-type: none"> Elaprózott vállalkozási szerkezet, mikro- és kisvállalkozások dominanciája A mezőgazdasági termőterületek többsége alacsony minőségű A termőterületekre elaprózott birtokszerkezet jellemző K+F tevékenységet végző vállalkozás nincs a városban A turisztikai szolgáltatások mennyiségi és minőségi mutatói nem felelnek meg az elvárásoknak A helyi vállalkozások jövedelemtermelő- és munkahelyteremtő képessége alacsony A térség tőkevonzó képessége alacsony Tervszerű kisvárosias településközpont hiánya Az üzleti infrastruktúrák és szolgáltatások szintje alacsony Rossz, nem hatékony marketing A megyén belüli közúti (vasúti elérhetőség nincs) elérhetőség gyenge, a helyi utak műszaki állapota rossz Hiányos közműellátottság: alacsony a szennyvíz-hálózatba bekapcsolt lakások aránya Fejletlen, kiépítetlen turisztikai infrastruktúra (szálláshelyek, vendéglátó egységek, partszakaszok, uszodák) A turisztikai-idegenforgalmi szolgáltatások többségének színvonala alacsony Turisztikai, térségi marketing és komplex turisztikai termékcsomagok hiánya

<p style="text-align: center;">TÁRSADALOM</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A lakosság iskolai végzettsége a megyei átlaghoz közelítő értékeket mutat • Erős lokálpatriotizmus • A térség területfejlesztési és önkormányzati szereplői körében jelentős pályázatkészítési és projekt megvalósítási tapasztalat gyűlt össze • Népi mesterségek ápolása, hagyományörzés, Halászlé Fesztivál, Csege Napok • Testvérvárosi kapcsolatok (pl. Románia-Szalárd-Magyargorbó) • A térség települései közötti együttműködés erősödése (pl.: Tiszacsege-Balmazújváros-Egyek) 	<ul style="list-style-type: none"> • Növekvő mértékű szelektív elvándorlás • Előregedő társadalom • Magas a gazdaságilag inaktív lakosok aránya • Magas munkanélküliségi ráta, alacsony foglalkoztatottság • Az önkormányzati segélyek igénybevétele növekvő tendenciát mutat • Magas a hátrányos helyzetű roma lakosság aránya • A helyben élők nem ismerik fel a térség értékeit, lehetőségeit, gyenge aktivitás • Országos átlagnál alacsonyabb képzettség, szakember hiány • Földrajzi fekvésből adódó kedvezőtlen vasútföldrajzi pozíció, rossz minőségű közúti megközelíthetőség
<p style="text-align: center;">KÖRNYEZET</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Termál- és gyógyvíz jelenléte és kihasználása • Kedvező adottságok a megújuló energiaforrások hasznosítására • Gazdag flóra- és faunavilág • Megfelelő a település környezeti állapota • Kedvező levegőminőség • Esztétikus és városias településkép • A közműellátottság aránya a víz, a szennyvíz, a villany és a gáz tekintetében egyaránt magas • A rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya magas • A belterületi utak többsége szilárd burkolattal ellátott • Biogazdálkodás • Jelentős a védett területek aránya a térségben • Természeti vonzerők: értékes tájképi környezet (szikes puszta), természetvédelmi területként, illetve a világörökség részeként nyilvántartott Hortobágyi Nemzeti Park szomszédsága, egyedülálló madárvilág, gazdag vízi- és apróvadállomány, jó minőségű és halban gazdag horgászhelyek, nádterületekben gazdag vidék • A Tisza folyó szintén gazdag növény- és állatvilággal, illetve halállománnyal rendelkezik • Magas az erdős területek aránya 	<ul style="list-style-type: none"> • A településkép nem egységes • Alulhasznosított területek a városközpontban • A város belterületén alacsony a zöldfelületek aránya • A településen áthaladó forgalom részben megterheli a város belterületi úthálózatát • Kevés a közparkoló a belváros egyes részein • A közparkok felújításra szorulnak • Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya magas • A belterületi utak egy része nem megfelelő minőségű • A külterületi utak többsége burkolat nélküli • A település kerékpáros úthálózata hiányos • Kevésbé jó termőhelyi adottságok (alacsony AK érték)

KÖZSZOLGÁLTATÁSOK	<ul style="list-style-type: none"> • Minőségi és magas színvonalú alapfokú oktatás • Oktatási intézmények folyamatos fejlesztése • Magas színvonalú egészségügyi alapellátás • A szociális ellátás háttere és szolgáltatásai magas minőségűek • Aktív kulturális, közösségi és sportélet • A közszolgáltatási intézmények intenzív belső és külső együttműködése • Kiterjedt házi szociális gondozói hálózat • Központi orvosi ügyelet • Okmányiroda működése • Tourinform iroda 	<ul style="list-style-type: none"> • A településen nem található közép- és felsőoktatási intézmény vagy annak kihelyezett tagozata • Nincs bentlakásos szociális intézmény • Korszerű egészségcentrum hiánya • Sportlétesítmények hiánya • A közművelődés színtereinek hiánya
	Lehetőségek	Veszélyek
GAZDASÁG	<ul style="list-style-type: none"> • A belföldi turizmus intenzitása és a komplex egészségturisztikai szolgáltatások iránti kereslet növekszik. • Turisztikai szolgáltatások fejlesztése • Elkészül egy komplex turisztikai termékcsomag (falusi-, öko-, gyógy-, termál-, kerékpár- vízi- turizmus) a térségre • Aktív turisztikai marketing folytatása • Az M3 autópálya, a fel- és lehajtó csomópont közelsége növeli a térbeli helyzetből adódó előnyöket, javítja a város töркеvonzó képességét • Újabb külföldi befektetők megjelenése • Logisztikai szerepkör erősödése • Alternatív mezőgazdasági tevékenységek elterjedése • Bio mezőgazdasági termékek iránti kereslet növekedése hazai és európai szinten egyaránt • A gazdasági együttműködések (integrátor szervezetek, új típusú szövetkezetek) szerepe felértékelődik • Növekedik az alternatív erőforrásból származó energia előállítás iránti igény • Nő a mezőgazdasági termékek helyben történő feldolgozása, a helyi vállalkozások jövedelemtermelő- és munkahelyteremtő képessége • A termálvíz komplex hasznosítása (energia, fűtés, mezőgazdaság, turisztika) 	<ul style="list-style-type: none"> • A további közlekedési fejlesztések elhúzódása miatt a település elérési mutatói nem javulnak • A gazdasági válság hatására csökkenő befektetői érdeklődés Magyarország és Kelet-Közép-Európa iránt • Erősödnek a város hazai és nemzetközi versenytársai a gazdaság minden területén • A turisztikai tendenciák kedvezőtlenül alakulnak • Tovább növekednek a különbségek a járási központ és a többi település között • Az országos/regionális/megyei/járási fejlesztési elképzelések között nem szerepelnek kellő súllyal a város szükségletei, igényei • Az európai uniós források 2013. után várhatóan jelentősen csökkennek, amennyiben Tiszacsege addig nem tudja kihasználni a lehetőségeket, befektetői vonzóképesége csökkenni fog • Konzerválódik a hagyományos gazdasági szerkezet, megmarad a nyersanyagtermelői kiszolgáltatottsága (természeti korlátok, termékpálya szereplői által) • Tovább romlik a térség töркеvonzó képessége • Tovább romlik az üzleti infrastruktúra és szolgáltatások színvonala • Összefogás hiányában nem megfelelő marketing • Alacsony színvonalú kínálat miatt a turisztikai-idegenforgalmi szolgáltatások kereslete elmarad

<p style="text-align: center;">TÁRSADALOM</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A kvalifikált fiatalabb nemzedék helyben tartása településfejlesztési húzóerő lehet • Néesség átlagos iskolázottsági szintjének emelkedése • Civil szervezetek megerősödése • További pályázati források megjelenése és igénybevétele 	<ul style="list-style-type: none"> • Néesség előregedése, az inaktív arányának további emelkedése • A hátrányos helyzetű csoportok arányának további növekedése • Konfliktusok esetleges éleződése a helyi társadalmon belül • A foglalkoztatási problémák kezelésének elmulasztásával szociális válság alakulhat ki • Megfelelő minőségű munkahelyek hiányában a szelektív elvándorlás csökkenti a város potenciális munkaerő bázisát • A közeli megyeszékhely és régióközpont elszívó hatásának erősödése • A munkanélküliség növekedése • Az országos/regionális/megyei/járási fejlesztési elképzelések között nem szerepelnek kellő súllyal a város szükségletei, igényei • Az európai uniós források 2013. után várhatóan jelentősen csökkennek, amennyiben Tiszacsege addig nem tudja kihasználni a lehetőségeket, befektetői vonzóképesége csökkenni fog
<p style="text-align: center;">KÖRNYEZET</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Megújuló energiaforrások fokozott használata • A város arculatához illeszkedő beépítések • A környezetbarát közlekedési módok elterjesztése • További pályázati források megjelenése és igénybevétele • A biogazdálkodásba vont területek további emelkedése 	<ul style="list-style-type: none"> • Energiafüggőség növekedése • A természeti-környezeti értékek (élővizek, növény- és vadállomány) károsodnak az ökológiai szemlélet hiányában • Környezetterhelő ipari létesítmények betelepülése • Növekvő teher- és személygépkocsi-forgalom a betelepülő ipari vállalkozások hatására • Természeti-környezeti katasztrófák bekövetkezése
<p style="text-align: center;">KÖZSZOLGÁLTATÁSOK</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A járáskörök jogkörének és forrásainak növekedése • Az önkormányzati és a civil szféra erősödő együttműködése • Aktív együttműködések a közintézmények között a járáson belül és kívül egyaránt • További pályázati források megjelenése és igénybevétele • A telekommunikációs szolgáltatások és Internet elérhetőség javulása 	<ul style="list-style-type: none"> • Az önkormányzatok jövőbeli feladat- és hatásköre bizonytalan • Az önkormányzatok állami forrásai/ támogatásai csökkennek • Az önkormányzati bevételek csökkenése miatt a rendelkezésre álló fejlesztési forrásokat a működésre kell fordítani • Közintézmények infrastrukturális feltételeinek állapotának romlása

A SWOT-elemzés alapján két lehetséges fejlődési irány rajzolódik ki:

- **a dinamikus forgatókönyv** Tiszacsege kiegyensúlyozott gazdasági fejlődését vetíti előre, amelynek köszönhetően regionális szinten is versenyképes, a helyi lakosság számára megfelelő életszínvonalat biztosító várossá válik;
- **a stagnáló forgatókönyv** alapján Kelet-Magyarország viszonylagos lemaradása tovább növekszik az ország többi régiójához képest. Ez, valamint a hasonló méretű és jellegű városok erősödő konkurenciája negatívan hat Tiszacsege fejlődésére is.

A két lehetséges fejlődési forgatókönyv közül a város endogén erőforrásait, a külső tényezőket és a jövőben várható folyamatokat figyelembe véve a dinamikus változat megvalósulása prognosztizálható, amelynek részleteit későbbi fejezetekben mutatjuk be.

3.3. A városrészek elemzése

Az alábbiakban kerül sor Tiszacsege városszerkezetének bemutatására – kijelölve a város főbb részeit, amelyek egy része a későbbiek során a városfejlesztés akcióterületeit képezik. Az áttekintés mélysége nem éri el a településrendezési tervek részletezettségét és mélységét (ez nem is követelmény), de természetesen nagymértékben támaszkodik az érvényben lévő

- ✓ Hosszú Távú Településfejlesztési Konceptió (a továbbiakban HTTK),
- ✓ Településrendezési Tervre (TRT),
- ✓ Szabályozási Tervére (SZT),
- ✓ Helyi Építési Szabályzatra (HÉSZ).

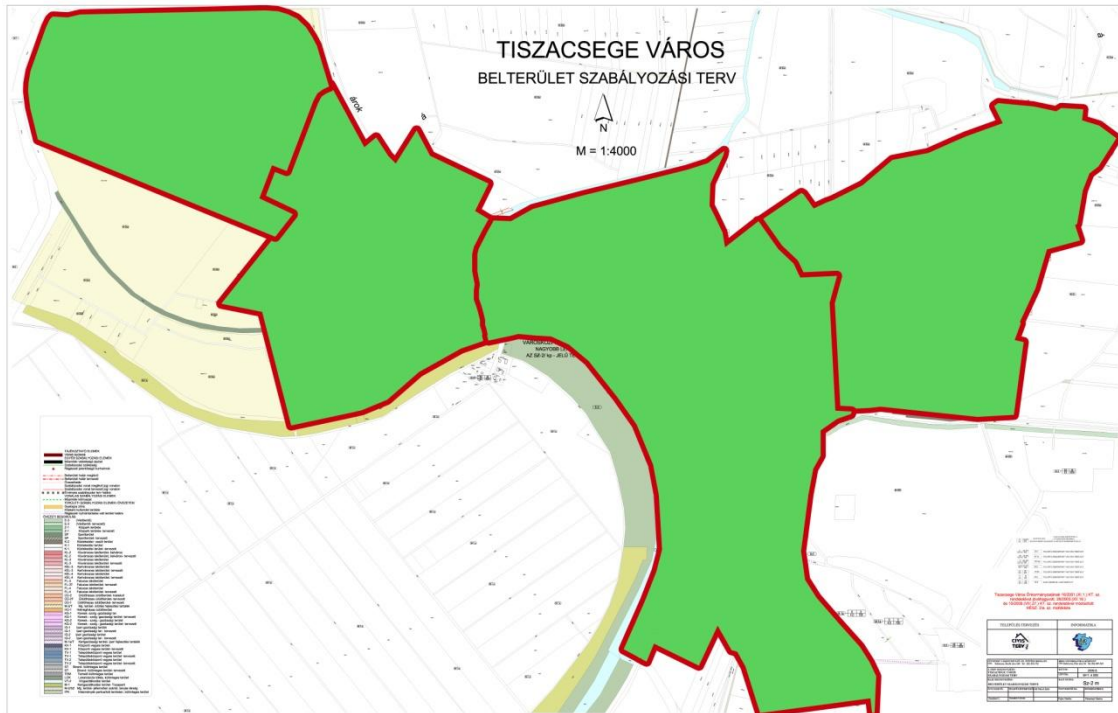
Az áttekintésnek egy átfogó statisztikai elemzés is részét képezi, amihez a városrészi összehasonlító statisztikákat a KSH bocsátotta rendelkezésre, ezeket egészíti ki az Önkormányzat adatszolgáltatása. Az egyes mutatók relatív és a többi városrészhez viszonyított nagysága ezen adatok alapján tanulmányozható, az elemzés során minden városrésznél a városi átlagtól való eltérések vizsgálatára és rövid magyarázatára is sor kerül. A városrészek átfogó gazdasági, társadalmi és településszerkezeti jellemzésénél a cél az egyes városrészek belső folyamatainak, inhomogenitásának, különbözőségeinek feltárása.

3.3.1. Városrészek azonosítása

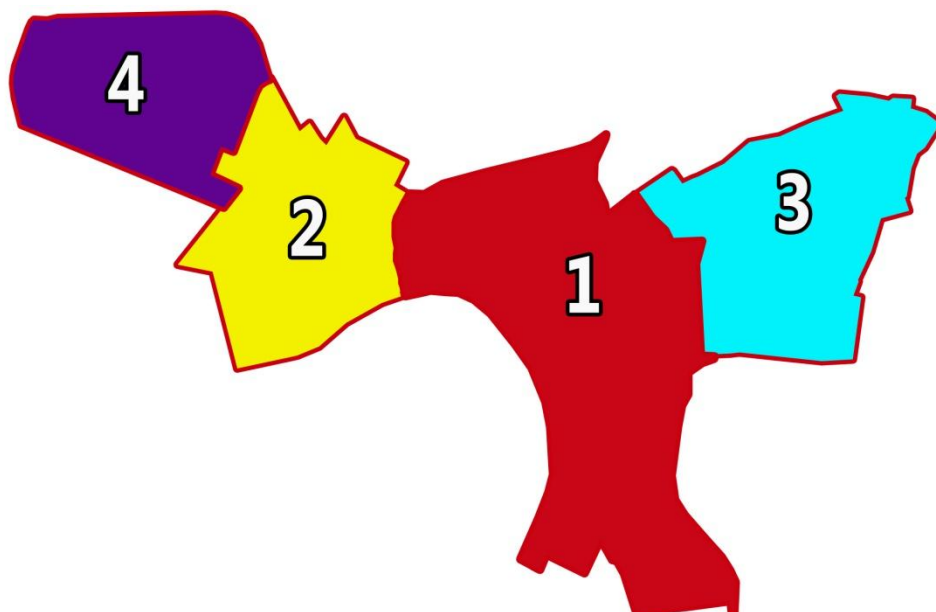
A városrészek lehatárolásakor a cél az volt, hogy funkcionálisan és településmorfológiailag minél homogénebb területeket lehessen kijelölni annak érdekében, hogy fejlesztési irányaik meghatározásakor a lehető legnagyobb mértékben érvényesülhessen a koncentráció elve. Mindemellett

fontos elkerülni a városszerkezet túlzott elaprózódását is. Ez Tiszacsege esetében viszonylag könnyen végrehajtható, mivel az egyes területek funkcionálisan jól elkülönülnek.

A fenti keretfeltételek, a településrendezési terv, a korábbi elemzések és az előzetes egyeztetések alapján Tiszacsegén 4 városrész került kijelölésre, amelyek egy része külterületeket is érint:

1. Városközpont
2. Nyugati lakóövezet
3. Keleti lakóövezet
4. Turisztikai városrész

A városrészek átfogó gazdasági, társadalmi és településszerkezeti jellemzésénél igyekeztünk feltárni az egyes városrészek belső folyamatait, inhomogenitásait, különbözőségeit is. Az elsősorban funkcionális alapon történő lehatárolás eredményeként több szempontból különbségek rajzolódnak ki a városrészek népességszámát és lakásállományát tekintve, ami részben korlátozza a városrészi szintű helyzetelemzések tartalmát és részletezettségét (pl. a szinte kizárólag üdülői területeket magában foglaló turisztikai városrész esetében az ottani néhány lakos társadalmi helyzetének elemzésére).

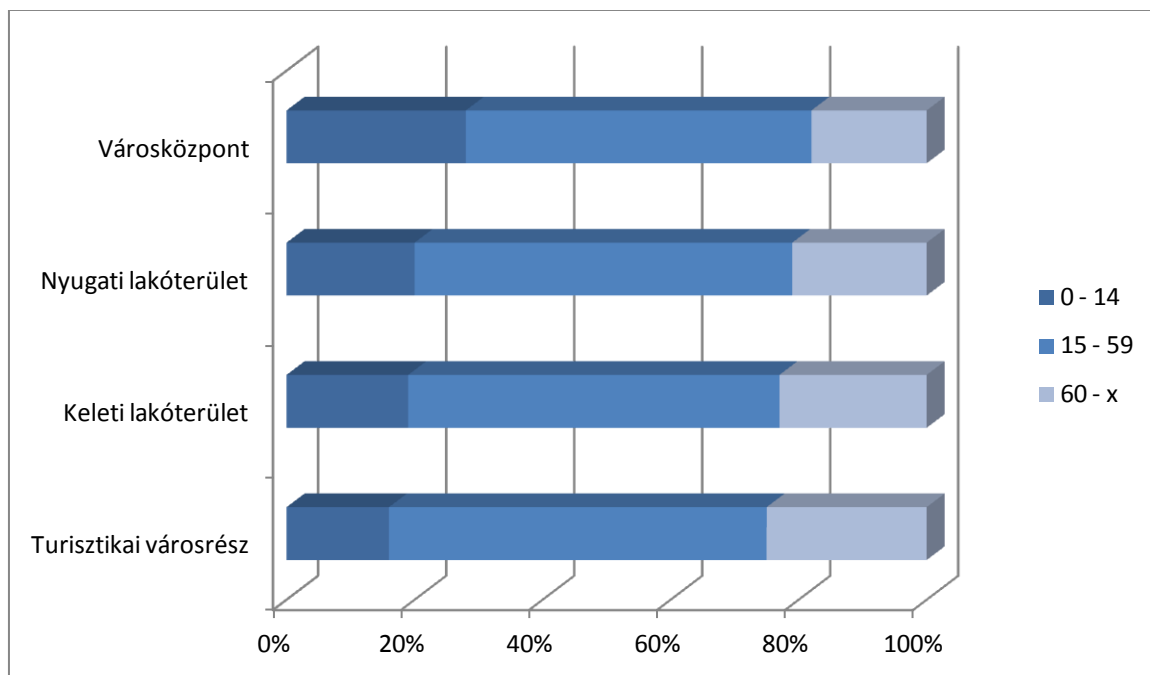
3.3.2. Városrészek összehasonlító elemzése

A városrészi szintű gazdasági, társadalmi és településszerkezeti helyzetelemzés egyrészt a KSH 2001. évi népszámlálási adataira, másrészt a Polgármesteri Hivatal adatbázisára épül. Ezeket egészítettük ki a jelenlegi folyamatokra épülő adatok, tendenciák átfogó bemutatásával annak érdekében, hogy a városrészek adottságait, problémáit, legfontosabb funkcióit, lehetséges kitérési pontjait, illetve felzárkóztatási esélyeit feltárjuk. Ez az alapja annak, hogy megalapozott, egységes településszerkezet kialakítására irányuló stratégiai célrendszert alakítsunk ki. Fontos azonban, hogy a városrészi szintű elemzések nem lehetnek teljesen egységes mélységűek és szerkezetűek, éppen amiatt, mert zömmel funkcionális alapon történt a lehatárolásuk – így, mint az alábbi táblázatból is látható, egyes városrészek népességszáma olyan alacsony, hogy az adatok alapján nem lehet komplex társadalmi elemzéseket végezni.

14. táblázat A városrészek lakó- és állandó népessége a 2001. évi Népszámlálás alapján (fő)

Mutató megnevezése	Állandó népesség	Lakónépesség
1. Városközpont	2751	2527
2. Nyugati lakóterület	851	794
3. Keleti lakóterület	1232	1161
4. Turisztikai városrész	12	7
Tiszacsege	4846	4489

Tiszacsege népessége viszonylag egyenlően oszlik meg az egyes városrészek között, annak ellenére, hogy a lehatárolás alapvetően funkcionális szempontok mentén történt. A turisztikai városrész lakosság száma alacsony, míg a lakófunkciójú városrészeké és a Városközponté magas.

18. ábra A városrészek lakónépességének korcsoportos megoszlása a 2001. évi Népszámlálás alapján

A városrészek lakosságának korcsoportos megoszlása alapján több jellegzetesség is kirajzolódik:

- A városközpontban a legmagasabb a fiatalok aránya és legalacsonyabb az időskorúaké
- A turisztikai városrész lakossága öregedő korstruktúrát mutat

Mutató megnevezése	Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	Felsőfokú végzettségűek a 25-x népesség arányában	Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya
1. Városközpont	38,2	8,9	59	53	26	61
2. Északi lakóterület	18,4	16,7	48,6	13,8	48,8	37,4
3. Keleti lakóterület	17,3	19,5	47,1	11,7	48,5	40,5
4. Turisztikai városrész	32,6	6,9	58,9	23,3	37,9	54,7
Tiszacsege	29,1	12,1	53,9	23,5	43,6	44,1
Jelmagyarázat		A városi átlaghoz képest nagy eltérés kedvezőtlen irányban			A városi átlaghoz képest nagy eltérés kedvező irányban	

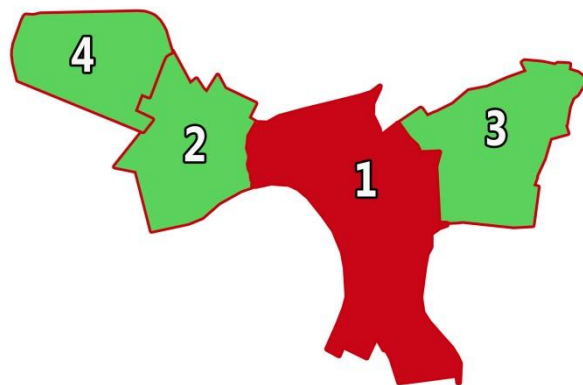
A városrészek egyes társadalmi mutatói között jelentős különbségek rajzolódnak ki: egyrészt kiemelkednek a Városközpont kedvezőtlen értékei, másrészt a lakóterületek több mutató tekintetében kedvező értékeket határoznak meg.

A lakásállomány esetében szintén a Városközpontban vannak elmaradások: az alacsony komfortfokozatú lakások aránya itt csaknem 45%-os, míg a lakóterületeken kifejezetten jó a lakásállomány minősége.

3.3.2.1. Városközpont

A Városközpont Tiszacsegén mindenféle szempontból központi szerepet tölt be, a belvárosban tükröződik a település történelme, szellemisége, valamennyi jellegzetessége.

A város történelmi fejlődésének és hazai viszonylatban alacsony népességszámának megfelelően egyközpontú, jelentősebb funkciókkal betöltött alközpontok nem alakultak ki, amit jól jellemez, hogy ebben a városrészben található:

- csaknem az összes humánszolgáltatási funkció,
- valamennyi állami, igazgatási, hatósági és igazságszolgáltatási funkció
- közösségi funkciók
- a közlekedési, távközlési funkciók
- a 45 gazdasági funkciót betöltő egység 70,9%-a.

Emellett rendkívül fontos, hogy a városközpont helyzete és szerepe kettős. A szokásos városközpontot jellemző funkciók mellett a település két jól körülhatárolható szegregátuma is ide tartozik, ami eredményezi az összehasonlító adatok negatív értékeit.

18. táblázat A Városközpontban található közszolgáltató szervezetek

Szolgáltatás típusa	Intézmény neve	Intézmény címe
Állam- és közigazgatás	Tiszacsege Város Önkormányzatának Polgármesteri Hivatala	Kossuth utca 5.
Oktatás	Fekete István Általános Iskola	Fő utca 95.
Közművelődés	Dr. Papp József Városi Könyvtár	Kossuth 3.
	Művelődési Otthon	Fő 55.
Szociális szolgáltatások	Balmazújvárosi Kistérség Humán Szolgáltató Központ (Fenntartó)	

	Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat	Fő u. 42.
	Idősek Klubja	Tompa u. 1.
Egészségügy	2.számú fogorvosi körzet	Fő utca 11.
	1-2. stámú háziiorvosi körzet	Fő 29.
	1.számú fogorvosi körzet	Templom utca 8.
	3.számú háziiorvosi körzet és Egyek-Tiszecsege-Újszentmargita Központi Orvosi Ügyelet	Fő utca 42.
Egyházak	Katolikus templom	Fő utca 16.
	Református templom	Fő utca 36.

Forrás: Tiszacsege Város Önkormányzata

Fontos viszont, hogy a funkciók ellátásához kapcsolódó infrastruktúrák egy része műszakilag és építészetiileg is elavult, korszerűtlenek, fenntartásuk költséges – részben amiatt, hogy területileg szétszórtan helyezkednek el (különösen igaz ez a különböző államigazgatási, hatósági és közüzemi funkciókra). Az elmúlt időszakban jelentős pozitív változások történtek ebből a szempontból – elsősorban az európai uniós forrásoknak köszönhetően.

A Városközpontban él Tiszacsege lakónépességének 57 %-a, amelyen belül a munkavállalói korú népesség felülreprezentált. A képzettségi, a munkaerőpiaci és a jövedelmi helyzet szempontjából egyaránt kedvezőtlenebb képet mutat a városi átlaghoz képest: többek között itt a legmagasabb a foglalkoztatott nélküli háztartások, valamint a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya.

A Városközpont vegyes funkcióját jelzi, hogy nemcsak a közintézmények jelentős része található itt, hanem a lakásállomány 54 %-a is. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya kifejezetten magas (16,7%).

A Városközpont térszerkezetére jellemző, hogy a történeti utcák enyhe ívekkel, szabálytalan vonalvezetéssel, a kereszteződésekénél kiszélesedő, tereket alkotó szélességgel épültek ki. Az utcákra merőlegesen illeszkedő szalagtelkek mezővárosi karaktert őriznek. Előfordul, hogy a beépült utcák nagy kiterjedésű mélyebb fekvésű beépítetlen, többnyire lefolyástalan területeket zárnak körül, ahol kertek, gyümölcsösök találhatóak. Ezek a mély fekvésű területek belvíz és elöntés veszélyesek.

Az elsődlegesen beépült utcák és területek besűrűsödtek, mögöttük másodlagosan beépült területek alakultak ki, ahol a beépítés eredeti karakterétől eltérő intenzívebb beépítés jött létre kertvárosi telkes, vagy többszintes, esetenként telepszerű többszintes beépítéssel. A másodlagosan beépülő területek telekszerkezetén látszik, hogy nem spontán módon, hanem tudatos mérnöki munkával lettek kialakítva.

A városközpont elhelyezkedése és beilleszkedése a város térszerkezetébe sajátos. A keletről és nyugatról kapcsolódó lakóövezethez történő

kapcsolódásnál a városrész beépített területei beszűkülnek és több beépítetlen, fejlesztésekkel funkciókkal megtölthető terület található. A városrész kettőssége a lakosság összetételén túl a térszerkezetben is megfigyelhető. Míg a történelmi városmag utcahálózata a történelmi városmag szerkezetéből alakult ki. A városrész északi és déli területein később kialakult – tervezett, egymásra merőleges lakóutcákkal határolt beépített - területek találhatók.

Az építészeti mozaikosság és változatosság jegyeit magán hordozó Városmag szabályozási tervi besorolása „településközpont vegyes terület”: a régi polgárosodás emléke éppúgy megjelenik a városrészben, mint a modern építészet lenyomata vagy a kertvárosias karakter.

A városmag eltérő karakterű beépítései az elsődlegesen beépült kisvárosi karaktert képviselő a hézagosan zárt sorú és telkes kertvárosi beépítések mögött (mellett) az építésbe az utóbbi időkben bevont területeken jöttek létre, ezek sorházas telkes beépítésű területek, melyek esetenként kifutnak a be nem épített mezőgazdasági területekre. A város fejlődése eltérő időszakokban épített létesítményei tükrözik korukat, az akkori építészeti irányzat típusjegyeit. Mindezek jól követhetők a város kialakult térfalain, a központba bevezető utak mentén épült házakon. A központ városképét is meghatározó egyes modernista létesítmények műszaki állapota és infrastrukturális felszereltsége nem minden esetben megfelelő, nem illeszkednek a belváros építészetébe, hangulatába.

A belváros közterekkel való ellátottsága összességében kedvező, azonban azok állapota, jellege, kiépítettsége, zöldfelülete és ezzel együtt használata jelentős eltéréseket mutat. A belváros általános infrastrukturális helyzete (út- és járdahálózat, csatornázás) alapvetően kedvező, de természetesen helyenként előfordulnak felújításra váró szakaszok. A közlekedés egyik legnagyobb problémája a közúti forgalom által okozott jelentős környezetterhelés, valamint a szűk parkolási kapacitás a közintézmények és az üzletek környékén. A kérdés megoldását nehezíti, hogy gyakran maguk az üzlettulajdonosok foglalják el a közeli parkolóhelyeket, így a szűk kapacitások miatt többször felmerült a parkolási díj bevezetésének gondolata, de ez a helyi lakosság korlátozott teherbíró képességének ismeretében nem történt meg.

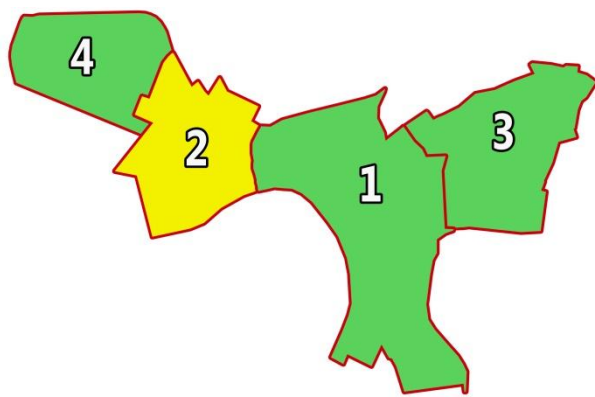
19. táblázat Az Északi lakóterület SWOT-elemzése

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Nagy a közigazgatási, közszolgáltatási intézmények koncentrációja • Magas a vállalkozások, a kiskereskedelmi egységek, a vendéglátóhelyek és a szálláshelyek sűrűsége • A városrészben található a jelentős turisztikai potenciált jelentő történelmi 	<ul style="list-style-type: none"> • Viszonylag kevés a minőségi vendéglátó- és szálláshely • Egyes közintézmények és közszolgáltatók szétszórtnan helyezkednek el, így sem működésük, sem igénybevételek nem elég hatékony • Forgalomtechnikai problémák közlekedési

<p>nevezetességek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lakások komfortossága és infrastrukturális ellátottsága jó a szűkebb értelemben vett városközpontban • A feltáratlan területeken jó beépítési lehetőségek vannak • A közterek, parkok száma viszonylag nagy • A városrész bővelkedik műemlékekben, köztéri szobrokban, helyi védelemre érdemes épületekben • A Városközpont infrastrukturális ellátottsága megfelelő • A városrész megközelíthetősége kedvező • Magas természetes szaporodás • Fiatalos korszerűség 	<p>nehézségeket okoznak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Egyes polgári épületek homlokzata felújításra szorul • A városközpont egyes épületei nem illeszkednek a város építészeti karakterébe • Sok közintézmény fűtési rendszere korszerűtlen, nem energia-hatékony • A belváros egyes részei alulhasznosítottak, illetve állapotuk elavult • A közterek, parkok eloszlása előnytelen • A zöldterületek minősége részben nem megfelelő • A parkolási kapacitás szűkös • Alacsony iskolai végzettség • Kedvezőtlen munkaerő-piaci adatok • Rossz egészségügyi állapot • Magas halandóság • Közbiztonsági problémák • Alacsony komfortfokozatú lakások magas száma
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • Nő a belföldi és a külföldi turisztikai kereslet • A vendégforgalomban előtérbe kerül a kulturális és örökségturizmus, valamint a gyógy-, wellness- és termálturizmus • A helyi vállalkozói szféra megerősödésével a kereskedelmi és egyéb szolgáltatási kínálat bővül • Az önkormányzati beavatkozások a magánérs építkezések és felújítások számának növekedését eredményezhetik • A város és a városmag központi közigazgatási és közszolgáltatási funkciói tovább erősödnek • A város jelentős pénzügyi forrásokhoz jut a belváros megújítására • Komplex felzárkóztatási programok megvalósítása, amellyel kezelhetők a képzettségi, foglalkoztatási, közbiztonsági és egyéb problémák • A városrész infrastrukturális adottságainak javítása a fizikai szegregációs és lemaradás csökkentése érdekében • Együtműködés generálása a város teljes lakossága körében a társadalmi kohézió erősítése érdekében 	<ul style="list-style-type: none"> • A belvárosi üzletek versenyképessége csökken • A fejlesztési források nem lesznek elegendők a belvárosi területek teljes rehabilitációjára • A térség városai között élesedik a verseny a • településközpont fejlesztései tekintetében • Csökken a potenciális befektetők érdeklődése a belvárosi fejlesztések iránt • Növekvő környezetterhelés a közúti forgalomnövekedés miatt • Szegregációs folyamatok továbbgyűrűzése • Lakáskörülmények romlása • Foglalkoztatási helyzet romlása • Közbiztonsági helyzet további romlása • A szociális városrehabilitációra irányuló fejlesztési források szűkülése • Negatív hatás a potenciális ipari és turisztikai fejlesztésekre

3.3.2.2. Nyugati lakóterület

A Nyugati lakóterület Tiszacsege kisebb lakosságszámú lakóövezete és egyik legkisebb területű városrésze: a lakónépesség 17,6 %-a

él ezen a területen. A népesség korcsoportos megoszlása tendenciózan a városi átlaghoz közelít.

Az egyéb társadalmi, képzettségi, munkaerő-piaci és jövedelmi mutatók egyértelművé teszik a városrész viszonylag magas presztízsét a városon belül: minden szempontból kedvezőbb értékekkel rendelkezik a városi átlaghoz képest (különösen a halmozottan hátrányos helyzetű lakosság aránya alacsony).

A Nyugati lakóterületen található a lakásállomány 17,2 %-a (362 db), amelynek mindössze 10%-a alacsony komfortfokozatú (36 db), a nagyarányú felújítási és építési tevékenységeknek köszönhetően 2001 óta az adatok még kedvezőbbben alakultak. Ez mutatja

- egyrészt a városrész domináns lakófunkcióját,
- másrészt a folyamatosan megújuló lakásállományt (felújítások, építkezések),
- harmadrészt a város múltbeli és részben jelenlegi terjeszkedésének irányát.

A funkcióellátottság vizsgálata kimutatta, hogy a városrészben humán szolgáltatás nem érhető el. Részben a városrészi, részben a városi lakosságot látja el a 4 kiskereskedelmi üzlet (ez a Városközpont után a második legmagasabb érték), viszonylag sok kiskereskedelmi üzlet települt ebbe a városrészbe a kedvező elérhetőség, megközelíthetőség miatt.

A Nyugati lakóterület térszerkezetét tekintve a történetileg kialakult Bocskai utca köré szerveződik, amelyek között mély fekvésű, esetenként vizes területek találhatóak. A terület utcahálózata néhány spontán alakulattól eltekintve szabályos, tervezett, és követi a helyszín adottságait. A városrész területhasználatában a lakófunkció a domináns. Ennek megfelelően a településrendezési terv a városrészt a kertvárosi lakóövezetek közé sorolja. A lakóterületek beépítése kertvárosi, földszintes, családi házas jellegű. A városrész beépítettsége magas, kevés szabad telek áll rendelkezésre ahhoz, hogy a lakóövezet tovább bővílhessen, ez egyfelől elősegítheti az intenzívebb és költséghatékonyabb területhasználatot (pl. nincs szükség újabb jelentős infrastrukturális fejlesztésekre), másfelől viszont kevés hely adódik az egyébként szükséges közösségi-szolgáltatási fejlesztésekre.

A városrész közlekedési helyzete ellentmondásos: miközben közlekedési kapcsolatai kedvezőnek tekinthetők (mind a városközpont, mind a turisztikai terület viszonylag könnyen és gyorsan elérhető), addig a Bocskai út jelentős közúti forgalma nagy környezeti terhelést jelent az útszakaszok tágabb szomszédságában is. A városközpont biztonságos megközelítését gátolja, hogy a fenti utcán hiányzik a kerékpárút.

Erősségek

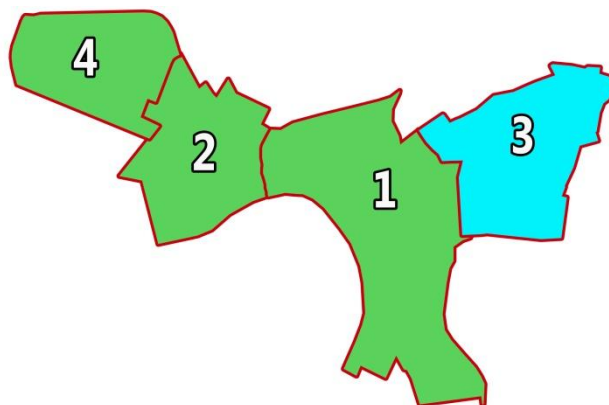
Gyengeségek

<ul style="list-style-type: none"> Lakások komfortossága és infrastrukturális ellátottsága jó Kedvező társadalmi, végzettségi és munkaerő-piaci mutatók Kiskereskedelmi üzletek 	<ul style="list-style-type: none"> A járdák és a felszíni vízvezető hálózat állapota egyes utcákban nem megfelelő Kevés köztér található a városrészben A városrész beépítettsége magas, kevés telek áll rendelkezésre a városrész bővítésére Egyes utak mentén jelentős a közlekedési eredetű környezetterhelés Hiányzó kerékpárút-hálózat
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> Intenzívebb és költséghatékonyabb területhasználat a lakóterületeken A helyi vállalkozói szféra megerősödésével a kereskedelmi és egyéb szolgáltatási kínálat bővül Az önkormányzati beavatkozások a magánérős fejlesztések számának növekedését eredményezhetik A város jelentős pénzügyi forrásokhoz jut a szükséges infrastrukturális fejlesztések elvégzésére Nyugodt, kisvárosias lakóövezet megteremtése a helyben elérhető szolgáltatások bővítésével 	<ul style="list-style-type: none"> Közúti átmenő forgalom további növekedése A további fejlesztések magántőke és önkormányzati Folytatódik a lakosság csökkenése

3.3.2.3. Keleti lakóterület

A Keleti lakóterület Tiszacsege nagyobb lakosságszámú lakóövezete és egyik legnagyobb területű városrésze: a lakónépesség 25,4 %-a él ezen a területen. A népesség korcsoportos megoszlása tendenciózusan a városi átlaghoz közelít.

Az egyéb társadalmi, képzettségi, munkaerő-piaci és jövedelmi mutatók egyértelművé teszik a városrész viszonylag magas presztízsét a városon belül: minden szempontból kedvezőbb értékekkel rendelkezik a városi átlaghoz képest (különösen a halmozottan hátrányos helyzetű lakosság aránya alacsony).

A Keleti lakóterületen található a lakásállomány 27,2 %-a (571 db), amelynek mindössze 13 %-a alacsony komfortfokozatú (74 db), a nagyarányú felújítási és építési tevékenységeknek köszönhetően 2001 óta az adatok még kedvezőbben alakultak. Ez mutatja

- egyrészt a városrész domináns lakófunkcióját,

- másrészt a folyamatosan megújuló lakásállományt (felújítások, építkezések),
- harmadrészt a város múltbeli és részben jelenlegi terjeszkedésének irányát.

A funkcióellátottság vizsgálata kimutatta, hogy a városrészben humán szolgáltatás nem érhető el. Részben a városrészi, részben a városi lakosságot látja el a 3 kiskereskedelmi üzlet.

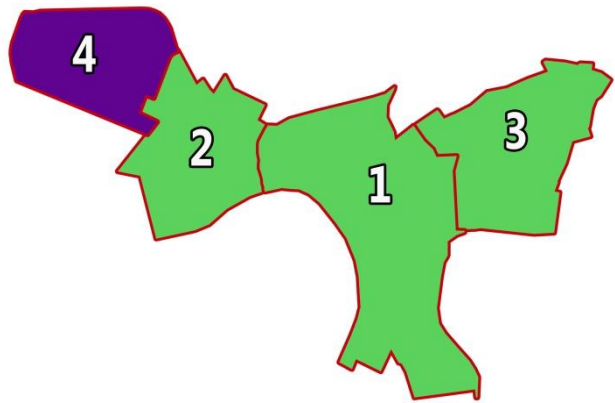
A Keleti lakóterület térszerkezetét tekintve a történetileg kialakult Lehel és Tavasz utca köré szerveződik. A terület utcahálózata néhány spontán alakulattól eltekintve szabályos, tervezett, és követi a helyszín adottságait. A városrész területhasználatában a lakófunkció a domináns. Ennek megfelelően a településrendezési terv a városrészt a kertvárosi lakóövezetek közé sorolja. A lakóterületek beépítése kertvárosi, földszintes, családi házas jellegű. A városrész beépítettsége nem túl magas és sok üresen álló ház is található a városrészben. A rendezési terv ezen felül további – jelenleg mezőgazdasági - területet jelöl ki, ahol lakóövezet alakítható ki.

A városrész közlekedési helyzete ellentmondásos: miközben közlekedési kapcsolatai kedvezőnek tekinthetők, hiszen a városközpontban található funkciók könnyen elérhetőek, addig a turisztikai szolgáltatások a város távolabbi területein helyezkednek el, valamint a Lehel út jelentős közúti forgalma nagy környezeti terhelést jelent az útszakaszok tágabb szomszédságában is.

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • Lakások komfortossága és infrastrukturális ellátottsága jó • Kedvező társadalmi, végzettségi és munkaerő-piaci mutatók 	<ul style="list-style-type: none"> • A járdák és a felszíni vízvezető hálózat állapota egyes utcákban nem megfelelő • Kevés köztér található a városrészben • Egyes utak mentén jelentős a közlekedési eredetű környezetterhelés
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • Intenzívebb és költséghatékonyabb területhasználat a lakóterületeken • A helyi vállalkozói szféra megerősödésével a kereskedelmi és egyéb szolgáltatási kínálat bővül • Az önkormányzati beavatkozások a magánérs fejlesztések számának növekedését eredményezhetik • A város jelentős pénzügyi forrásokhoz jut a szükséges infrastrukturális fejlesztések elvégzésére • Nyugodt, kisvárosias lakóövezet megteremtése a helyben elérhető szolgáltatások bővítésével 	<ul style="list-style-type: none"> • Közúti átmenő forgalom további növekedése • A további fejlesztések magántőke és önkormányzati • Folytatódik a lakosság csökkenése

3.3.2.4. Turisztikai városrész

A turisztikai városrész Tiszacsege szempontjából meghatározó szerepet tölt be, annak ellenére, hogy a lakónépség kevesebb mint 1 %-a él itt. A lakosság korösszetétele, jövedelmi viszonyai nem igazán kedvezőek, de épp az alacsony népességszám miatt kevésbé meghatározó a város szempontjából. Ezek a megállapítások igazak a városrész lakásállományára is.

A városrész Tiszacsege északnyugati részén, a Tisza part mellett, a Bocskai út mentén helyezkedik el. A városrész alapvetően három részben önálló funkcióra bontható:

- Gyógyfürdő és kemping területe
- A fürdő mellett található üdülő övezet
- A Tisza partján található üdülő övezet

A terület rendkívül jó adottságokkal rendelkezik. A település legnagyobb vonzereje a határában hömpölygő folyó, mely egész nyáron vonza a vízitúrázókat. A kikötőből induló sétahajóról a csodálatos vízi és vízparti világot ismerhetik meg a kirándulók. Számos, jó eredménnyel kecsegtető horgászhely is található a part mentén. A túrázni, kerékpározni vágyók a Tisza mente és a Hortobágy gazdagtermészeti csodáiból, értékeiből részesülnek.

Az 1150 méter mélységből feltörő hévíz hőfoka 73°C. Összetételét többször vizsgálták a szakértők és gyógyító hatását egyértelműen megállapították így 2000-ben gyógyvízzé nyilvánították. A víz sok oldott szerves anyagot tartalmazó alkálhidrogén-karbonátos gyógyvíz. Különösen ajánlott izom-és reumatikus fájdalmak, sömörös betegségek gyógyítására.

Medencék

Típus	Jelleg	Hőfok	Szám
gyermekmedence	nyitott	35	1
termálmedence	nyitott	32	1
termálmedence	fedett	32	1
úszómedence	nyitott	27	1

Tiszacsege termálvize a Hajdúszoboszlóihoz hasonló hatású. 4 medencés termálfürdője fedett és nyitott, gyógy- és úszómedence. Körülötte nagy zöldterületen étterem, kemping, az épületben gyógy- és wellness-részek. **A 3*-os kemping 3000 nm-es zöldterületen 250 fő** számára kínál sátorhelyet, **5**

db. faházban állandó lakóhelyet. A fürdő szolgáltatásai mellett kerékpár-bérlés, kerékpár tárolási lehetőség is van.

Erősségek	Gyengeségek
<ul style="list-style-type: none"> • A Tisza közelsége közelsége • Kedvező természeti adottságok (gyógy- és termálvíz, erdő, tó) • A városrész megközelíthetősége kedvező • Turisztikai vonzerő szempontjából a gyógyvíznek köszönhetően a városrész jelentősége kiemelkedő • Erős az idegenforgalmi és rekreációs funkció • Több lakótelek és üdülési telek is kialakítható 	<ul style="list-style-type: none"> • A fürdőn és a kempingen kívül a városrész minden szempontból funkcionálisan ellátatlan terület • A vendégek igényét a szállás- és vendéglátóhelyek iránt sem a város, sem a városrész nem képes kielégíteni • A vizenyős terület miatt speciális építészeti megoldások szükségesek
Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> • Nő a belföldi és a külföldi turisztikai kereslet • A vendégforgalomban előtérbe kerül a kulturális és örökségturizmus, valamint a gyógy-, wellness- és termálturizmus • Csökken az idegenforgalom szezonálisága • A helyi vállalkozói szféra megerősödésével a turisztikai és egyéb szolgáltatási kínálat bővül • A városrész vonzerő- és szálláshelykínálata nő az intenzív befektetői érdeklődés miatt • Az önkormányzati beavatkozások a magánérintés építkezések és felújítások számának növekedését eredményezhetik • Nyugodt, kisvárosias lakóövezet megteremtése a helyben elérhető szolgáltatások bővítésével 	<ul style="list-style-type: none"> • Csökken a belföldi és külföldi vendégek száma és az itt-tartózkodás ideje • A szűkebb és tágabb térségek hasonló adottságú városai között élesedik a turisztikai verseny • Csökken a potenciális befektetők érdeklődése a turisztikai fejlesztések iránt, és tőkeerős befektető hiányában a városrész turisztikai infrastruktúrája nem képes megújulni

3.3.3. Összegzés a városrészekről és azok funkciójáról

Tiszacsege négy beazonosított és bemutatott városrészének elhelyezkedése, gazdasági szerepe, társadalmi rétegződése és egyéb jellemzői alapján eltérő funkciókat tölt be a város és a környező települések életében.

A központi városmagot is magában foglaló Városmagot tömöríti a város népességének több mint 50 %-át, valamint itt koncentrálódnak a különböző közfunkciókat betöltő, továbbá egyéb kereskedelmi és szolgáltató intézmények, szervezetek. Az utóbbi években megindult a lakásállomány megújulása is.

A város ipari-gazdasági területen mutatkozó hiányosságait mutatja, hogy ilyen típusú városrészt jelenleg nem lehet elhatárolni a településen.

Tiszacsege egyik dinamikus fejlődő ágazata az idegenforgalom, amely területileg és tematikusan is fókuszált: a Turisztikai városrészben a termál-,

gyógyfürdő, kemping és folyópart, a Városközpontban a kulturális és örökségturisztikai vonzerők koncentrálnak.

A zömmel kertvárosias és a falusias jellegű lakóterületeken él a lakosság fele, amelyeknek többségében homogén szerkezete van.

A városrészek funkcióiról összességében elmondható, hogy:

- a Városközpont Tiszacsege egyértelmű köz- és humán szolgáltatási centruma,
- a városrészek többsége funkcionális szempontból homogén (egyértelmű kivételt Városközpont)
- a Városközponton kívül lényegében minden városrészben hiányoznak a megfelelő közösségi terek,
- hiányos és térbelileg kiegyenlítetlen a város zöldterületi rendszere, egyes városrészekben teljesen hiányoznak a közfunkciójú parkok, kertek
- gyakoriak a közlekedési jellegű problémák, elsősorban a parkolással, a túlszűfolttsággal, az elérhetőséggel és a környezetszennyezéssel kapcsolatosan,
- hiányzik egy markáns „városkapu” funkciót betöltő intermodális közlekedési csomópont,
- vegyes gazdasági-kereskedelmi-szolgáltató területek a fő közlekedési útvonalak mentén kezdenek kialakulni,
- a turisztikai és rekreációs funkció az egyes városrészek adottságainak megfelelően koncentrált, de a város szinte teljes területére jellemzők a vendégfogadási feltételek hiányosságai.

	Városközpont	Nyugati lakóterület	Keleti lakóterület	Turisztikai városrész
Ipari, logisztikai				
Kereskedelmi				
Zöldfelületi, környezeti				
Turisztikai, rekreációs				
Közlekedési				
Közösségi				
Közzolgáltatási				
Humán szolgáltatás				
Lakó				
Városközponti				
Jelmagyarázat		Domináns funkció		Kiegészítő funkció

Mindezek alapján Tiszacsege fejlődését leginkább dinamizáló városrészek a Városközpont, a turisztikai övezet, amelyek fejlesztése a versenyképesség növeléséhez nagymértékben hozzájárul, azaz ezekre a területekre célszerű koncentrálni a városrehabilitációs tevékenységeket.

3.4. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek helyzetértékelése

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia részeként kell elkészíteni Tiszacsege város Antiszegregációs Tervét, amelynek kidolgozása a következő lépésekből áll:

- szegregátumok, illetve szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása (3.4.1 fejezet),
- az azonosított területek helyzetelemzése (3.4.2 fejezet),
- Antiszegregációs Program megalkotása (4.4.2 fejezet).

3.4.1. Szegregátumok, illetve a szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása

A város leromlott részeinek, szegregátumainak lehatárolása a Városrehabilitációs Kézikönyvben meghatározott ún. szegregációs mutatók alapján történt. A Kézikönyvben foglaltak szerint azon területek nyilvánulnak szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül eléri, illetve meghaladja az 50%-ot. A szegregációs mutató a 2001-es népszámlálási adatokból állítható elő.

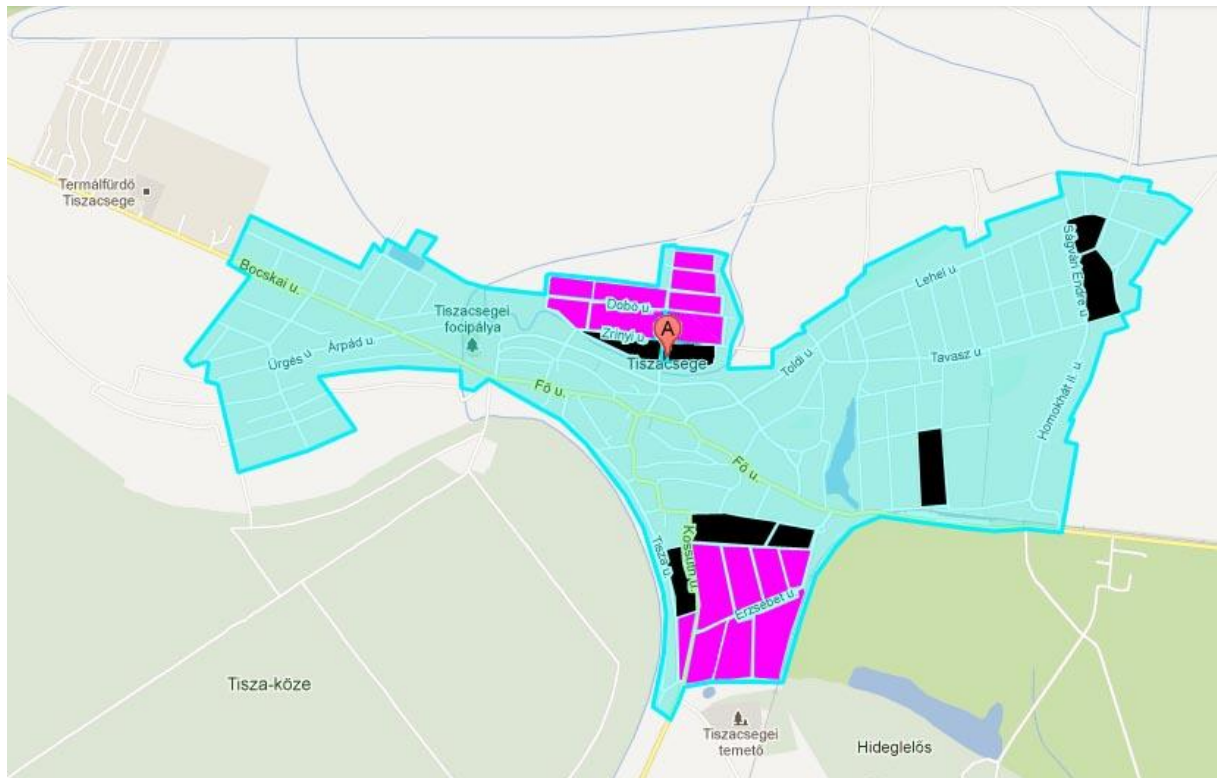
Mutató megnevezése	1. szegregátum	2. szegregátum
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	76,9	78,8
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	0,7	1,2
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	67,3	72,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	82,1	82,0
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	52,1	77,8
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	25,1	66,7
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	26,0	39,4
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	51,2	45,5
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon	16,7	22,4

belül		
Lakónépesség száma	534	492
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	34,3	34,0
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	56,8	58,0
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	8,9	8,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	76,9	78,8
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	0,7	1,2
Lakásállomány (db)	635	11
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	51,5	45,5
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	85,0	86,9
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	71,0	72,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	14,3	12,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	76,7	79,3

13. táblázat

A kartogram jelzi, hogy mely területek tesznek eleget a szegregátum kritériumainak (vagyis ahol a szegregációs mutató 50%, illetve a fölötti értéket vesz fel). A térkép azt is mutatja, hogy melyek azok a területek, ahol a szegregációs mutató 40% feletti, tehát még nem éri el a szegregációs mutató küszöbértékét, de erősen leromlott területnek számít. Jelmagyarázat: a szegregációs mutató térképen jelzett értékeit a következő színek jelölik: 0-39% = türkizkék, 40-49%=fekete, 50-100%=pink.

19. ábra A szegregátumok elhelyezkedése a város területén belül

A kartogram olyan területeket is megjelöl, amelyek eleget tesznek ugyan a szegregációs mutató kritériumának, de az alacsony népességszámuk miatt mégsem tekinthetők valódi szegregátumoknak. A térképen jelölték azokat a területeket, amelyek 50 főnél nagyobb lakosságszámmal bírnak.

Tiszacsege esetében elmondható, hogy a KSH rendelkezésünkre bocsátott adatai szerint két terület minősül szegregátumnak, amennyiben a 2001-es viszonyok 2009-ban is fennállnának. Egyeztetve az önkormányzat szakembereivel helyszíni terepbejárás során megvizsgálva, a szociálisan segélyezettet arra a következtetésre jutottunk, hogy a városban két szegregátum jelölhető ki a KSH térképe szerint.

20. ábra A KSH által megjelölt lehetséges szegregátumok Tiszacsegén

A többi jelölt terület esetében nem éri el a bejelentett lakosok száma az 50 főt, ahol pedig eléri, ott a helyszíni bejárás alapján semmi nem utal szegregálódásra vagy szegregátumra. A közművekkel (víz, szennyvíz, gáz, villamos energia) való ellátottság ezeken a területek megfelelő. Az itt élő emberek a pénzügyi szociális ellátásban sem jelennek meg kiugróan nagy számban.

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia készítése során világossá vált, hogy a városközpont északi és déli lakóterületeinek szegregált területté válásának vannak történelmi, az XIX. század éveire visszanyúló városszerkezeti okai, amelyek abban mutatkoztak meg, hogy ezek a területek a történelem során városszerkezetiileg mindig elkülönült.

Az Északi lakóterületen a legrosszabbak a különböző szociális mutatók, különösen nagy eltérés mutatkozik az iskolázottságban, a gazdasági aktivitásban, a lakások minőségi mutatóiban. A táblázatból látható, hogy a szegregált terület eléri a szociális rehabilitáció küszöbértékeit. Az itt élők 76,9%-a csupán általános iskolai végzettséggel rendelkezik, ami tovább rontja a munkába állás esélyeit. A lakóterületen nagyon kevés felsőfokú végzettségű lakos él, ami a jövő szempontjából azért kedvezőtlen, mert roma értelmiséggel a társadalmi integráció eredményesebb lenne. A táblázatból jól látszik, hogy erősen leromlott állapotú területről van szó, hiszen a lakásállomány közel 90%-a nem komfortos.

A szegregált terület a belvárostól és a turisztikai szempontból jelentős fürdőtől nem messze, két oldalról családi házas övezettel, a harmadik oldalról pedig a Városközponttal határolt. A KSH által közölt információk alapján Tiszacsegén két olyan szegregátum található, amely 100 fő feletti lakosság számmal rendelkezik. A többi megjelölt terület a legfrissebb önkormányzati adatok szerint azonban még az ötven főt sem éri el. Az említett városrészek azonban olyan, erősen szegregált területek, ahol a gazdasági és társadalmi problémák egymást erősítő komplex rendszere határozza meg a lakóterületszerű környezetben élők kilátásait.

A kirekesztettség komponensei a szegénység, az alacsony jövedelem és iskolai végzettség, a munkaerőpiacra való bejutás lehetetlensége, a gyenge

vagy hiányzó társas támogatórendszer, a területi és szomszédsági hatások, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenlőtlensége.

3.4.2. A lehatárolt területek helyzetelemzése

3.4.2.1. Lakáskörülmények

A szegregátum lakosainak döntő többsége roma származású. A lakóterületen található házak többsége az ötvenes években épült szoba-konyhás, éléskamrával ellátott épület, a WC-k a csatornázás hiány miatt az udvarban voltak találhatóak.

A saját tulajdonú lakásokban élőknek a felújításra, tereprendezésre nincs anyagi forrásuk. A lakóterület felszámolása nem lehetséges, a magántulajdonban lévő lakások értéke olyan alacsony, hogy az érte kapott összegből az itt élők nem tudnának másikat vásárolni, cserelakással pedig nem rendelkezik az önkormányzat.

A lakosok 16,7%-a szoba-konyhás lakásban él. A lakások alacsony komfortfokozatúak, sok lakásban – annak ellenére, hogy az önkormányzat rendszeres lakásfenntartási támogatással segíti a rászorulókat – a fizetési kötelezettség elmulasztása miatt a szolgáltató kikapcsolta a villanyt. Az összes lakás csupán 50%-ában építették ki a mellékhelyiséget. A többi lakás lakói a házak mellett kialakított latrinákat használják. A KSH 2001-es adatai szerint a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 51,5% volt. A lakáskörülményeket nagyban rontja, hogy a viszonylag szűk alapterületű lakásokba a bentlakók nagyszámú rokonságukat fogadják be. Az illegálisan értékesített lakásbérleti jogok következményeként és az állami lakásépítési támogatások kapcsán kialakult helyzet miatt a bérbeadók részéről a kilakoltatás veszélye is fennáll.

Az elvándorlás nem jellemző, a lakók tartós bérletre rendezkedtek be. Arról, hogy a bérlakások hány százalékában élnek romák, nincs adata az önkormányzatnak, viszont az itt élők többsége halmozottan hátrányos helyzetű, körükben igen nagyfokú az alulképzettség, magas a munkanélküliség, rossz szociális körülmények jellemzik a családok többségét. Azt is látni kell azonban, hogy helyzetükön kizárólag szociális támogatások nyújtásával segíteni nem nagyon lehet. Társadalmi, komplex programra van szükség, amelyben a szociális segítségnyújtáson túl, az oktatást, a foglalkoztatást, az egészségügyet és a lakáskörülmények javításának elősegítését érintően vállal szerepet az önkormányzat is. A szegregált lakóterületen hangsúlyosabb szociális beavatkozásokra van szükség.

E leszakadt, kirekesztődött állapot a rendszerváltást követő másfél évtizedben elmélyült, amely állapotból az ott élők – érthető módon – önerőből nem tudtak kitörni. Ezzel párhuzamosan hiányoztak azok a komplex programok és eszközök, amelyek elsősorban ezen csoport társadalmi (munkaerő-piaci, oktatási, lakhatási) integrációját, reintegrációját célozta volna meg.

A társadalmi kirekesztődés, a több mint egy évtizedes tartós munkanélküliség, az underclass osztályba való átcsúszás következtében a deszegregációs-integrációs elképzelések, törekvések csak átgondolt és koherens,

következetesen alkalmazott és végig vitt programokkal, célzott adekvát intézkedésekkel valósíthatók meg, amelynek feltétele az érintettek együttműködése is.

E cél elérését szolgálja a jelen Antiszegregációs Terv, amelyben a szegregáció lebontásának és az integráció előmozdításának, megvalósításának alapvetéseit, eszközrendszerét és erőforrásait határozzuk meg, foglaljuk össze, és amely a továbbiakban a város ez irányú célkitűzéseinek alapdokumentuma.

3.4.2.2. Infrastrukturális ellátottság

A területen a közművel való ellátottság összességében megfelelő, a víz és az elektromos hálózati gerincvezeték rendszer teljes mértékben, a szennyvíz gerinc-vezeték néhány utca kivételével kiépített, azonban sok utcában nincs gázvezeték. Mindezek a szolgáltatások a privatizáció óta csak azon területeken épülnek ki, amelyekben a fizetőképes kereslet biztosítható. A közüzemi költségek miatt a gerinchálózatra történő bekötés nagyon sok lakás esetében nincs megoldva, a tartozások miatt pedig sok lakásban szüneteltetik a szolgáltatásokat, a villanyórát is több helyen leszerelte a szolgáltató.

Tiszacsege városban a szemétszállítás kötelezően igénybe veendő közzolgáltatás. A szegregált terület nagy részén azonban az önkormányzat – figyelembe véve az itt élők nehéz anyagi helyzetét – csoportos és térítésmentes konténeres szemétszállítást biztosít. Ezen feltételek biztosítása ellenére az utcák és utcavégek rendszeresen elszemetesednek, az illegálisan felhalmozódott hulladékot az önkormányzat saját költségén számolja fel évenként 2-3 akció keretében. Az utcákban elhelyezett konténerek számát és az ürítések gyakoriságát igény szerint felül kell vizsgálni.

Az utcai közkifolyóként működő kutak a vonatkozó közegészségügyi szabályoknak megfelelő darabszámban állnak a lakosság rendelkezésére. Az önkormányzat a közkifolyók számát nehéz gazdasági helyzetére való tekintettel nem kívánta növelni.

Az utak kiépítettsége a területen alacsonyabb, mint a városi átlag. Az utak burkolattal történő ellátása összefügg azzal az önkormányzati rendelettel miszerint csak ott támogatott az út aszfaltozása, ahol már ki van építve a teljes közmű, és a lakók – akár több hónapos kamatmentes részletfizetési lehetőséggel is – hozzájárulnak az út megépítéséhez. A részben kiépítetlen úthálózat problémát jelent az idősek és a rászorultak esetében, mivel csapadékos időben a mentő vagy egyéb gépjármű nem tudja megközelíteni az egyes utcákat. A házak előtti területek kezelése más városrészekhez képest rendkívül elhanyagolt. Ennek következménye, hogy a vízelvezető árok eltűntek, a csapadékvíz elvezetése és szikkasztása nem megoldott.

A terület funkcióellátottsága lakosságarányosan alacsony (1. számú melléklet). A kereskedelmi üzletek száma ezer lakosra 2 db a városi 5-höz, a vendéglátóhelyek száma ugyan megfelel a városi átlagnak, de ezek az egységek rendkívül alacsony színvonalúak. A térségben csak az alacsony

színvonalú vendéglátóhelyek maradtak meg, a többi vállalkozás a sorozatos vágyon elleni szabálysértések és bűncselekmények miatt kénytelen volt tevékenységét megszüntetni. Az üzlethelyiségek részben üresen állnak, részben más funkciót kaptak.

A lakóterületen élő roma kisebbségnek több közösségi helye is van, ahol programokat szervezhetnek a számukra. Több magatartásproblémával rendelkező gyerek van közöttük, akik részére jelenleg TÁMOP program keretében elnyert támogatás segítségével személyiségfejlesztő foglalkozásokat tartottak.

3.4.2.3. Foglalkoztatottság

A roma lakosság foglalkoztatására vonatkozóan tiszacsegei viszonylatban sem áll pontos statisztika a rendelkezésre. A jelenlegi helyzetet tekintve, a lakóterületen élőkre vonatkoztatva az aktív korúak iskolai végzettsége kiugróan alacsony (a többség legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik), míg a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők száma kirívóan magas.

A szociális és megélhetési problémák oka a rendszeres jövedelemszerzéshez történő hozzáférés hiányában és a munkaszocializáció alacsony színvonalában keresendő. Az önkormányzati és kisebbségi önkormányzati képviselők helyszíni tapasztalata igazolja, hogy a munkásfelvételek esetén a kérdőíves felmérések során többen tudatosan rontották el a tesztet, hogy ne kelljen munkaviszonyba állni, mivel a fizetett minimál bér alacsonyabb volt, mint a munkanélküli segély és az általa biztosított szabad mozgás miatt megszerezhető kiegészítő kereset.

A munkavállalók részéről a tényleges lehetőségekhez képest irreálisan magasak a jövedelmi elvárások a munkáltatókkal szemben, így az ingázó olcsóbb munkaerő alkalmazása mellett döntenek a munkáltatók. Ehhez társul a családtámogatási rendszerben meglévő ellentmondás is. Egyes családok a jövedelemszerzés miatt állami gondozásba adják gyermeküket, akit egy közvetlen rokoni család már támogatás nyújtásával tart el látszólag, gyakorlatilag ugyanabban a családi körben él a gyermek. Másrészt a szocializációs problémák jelentik az akadályt a munkavállalási hajlandóság alacsony színvonalában. A több generációs munkanélküli családokban élő fiatalok nem rendelkeznek a munkára való nevelés és nem utolsósorban a munkába állási „kényszer” mintájával.

Az önkormányzat és a kisebbségi önkormányzat képviselői ismerik és felismerték e probléma „22-es csapdáját”, de ennek feloldása csak igen hosszú idő és következetes munkával oldható meg, amelyben szerepet kell játszania a kormánynak, önkormányzatnak és a roma társadalomnak egyaránt.

Az „Út a munkához” program keretében módosított a 2009. január 1-től bevezetett jogszabályok célja az volt, hogy elősegítse az önkormányzatok új típusú közfoglalkoztatási és segélyezési politikájának megvalósítását. A program fő célja, hogy a munkára képes, tartósan munkanélküli személyek a

korábbinál fokozottabb mértékben vegyenek részt valamely közfoglalkoztatási formában, hogy rendszeres munkajövedelemhez jussanak, és közelebb kerüljenek a munka világához. Ugyanakkor a programban való részvétel nem ösztönzi a programba bekerülteket, hogy magasabb képzési formában vegyenek részt lehetővé téve a programból történő kilépésre. A jelenleg folyó START közmunkaprogram is ezt hivatott segíteni.

A települési önkormányzatoknak a közfoglalkoztatás biztosítása érdekében – minden év február 15-ig, 2009-ben április 15-ig – az állami foglalkoztatási szervvel egyeztetett foglalkoztatási tervet kell készíteniük. A Közfoglalkoztatási Terv egyéves időtartamra szól és tartalmazza a rendelkezésre állási támogatásra jogosultak képzettség szerinti összetételét, azoknak a közfeladatoknak a megjelölését és ütemezését, amelyeket részben vagy egészben a közfoglalkoztatás révén kívánnak ellátni, továbbá az ellátásukhoz szükséges létszámot és a finanszírozáshoz rendelkezésre álló forrásokat. Az Önkormányzat minden évben elkészíti az adott évre vonatkozó közfoglalkoztatási tervet. Az éves terv elkészítésénél figyelembe veszik az elvégzendő feladatok mennyiségét, típusát, évszakoktól való függőségét, az elmúlt években végzett munkák, tapasztalatait, így a létszám- és feladat-meghatározások valós számadatak alapján készülnek el.

A közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról 2011. évi CVI. törvény alapvetően megváltoztatta a közfoglalkoztatás rendszerét, azonban Tiszacsege Város Önkormányzatának célja továbbra is az, hogy a lehető legtöbb személynek biztosítson megfelelő munkát és munkaviszonyokat a közfoglalkoztatás keretében. A közcélú munkában elvégzendő feladatok többnyire a következők: parkfenntartási, köztisztasági feladatok, illegális személtalajok felszámolása, zöldfelületek tisztántartása, parlagfűirtás, erdőtelepítés, gondozás, játszóterek takarítása, belvíz- és csapadékvíz-elvezető árkok tisztántartása, burkolt és burkolatlan árkok takarítása, a felszíni csatornák és szivárgók takarítása, iszapmentesítés, illetve a kitakarított szakaszok folyamatos karbantartása. Emellett a város mezőgazdasági feladatokat is el szeretne látni a közfoglalkoztatás keretében. A közcélú munkában elvégzendő tevékenységek nagy része fizikai jellegű, különösebb szakképesítést nem igényel, így alkalmasak arra, hogy jelentős számban vonjanak be alacsonyabb iskolai végzettségűeket, de az Önkormányzat a szakképesítéssel, magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőknek is kínál változatos feladatokat, munkalehetőséget, főleg az önkormányzati szociális, oktatási, egészségügyi intézményeknél és szolgáltatóknál.

3.4.2.4. Jövedelmi viszonyok, segélyezés

A háztartásokban élők döntő többsége a segélyekből származó jövedelmét alkalmi munkával egészíti ki, de sok család él a városban a külföldről behozott használt holmik eladásából és „vasazásból”. A városrészben élők számára rendszeres természetbeni támogatásokat (élelmiszer, ruhaneműk) nyújt a

Családsegítő Szolgálat, a Gyerekjóléti Szolgálat, valamint a Máltai Szeretetszolgálat.

Az Önkormányzat a kötelező és vállalt (iskolatej, szemétszállítási díjkedvezmény, ösztöndíj) szociális támogatásokat biztosította. A segélyezési adatokat a helyzetelemzés táblázata tartalmazza. Az önkormányzati adatok szerint a segélyezettek többsége a szegregátumban él.

3.4.2.5. Közszolgáltatásokhoz való hozzáférés

A közszolgáltatásokhoz való hozzáférés Tiszacsegén biztosított. Az óvodáskorúakat tekintve az Önkormányzat minden igényt ki tud elégíteni. Az általános iskolai korosztályt tekintve a lakóterületi gyerekek a város iskoláiban tanulhatnak integrált oktatás keretein belül.

Az integráció előkészítésének időszakában az előkészítést végző munkacsoport áttekintette a település hosszabb távú fejlesztésének lehetőségeit, kényszereit. Az intézmények feladatrendszerének és finanszírozásának elemzésekor láthatóvá váltak azok a feladatátrendezési kényszerek és finanszírozási problémák, amelyek egy hosszú távú döntést indukálva az intézményi integráció megerősítését, a feladatok koncentrációját, a feladatellátók számának optimalizálását erősítette.

Az integráció előkészítése során elemzésre kerültek a közoktatási törvényből adódó feladatok, valamint azok hatása a város és a járás oktatási rendszerére:

- esélyegyenlőségi, integrációs feladatok,
- a nem szakrendszerű oktatás bevezetése,
- a kompetencia alapú oktatási stratégiák kidolgozása meghonosítása,
- az iskolai lemorzsolódás csökkentése.

A közoktatási törvényben megfogalmazott esélyegyenlőségi-integrációs feladat-rendszer és az ezt kiszolgáló infrastrukturális háttér elemzése azt igazolta, hogy pályázati rendszeren keresztül fejleszteni és modernizálni szükséges a közoktatási feladatot ellátó intézményeket, az oktatási infrastruktúrát.

Az oktató-nevelő munka eredményességét az alábbi területen vizsgálták:

- a lemorzsolódások, illetve a továbbtanulás aránya,
- a tanulmányi versenyek, illetve a kompetenciamérések eredményei,
- az SNI és a HH/HHH gyermekek tanulmányi eredményességei.

A vizsgálat az alábbi megállapításokat tette:

- Az általános iskolában nincs szegregáció, az osztályok kialakítása a jogszabályoknak megfelelően történt.
- A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek között még mindig magas a lemorzsolódás aránya.
- Növekszik a középiskolába jelentkező HH/HHH gyermekek aránya, de lemorzsolódásuk, kimaradásuk súlyos probléma.

- Az intézmények, ha kismértékben is, de lemaradnak a kompetenciamérésekben az országos átlagtól, de szövegértésből az országos átlag fölött teljesített.

A lakóterületen nagy arányban élnek iskoláskorú és fiatalabb gyerekek, akik egészséges fejlődéséhez hiányoznak a megfelelő anyagi feltételek, ez a legtöbb családban nincs meg. A lakóterületszerű környezet és a rossz szociokulturális háttér komoly lemaradásokat eredményez a gyermekeknél a közoktatási rendszerben, ez alapvetően meghatározza előrehaladásukat. A roma lakosok társadalmi hátrányainak nagy része a hatalmas méretű iskolai lemaradásukból származik. Az iskolai végzettség függvényében csökken a munkanélküliség kockázata.

A város elkészítette a Közoktatási Esélyegyenlőségi Helyzetértékelését, majd az erre alapozott Intézkedési Tervét, amelyet a Képviselő-testület jóváhagyott, és az Antiszegregációs Tervnek is egyik alapját képezi. Tiszacsege rendelkezik a törvényben szabályozottaknak megfelelően hat évre szóló – a közoktatási feladatok megszervezéséhez szükséges – Intézkedési Tervvel, amely az integrációs és antiszegregációs feladatokat is tartalmazza.

A fenntartó Önkormányzat jelentős pályázati forrásokat nyert el a közoktatási intézmények infrastrukturális fejlesztésére. A tartalmi fejlesztések (tantermek, fejlesztő helyiségek, előadók) lehetőséget teremtenek az IKT eszközök fogadására is.

Tiszacsegén az általános iskolás korú gyermekek 5,1%-a sajátos nevelési igényű tanuló, akiknek mindössze 2%-a integráltan oktatható a tanulási képességet vizsgáló szakértői bizottság véleménye szerint. A gyermekek 5%-a gyógypedagógiai oktatásban részesül. A tanulók 20,1%-a hátrányos helyzetű, 9,4%-a jelenleg regisztrált halmozottan hátrányos helyzetű. A halmozottan hátrányos helyzetűek jelentős részét a roma gyermekek teszik ki.

Az iskolák felvettek feladataik közé olyanokat, amelyek túlmutatnak a szorosán vett oktatási-nevelési tevékenységen, megpróbálják a hatókörüket a tanulók családjaira is kiterjeszteni.

Legtöbbször ez a kulturális-művelődési tevékenységet jelenti, de a szociális feladatok is szinte minden iskolában megjelentek. Általában a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása, a szociális deficitek pótlása, a szociális ellátásokhoz való hozzájutás segítése jelent meg az iskolák feladatai között. Az iskolának fel kell készülnie arra, hogy kellő felkészültség nélkül nem lehet áthidalni a különböző kultúrák közötti szakadékot. A hátrányos helyzetből induló tanulóknál az iskola nem alapozhat arra, hogy a roma lakóterületen élő szülők kielégítik a gyermekeik fizikai és fejlődési szükségleteit, ugyanis a szűkösség viszonyai között erre csak részben képesek.

A szociális alapszolgáltatásokat önkormányzati intézmények és az önkormányzat részvételével működő Többcélú Kistérségi Társulás biztosítják, tevékenységüket a város egész területére kiterjesztve. A szegregált lakóterületen a gyermekjóléti szolgálat és a családsegítő szolgálat szakemberei napi rendszerességgel fordulnak meg. A városrész halmozódó

szociális problémáit tapasztalva a szociális és gyermekjóléti szakemberek adott területen való jelenléte két féle módon valósul meg:

- területi munka (családlátogatások): a védőnői, a gyermekjóléti és a családsegítő szolgálat családlátogatásainak száma éves átlagban kb. 4.000 alkalom, ezek megközelítőleg 85%-a a szegregátumban valósul meg;
- kitelepített szolgáltatások szervezése az elérhetőség érdekében, pl. játszóházak, családi napok, nyári napközis tábor, munkaerő-piaci információs napok, nyári gyermekétkeztetés (valamennyi ingyenes szolgáltatás).

3.4.2.6. Közlekedési lehetőségek

A város tömegközlekedést nem működtet. A lakosok a város kis területi kiterjedtsége miatt valamennyi funkciót könnyen el tudnak érni akár gyalogosan. A városon áthaladó távolsági buszok megállóhelyei a szegregátumhoz közel helyezkednek el.

3.4.2.7. Antiszegregációs intézkedések

Tiszacsege Város Önkormányzata az közelmúlt időszakában több konkrét intézkedést tett a szegregálódás felszámolása érdekében:

- lakossági utak felújítása burkolása
- közösségi programok szervezése
- TÁMOP-os pályázatok benyújtása
- Közfoglalkoztatás kialakítása és fenntartása

3.4.2.8. Összefoglalás

Az elemzés alá vont terület minden szempontból megfelel a meghatározott kritérium rendszernek, így indokolt egy hosszú távú Antiszegregációs Terv kidolgozása és beépítése az Integrált Városfejlesztési Stratégiába.

Az elemzések alapján megállapítható, hogy városi szinten biztosítottak az intézményi feltételek a közszolgáltatásokhoz történő hozzáféréshez, bár az intézményi rendszer komoly infrastrukturális hiányosságokkal rendelkezik. A terület mutatók alapján történő lehatárolása nem jelenti azt, hogy a szegregált terület fizikai értelemben bármilyen módon el lenne zárva ezen szolgáltatásoktól.

A közfoglalkoztatás és a segélyezési, támogatási rendszer megfelel a jogszabályi kereteknek, hatékonysága az országos normatív elvárásoknak.

A város az elmúlt időszakban rendkívül jelentős költségvetési forrást fordított és több programot indított az érintett terület, illetve lakosság felzárkóztatására. Ezek a programok jelenleg is folyamatos mozgásban vannak és segítik a szociális feszültségek megoldását. Ebben a folyamatban folyamatosan részt vállal a Kisebbségi Önkormányzat is.

A város kihasználja azokat a központi források által biztosított lehetőségeket, amelyek segítik a meglévő problémák megoldását, azonban a központi szabályozási, segélyezési rendszerekben olyan ellentmondások és feszültségek vannak, amelyek feloldása nem helyi önkormányzati kérdés.

A szegregátum infrastrukturális helyzete sok problémával terhelt, amelyek megoldása részben pénzügyi források kérdése. Ugyanakkor sokat tehet az Önkormányzat szabályozási eszközökkel, mely a szegregátumban élő alacsony jövedelmű lakosság saját erő hozzájárulását segítheti az út, szennyvíz és egyéb infrastrukturális fejlesztések forrásainak biztosításánál.

Az Antiszegregációs Program kidolgozásában résztvevők abban is egyetértettek, hogy a probléma gyökere a foglalkoztatás és a rendszeres jövedelemhez jutás feltételeinek megteremtése. Az elemzések azonban azt is világossá teszik, hogy a kialakult helyzethez hozzájárult a roma társadalom alacsony képzettsége, iskolázottsága, a jelenlegi támogatási rendszer, az a generációkra visszavezethető életmód, amely nem teremt kellő motivációt a tanulásra és a foglalkoztatásra.

A helyzet megoldásában szerepe van a kormánynak, önkormányzatnak és a vállalkozói szektornak éppen úgy, mint a szociális gazdaságnak, az egyházaknak, az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli képzéseknek, felvilágosításoknak, életmód vezetési tanácsadásnak és egyéb programoknak egyaránt. Mind ezek mellett szemléletváltásra van szükség mind a kisebbségi, mind a többségi társadalom részéről.

A mindezek alapján kidolgozott Antiszegregációs Programot a 4.4.2 fejezet tartalmazza.

4. STRATÉGIA

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia célhierarchiája maximálisan épít a város meglévő fejlesztési koncepcióira, ágazati programjaira és egyéb stratégiai dokumentumaira, amelyek közül a legjelentősebbek az alábbiak:

- Tiszacsege gazdasági programja 2011-2014 (2011),
- Balmazújvárosi kistérség agrárkultúra és vidékfejlesztési programja 2005,
- Tiszacsege versenyképességének elemzése 2012,

Mindez jelzi, hogy a város jelenleg is egy kiforrott, szakmailag megalapozott és társadalmilag elfogadott célrendszerrel rendelkezik, ezért az IVS-nek nem célja egy teljesen új stratégia létrehozása, hanem sokkal inkább egyfajta szintézis, amely során a jelenlegi állapotnak és a jövőben várható folyamatoknak megfelelően formáljuk, pontosítjuk a korábbi, de még hatályban lévő célkitűzéseket.

4.1. A város jövőképe

Tiszacsege reális jövőképe kialakításakor számos külső, illetve öröklött tényezőt figyelembe kell venni, amelyek – a helyzetelemzéshez, a SWOT

analízishez és a kihívásokhoz igazodva – alapvetően meghatározzák a város átfogó fejlődésének lehetséges irányvonalait és korlátait:

- a közeljövőben kedvezőbbé váló közlekedés-földrajzi helyzet,
- kedvező felvétel kiaknázása (Hortobágy kapuja),
- az egykor mezővárosi rangú település múltjából, tradícióiból és történelmi örökségéből levezethető értékek;
- az idegenforgalom, ezen belül a termál-, gyógy- és egészségturizmus, valamint a kulturális és örökségturizmus hazai és nemzetközi tendenciái, valamint a város turisztikai hírneve és az ezzel összefüggő fejlesztési igények, elképzelések;
- a munkaerő-piaci, közigazgatási és közszolgáltatási funkciókból adódó feladatok és az ebből származó előnyök;
- a lakosság általános és speciális szükségletei, elvárásai a településsel, a közszolgáltatásokkal és a városi funkciókkal szemben;
- a városok közötti élesedő hazai és nemzetközi versenyhelyzet;
- a modern európai városfejlődés kihívásai és a helyi társadalom elvárásai;
- az önkormányzati reformok hatása a város által ellátott feladatokra, a költségvetésre és a fejlesztési mozgástérre;
- a fejlesztések megvalósításához rendelkezésre álló támogatási források és a mellé rendelendő önerő megléte, ami behatárolja a tervezett fejlesztések körét és megvalósíthatóságát.

Mindezen tényezőket, valamint a jelenlegi és a jövőben várható trendeket figyelembe véve Tiszacsege a hazai városhálózat stabil elemeként egy olyan várossá válik, amely hosszú távon megerősíti gazdasági dinamizáló, felzárkóztató szerepét egyúttal tudatosan és fenntartható módon javítva a természeti és az épített környezet minőségét annak érdekében, hogy a helyi lakosság szükségleteinek és elvárásainak teljes mértékben megfeleljen.

A város számára nagy fejlesztési kihívást jelent, hogy megerősítse azokat a pozíciókat, lehetőségeket, amelyek a XXI. század elején lendületet adhatnak fejlődésének. Ez csak akkor lesz lehetséges, ha a város optimálisan, a közös érdekekből kiindulva kooperál a közsféra többi szereplőjével, a lakossággal, a piaci szereplőkkel és a vonzáskörzetével, azaz a fejlődés legkedvezőbb lehetséges irányaként a megkezdett térségi integráción belül koordinált fenntartható fejlődési modell jelölhető meg.

A jövőkép elérése érdekében egyszerre szükséges a város működésének, gazdaságának, termelő infrastruktúrájának és (köz)szolgáltatásainak hatékonyság-elvű fejlesztése, valamint a városban és környékén élő lakosság életminőségének emelése. Azt kell tehát elérni, hogy a bővülő gazdasági potenciál növekedésével, a térségi szerepkör erősödésével párhuzamosan Tiszacsege élhető, lakható, környezeti szempontból magas minőségű hely maradjon.

Mindezek alapján Tiszacsege jövőképe a következőképpen fogalmazható meg:

„Tiszacsege a hagyományait őrző, biztos gazdasági alapokon álló kulturális kisváros, amely hosszú távon biztosítani képes a helyi lakosság foglalkoztatását. A természeti és épített környezet minőségi javításával, valamint a nyújtott szolgáltatások fejlesztésével megfelel a lakosság és az ide látogató vendégek elvárásainak, melynek köszönhetően biztosítottak a nyugodt, vidéki életre jellemző életkörülmények, növekszik a lakosság életszínvonala.”

4.1.1. Tiszacsege 2025-ben

Tiszacsege Magyarország és az Európai Unió egyik stabil fejlődési pályán lévő városa, ahol

- a kiegyensúlyozott gazdasági növekedés
- a lakosság életminőségének folyamatosan javulásával párosul,
- a fenntarthatóság szempontjainak maximálisan megfelelően.

Demográfia: A lakosság száma (5 ezer fő) stagnálást, esetleg enyhe csökkenést mutat, ugyanis a lassuló mértékű elvándorlást a születések stagnáló száma csak korlátozott mértékben képes ellensúlyozni. A negatív vándorlási mérleg háttérében az áll, hogy a közeli megyeszékhely és térségi központ, illetve a távolabbi városok elszívó ereje erőteljesebben érvényesül. A lakosság korcsoportos megoszlását a munkaképes korúak stabil (63-67%) és a 65 éven felüliek növekvő aránya (20% felett) jellemzi.

Térségi szerepkör: A város gazdasági-társadalmi vonzáskörzete kiterjed egyrészt a városi funkciók erősödése és koncentrációja, másrészt a kedvező elérhetőségi viszonyok miatt. A környező településekkel szoros ágazati és feladat-ellátási együttműködések jönnek létre (pl. közigazgatási, közoktatási, szociális feladatmegosztás), amelyek kiegyensúlyozott térségi fejlődést eredményeznek. Tiszacsege térségi szerepköre megerősödik, hatékony és kölcsönös előnyökkel járó kooperáció jön létre a környező városokkal. Nemzetközi szinten a város jelentősége a turisztikai szolgáltatásoknak köszönhetően megnő. Ebben szerepet játszik az M3 autópálya és egyéb nemzetközi közlekedési útvonalak közelsége is. Mindezzel párhuzamosan megőrződik Tiszacsege sajátos polgárvárosi identitása.

Gazdaság: A város gazdasági életének két meghatározó eleme a korszerű, magas hozzáadott-értékű ipari termelés és a turizmus. Ez a két ágazat kiszámítható és stabil munkalehetőségeket nyújt a város és a vonzáskörzet munkavállalói korú népességének, így a foglalkoztatási ráta növekedésével együtt a munkanélküliségi ráta csökken. A megerősödött helyi kis- és középvállalkozói szektor egyfelől beszállító kapcsolatokat épített ki a térségben jelenlévő nagyobb cégekkel, másfelől megfelelő színvonalon képes kiszolgálni a lakosság és a vendégek változatos igényeit. A város gazdálkodása a magas sajátbevételeknek köszönhetően kiegyensúlyozott.

Közlekedés: A városi életminőséget meghatározó szempontok mindegyikében stabil és magas színvonalú kínálattal rendelkezik Tiszacsege. A

belső úthálózat korszerű, a közösségi közlekedés feltételei kedvezőek helyközi és távolsági szinten egyaránt. A kerékpárút-hálózat teljes körű kiépítése a lakosságot a kerékpár környezetkímélő használatára ösztönzi.

Környezet- és természetvédelem: A főbb környezetvédelmi mutatók illeszkednek az EU normákhoz. Az elkészült városi környezetvédelmi koncepciónak megfelelően a levegő minőségjavítása, a zöldterületek növelése, hasznosítása folytatódik. A szelektív hulladékgyűjtés a város egész területén szervezeten működik, az újrafeldolgozással hasznosított hulladék mennyisége emelkedik (10%<). A szennyvíz biológiai tisztítására is alkalmas telepnek köszönhetően a talaj és a felszín alatti vizek minősége javul. Az alternatív energiaforrások használata elterjedt.

A környezetvédelmi tudatformálás folyamatos, állandó eleme a város politikájának. Ez ésszerűbb fogyasztásra és környezetkímélő termelésre ösztönöz, aminek köszönhetően a lakosság és az üzemek környezetterhelése csökkenő tendenciát mutat.

A város közigazgatási határán belül megáll a természeti területek fogyása, az aktív védelemnek köszönhetően a város külterületének ökológiai stabilitása növekszik, ami kedvezően hat a lakosság egészségi állapotára, a helyi mező-, erdő- és vadgazdálkodásra, valamint az öko- és falusi turizmusra. Egységes ökológiai hálózat jön létre, amely a belterületekre is kiterjed a növekvő arányú zöldterületek és a rehabilitált állóvizek mentén. A város külterületén a parlag területek többsége felszámolásra kerül extenzív mezőgazdasági hasznosítással és erdősítéssel.

Egészségügy: Az egészségügyi létesítmények magas színvonalon szolgálják ki a lakosság szükségleteit. Az önkormányzat, az ÁNTSZ helyi szervezete, az egészségügyi vállalkozások és a civil szervezetek közötti együttműködésnek köszönhetően a lakosság körében rendszeresek az intenzív felvilágosító, prevenciós és szűrési programok, amelyek eredményeként javul a lakosság egészségi állapota, különös tekintettel a keringési rendszer megbetegedéseire. A környezetvédelmi intézkedések hatására csökken az allergiás, illetve a légzőrendszeri megbetegedések száma. Az egészségügyi ellátás információs rendszerének kiépítésének köszönhetően létrejön az egyes szintek közötti elektronikus kommunikáció és a lakossági monitoring rendszer az ellátás színvonalának és hatékonyságának javítása érdekében. Az egyes ellátási szinteken a fejlesztésekkel az ellátottsági mutatók eléri az országos átlagot.

Oktatás: Az oktatási intézmények magas szintű infrastrukturális felszereltsége megfelelő alapot jelent a minőségi neveléshez és képzéshez. A közoktatási intézményekben a rendszerszemléletű és átfogó oktatási modulok elterjedésével, a vállalalkozási, turisztikai és helyismeretek, valamint a személyiségfejlesztő modulok beépítésével a – csökkenő létszámú – tanulók érzelmi intelligenciája, problémamegoldó és adaptációs képessége magasabb az OECD-országok átlagánál.

Közművelődés, szabadidő: A város mind a helyi lakosság, mind az ide látogatók számára egyre szélesebb körű és színvonalasabb kulturális, szabadidős, illetve sport kínálatot tud nyújtani (uszodák, sportpályák, rendezvény- és sportkomplexum). A nagyobb, hagyománnyá váló rendezvények nemzetközi és hazai hírneve erősödik, ami hozzájárul a város pozitív arculatának megerősödéséhez. Az éves rendezvényterv állandó struktúrával rendelkezik, a nagyobb események megszervezésére időben ütemezetten kerül sor. Az önkormányzat támogatja a civil önszerveződéseket, valamint az aktív pihenés, illetve a sportolás különböző formáit.

Szociális helyzet: A gazdasági fejlődés hatására a nagyarányú társadalmi polarizáltság továbbra sem jellemző a városban. A jövedelmek közötti különbségek nem növekednek tovább, a hátrányos helyzetű csoportok létszáma csökken, életminőségük javul, felzárkózási esélyeik és életük önálló irányításának lehetősége növekednek – elsősorban az önkormányzat, a Roma Nemzetiségi Önkormányzat és a civil szervezetek hatékony együttműködésének köszönhetően. Mivel a hátrányos csoportok társadalmi reintegrációja a helyi közösség szintjén és a lakosság aktív részvételével megy végbe, így a város lakosainak toleranciaszintje emelkedik. A szociális ellátórendszer hiányzó intézményei kiépülnek, a civil szervezetek, egyházak által nyújtott ellátások szerepe számottevően megnő. A szociális ellátórendszer színvonala és hatékonysága javul, az ellátások jelentős részét a kliensek természetes környezetében biztosítják.

4.2. Fejlesztési célok a városra és a városrészekre

A tiszacsegei jövőkép középpontjában a gazdasági versenyképesség növelése áll, együttesen az életminőség átfogó javításával. Ez a jövőkép az egymással részben konfliktusban lévő célok miatt csak a közsféra aktív szerepvállalásával, kölcsönös előnyöket kereső, kooperációra és kompromisszumra épülő fejlesztési/szabályozási rendszerrel valósítható meg. Az átfogó, a tematikus és a városrészi célok számszerűsítésére és ezáltal a megvalósulás nyomán követésére az egyes célokhoz rendelt indikátorok adnak lehetőséget, amelyeket a 4.2.4 Célhierarchia és a célok számszerűsítése fejezet részletesen bemutat.

4.2.1. Átfogó cél

Ezeknek a tényezőknek, valamint a város korábban már kidolgozott fejlesztési koncepcióinak és stratégiáinak megfelelően Tiszacsege átfogó célja a következőképpen fogalmazható meg.

Dinamikusan fejlődő turisztikai centrum szerepkör betöltése a gazdaság, az oktatás, az egészségügy, a kultúra megfelelő biztosítása mellett a lakosság életminőségének javítása érdekében.

Az általános cél tehát az, hogy

- a lakosság életminősége és életfeltételei javuljanak;
- a város tartósan segíteni tudja a gazdasági szereplőket versenyképességük javításában;
- a város fenntartható fejlődési pályára álljon;
- a társadalmi kohézió és partnerség erősödjön.

Tiszacsege városias karakterét a történelmi hagyományok és földrajzi fekvése alapozza meg, ugyanakkor kérdés, hogy kedvező adottságait milyen formában és mértékben képes hasznosítani. Ehhez a város a gazdasági és térségi funkciók mellett elsősorban a turisztikai ágazatokat kívánja megerősíteni, ami a város részleges újrapozicionálását igényli hazai és nemzetközi szinten egyaránt.

A további gazdasági fejlesztések egyik alapja az, ha a város hosszú távon megteremti és javítja a tőke beáramlásához, illetve helyben maradásához, valamint a helyi kis- és középvállalkozói szféra megerősödéséhez szükséges feltételeket és gazdasági környezetet. Ez jelenti a fejlett vállalkozói infrastruktúra kiépítését, valamint a szakképzésre és a felsőoktatással való együttműködésre épülő humánerőforrás-fejlesztést, ami gazdasági diverzifikációval és az idegenforgalom, mint húzó ágazat további fejlesztésével párosulva sikeres stratégiává válhat, így Tiszacsege – leküzdve komparatív hátrányait – a telephelyek versenyében kedvező pozícióra tehet szert. Mindez a város térségi szerepkörének megerősödésével hozzájárul nemcsak Tiszacsege, hanem a környező települések dinamikus fejlődéséhez is.

Nem kevésbé fontos a tradíciók megőrzése, a kedvező társadalmi folyamatok felerősítése és a negatív tendenciák megfordítása: a város lakói számára minőségi életkörülményeket kell biztosítani annak érdekében, hogy a képzett munkaerő elvándorlása megszűnjön, az előregedés lassuljon, mérséklődjenek a lakosok és a vendégek közötti látens vagy valós konfliktusok, és fennmaradjon az erős tiszacsegei identitás.

A lakosság életminőségének emeléséhez és a turizmus multiplikátor hatásainak érvényesüléséhez nagymértékben hozzájárul a város külső elérhetőségének és belső közlekedési adottságainak javítása, valamint Tiszacsege természeti és épített értékeinek megőrzése, egy egységes városkép kialakítása. A város működése és fejlesztése során maximálisan figyelembe kell venni a környezeti állapot javítását, valamint az épített környezet és a városszerkezet funkcionálisan tervezett és megalapozott megújítását, aminek keretében kiemelt figyelmet kell fordítani a közösségi funkciók átfogó és stratégiai javítására. A helyi kultúrához és közművelődéshez kapcsolódó változatos lehetőségek nemcsak Tiszacsege és

a környező települések lakosságát szolgálják ki, hanem részét képezik a város változatos turisztikai kínálatának is.

A minőségi életkörülmények biztosítása érdekében a városi viszonylatban hátrányos helyzetű, szociális ellátásra szoruló társadalmi csoportok életkörülményeit, a társadalom többi tagjához történő felzárkózásának esélyeit több dimenzió mentén kezelik. Ez egyrészt az életkörülmények átfogó javítását jelenti (hiányzó infrastruktúra kiépítése, szociális bérlakások állapotának javítása), másrészt a szociális, oktatási és egészségügyi ellátás fejlesztésével, valamint a közszolgáltatások és a közigazgatás ügyfélközpontú korszerűsítésével elősegíti az esélyegyenlőség érvényesülését és a fokozott társadalmi integrációt.

4.2.2. Középtávú tematikus célok

Az átfogó cél megvalósulásához az alábbi középtávú célok járulnak hozzá, amelyek ágazati bontásban kerülnek meghatározásra:

- T1. A gazdasági aktivitás élénkítése
- T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése
- T3. Infrastruktúra fejlesztése a fejlődés szolgálatában
- T4. Megújuló energiaforrások használatának terjesztése
- T6. Hátrányos helyzetű lakosság komplex felzárkóztatása és társadalmi integrációja

4.2.2.1. T1. A gazdasági aktivitás élénkítése

Tiszacsege gazdaságának dinamizálása és diverzifikálása, a jövedelemtermelő képesség javítása érdekében szükséges, hogy a helyi vállalkozások munkahelymegtartó ereje rövid távon megerősödjön, versenyképessége pedig hosszabb távon javuljon. Ez biztosítja a foglalkoztatási szint növelését, a lakosság gazdasági aktivitásának emelését, valamint a megfelelő és komfortos életminőség kialakítását. A város gazdasági potenciáljának növelése a járás szempontjából is kiemelkedően fontos. Ennek érdekében javítani kell az új betelepülő vállalkozások fogadásának feltételeit, korszerűsíteni és bővíteni kell a város szolgáltatásait, továbbá új területek bevonásával és feltárásával, elő-közművesítésével, barnamezős fejlesztésekkel biztosítani kell a beruházásokhoz szükséges ipari területeket. Mindezeket intenzív önkormányzati befektetés-ösztönzési tevékenységgel kell támogatni, amellyel kialakítható a város pozitív arculat.

Emellett fontos, hogy a város gazdaságában a helyi kis- és középvállalkozói szektor is jelentős szerepet játszik, amelyek jelentős része a Városközpontban tömörül – az Önkormányzatnak korlátozott lehetőségei mellett számukra is biztosítani kell a megfelelő vállalkozói környezetet.

A gazdasági potenciál szoros összefüggésben áll a helyi munkaerőpiac összehangolt keresletével és kínálatával. A helyi gazdaság munkaerő-

szükségletének kielégítése, a munkanélküliség visszaszorítása, a külső befektetők letelepítése, a kis- és középvállalkozói szektor megerősítése az oktatás, valamint az át- és továbbképzések rendszerének összehangolt fejlesztése nélkül nem érhető el. Tiszacsege gazdasági stabilizálása és diverzifikációja, a külső gazdasági körülmények, a növekvő technológiai színvonal új képzettségeket és képességeket, valamint oktatási intézményi infrastrukturális fejlesztéseket követelnek. A fejlesztések eredményeként korszerű tudásbázissal rendelkező, szakképzett és minőségi munkaerő-piaci potenciál jön létre, amely elősegíti a gazdaság fejlődését és a helyi munkaerőpiac sajátos problémáinak hatékonyabb kezelését a szakpolitikai irányvonalaknak megfelelően.

Fejlesztési területek:

1. Helyi kis- és középvállalkozók munkahely megtartó képességének erősítése
2. Üzleti infrastruktúra fejlesztése és bővítése
3. Aktív befektetés-ösztönzési tevékenység és városmarketing
4. A gazdaságilag aktív lakosság piaci igényeknek megfelelő képzése, átképzése, álláskereső elhelyezkedési esélyeinek növelése

4.2.2.2. T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése

Az endogén erőforrásokra épülő, élőmunka-igényes idegenforgalom nagymértékben hozzájárul a város versenyképességéhez. Multiplikátor hatása a munkaerőpiacon, valamint a város és lakóinak bevételeiben egyaránt megmutatkozik. A turisztikai és rekreációs piaci jelenlét növeléséhez szükséges

- a város idegenforgalmi vonzerejének növelése,
- a kiszolgáló infrastruktúra és szolgáltatások (szállás- és vendéglátóhelyek) összehangolt fejlesztése,
- a turisztikai marketingkommunikáció intenzív és differenciált megvalósítása,
- valamint a turizmus helyi szervezeti rendszerének megújítása, idegenforgalmi hálózatok és egymásra épülő programcsomagok létrehozása.

A város idegenforgalmának két pillére a gyógy-, wellness- és egészségturizmus, valamint a természeti értékekhez kapcsolódó turizmus. Az elmúlt időszakban mindkét területen jelentős fejlesztéseket hajtottak végre, amelyeket tovább kell folytatni. A turisztikai infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése nélkül azonban egy bizonyos szintet nem tud túllépni a város turizmusa: ahhoz, hogy a vendégek és a vendégéjszakák száma is exponenciálisan emelkedjen elsősorban megfelelő minőségű és kapacitású szállás- és vendéglátóhelyekre van szükség.

Ahhoz, hogy a város elősegítse a kulturális és szabadidős kínálat minőségi és mennyiségi fejlődését, tovább kell folytatni a már megkezdett tevékenységeket, infrastrukturális és tartalmi fejlesztéseket:

- helyi szellemi és tárgyi értékek fizikai védelme és ahol lehetséges, funkcionális megújítása,
- helyi védettségű műemlékek védelme,
- hagyományőrzés és -ápolás,
- nemzetközi és helyi érdeklődésre egyaránt számot rendezvények szervezése,
- civil közösségek kulturális kezdeményezéseinek támogatása,
- sportolási és egyéb szabadidős szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek javítása és a kínálat bővítése.

Önmagában a fenti tevékenységek folytatása azonban nem elegendő, hiszen a lakosság aktív részvételéhez és a turizmus kulturális vonulatának fejlesztéséhez elengedhetetlen a város szellemi és művészeti értékeinek közismertté és elismertté tétele, a programkínálat időbeli tervezése és összehangolása, továbbá a szolgáltatások illeszkedése a célcsoport elvárásaihoz és szükségleteihez.

A kultúra, a közművelődés és a rekreációs lehetőségek fejlesztése Tiszacsegén nemcsak cél, hanem eszköz is ahhoz, hogy kínálatot teremtsenek a turisták számára meghosszabbítva ezáltal az itt-tartózkodás idejét, valamint erősítsék a helyi közösség társadalmi kohézióját és identitástudatát.

Ahhoz, hogy a turisztikai attrakciók multiplikátor hatása város egész területén és a környező településeken is megnyilvánuljon, elengedhetetlen komplex turisztikai csomagok összeállítása a vendégek számára – figyelembe véve az egyes célcsoportok eltérő szükségleteit. Ehhez mind időben, mind térben össze kell hangolni a települések és a szolgáltatók kínálatát a vendéglátás, a rendezvény szervezés (pl. esti kulturális programok) és az alternatív kikapcsolódási lehetőségek (pl. lovas, kerékpáros, falusi és ökoturizmus, szórakozóhelyek, sport) terén egyaránt. Az új, egymást támogató turisztikai elemek kialakításával párhuzamosan erősíteni kell a turisztikai marketing differenciált és célcsoport-orientált jellegét. Mindennek eszköze lehet a turisztikai desztináció menedzsment megteremtése, amely a desztináció idegenforgalmi termékeit és szolgáltatásait integráltan kezelő partnerek (önkormányzatok, vállalkozások, szakmai és civil szervezetek stb.) hosszú távú, intézményesült együttműködésén alapul annak érdekében, hogy a vendég élményét, illetve a turizmusból származó hatásokat optimalizálják a fenntarthatóság szempontjainak figyelembevételével.

A komplex fejlesztések révén Tiszacsege egyfelől országosan ismert és keresett turisztikai desztinációvá válhat, másfelől gazdasági bázisát a diverzifikáció, azaz a „több lábon állás” stratégiája tovább erősítheti.

Fejlesztési területek:

1. Gyógyfürdő szolgáltatási kínálatának bővítése
2. Természeti vonzerők további fejlesztése
3. Kisebbségi kiegészítő idegenforgalmi attrakciók kialakítása (pl. turisztikai célú kerékpárút-hálózat kialakítása, lovas turisztikai fejlesztések stb.)

4. Kulturális és turisztikai programkínálat bővítése a Tiszacsege környéki településekkel együttműködve
5. Szállás- és vendéglátóhely kínálatának bővítése és színvonalának javítása
6. Turisztikai marketing fejlesztése (arculat fejlesztése, marketingkommunikációs kampányok tervezése és lebonyolítása, kapcsolatfelvétel turisztikai közvetítő szervezetekkel)

4.2.2.3. T3. Infrastruktúra fejlesztése a fejlődés szolgálatában

Az egységes és esztétikus településkép kialakítása, valamint az életminőség környezeti feltételeinek javítása nagymértékben hozzájárul Tiszacsege népességmegtartó erejének növekedéséhez.

A város szerkezetével és épületállományával kapcsolatos fejlesztések kiemelt célja a nyugodt városi életforma hosszú távú felértékelődése. Ennek előfeltétele az épített környezet olyan fejlesztése, amely összhangba hozza a város gazdasági-társadalmi-környezeti hatékonyságának növelését, az életminőség javítását és a város karakterének megtartását. E cél megvalósítása magában foglalja a helyi identitás erősítését a város karakterének feltárásával és fejlesztésével, a közterületek – mint a városi élet fő helyszíneinek – humanizálásával. A kiegyensúlyozott településszerkezet érdekében a város minden része fejlesztéseket igényel, amellyel megőrizhető a város hagyományos mezővárosi, polgárvárosi karaktere – a magas városi életminőség biztosításával párhuzamosan.

A tiszacsegei imázs és identitás újabb karakteres városképi elemek létrehozásával erősíthető. A városszerkezetben a közterek és a zöldterületek ilyen elemnek tekinthetők. A közterületek revitalizálása és állapotuk javítása egyrészt a közterek tudatos bővítését, minőségének emelését és „élettel telítését” jelenti. Mindezek eredményeként új közösségi terek jönnek létre.

További cél az épületállomány megújítása, amely esetében kiemelt szerepet játszik az alulhasznosított és/vagy nem megfelelő műszaki állapotban lévő gazdasági és közfunkciókat betöltő épületállomány. Ezen a területen a város hatásköre elsődlegesen a saját tulajdonában lévő ingatlanok rekonstrukciójára terjed ki. A cél az, hogy a fizikai jellegű felújítások hozzájáruljanak az adott épület funkcióinak megerősítéséhez, bővítéséhez és költséghatékony üzemeltetéséhez.

A város kiegyensúlyozott területi fejlődése érdekében fontos, hogy az egymást zavaró funkciók (pl. iparterület és lakóövezet) térben elkülönüljenek egymástól. Ennek érdekében iparterületek fejlesztéseit elsősorban a meglévő gazdasági sűrűsödésekhez kapcsolódóan célszerű megvalósítani, a lakóterületek esetében pedig az intenzívebb, de túlzásfolttságot nem eredményező hasznosításra kell hangsúlyt fektetni biztosítva ezáltal a fejlesztések és a (köz)szolgáltatások hatékonyságát, a negatív közlekedési hatások minimalizálását, valamint a zöldfelületek visszaszorulásának megállítását.

Tiszacsegeének a külső közlekedési kapcsolatok alakítására nincs direkt hatása, ettől függetlenül a közlekedés kiemelt középtávú célja, hogy a tiszai kompot a későbbiekben egy állandó híd váltsa fel. Ezáltal végérvényesen a település lesz a Hortobágy kapuja, amely a legnagyobb lehetőséget jelenti a városnak.

A belső városi közlekedés fejlesztése az útminőség javítására és a környezetbarát közlekedési megoldások elősegítésére irányul. A belvárosban kiemelt figyelmet kell fordítani a parkolási kapacitások bővítésére, különösen a nagy forgalmú intézmények és kereskedelmi egységek esetében. A parkolóhelyek hiányát a városmagtól gyalogos távolságban elhelyezkedő parkolók kiépítésével lehet ellensúlyozni, ezáltal lehetővé válik a belváros gyalogos és zöldfelületeinek nagyarányú kiterjesztése. A gyűjtő utak fejlesztése multiplikátor hatásként elősegíti a környező területek feltárását és gazdasági-társadalmi felértékelődését is – figyelembe véve az érintett városrészek elsődleges lakó- vagy gazdasági funkcióját. A környezetterhelés csökkentése miatt fontos a belterületi kerékpárút-hálózat bővítése és folyamatos karbantartása.

Fejlesztési területek:

1. A Városközpont rehabilitációja
2. A város közlekedési hálózatának (utak és járdák) fejlesztése – kiemelten a Városközpont tehermentesítése
3. Tisza híd kiépítése
4. A város gazdaságának diverzifikált fejlesztéséhez szükséges infrastruktúra biztosítása
5. Rekreatív területek kialakítása
6. Belvíz- és csapadékvíz-elvezető rendszerek fejlesztése
7. Ivóvízhálózat és vízműlétesítmények rekonstrukciója

4.2.2.4. T4. Megújuló energiaforrások használatának terjesztése

Az EU és az ENSZ politikájában egyre nagyobb szerepet kap a fenntartható fejlődés. A definíció szerint a fenntartható fejlődés kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket. Tiszacsege város életében már eddig is számos törekvés irányult a fenntartható fejlődés alapelveinek érvényesítésére, az elképzelések szerint a jövőben még nagyobb hangsúlyt terveznek erre fektetni. Tiszacsege számára az elkövetkező évek egyik legfontosabb kihívása, hogy miként tudja növelni a megújuló energiaforrások arányát, és ezzel együtt mérsékelni a fosszilis energiahordozóktól való külső függőségét. A város célja tehát a fenntartható fejlődés jegyében az alternatív energiaforrások felhasználása az energiagazdálkodás szerkezetváltásának elősegítése érdekében mind a közintézmények, mind a lakófunkciójú épületek esetében. Mindezek mellett kiemelt cél a szemléletformálás a fenntartható, a környezetet nem károsító fogyasztási minták elterjesztése érdekében.

A város az alternatív energiák hasznosítása szempontjából kedvező adottságokkal rendelkezik (termásvíz, napenergia, biomassa, szélenergia). Ezek tudatos és bővülő használatával Tiszacsege a megújuló energia hazai és nemzetközi mintavárosává válhat, ami a növekvő hírnév mellett az önkormányzati, lakossági és vállalkozói kiadások csökkentését is eredményezheti.

Fejlesztési területek:

1. Alternatív energia használata a közintézményekben: napelem, napkollektor alkalmazása
2. Naperőmű létesítése
3. Biomassa vagy geotermikus fűtési rendszerek kialakítása
4. Szélerőmű park létrehozása
5. Előzetes tanulmány készítése a geotermikus energia hasznosíthatóságáról ipari célokra
6. Helyi környezettudatos, és fenntartható fogyasztást népszerűsítő kampányok, előadások szervezése iskolákban, családi rendezvényeken, környezetvédelmi nevelés elterjesztése

4.2.2.5. T5. Hátrányos helyzetű lakosság komplex felzárkóztatása és társadalmi integrációja

Tiszacsege dinamikus felzárkózását és fejlődését nagymértékben meghatározza a hátrányos helyzetű, főként roma lakosság viszonylag nagy aránya. Ahhoz, hogy a város hosszú-távon növekedési pályára álljon, elengedhetetlen a hátrányos helyzetű lakosság problémáinak átfogó kezelése és társadalmi integrációja. A komplex felzárkóztatásnak több eleme van:

- lakhatási feltételek javítása,
- magas minőségű és a szükségletekhez igazodó oktatás biztosítása,
- egészségügyi állapot javítása és prevenció,
- a célcsoportra szabott szociális szolgáltatások biztosítása,
- a foglalkoztathatóság javítása.

A hátrányos helyzetű lakosság életkörülményeinek javítását és életminőségének emelését célozza meg az Antiszegregációs Program (4.4.2 fejezet), ami jöllehet elsősorban a városközpont északi és déli lakóterületre vonatkozik, de természetesen ezek az intézkedések kiterjeszthetők és kiterjesztendők a város más részein élő hátrányos helyzetű lakosokra is.

4.2.3. Városrészekhez kapcsolódó célok

A 2-3 éves – helyenként hosszabb – időtartamra szóló városrészi szintű célok meghatározása az egyes városrészek átfogó gazdasági, társadalmi és településszerkezeti helyzetfeltárása, valamint az azokra épülő SWOT-elemzések alapján történt meg. A városrész-specifikus fejlesztési célok

referenciapontot képeznek az integrált akcióterületi fejlesztésekhez. Ennek megfelelően olyan kérdésekre is választ adnak, mint a településrész funkcionális fejlesztési iránya, a területhasználat jellege, a városrész lakókörnyezetének, illetve gazdasági környezetének fejlődési irányai. A folyamat során kirajzolódtak azok a funkciók, amelyek esetében további fejlesztésekre, esetlegesen visszafejlesztésekre van szükség, így megvalósítható a város kiegyensúlyozott területi, gazdasági és társadalmi fejlődése.

A városrészi célok a következők:

- V1. A Városközpont központi jellegű funkcióinak erősítése és vonzerejének növelése
- V2. A Nyugati lakóterület települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében
- V3. A Keleti lakóterület települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében
- V4. A turisztikai övezet idegenforgalmi kínálatának bővítése és vonzerejének erősítése a diverzifikált gazdaságszerkezet céljából

4.2.3.1. V1. A Városközpont központi jellegű funkcióinak erősítése és vonzerejének növelése

A városrész Tiszacsege központi területe, fejlesztésének fókuszában ebből adódóan olyan funkciók fejlesztése áll, amelyek a település teljes lakossága számára relevánsak. A belvárosi területek megújításával, kiterjesztésével és racionalizálásával a cél egy olyan Városközpont megteremtése, amely

- egységes arculatú,
- sajátos szerkezetét megőrzi,
- biztosítja a modern kisvárosi életformát,
- közszolgáltatási, kereskedelmi, kulturális és turisztikai szempontból funkcionálisan megerősödött.

Mindennek eredményeként nő a város népességmegtartó képessége, turisztikai vonzereje és gazdasági potenciálja.

A kitűzött cél elérése érdekében indikatívan a következő – önkormányzati és egyéb szervezetek által megvalósítandó – jelentősebb projektek és beavatkozási területek azonosíthatók a városrész tekintetében (a tervezett beavatkozások egyéb részleteit a 4.3.1 fejezet tartalmazza):

- központi tér kialakítása, rekonstrukciója,
- konferencia a központi kialakítása
- közösségi tér kialakítása,
- központi helyközi autóbussmegálló kialakítása,
- térfigyelő rendszer kiépítése,
- polgárőrség rendőrség épületének felújítása,
- belterületi utak, járdák elújítása.

4.2.3.2. V2. A Nyugati lakóterület bővítése és települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében

A városrész a jövőben is elsődleges lakóövezeti szerepkört fog betölteni. A cél a városrész által nyújtott életminőség folyamatos emelése egyfelől a települési infrastruktúra fejlesztésével, másfelől a helyi lakosok számára nyújtott szolgáltatások körének bővítésével, minőségének emelésével, illetve a szolgáltatások elérhetőségének biztosításával (elsősorban a kereskedelmi funkciók erősödése prognosztizálható). Mindennek köszönhetően javul a települési környezet állapota, továbbá a lakosság elégedettségének emelkedésével stabilizálódhat a városrész népességének száma.

A célok elérését az alábbi beavatkozások szolgálják:

- Úthálózat, felszíni csapadékvíz-elvezetés és járdák folyamatos karbantartása, felújítása és fejlesztése.
- Az ivóvíz hálózat felújításával az ivóvízellátás biztonságosabbá válhat.
- A lakóövezet közösségi funkcióinak erősítését szolgálja a közparkok megújítása és új játszótér építése.

4.2.3.3. V3. A Keleti lakóterület települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében

Az Keleti városrész Tiszacsege egyik lakófunkciójú területe. A fejlesztések iránya ebben a városrészben tehát főként a lakófunkciók megtartása és további fejlesztése, oly módon hogy a kedvező feltételek a városi és városrészi lakosság növekedését legyenek képesek előidézni. A cél a városrész által nyújtott életminőség folyamatos emelése egyfelől a települési infrastruktúra fejlesztésével, másfelől a helyi lakosok számára nyújtott szolgáltatások körének bővítésével, minőségének emelésével, illetve a szolgáltatások elérhetőségének biztosításával.

A célok elérését az alábbi beavatkozások szolgálják:

- Úthálózat, felszíni csapadékvíz-elvezetés és járdák folyamatos karbantartása, felújítása és fejlesztése.
- A Lehel és a Tavasz úton kerékpárút építésével kedvezőbbé válna a városrész és a Városközpont közötti összeköttetés. A környezetbarát közlekedési mód elterjedéséhez szükséges infrastruktúra kiépítése csökkenti a járműforgalmat és a közlekedési eredetű légszennyezettség mértékét.
- A lakóövezet közösségi funkcióinak erősítését szolgálja a közparkok megújítása, és új játszótér és pihenőpark építése családok és idősek számára.

4.2.3.4. V4. A turisztikai övezet idegenforgalmi kínálatának bővítése és vonzerejének erősítése a diverzifikált gazdaság szerkezet céljából

A turisztikai övezet esetében elsődleges cél a városrész átfogó – elsősorban magánforrások bevonásával megvalósuló – fejlesztése, aminek köszönhetően a városrész jobban kapcsolódhat a helyi lakosság hétköznapi életébe annak érdekében, hogy a városrész intenzív használata ne korlátozódjon az idegenforgalmi időszakokra. Mindehhez a fürdő környéki területek turisztikai, rekreációs és zöldfelületi funkciójának megerősítése szükséges az idegenforgalmi attrakciók és fogadási feltételek átfogó mennyiségi és minőségi javításával. A turisztikai kínálat bővítésével és az idegenforgalmi szolgáltatások folyamatos fejlesztésével, valamint a városon belüli és kívüli intenzívebb együttműködéssel elérhető, hogy a minél nagyobb számban érkező vendégek hosszabb időt töltsenek Tiszacsegén. A lehetséges fejlesztések célcsoportját elsősorban a város lakossága, a potenciális turisták és a városrészben befektetni szándékozó vállalkozások alkotják.

A célok elérését az alábbi fő fejlesztési elképzelések szolgálják (a tervezett beavatkozások egyéb részleteit a 4.3.4 fejezet tartalmazza):

- a gyógyfürdő szolgáltatási kínálatának bővítése,
- a kemping infrastrukturális fejlesztése,
- a Tisza környezetrendezése a rekreációs funkciók bővítése céljából,
- 200 férőhelyes, 4-csillagos gyógszálló építése,
- a Hortobágy természeti értékeit bemutató központ kialakítása
- a természeti értékeket bemutató programok biztosításához szükséges eszközpark kialakítása és a működtetéséhez szükséges szervezeti háttér felállítása

4.2.3.5. Összegzés a városrészi célokról és fejlesztendő funkciókról

A városrészi célok alapján jól látható, hogy az egyes városrészek esetében különböző funkciók fejlesztése szükséges. Ezzel kapcsolatosan összefoglalóan az alábbi megállapítások tehetők:

- Kiemelt jelentőséggel bírnak a turisztikai funkciók erősítését szolgáló fejlesztések, amelyek a Városközpontra és turisztikai övezetre koncentrálnak.
- Tiszacsege teljes területén szükség van közösségi jellegű fejlesztésekre, amelyek volumene, hatóköre és célcsoportja értelemszerűen különböző (pl. más típusú közösségi terekre van szükség a belváros, a turisztikai zóna vagy a lakóövezet esetében).
- Bizonyos típusú fejlesztésekre csak a belvárosban van szükség (pl. városközponti funkciók megerősítése), mivel a közigazgatási, humán szolgáltatási, kulturális és egyéb funkciók ebben a városrészben koncentrálnak.

- A lakóövezetek esetében nem elsődleges cél újabb, jelentős kiterjedésű területek bevonása a lakófunkcióra, sokkal inkább az intenzívebb, de zsúfoltságot nem eredményező beépítésre és a települési környezet megújítására kell figyelmet fordítani, aminek pozitív hatási környezeti és gazdasági szempontból egyaránt megmutatkoznak (pl. lakóövezeti zöldfelületek csökkenésének megállítása, illetve a közművek és közszolgáltatások hatékonyabb fenntartása). A domináns lakófunkciót egyrészt infrastrukturális fejlesztésekkel kell erősíteni, másrészt szolgáltatási, kereskedelmi funkciókkal kell kiegészíteni.
- A kereskedelmi és szolgáltatási fejlesztéseket egyfelől a város központi jellegű részén, másfelől a forgalmasabb, bevezető útvonalak mentén célszerű végrehajtani, ezek jellege azonban alapvetően különbözik egymástól: a belvárosban a kisebb, egyedi arcúval rendelkező üzleteknek kell teret biztosítani, míg szükség esetén a peremterületek adhatnak helyet a nagyobb területű bevásárlóközpontoknak úgy, hogy azok ne eredményezzék a helyi kiskereskedők hátrányba kerülését. Emellett fontos, hogy a lakóövezetekben is lehetőség szerint széles legyen a helyben elérhető szolgáltatások köre.
- Az ipari-gazdasági jellegű területek esetében cél az elérhetőség javítása, a meglévő területek rehabilitációja és/vagy intenzívebb hasznosítása, funkcióváltása, új területek bevonása és a környezetvédelmi szempontok érvényesítése.
- A közlekedési fejlesztések súlypontját egyfelől a vonalas infrastruktúra megújítása, másrészt a közösségi közlekedés feltételeinek javítása jelenti.
- A zöldfelületek minőségi és mennyiségi fejlesztése a közterek és parkok differenciált megújításával valósítható meg.
- Átfogó városrehabilitációs programra szükség lesz: funkcióbővítő és szociális városrehabilitációt a Városmegye központban kell megvalósítani, míg potenciális barnamezős revitalizáció területe a város peremterületein lehetséges

Mindezek a megállapítások a városrészi célok háttérét és kontextusát alkotják, ami hozzájárul ahhoz, hogy a városrészek közötti különbségek a konzisztens célok megfogalmazásával és megvalósításával csökkenjenek, ugyanakkor a városi feladatok ellátása is hatékonyabbá váljon.

	Városmegye	Nyugati lakóterület	Keleti lakóterület	Turisztikai városrész
Ipari, logisztikai				
Kereskedelmi				
Zöldfelületi,				

környezeti				
Turisztikai, rekreációs				
Közlekedési				
Közösségi				
Közforgalmi				
Humán szolgáltatás				
Lakó				
Városközponti				
Jelmagyarázat		Fejlesztendő funkció		Háttérbe szorítandó funkció

4.2.4. Célhierarchia és a célok számszerűsítése

Tiszacsege Város Integrált Városfejlesztési Stratégiájának célrendszerében a különböző szintű célok egymásra épülnek és egyértelműen kiegészítik egymást. A célok közötti összefüggéseket a 4.5.2 A stratégia főbb belső összefüggései fejezet tartalmazza.

Jövőkép	„Tiszacsege a hagyományait őrző, biztos gazdasági alapokon álló kulturális kisváros, amely hosszú távon biztosítani képes a helyi lakosság foglalkoztatását. A természeti és épített környezet minőségi javításával, valamint a nyújtott szolgáltatások fejlesztésével megfelel a lakosság és az ide látogató vendégek elvárásainak, melynek köszönhetően biztosítottak a nyugodt, vidéki életre jellemző életkörülmények, növekszik a lakosság életszínvonala.”	
Átfogó cél	Dinamikusan fejlődő turisztikai centrum szerepkör betöltése a gazdaság, az oktatás, az egészségügy, a kultúra megfelelő biztosítása mellett a lakosság életminőségének javítása érdekében.	
Tematikus célok	T1. A gazdasági aktivitás élénkítése	T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése
	T3. Infrastruktúra fejlesztése a fejlődés szolgálatában	T4. Megújuló energiaforrások használatának terjesztése

	T5. Hátrányos helyzetű lakosság komplex felzárkóztatása és társadalmi integrációja	
Városrészi célok	V1. A Városmegye központi jellegű funkcióinak erősítése és vonzerejének növelése	V2. A Nyugati lakóterület települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében
	V3. A Keleti lakóterület települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében	V4. A turisztikai övezet idegenforgalmi kínálatának bővítése és vonzerejének erősítése a diverzifikált gazdaságszerkezet céljából

A városfejlesztéshez rendelt célok megvalósulását leginkább konkrét, számszerűsített mutatók segítségével lehet mérhető folyamattá tenni. A következőkben bemutatásra kerülnek azok a mutatók és célértékek, amelyek alapján az átfogó cél, a tematikus célok és a városrészi célok elérése egyaránt nyomon követhető. Ezek a számszerűsített célok szolgálnak egyúttal a monitoring rendszer alapjaként is, amelynek részletes bemutatását a 7. Az IVS eredményeinek nyomon követése (monitoring) és az IVS rendszeres felülvizsgálata, aktualizálása fejezet tartalmazza.

Cél	Indikátor neve	Indikátor definíciója	Mértékegység	Kiindulási érték	Év	Forrás	Adatgyűjtés gyakorisága	Célérték	Év
Átfogó cél: Dinamikusan fejlődő járási centrum szerepkör betöltése a gazdaság, az oktatás, az egészségügy, a szolgáltatások, a kultúra és az idegenforgalom területén a lakosság életminőségének javítása érdekében.	Állandó népesség	A város lakónépességének száma (cél: stagnálás)	fő	4846	2012	KSH	Éves	4800	2015
	Munkanélküliségi ráta	Nyilvántartott álláskeresők a munkavállalási korú népesség %-ában (cél: csökkenés)	%	14,5	2012	NFSZ	Éves	12,9	2015
	A város gazdasági teljesítő képessége	A városban működő vállalkozások által fizetett éves iparüzési adó (cél: növekedés)	millió Ft	87	2012	Polgármesteri Hivatal	Éves	90	2015
T1. A gazdasági aktivitás élénkítése	Iparüzési adót fizető vállalkozások száma	Regisztrált vállalkozások száma (cél: megtartás)	db	79	2010	KSH	Éves	89	2015
	Foglalkoztatottak aránya	Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességben (cél: növekedés)	%	34,5	2001	KSH Népszámlálás	10 évenként	38	2021
	Nyilvántartott álláskeresők	Nyilvántartott álláskeresők száma (cél: csökkenés)	fő	315	2010	NFSZ	Éves	260	2015
T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése	Átlagos tartózkodási idő	Vendégéjszakák számának és a vendégek számának a hányadosa (cél: növekedés)	éj	2,3	2010	KSH	Éves	2,5	2015
	Vendégéjszakák száma	Kereskedelmi és magán szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák	éj	649	2010	KSH	Éves	800	2015

		száma (cél: növekedés)							
	Idegenforgalmi adóbevétel	Idegenforgalmi adóból származó önkormányzati bevételek nagysága (cél: növekedés)	ezer Ft	0	2010	Polgármesteri Hivatal	Éves	500	2015
T3. Infrastruktúra fejlesztése a fejlődés szolgálatában	Kerékpárút-hálózat hossza belterületen	Kerékpárút-hálózat hossza (cél: növekedés)	m	0	2010	Polgármesteri Hivatal	Éves	600	2015
	Burkolt utak aránya	Szilárd burkolattal ellátott utak aránya (cél: növekedés)	%	78,2	2010	Polgármesteri Hivatal	Éves	85	2015
	Járdahálózat minősége	Felújított és újonnan épített járdahálózat hossza (cél: növekedés)	m	0	2010	Polgármesteri Hivatal	Éves	500	2015
	Közintézmények fejlesztése	Felújított vagy új építésű középületek száma (cél: növekedés)	db	0	2010	Polgármesteri Hivatal	5 évenként	3	2015
	Alacsony komfortfokozatú lakások	Alacsony komfortfokozatú lakások aránya (cél: csökkenés)	%	15,7	2001	KSH	10 évenként	10	2021
T4. Megújuló energiaforrások használatának terjesztése	Megújuló energiaforrások alkalmazása	Alternatív energiával ellátott közintézmények száma (cél: növekedés)	db	0	2011	Polgármesteri Hivatal	5 évenként	2	2015
T5. Hátrányos helyzetű lakosság komplex felzárkóztatása és társadalmi integrációja	Iskolai végzettség	Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül (cél: csökkenés)	%	29,1	2001	KSH	10 évenként	27	2021

Cél	Indikátor neve	Indikátor definíciója	Mérték-egység	Kiindulási érték	Forrás	Adatgyűjtés gyakorisága	Célérték
Városrészi célok	Városrészek népességszáma	Az egyes városrészek lakosainak száma (cél: stagnálás, a tényleges számok csökkenést mutatnak)	fő	1: 2751 2: 851 3: 1232 4: 12	KSH Népszámlálás	10 évenként	1: 2730 2: 850 3: 1220 4: 10
	Városrészekben működő kiskereskedelmi üzletek száma	Az egyes városrészekben működő kiskereskedelmi üzletek száma (cél: lakóövezetekben és településközpontban emelkedés, egyébként stagnálás)	db	1: 12 2: 3 3: 4 4: 2	Polgármesteri Hivatal	5 évenként	1: 15 2: 3 3: 4 4: 6
	Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	Városrészek közötti diszparitás meghatározása érdekében városrészenként a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya (cél: lakóövezetekben és településközpontban emelkedés, egyébként stagnálás)	%	1: 8,9 2: 16,7 3: 19,5 4: 6,9	KSH Népszámlálás	10 évenként	1: 12 2: 17 3: 20 4: 9
	Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	Városrészek közötti diszparitás meghatározása érdekében városrészenként az alacsony komfort fokozatú lakások aránya (cél: csökkenés)	%	1: 16,7 2: 10 3: 13 4: 9	KSH Népszámlálás	10 évenként	1: 14 2: 10 3: 12 4: 8
	Infrastrukturális ellátottság	Burkoltatlan utak száma (cél: csökkenés)	db	1: 8 2: 3 3: 2 4: 5	Polgármesteri Hivatal	5 évenként	1: 5 2: 2 3: 2 4: 3
	Kerékpárút hálózat hossza	Kerékpárút hálózat hossza (cél: növekedés)	m	1: 0 2: 0 3: 0 4: 0	Polgármesteri Hivatal	5 évenként	1: 250 2: 150 3: 100 4: 100

4.3. Beavatkozások – az akcióterületek kijelölése

Tiszacsege Város Önkormányzata városfejlesztési tevékenységei során arra törekszik, hogy az EU által finanszírozott városrehabilitációs programokon kívül is az elérhető legtöbb támogatási forrást mozgósítani tudja a város kiegyensúlyozott fejlődése érdekében. Az önkormányzat célja a városrészi célok teljesítéséhez kapcsolódó projektek maradéktalan végrehajtása – ezáltal a városon belüli területi különbségek csökkentése.

Mindezek mellett a konkrét, gyakorlati beavatkozásokat térbelileg központosítottan, földrajzilag jól körülhatárolható területeken kell végrehajtani a valódi hatásosság érdekében. Ennek megfelelően az integrált városfejlesztés során a tevékenységeket akcióterületekre kell összpontosítani, amelyek a városfejlesztés funkcionális magjaiként szolgálnak. A városrehabilitációs akcióterületek kijelölése tehát nem jelenti azt, hogy mindössze ezekben a városrészekben történnek átfogó fejlesztések, hiszen az önkormányzat egyéb projektjei és pályázatai, valamint a magánszféra beruházásai a jövőben Tiszacsege teljes területét érinteni fogják.

A fejlesztési akcióterületek kijelölése során az alábbi alapelveket vettük figyelembe:

- az akcióterületek teljesítsék legalább a minimálisan előírt követelményeket az ellátandó funkciók tekintetében;
- az akcióterületek kiterjedése ne legyen eltúlzott, csak azok az utcák kerüljenek bele, amelyek a fejleszteni kívánt épületek, intézmények és közterek, valamint a lehetséges magánberuházások miatt valóban indokoltak;
- az akcióterületek megjelenésükben minél homogénebbek, térbelileg pedig koncentráltak legyenek;
- funkcionális szempontból az akcióterületek egy egységet alkossanak úgy, hogy a funkcióváltásra és -bővítésre megfelelő helyszínt kínáljanak;
- a kijelölt akcióterületen a lehető legnagyobb addicionális hatást érvényesítsük a magántőke mobilizálásával.

A fenti alapelveknek megfelelően Tiszacsegén a következő fejlesztési akcióterületeket határoltuk le indikatív jelleggel annak tudatában, hogy mindezek megvalósítására a potenciálisan rendelkezésre álló fejlesztési források jelenleg nem elegendők:

1. Városközpont akcióterület – szociális városrehabilitáció,
4. Turisztikai akcióterület – funkcióbővítő turisztikai városrehabilitáció

Emellett kirajzolódnak olyan további területek, amelyek fejlesztése területileg kevésbé koncentráltan (pl. lakóövezeti fejlesztések) vagy magántőkéből valósulhat meg (pl. Ipari terület kijelölése, fejlesztése). Ezeknél a város szerepe többnyire nem terjed tovább a szükséges rendezési, szabályozási feladatok elvégzésénél, a lehetséges tervalkuk megkötésénél és a minimális infrastrukturális feltételek megteremtésénél.

4.3.1. Városközpont akcióterület

Az akcióterület a település központi részét foglalja magában, területe megegyezik a Városközpont városrészszel. Az akcióterületet az alábbi utcák határolják: Pacsirta utca – Tisza utca – Hataj utca – Hunyadi utca – Kazinczy utca – Jókai utca – Hold utca – Toldi utca – Kinizsi utca – Tó utca, Erzsébet utca határvonala.

Az akcióterület a következő kiemelkedő adottságokkal rendelkezik:

- A települési és részben a térségi hatókörű államigazgatási és egyéb közigazgatási feladatot látnak el.
- A Városközpontban található alapfokú oktatási intézmények az oktatási rendszer meghatározó pillérei.
- A városi egészségügyi alapellátás központja, az orvosi ügyelet, háziorvosi ellátás is itt működik.
- Az akcióterület jelentős kulturális és turisztikai attrakcióval rendelkezik, amelyek vonzereje és kihasználtsága nagymértékben növelhető.
- A település alap és önként vállalt feladatainak biztosításához szükséges közösségi intézmények itt találhatóak.
- Az Önkormányzat tulajdonában álló ingatlanok alkalmasak a fejlesztések megvalósítására.
- A rendelkezésre álló közterek jelentős fejlesztési potenciált rejtenek, megújításukkal a minőségi közösségi terek száma és kiterjedése nagymértékben növelhető.

Az akcióterület tehát Tiszacsege központi területe, fejlesztésének fókuszában ebből adódóan olyan funkciók fejlesztése áll, amelyek a település teljes lakossága számára relevánsak. A belvárosi területek megújításával, kiterjesztésével és racionalizálásával a cél egy olyan Városközpont megteremtése, amely

- egységes arculatú,
- sajátos szerkezetét megőrzi,
- biztosítja a modern kisvárosi életformát,
- közszolgáltatási, kereskedelmi, kulturális és turisztikai szempontból funkcionálisan megerősödött.

Mindezek alapján az akcióterületi fejlesztések célja a következőképpen fogalmazható meg:

A Városközpont központi jellegű funkcióinak erősítése és szolgáltatások színvonalának fejlesztése.

Alapvetően ezt a célt szolgálta az elmúlt mintegy két évtized tudatos fejlesztési gyakorlata is, amelynek keretében az akcióterületen az alábbi nagyobb beruházások valósultak meg:

- A városrész utcáinak burkolása, leburkolt utcáinak felújítása, egyes közművek fejlesztése, bővítése
- A település általános iskolájának teljes infrastrukturális (építészeti és gépészeti felújítása)
- A Polgármester Hivatal külső és belső komplex felújítása a kialakított szolgáltatások magas színvonalú biztosítás érdekében
- A városi könyvtár felújítása
- A városközpont déli területén található ipari területek infrastrukturális fejlesztése, fejlesztésre alkalmas területek kialakítása

4.3.1.1. Az akcióterületen tervezett tevékenységek

A projekt keretében tervezett komplex, egymást kiegészítő tevékenységek többnyire

- épületek felújítását és környezetük rendbetételét,
- új közszolgáltatási épület építését,
- közterek és parkok megújítását,
- roncsolt elhagyott területek feltárását,
- valamint közlekedésszervezési problémák megoldását foglalják magukban.

A Városközpont akcióterületen az alábbi fő projektelemek megvalósítása lehetséges, illetve tervezett. Az egyes tevékenységek pontos körét és költségigényét a részletes projektfejlesztés szakaszában lehet egyértelműen meghatározni.

Tervezett tevékenységek		Érintett funkciók	Becsült költség (eFt)
A városrehabilitáció I. ütemében megvalósítandó fejlesztések	Új konferencia központ kialakítása a régi mozi átalakításával	Közösségi	69.850
	Multi-funkciós közösségi tér kialakítása a régi művelődési ház fejlesztésével	Közösségi	209.550
	Polgárőrség - rendőrség épületének felújítása	Közsféra	12.827
	Óvoda utca felújítása	Közterület - városi	37.846
	Előkészítés	-	28.664
	Projektmenedzsment	-	4.064
	Szolgáltatások (pl. nyilvánosság, műszaki ellenőr)	-	5.194
	Soft elemek (városmarketing stratégia kidolgozása, városmarketig tevékenységek, közvetett eljárás keretében civil pályáztatása)	-	32.004

A városrehabilitáció II. ütemében megvalósítandó fejlesztések	Új városi sportcsarnok építése	Közösségi	260.000
	Tiszacsegei sportlétesítmény infrastrukturális fejlesztése, új sportolási lehetőségek kialakítása	Közösségi	110.500
	Kossuth utca felújítása	Közterület – városi	45.500
	Óvoda és Fő utca által határolt városközponti terület környezetrendezése, közterület rendezése	Közterület – városi	68.000
	Térfigyelő hálózat kiépítése	Közterület – városi	21.000
	Fedett piac kialakítása	Közterület – városi	17.600
	A város szociális ellátó intézményének fejlesztése	Közsféra	142.500
	Komplex lakossági úthálózat burkolása	Közterület – városi	152.000
	Kerékpárút építése a Fő utca mellett	Közterület – városi	41.200
	Lehetséges magán beruházások	Református templom felújítása, környezetének rendbetétele	Turisztikai
A városközpontban található tó szabadidős és turisztikai hasznosítása		Turisztikai	71.600
Az ipari területen szolgáltató központ kialakítása		Gazdasági	49.500
Az akcióterületi fejlesztések tervezett költségvetése összesen			1.398.699

4.3.1.2. Az akcióterületi fejlesztések eredményei és hatásai

A bemutatott elemeket tartalmazó komplex városrehabilitáció eredményeként átfogó javulást lehet elérni a város által biztosított magas életminőség és a szolgáltatások szempontjából.

- A jelenleg életveszélyessé nyilvánított moziépület építészeti és műszakilag teljesen megújul, környezete teljes mértékben rehabilitálódik, valamint új funkciót kap.
- Javul az érintett intézmények és szervezetek szolgáltatási színvonala.
- A piac felújításával kedvezőbb körülmények között lehet a helyi termékek árusítását és vásárlását lebonyolítani.
- A Városközpont funkcionálisan alulhasznosított területeinek száma és kiterjedése csökken.
- A megújított közterületeknek, parkoknak köszönhetően a belváros attraktivitása tovább erősödik.
- Javul a Városközpont közlekedésszervezési és közbiztonsági helyzete.
- A tömbfeltárásoknak köszönhetően nagymértékben kiterjed a belváros funkcionálisan hasznosított területe.

- A közösségi együttlétekre alkalmas terek és rendezvények révén megerősödik a helyi és a járási lakosság identitástudata, ami csökkenti az elvándorlás mértékét – elsősorban a fiatal és képzett társadalmi csoportok tekintetében.
- Megerősödnek a Városközpont gazdasági funkciói – elsősorban a magán-erős fejlesztéseknek köszönhetően.

Mindezek a hatások egyértelműen pozitívan érintik a tulajdonos Önkormányzat költségvetését, amely a fejlesztések megvalósításával a következőképpen alakul (kiemelve a tervezett beavatkozások által elsődlegesen befolyásolt költség nemeket):

- közép távon a fejlesztések megvalósulása mellett is az intézményi bevételek kismértékű növekedésével lehet számolni, amelynek alapját a megújuló városközpont miatti turisztikai forgalom növekedése és a gazdasági jellegű fejlesztések kereskedelemélénkítő hatása adja;
- a helyi adóbevételek változása a megelőző évek tendenciájának fordulatát követően kedvezően alakul, kismértékben, de egyenletesen növekszik, ami elsősorban helyi kis- és középvállalkozói réteg fokozatos erősödésének tudható be;
- a kiadási oldalon a karbantartásra és fenntartásra fordított pénzüsszegek jelentősebb mértékű mérséklődése prognosztizálható.

Az akcióterület Észak-alföldi Operatív Programból megvalósítani kívánt fejlesztései összesen mintegy 399 millió forintba kerülnek, ebből az önkormányzat saját ereje a 100%-os támogatási intenzitásnak köszönhetően várhatóan 0 forint lesz. A hosszú-távon várható bevételek között a legnagyobb tételt a turizmus javulása és a foglalkoztatás növekedéséből eredő adóbevétel jelenti, de kiegészítő forrást eredményezhet a közterület-használati díjbevételek emelkedése is. Mindez azt jelenti, hogy az akcióterületi beruházásoknak nemcsak a – forintban gyakran nem kifejezhető – társadalmi, gazdasági és környezeti hatásai előnyösek, hanem az összesített pénzügyi mérlege is kiegyensúlyozott.

Célkitűzés	A Városközpont központi jellegű funkcióinak erősítése és a nyújtott szolgáltatások színvonalának javítása.		
Fejlesztendő funkciók	városi, közszféra, közösségi		
Megvalósítás tervezett ideje	2013. május – 2015. május		
Költségvetés	399 millió forint		
Költségvetés megoszlása	<i>Önkormányzat</i>	<i>Támogatás</i>	<i>Egyéb</i>
	0%	100%	0%
Célcsoport	Lakosság, azon belül elsősorban a hátrányos helyzetű családok, turisták, közösségi közlekedésben résztvevők, vállalkozások, civil szervezetek		
Kapcsolódás a célrendszerhez	T1. A gazdasági aktivitás élénkítése T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése T3. Infrastruktúra fejlesztése a fejlődés szolgálatában T4. Megújuló energiaforrások használatának terjesztése		
Antiszegregációs hatások	A Városközpont fejlesztései a város egészére nézve kedvező hatásokat eredményeznek, a település teljes lakosságát szolgálják. A kialakított szolgáltatások többsége kifejezetten a hátrányos helyzetű csoportok		

szolgáltatásokhoz való hozzáférést, képzést, foglalkoztatást, társadalmi felzárkóztatást szolgálják. A városmag megújítása és kiterjesztése nem idézi elő szegregátumok kialakulását, a fejlesztések miatt nem kerül sor sem lakott épületek bontására, sem lakosságcsereire. A közbeszerzések során előnyben részesítjük azokat a kivitelezőket, akik vállalják a szegregált területen élők foglalkoztatását, ami elősegíti az érintettek társadalmi és munkaerő-piaci (re)integrációját.

4.3.2. Turisztikai akcióterület

Az akcióterület kiterjedése megegyezik a turisztikai városrésszel, és az alábbi utcák határolják: Búzavirág utca – Bocskai utca – Tiszavirág utca – belterület-külterület határvonala.

A Gyógyfürdő és környéke az elmúlt időszakban jelentős fejlesztésen ment keresztül, amelynek köszönhetően Tiszacsege idegenforgalmi vonzereje megnövekedett. Fontos azonban, hogy további fejlesztések szükségesek annak érdekében, hogy a turisztikai ágazat a város gazdaságának egyik fő pillérévé váljon.

Az akcióterület a következő kiemelkedő adottságokkal rendelkezik:

- Az akcióterület rendelkezik olyan területi potenciállal, amely alkalmas további jelentős fejlesztések végrehajtására.
- Az akcióterület jelentős turisztikai attrakcióval rendelkezik, amelynek vonzereje és kihasználtsága nagymértékben növelhető.
- A magánszféra aktivitása jelentős mértékben növelhető az önkormányzati fejlesztésekhez való kapcsolódás lehetőségének megteremtésével.
- A kedvező természeti környezetben (Tisza, Hortobágy) jelentős fejlesztési potenciál rejlik.

Mindezek alapján az akcióterületi fejlesztések célja a következőképpen fogalmazható meg:

A turisztikai övezet idegenforgalmi kínálatának bővítése és vonzerejének erősítése a diverzifikált gazdaságszerkezet céljából.

A kijelölt akcióterületen Széchenyi Terv keretében valósult meg a fürdő jelentős mértékű fejlesztése, emellett a kemping infrastrukturális fejlesztése, valamint a hajókikötő útjának felújítása is.

4.3.2.1. Az akcióterületen tervezett tevékenységek

A projekt keretében tervezett komplex, egymást kiegészítő tevékenységek

- a turisztikai vonzerők átfogó és széles spektrumú fejlesztését,
- az idegenforgalmi infrastruktúra és szolgáltatások jelentős mértékű bővítését és minőségének emelését,
- különböző volumenű és jellegű közlekedési és környezetvédelmi beavatkozásokat,

A turisztikai akcióterületen az alábbi fő projektelemek megvalósítása lehetséges, illetve tervezett. Az egyes tevékenységek pontos körét és költségigényét a részletes projektfejlesztés szakaszában lehet egyértelműen meghatározni.

Tervezett tevékenységek	Érintett funkciók	Becsült költség (eFt)
A fürdő szolgáltatásainak bővítése, gyógykezelő és élményfürdő kialakítása	gazdasági	355.000
Gyógyszálló építése	gazdasági	492.000
Magánházas telkek kialakítása	gazdasági	81.000
Volt honvédségi üdülő átalakítása rehabilitációs központtá	közszféra	210.500
Élővízi attrakciófejlesztés a Tiszán	gazdasági	65.000
Tematikus túra útvonal kialakításának infrastrukturális feltételrendszerének biztosítása a Hortobágyon	közösségi	45.100
Kerékpár és gyalogos bekötőút építése a városközponttól a városi fürdőig	közösségi	62.400
Kültéri információs táblarendszer kiépítése	közösségi	12.600
Térfigyelő rendszer kiépítése	közszféra	18.900
Az akcióterületi fejlesztések tervezett költségvetése összesen		1.342.500

4.3.2.2. Az akcióterületi fejlesztések eredményei és hatásai

A bemutatott elemeket tartalmazó komplex városrehabilitáció eredményeként átfogó javulást lehet elérni a város által biztosított turisztikai vonzerők és szolgáltatások szempontjából. A beruházásoknak köszönhetően új turisztikai és kereskedelmi szolgáltatások jelenhetnek meg a területeken, bővíthet a szállás- és vendéglátóhelyek kínálata, kiegészülhet a város idegenforgalmi attrakcióinak köre. Mindezek hosszú távon hozzájárulnak a vendégforgalom növekedéséhez, az itt-tartózkodási idő meghosszabbításához és a költési hajlandóság emelkedéséhez, ami közvetett módon elősegíti a város kiegyensúlyozott pénzügyi gazdálkodását. Mivel az akcióterületi beruházásoknak – a vendégek mellett – a város teljes lakossága a haszonélvezője, ennek köszönhetően a fejlesztés nem eredményezi szegregált települési környezet kialakulását.

Mivel az akcióterületen várhatóan jelentős lesz az önkormányzati tulajdonú ingatlanok értékesítése vagy bérbeadása, valamint magas lesz a magánberuházások aránya, így az akcióterületi fejlesztések pénzügyi mérlege egyértelműen pozitív amellet, hogy számos előnyös környezeti, társadalmi és gazdasági folyamat felerősítését indukálja. Mindez azt jelenti, hogy az akcióterületi beruházásoknak nemcsak a – forintban gyakran nem kifejezhető – társadalmi, gazdasági és környezeti hatásai előnyösek, hanem az összesített pénzügyi mérlege is kiegyensúlyozott.

A funkcióbővítő akcióterület fejlesztései összesen mintegy 1,4 milliárd forintba kerülnek, ebből az önkormányzat saját ereje hozzávetőlegesen 100 millió forint (a pontos költségvetési számokat a későbbi projektfejlesztés során lehet kialakítani).

Célkitűzés	A turisztikai övezet idegenforgalmi kínálatának bővítése és vonzerejének erősítése a diverzifikált gazdaság szerkezet céljából.		
Fejlesztendő funkciók	városi, közszféra, közösségi, gazdasági		
Megvalósítás tervezett ideje	2015. március – 2016. szeptember		
Költségvetés	1.342 e forint		
Költségvetés megoszlása	<i>Önkormányzat</i>	<i>Támogatás</i>	<i>Egyéb</i>
	7 %	70 %	23 %
Célcsoport	Turisták, lakosság, vállalkozások		
Kapcsolódás a célrendszerhez	T1. A gazdasági aktivitás élénkítése T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése T3. Infrastruktúra fejlesztése a fejlődés szolgálatában T4. Megújuló energiaforrások használatának terjesztése		
Antiszegregációs hatások	A turisztikai akcióterület fejlesztései a város egészére nézve kedvező hatásokat eredményeznek, mivel hosszú távon bővülnek a város rekreációs és turisztikai funkciójú területei. Az itt kínált szolgáltatások egy részét nemcsak a turisták, hanem a helyi lakosság is igénybe veheti – elősegítve ezáltal a társadalmi kohéziót. A rehabilitáció, amelynek súlyponti területét az önkormányzati tulajdonban lévő nem lakófunkciójú ingatlanok alkotják, nem idézi elő szegregátumok kialakulását, a fejlesztések miatt nem kerül sor sem lakott épületek bontására, sem lakosságcserére. A közbeszerzések során előnyben részesítjük azokat a kivitelezőket, akik vállalják a szegregált területen élők foglalkoztatását, ami elősegíti az érintettek társadalmi és munkaerő-piaci (re)integrációját.		

4.3.3. Az akcióterületek és az egyéb kiemelt fejlesztési területek prioritási sorrendje és ütemezése

A kijelölt akcióterületek jellemzőit megvizsgálva a következő szempontok alapján rangsort szükséges meghatározni a fejlesztések között:

- indokoltság, szükségesség:
 - a fejlesztések által érintett lakosság száma és szociális helyzete,
 - az akcióterületi fejlesztések időszerűsége,
 - a fejlesztések lakosság általi elfogadottsága és támogatottsága,
- hatások:
 - az akcióterületi fejlesztések hatása a város egészére,
 - az akcióterület jelentősége a város lakófunkciójára nézve,
 - az akcióterületi fejlesztések gazdasági és társadalmi multiplikátor hatása,
- finanszírozás és fenntarthatóság:
 - a támogatási források megszerzésének lehetősége és esélye,
 - a rendelkezésre álló önkormányzati saját erő nagysága,
 - a bevonható magánforrások mértéke,
 - a létrehozott kapacitások fenntarthatósága.

A kialakult prioritási sorrend összességében a megvalósítás ütemezését is befolyásolja, ahogyan azt az alábbi táblázat alapján is kirajzolódik.

Akcióterületek javasolt prioritási sorrendje	2012.		2013.		2014.		2015.		2016.	
	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.	I.	II.
1. Városközpont akcióterület										
3. Turisztikai akcióterület										

Jelmagyarázat:

előkészítés

megvalósítás

A Városközpont akcióterület volumene és a beavatkozások szükségessége miatt a fejlesztések előkészítése már megkezdődött, jelenleg zajlik a belvárosra vonatkozó Akcióterületi Terv kidolgozása.

4.4. Fenntarthatósági szempontok

4.4.1. A fenntartható környezeti fejlődés programja

4.4.1.1. Tiszacsege környezeti problémáinak összefoglalása

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia városi és városrészi helyzetértékelési fejezeteiben a következő, Tiszacsege települési környezetét érintő problémák, illetve kritikus pontok kerültek bemutatásra.

Tiszacsege környezetvédelmi jelentőségét meghatározza a település természeti környezetben betöltött szerepe, a település közigazgatási határában húzódó országosan védett természeti területek, az Érzékeny Természeti Területek, illetve az Ökológiai Hálózat részei. A település természeti környezetében bekövetkező terhelések befolyásolják ezen területek állapotát, előidézhetik degradálódásukat.

Tiszacsege városában kiemelkedő, súlyos környezetkárosító hatást okozó tevékenységet ugyan nem folytatnak, de a megfigyelhető, határértéket el nem érő terhelések összegezve akár környezeti károk bekövetkezéséhez is hozzájárulhatnak, így ezek folyamatos nyomon követése elsődleges prioritást élvez.

A településen megfigyelhető környezeti problémák a következők:

- Főként a városon keresztül haladó tranzitforgalomnak köszönhetően viszonylag jelentős a levegőszennyezés és zajterhelés a keresztülhaladó utak mentén. A levegőminőség állapotát a közlekedés mellett a lakossági emisszió, a portterhelés és az ipari jellegű légszennyezőanyagok terhelése egészíti ki. A település környezeti zajforrásai a közlekedés mellett ipari és az egyéb jellegű zajforrások kategóriába sorolhatóak. A település belterületén működő kereskedelmi, szolgáltató

létesítmények főként a szállítási, raktározási tevékenységükből eredő zajkibocsátással terhelik közvetlen környezetüket. Az egyéb jellegű zajforrások tekintetében (kereskedelmi, szolgáltató, szórakoztató létesítmények) előfordulhat a szállításból, helytelen magatartásból adódó zajterhelés, és zavaró hatás a közvetlen környezetben.

- A településen a hulladékszállítás és kezelés szervezeten működik (beleértve ebbe a szelektív hulladékgyűjtést is). Tiszacsege területén illegális hulladéklerakó nem található. Az illegális lerakó helyek megszüntetését az adott területeken 5 m³ nyitott konténerek kihelyezésével érték el.
- A természeti környezetet veszélyeztető tényezők közé sorolandó a belvízveszély, amely az elmúlt időszak szélsőséges időjárási körülmények között olykor a felszín alatti vizek, főként az ivóvíz veszélyeztetése mellett az ingatlanokban is jelentős kárt okoz. Ezt részben Tiszacsege sajátos morfológiai adottságai okozzák, mivel viszonylag sok mélyebben fekvő terület található a település belterületén.
- A zöldfelületek kiterjedése, minősége és elérhetősége a város teljes lakossága számára nem megfelelő.
- Jelentős problémát okoz egyes középületek és a lakóépületek nem megfelelő műszaki és gépészeti állapota, ami energiahatékonysági problémákhoz vezet.

4.4.1.2. Az IVS és a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia, valamint a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia összhangja

Tiszacsege Város Integrált Városfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott jövőkép, átfogó cél, középtávú tematikus célok és rövidtávú fejlesztési programok alapvetően összhangban vannak a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiával és a Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégiával, hiszen a megfogalmazott célkitűzések egy olyan jövőkép elérését szolgálják, amelyben „a természeti és épített környezet minőségi javításával ... biztosítottak a nyugodt, vidéki életre jellemző életkörülmények, növekszik a lakosság életszínvonala”.

A fenti stratégiák megvalósításában a helyi önkormányzat szerepe erősen korlátozott: elsősorban a helyi jogszabályalkotás, a közösségszervezés és szemléletformálás terén, valamint közvetlenül az önkormányzati hatáskörbe tartozó közszolgáltatások révén érvényesíthető. Tiszacsege Város Önkormányzata is alapvetően ezeken a területeken tud hozzájárulni a fenntartható fejlődés megvalósításához.

Az IVS-ben megfogalmazott valamennyi középtávú, tematikus cél és városrészi cél közvetlenül is kapcsolódik a fenti stratégiák megvalósításához és ezáltal a fenntartható fejlődés alapelveinek érvényesítéséhez.

4.4.1.3. Az IVS célstruktúrája és a konkrét fejlesztési tevékenységek környezeti szempontú vizsgálata

A város fejlesztési stratégiájának végső célja a városban élők életminőségének, jólétének rövid és hosszú távon történő javítása. A természeti és az épített környezet az életminőség meghatározó eleme, ezért a környezeti szempontok figyelembevétele alapvető mind a fejlesztési célok és irányok kijelölésénél, mind az azok megvalósítását biztosító tevékenységek esetében.

Az egyes fejlesztések környezeti hatásaikon keresztül rövid távon is befolyással lehetnek az életminőségre (pl. autómentes belvárosi környezet, veszélyes anyagokat kibocsátó üzem), hosszabb távon pedig a környezeti elemek minősége lehetőségeket teremthet vagy gátat szabhat a jólét növekedésének. A stratégia szintjén ezért meg kell fogalmazni a környezet állapotára (általában annak megtartására vagy javítására) vonatkozó célokat, és számba kell venni a stratégiában megfogalmazott célok eléréséhez alkalmazandó eszközök, beavatkozások környezetre gyakorolt vélelmezett hatásait, de nem tekinthetünk el a környezetre gyakorolt „külső”, vagyis a stratégia keretein belül nem vagy csak áttételesen befolyásolható hatásoktól sem.

Tiszacsege Integrált Városfejlesztési Stratégiája célul tűzi ki a környezet minőségének fenntartását és javítását. A stratégiában megfogalmazott célok eléréséhez vezető beavatkozások esetében figyelembe kell venni azok környezeti hatásait, és úgy kell megvalósítani, hogy azok a lehető legkisebb környezeti károkkal járjanak. A környezeti minőség elkerülhetetlen romlását okozó, negatív környezeti hatások kompenzálására a város környezetvédelmi programjában kell aktív eszközöket, tevékenységeket kidolgozni és azokhoz forrásokat kell rendelni.

A városfejlesztési stratégiának ki kell terjednie a külső tényezők, folyamatok által generált negatív környezeti hatások csökkentésére, kompenzálására. A külső környezeti folyamatok egyaránt okoznak pozitív és negatív környezeti hatásokat a város és környezete számára. A negatív hatások csökkentésére az alábbi intézkedéseket kell fogyanatosítani:

- Fontos a városi klímát javító zöldterületek fenntartása, a tudatos fásítás a forgalom által erőteljesen érintett területeken, továbbá a folyamatos erdősítés a városban és környezetében. A fák lombja felfogja, csökkenti a forgalmas közutak zaját, gyökérzete tompítja a közúti forgalom okozta rezgéseket, ami megóvhatja az épületeket is a rezgések okozta károktól. A fák levélzete a közúti forgalom által termelt szén-dioxid jelentős részét megköti, oxigénné alakítja, továbbá a szilárd szennyezőanyagok rárakódnak a levelekre, azokról azt az eső lemossa, így a légköri por- és szilárdanyag koncentráció megkötésére is alkalmasak. A fák, növények leveleiken keresztül a légkörbe párologtatják a növények által felszívott talajvíz egy részét, ezáltal hozzájárulnak a levegő páratartalmának fenntartásához, illetve a hőmérséklet csökkentéséhez.

- Amennyiben a zöldterületek fenntartásához szükséges, öntözőberendezéseket kell telepíteni.
- Az átmenő fogalmat célszerű minél jobban kiszorítani a település központjából, de úgy, hogy az ne eredményezze a belváros „kiürülését”.

21. táblázat A stratégia szempontjából releváns külső folyamatok legfontosabb környezeti hatásai és érintettjei

Környezeti hatás okozója	Negatív környezeti hatás	Érintettek	A negatív környezeti hatás kompenzálása	Pozitív környezeti hatás	Érintettek
Növekvő motorizáció és gépkocsi-forgalom	A város közlekedési csomópont, az átmenő forgalom növekedése fokozódó környezeti terhelést okoz, és az útburkolat minőségromlását eredményezi.	Az átmenő forgalmat bonyolító utak környékén élők és közlekedők	Az érintett utakon <ul style="list-style-type: none"> ▪ sebességcsökkentés ▪ az útszéli területek fásítása ▪ az útburkolat megerősítése 	–	–
Globális felmelegedés	Kevés, egyenlőtlen eloszlású csapadék miatt a zöldterületek öntözése. A hirtelen lezúduló nagy csapadék-mennyiség meghaladja a csapadékvíz-elvezető hálózat kapacitását. A felmelegedés hatására a víz-felületek jelentős apadása várható	A település és környezetének lakói, a településre látogató turisták	Öntözőrendszerek fejlesztése A csapadékvíz-elvezető csatornahálózat karbantartása, fejlesztése Erdősítéssel csökkenthető az elszivárgás ideje és mennyisége	Az enyhébb telek miatt kevesebb sót kell szórni az utakra Rövidebb fűtési idény, kevesebb fűtőanyag-felhasználás miatt kevesebb szennyező-anyag kerül a légkörbe	A város és környékének lakói

A következő táblázat tételesen bemutatja, hogy az IVS stratégiai részében felállított célstruktúra elemei és az annak megvalósítását szolgáló konkrét fejlesztési tevékenységek milyen környezeti hatással járnak.

22. táblázat IVS célstruktúrája és a konkrét fejlesztési tevékenységek környezeti szempontú vizsgálatának összegzése

	A célstruktúra fejlesztési tevékenységei	Várható környezeti hatás	Stratégiai javaslat a környezeti probléma enyhítésére
Középtávú tematikus célok	T1. A gazdasági aktivitás élénkítése	Az ipari-gazdasági területek környezeti terhelése növekedhet. Fokozódhat a talaj, a levegő környezeti terhelése és a közúti teherforgalom.	Környezetszennyező iparágak letelepedését korlátozni kell. Levegő szennyezés csökkentése érdekében növelni kell a környezetkímélő közlekedési módokat (pl. kerékpárút-hálózat kiépítése a városban és a város határának környezetében).

	T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése	Növekszik a vendégforgalom a városban, ami jelentős mértékben növelheti a közüzemi hálózatok leterheltségét és a környezetszennyezés mértékét.	A közüzemi hálózatok kapacitását szükség esetén bővíteni kell. Ösztönözni kell a környezetkímélő módon működő turisztikai infrastruktúra kiépítését.
	T3. Infrastruktúra fejlesztése a fejlődés szolgálatában	A település környezeti állapota, minősége és a városkép, valamint ezzel a lakosság életminősége javul. Az alternatív közlekedési módokat felhasználók környezettudatos szemlélete erősödik. Csökken a környezetszennyezés mértéke. Az épített értékek turisztikai vonzereje fokozódik, ezáltal növekszik a környezeti terhelés.	Ösztönözni kell a környezetkímélő módon üzemelő közösségi közlekedési eszközök elterjedését. Fejleszteni kell a kerékpáros úthálózatot. A városrehabilitációba be kell vonni a potenciális befektetőket - igényeik fokozott figyelembe vételével. A felújításoknál a víz- és energiatakarékos technológiák alkalmazása szükséges. A városszerkezet kialakításánál a városrészek funkciói szerint kell a fejlesztéseket végrehajtani. Az épített környezeti értékek megóvását a nemzeti örökségvédelmi elveknek megfelelően kell megvalósítani.
	T4. Megújuló energiaforrások használatának terjesztése	A megújuló energiaforrások felhasználása csökkenti a város külső függőségét a fosszilis energiahordozóktól. Javul a levegő minősége és a lakosság környezettudatossága. Az erőművek kiépítésével növekedni fog a beépített területek kiterjedése. A szél erőművek zajterhelést okoznak és veszélyeztetik az élővilágot is. A termálvíz hasznosításával csökkenhet és elszennyeződhet a környező területek rétegvíz készlete.	Az új építmények helyét úgy kell kijelölni, hogy azok a lehető legkevésbé jelentsenek veszélyt és kockázatot az élővilágra (ezen belül az emberre is). Olyan megoldásokat kell alkalmazni, amelyek nem eredményezik a beépített területek aránytalan növekedését. A termálvíz megfelelő visszasajtolását meg kell oldani.
	T6. Hátrányos helyzetű lakosság komplex felzárkóztatása és társadalmi integrációja	Javulnak az érintett lakosság életkörülményei és életminősége.	A környezettudatosság alapelveinek terjesztése a hátrányos helyzetű lakosság körében.
Városrészekhez kapcsolódó célok	V1. A Városközpont központi jellegű funkcióinak erősítése és vonzerejének növelése	Javul a városkép, javul a lakosság életfeltétele. Erősödik a lakosság szerepvállalása a közösségi feladatokban.	Nyitott zöldfelületek kialakításával javul a településközpont környezeti állapota. A közszolgáltatási intézmények műszaki fejlesztésénél környezetbarát technológiák alkalmazása előtérbe kerülnek. A létesítmények akadálymentesítését teljesíteni kell. Ösztönözni kell a környezettudatos szemlélet alkalmazását.
	V2. A Nyugati lakóterület települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében	Élhetőbb lakókörnyezeti városkép alakul ki. A város vezetésének család-barát politikája erősödik. A lakókörnyezeti térségben javul a közbiztonság. Növekszik	Vonzó lakókörnyezeti feltételeket kell biztosítani a lakosság számára. Zöldfelületek növelésével, parkok, játszótérek kialakításával javítani kell a lakókörnyezetek arculati képét. Javítani kell a lakókörnyezetek

		a zöldfelületek aránya.	infrastrukturális hálózatának a kiépítettségét. Ösztönözni kell a környezetbarát építészeti megoldásokat (alternatív energiaforrások használata, passzív házak építése).
	V3. A Keleti lakóterület települési környezetének javítása a jobb életminőség biztosítása érdekében	Élhetőbb lakókörnyezeti városkép alakul ki. A város vezetésének család-barát politikája erősödik. A lakókörnyezeti térségben javul a közbiztonság. Növekszik a zöldfelületek aránya.	Vonzó lakókörnyezeti feltételeket kell biztosítani a lakosság számára. Zöldfelületek növelésével, parkok, játszótérek kialakításával javítani kell a lakókörnyezetek arculati képét. Javítani kell a lakókörnyezetek infrastrukturális hálózatának a kiépítettségét. Ösztönözni kell a környezetbarát építészeti megoldásokat (alternatív energiaforrások használata, passzív házak építése).
	V4. A turisztikai övezet idegenforgalmi kínálatának bővítése és vonzerejének erősítése a diverzifikált gazdaságszerkezet céljából	Növekszik a vendégforgalom a városrészben, ami jelentős mértékben növelheti a közüzemi hálózatok leterheltségét és a környezetszennyezés mértékét.	A közüzemi hálózatok kapacitását szükség esetén bővíteni kell. Ösztönözni kell a környezetkímélő módon működő turisztikai infrastruktúra kiépítését. Célszerű a termásvíz másodlagos felhasználásának feltételeit és lehetőségeit megteremteni.
A célok megvalósítását támogató főbb tevékenységek	Közintézmények építése, felújítása	Javul a városkép és a közszolgáltatások színvonala. A környezetkímélő építési technológiák alkalmazásával csökken a környezeti terhelés. A beépített korszerű építészeti megoldások révén az épületek üzemeltetése során minimalizálódik a környezetszennyezés. A szolgáltatásokat igénybe vevő lakosság komfortérzete fokozódik.	Teljes akadálymentesítést kell végezni. A belsőépítészeti munkák során törekedni kell a kellemes, a funkciókhoz illeszkedő környezet kialakítására. A zöld közbeszerzés szabályait kell érvényesíteni. A műszaki megoldásokban a történelmi jelleg megtartása mellett a legmodernebb megújuló energetikai rendszerek alkalmazására kell törekedni, a legjobb elérhető szigetelési technológiák alkalmazása mellett. A működés során keletkező hulladékot szelektálni kell.
	Közlekedési fejlesztések	A belvárosi autóbusszmegállók racionalizálásával nő a közösségi közlekedésben résztvevők aránya. Ez, továbbá a kerékpárút-hálózat kiépítése csökkentheti a személygépkocsi-forgalmat. Az átgondolt tömbfeltárások eredményeként javul a város belső térszerkezete. Az útfejlesztések közvetlen és közvetett módon is hozzájárulnak az épített környezet állapotának javításához.	A kivitelezési munkák során a legkevesebb környezetterheléssel járó módszereket kell alkalmazni, valamint a közbeszerzés során célszerű olyan vállalkozó kiválasztani, aki helyi munkaerőt alkalmaz. A szomszédos településeket ösztönözni kell, hogy bekapcsolódjanak a kerékpárút-hálózat kiépítésébe. Az utak mentén növelni kell a zöldfelület nagyságát. Ösztönözni kell a környezetkímélő módon üzemelő közösségi közlekedési eszközök elterjedését (gáz, bioetanol). Szemléletformálás szükséges a környezetbarát és alternatív közlekedési módok elterjesztése érdekében.
	Turisztikai fejlesztések	Növekszik a vendégforgalom a városban, ami jelentős mértékben növelheti a közüzemi hálózatok leterheltségét és a környezetszennyezés mértékét.	A közüzemi hálózatok kapacitását szükség esetén bővíteni kell. Ösztönözni kell a környezetkímélő módon működő turisztikai infrastruktúra kiépítését.

	Városi zöldfelület rendszer fejlesztése	Javul a városkép és a lakókörnyezet minősége, csökken a por- és zajterhelés, kiegyenlítődik a levegő hőmérséklete, páratartalma. Ún. „zöld folyosók” jönnek létre, amelyek segítik a populációk fennmaradását, és megakadályozza a települési élőhelyek feldarabolódását. Nő a közösségi terek száma, javul a minőségük.	Olyan fajok választása indokolt, amelyek számára a helyi éghajlati viszonyok optimális feltételeket jelentenek, és egyben ellenállnak a sajátos városi terheléseknek is. Ez biztosítja a talaj vízháztartásának egyensúlyban tartását, az optimális árnyékoltságot és a költséghatékony fenntartást.
	Lakóövezet kiterjesztése	Csökken a zöldfelületek aránya. Javul a városkép és a lakásállomány minősége.	Kizárólag a felmerülő szükségleteknek megfelelő mértékben kell bővíteni a beépített területek nagyságát. Korlátozni kell az egyes telkek beépíthetőségét. Ki kell építeni a szükséges közüzemi hálózatokat. Ösztönözni kell a környezetbarát építészeti megoldásokat (alternatív energiaforrások használata, passzív házak).

Összefoglalva megállapítható, hogy a stratégia céljainak elérése jelentős környezeti hatásokat okoz pozitív és negatív szempontból egyaránt:

- A személy- és/vagy áruforgalom jelentős növekedését indukáló fejlesztések (pl. humán szolgáltató intézmények bővítése, ipari területek fejlesztése stb.) megtervezésénél meg kell vizsgálni, hogy rendelkezésre állnak-e a megfelelő közlekedési kapacitások (közösségi közlekedés, kerékpárút, út- és parkolókapacitás), valamint gondoskodni kell a legkisebb környezeti terhelést jelentő közlekedési alternatívák biztosításáról. Be kell azonosítani a forgalom növekedése által okozott többlet zaj- és levegőszennyezés érintettjeit, gondoskodni kell a rájuk háruló teher csökkentéséről, amennyiben az nem lehetséges, a többlet környezeti terhekből adódóan gondoskodni kell kompenzálásukról.
- A fejlesztések tervezése, a projektek kidolgozása és megvalósítása során általánosan érvényesítendő cél, hogy a jelentős közlekedési és ingatlanfejlesztések ellenére ne csökkenjen, hanem a beépítés és a közlekedés intenzitásának növekedésével arányosan növekedjen a zöldterületek nagysága és javuljon az épített környezet állapota. A fizikai környezet minőségi fejlesztése által javul a lakosság kötődése a településhez, javul a környezeti identitástudat.
- A célok elérésével járó nagyobb vendégforgalom közvetett módon növekvő környezetterheléshez vezethet, amit az érintett infrastruktúra (víz-, szennyvízhálózat stb.) kiépítésével és kapacitásbővítésével, valamint környezeti szempontból hatékony eszközök alkalmazásával lehet ellensúlyozni.
- A lakfunkciójú területek beépítettségének növekedését úgy kell megvalósítani, hogy az illeszkedjen a kiépített közmű-infrastruktúrához, amit szükség esetén bővíteni kell, illetve hogy a fejlesztések keretében megfelelő méretű, zöldfelületi szerepet is ellátó telkeket alakítsanak ki.
- Az iparterületi fejlesztések megvalósításánál előnyben kell részesíteni a lakott területektől távolabb elhelyezkedő telephelyeket, valamint – mind a lakosság, mind a turisták elvárásait figyelembe véve – a környezetbarát technológiával jellemezhető iparágak megtelepedését.
- A városrészi célok mindegyike hozzájárul a település népességmegtartó képességének erősödéséhez, aminek köszönhetően csökken az ingázó lakosság száma – a környezeti erőforrások hatékonyabb kihasználásához vezetve.

A stratégia megvalósításába további olyan elveket és módszereket beépítünk, amelyeknek köszönhetően pontosan feltérképezhető és nyomon követhető a célok elérését szolgáló tevékenységek hatása. Az egyes projektek megtervezése, kidolgozása során lehet elvégezni a környezeti elemekre gyakorolt várható hatások részletes számbavételét és a hatások által érintettek körének beazonosítását alternatíva-elemzés keretében. Az adott projekt céljához vezető megvalósítási alternatívák hatásait célszerű egymással összevetni, és a legkisebb környezeti terhelést okozó változatot kell megvalósítani. A vélhetően jelentős negatív környezeti hatást eredményező projektek alternatívavizsgálatainak eredményeiről és a várható negatív hatásokról – azok érintettjeinek megnevezésével – be kell számolni a város képviselőtestülete számára a környezetvédelmi program keretében, majd konkrét intézkedéseket kell előírni a környezetre gyakorolt negatív hatások csökkentésére, illetve a negatív hatások elszívásának kompenzálására.

Az Önkormányzat környezetvédelmi elköteleződését jelzi, hogy Környezetvédelmi Alapot hozott létre, amelynek felhasználási köre a következő tevékenységekre terjed ki:

- települési környezetvédelmi program kidolgozásának költségei,
- a programban foglalt feladatok végrehajtása
- a környezet védelmét közvetlenül elősegítő beruházások,
- a környezetvédelmi szemlélet erősítését szolgáló intézkedések, akciók támogatása,
- az azonnali beavatkozást igénylő környezeti károkozás elhárítása,
- a közcélú környezetvédelmi feladatok finanszírozása,
- a környezetvédelmi információs rendszerek kialakítása, fejlesztése
- a környezetvédelmi oktatási, nevelési, ismeretterjesztési feladatok támogatására.

4.4.2. Antiszegregációs program

4.4.2.1. Az antiszegregációs stratégia általános elvei és célkitűzései

Az Önkormányzata a fennhatósága alatt álló valamennyi terület egészére nézve kötelezettséget vállal az Antiszegregációs programban foglaltak érvényesítésére. A hatósága, felügyelete alá tartozó szervek és intézmények tekintetében kötelezővé teszi, hogy döntéseik, tevékenységük során a kialakult területi és/vagy etnikai szegregációs folyamatok megfordítására törekedjenek, azok szegregációt semmilyen formában nem idézhetnek elő.

A szegregált területeken területi alapú beavatkozásokat tervez, amelynek elsődleges eszköze az egy helyszínen élő alacsony státuszú népesség szétköltöztetésének elősegítése, a területi koncentráció csökkentése, a magasabb státuszú csoportok területre vonzása. Ezzel párhuzamosan pozitív irányú változás csak a társadalmi integrációt, reintegrációt szolgáló komplex eszközök – munkaerő-piac, oktatás, szociális hozzáférés, társadalmi kirekesztettség csökkentése – következetes, hosszú távú, fókuszált alkalmazásától várható, amelyet az eddigi hazai és külföldi tapasztalatok is bizonyítanak.

Az általános cél egyrészt, hogy a szegregált területen élők életminősége, ezen belül a lakhatási körülmények, a foglalkoztatási és képzettségi mutatók javuljanak, az itt élők egészségtudatos magatartása kialakuljon. Alapvető célkitűzés másrészt, hogy a szegregált terület fejlesztése járuljon hozzá a város gazdasági potenciáljának kihasználásához, a terület szervesen integrálódjon a város szövetébe, ezáltal vonzó legyen az újonnan betelepülő lakók számára.

23. ábra Az antiszegregációs célrendszer

Átfogó cél	A telepen élők jelenlegi és jövőbeli életminőségének javítása, a Lakóterület vonzerejének növelése az újonnan betelepülő lakók számára		
Tematikus célok	Kitörési lehetőségek biztosítása	A szociális és jövedelmi helyzet javítása	A városrész élhetőségének fejlesztése, vonzó környezet kialakítása az újonnan betelepülők részére
Részcélok	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A minőségi oktatáshoz 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A foglalkoztathatóság 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Közösségi terek

	<p>való hozzáférés esélyegyenlősége</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A tanulás fizikai, pénzügyi feltételeinek biztosítása 	<p>javítása</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Munkaerő-piaci reintegráció ▪ Lakhatási feltételek javítása ▪ Egészségi mutatók javítása 	<p>létrehozása és szolgáltató funkciók fejlesztése, kialakítása</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szeméttlerakó helyek bővítése, az illegális szeméttlerakók felszámolása ▪ Az alap infrastruktúrák, utak, járdák, kerékpárutak aszfaltozása, buszmegállóhelyek kialakítása
--	---	--	--

A roma társadalom tagja úgy érzik, hogy nem jutnak kellő megbecsüléshez, segítséget kívülről illetve „felülről” várnak: a kormánytól, az önkormányzattól. A társadalmi kirekesztődés különböző útjai – alacsony iskolázottság, alacsony jövedelem, munkanélküliség, rossz lakásviszonyok és lakókörnyezet – a lakóterületen élők esetében súlyosnak mondható. A kirekesztődés magával hozza mindazon jelenségeket, amelyek a szegénységből, esélytelenségből adódnak (pl. rossz egészségi állapot, a különböző devianciák elterjedtsége, végleges leszakadás). Az alábbiakban részletesen bemutatandó tematikus célok ezeket a problémákat kívánják kezelni.

4.4.2.2. Kitorési lehetőségek biztosítása

A tematikus cél az alábbi részcélokra bontható, amelyek konkrét feladatait az alábbiakban részletezzük:

- A minőségi oktatáshoz való hozzáférés esélyegyenlősége
- A tanulás fizikai, pénzügyi feltételeinek biztosítása
- A telepről való elköltözés segítése, támogatása

4.4.2.2.1. Az oktatáshoz való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosítása

Meg kell erősíteni a kompetencia fejlesztés területeit, nagyobb figyelmet kell fordítani a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók tanulmányi teljesítményének fokozására, motiváltságuk növelésére. A növekvő számú halmozottan hátrányos helyzetű tanulók gyenge tanulmányi teljesítménye hathatós beavatkozás nélkül folyamatosan az országos átlag alatt tartja az intézményi átlagot. Ennek eszközei a következők:

- az esélyegyenlőség, diszkriminációmentesség és a szegregációmentesség érvényesítése érdekében a HHH és az SNI gyermekek, tanulók integrált nevelésével-oktatásával a társadalmi integráció segítése;
- tehetség gondozási programok kidolgozása és megvalósítása;
- új tanítási-tanulási stratégiák, módszerek rendszerbe építése;
- kompetencia-alapú oktatás bevezetése, térségi elterjesztése, mentorálása,
- tanuló, tanári kompetenciák fejlesztése, alapvető kulcskompetenciák beépítése az oktatási rendszerbe a tanulók lemorzsolódásának csökkentése érdekében;

- IKT fejlesztés a fent jelzett feladatok megvalósítására

Az önkormányzati intézményeknél kitűzött és megvalósítás alatt lévő célok, intézkedések:

- pedagógusok probléma-specifikus továbbképzése;
- pedagógusok átképzése (gyógypedagógiai, fejlesztő pedagógus, logopédus területeken);
- speciális tréningek szervezése valamennyi pedagógus részére (Integrációs Pedagógiai Rendszer, önismeret, életvezetés, problémamegoldás, előítélet kezelése, dráma-pedagógia, projektmódszer);
- kompetenciaalapú oktatás megszervezése, bevezetése, gyakorlati alkalmazása;
- új tanulásszervezési technikák alkalmazása a tanulás folyamatában;
- a tanulók tanulás-módszertani felkészítése;
- interaktív tanulási technikák megtanítása, IKT fejlesztés;
- együttműködési technikák megismerése, elsajátítása a szülő – gyermek – pedagógus viszonylatban;
- pályaaorientáció és kapcsolatrendszer kialakítása a középfokú intézményekkel;
- mentorprogram megismerése és széleskörű alkalmazása a tanulói lemorzsolódás megakadályozása érdekében,
- a szegregációmentesség biztosítása.

A hátrányos helyzetű tanulók esélyegyenlőségének, továbbhaladásának segítése:

Az iskola igazgatója a nevelési-oktatási intézmények működéséről 11/1994. (VI. 8.) MKM rendelet 39/D és 39/E paragrafusok alapján alakítja ki az osztályokat, ahol a HHH tanulók aránya megfelel a jogszabály előírásainak – biztosítva a szegregációmentességet.

Az iskola pedagógusai kidolgozták az Integrációs Pedagógiai Rendszer tartalmi szabályozását, tantárgyi kompetenciafejlesztéseket, közösségfejlesztési módszereket, a felzárkóztatás, tehetség gondozás egyéni lehetőségeit. Az általános iskolai intézményegységek együttműködnek az óvodákkal, a szülőkkel, a Gyermekjóléti Szolgálattal, a Pedagógiai Szakszolgálattal, a védőnői hálózattal, a Kisebbségi Önkormányzattal és különböző civil szervezetekkel.

A tiszacsegei oktatási rendszer szakmai jellemzői a következők:

- A nem szakrendszerű oktatás (5-6. évfolyam) alapja a 4. évfolyamos kompetenciamérés és az 5. évfolyam tanév eleji diagnosztikus mérés.
- Az alsó tagozatos tanulók iskolaotthonos oktatási rendszerben tanulnak.
- A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók fejlesztésére Egyéni fejlesztési terv készült.
- A HH/HHH gyermekek számára sikeres pályázatokat nyújt be az Önkormányzat.
- A hátrányos helyzetű tanulók számára az iskola szabadidős programokat biztosít.
- Az SNI tanulók rehabilitációs fejlesztésben részesülnek.

- A gyermek- és ifjúságvédelmi felelős feladata a hátrányos, halmozottan hátrányos, esetleg veszélyeztetett körülmények között élő tanulók preventív ellátása.
- Az iskolapszichológus segíti a BTM (beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő) tanulók iskolai sikerességét.
- A fejlesztő pedagógusok segítik a részképeség-hiányos vagy tanulásban lemaradó tanulókat.
- Továbbtanulásra felkészítő foglalkozások segítik a tanulók haladását.
- A szakkörök, tanulmányi-és sport versenyek a tehetséggondozást szolgálják.
- A minőségi oktatás és a tanórán kívüli programok minden tanuló számára biztosítottak.

Tiszacsege közoktatási esélyegyenlőségi programjában több feladatot is meghatározott, egyebek mellett intézkedéseket kell végrehajtani, hogy a HH, HHH és SNI tanulók képzéséhez az iskolák megfelelő szakmai és technikai háttérrel rendelkezzenek.

A következő időszakban meg kell vizsgálni a középiskolai intézményekben, hogy a továbbtanulás szempontjából milyen a HH és HHH tanulók eloszlása. A cél, hogy ezek a tanulók is minél nagyobb számban, a 18 (később várhatóan 16) éves korig tartó tankötelezettség végéig vegyenek részt a középiskolai oktatásban. Az arányokat közelíteni kell egymáshoz. Cél, hogy a hátrányos helyzetű tanulók is vegyenek részt a szakkörökön, tanórán kívüli programokon, ösztöndíjprogramokban. A programokat a továbbiakban is ismertetni kell az érintettekkel.

Az országos kompetencia-méréseken a lakóterület iskoláinak teljesítménye átlag körüli, az intézményeknek elemezni kell az eredményeket, külön figyelmet fordítva a HH/HHH tanulók kompetencia-méréseinek eredményeire, szükség esetén külön intézkedési tervet kell kidolgozni. A lakóterületen az iskola minden évben pályázat útján igényelt és működtet integrációs, képesség-kibontakoztató támogatást – hasonló támogatások felkutatása, igénylése mindenképpen fontos lépés lenne az esélykülönbségeket redukáló úton. Szükséges a bemeneti mérés: az elsős tanító az elsőbe induló hátrányos helyzetű gyermekeknél felmérné az elsődleges szocializációs hiányt, és azt, hol lehet a tanulási folyamatban zavarra számítani. A fejlesztő pedagógus szeptembertől egyéni fejlesztési tervet dolgozna ki, majd háromhavonta vizsgálná a haladást.

Támogatói, mentori szolgáltatással életútkövetést kell végezni a tanulás folyamata alatt, ezzel teremthető meg a sikeres előmenetel, nyomon követhető a lemorzsolódás, annak okainak vizsgálata és a következtetések levonása.

4.4.2.2. A tanulás lehetőségeinek biztosítása

A roma oktatási, felzárkóztató program (népismeret, kommunikáció-fejlesztés, szocializáció-fejlesztés, képességfejlesztés) és a szaktantárgyi felzárkóztató (tanoda-program) célja, hogy az általános iskola után minél nagyobb arányban tanuljanak tovább a romagyerekek, akár az érettségit, akár szakmát adó intézményben. A gyermekek mellett azonban segíteni kell a családokat is olyan fejlesztő programokkal, amelyek elősegítik a családtagok jövedelemszerző tevékenységének a javulását – ez az egészségi állapot és az önbecsülés javulását is magával hozhatja. A szegregátumban élő hátrányos helyzetű csoportok életviszonyának javítása érdekében átfogó átképzési-képzési rendszert kell bevezetni, amely nem csak az

egyénekre, hanem rendszerszemléletű módon a családokra, csoportokra és közösségekre is kiterjeszhető. Ennek egyik eszköze lehet a lakosság folyamatos tájékoztatása, városrészi fórumok rendezése, amelyek révén előkészíthető a területekre beköltöző alacsony státuszú családok befogadása. A társadalmi és gazdasági téren a hátrányos helyzetű réteghez tartozók számára a megfelelő szintű jövedelem és életszínvonal eléréséhez szükséges képességek, készségek információk megszerzésének biztosítása is prioritást kell, hogy kapjon.

4.4.2.3. Szociális és jövedelmi helyzet javítása

A tematikus cél az alábbi részcélokra bontható, amelyek konkrét feladatait az alábbiakban részletezzük:

- Foglalkoztathatóság javítása
- Munkaerő-piaci reintegráció
- A lakhatási feltételek javítása
- Egészségi mutatók javítása

4.4.2.3.1. Foglalkoztathatóság javítása

A szociális programoknak széles spektrumot kell felölelniük, a foglalkoztatási, képzési programoktól kezdve a lakhatás biztonságát fenyegető hátralekös problémák kezeléséig. A foglalkoztatási programoknál a fő hangsúlyt az elsődleges munkaerő-piacra való bevezetésre kell helyezni, ami hosszú távon eredményezi az érintett családok helyzetének stabilitását. Ehhez azonban arra van szükség, hogy növekedjen a foglalkoztatási aktivitás, és erősíteni kell a humánkapacitásokat, valamint a társadalmi összetartozást. Szükséges az együttműködést javítani az integrált munkaerő-piaci és a szociális szolgáltató rendszer között. Meg kell teremteni a szociális gazdaság feltételeit, speciális foglalkoztatási programokat kell kidolgozni. A kitörés lehetőségei az oktatás és a megélhetés feltételeinek a javítása, amely az átképzésekkel párhuzamosan folya. A közmunka átmeneti megoldás, a cél a tartós foglalkoztatás lenne. Az egyéni érvényesülést gátló tényezők egyike ugyanis a telepszerű környezeti hatások, amelyek a fiatalokra hosszabb távon rossz hatással vannak.

A foglalkoztatottsági helyzet elemzését, a célok és feladatok összefoglalását tartalmazza – a gazdasági élet szereplőivel történt előkészítő munka lezárásaként elfogadott – a 2009-ben elfogadott Foglalkoztatási Paktum, amelynek célja

- megismerni és megismertetni a térség foglalkoztatási helyzetét, nehézségeit, a munkanélküliség okait,
- a térségi szereplők gazdasági és humán erőforrás-fejlesztési elképzeléseinek, céljainak összehangolása,
- a pénzügyi források, foglalkoztatási célok koordinálása,
- foglalkoztatást elősegítő programok megvalósítása.

4.4.2.3.2. Munkaerő-piaci reintegráció

A munkaerőpiacra történő (re)integráció csak akkor lehet sikeres, ha a cselekvési program magában foglalja a felzárkóztatással előkészített iskolarendszeren kívüli szakképesítéshez vezető képzést, a támogatott foglalkoztatást, valamint a lakóterületen élő roma kisebbség igényeihez alkalmazkodó segítő tevékenységet. A szociális munkások aktív közreműködését a mentális vagy pszicho-szociális zavarok kezelésében. A feladatok között szerepelnie kell a konfliktuskezelésnek, az elhelyezkedésben való segítségnek és a munkaképesség visszaállításának. A programban résztvevők sorsát egy éven keresztül kell nyomon követni, ha kell a folyamatba beavatkozhat a segítő. A programot alapítványok, egyesületek is megvalósíthatják európai uniós (TÁMOP) és hazai támogatással (pl. Munkaügyi Központ, OFA).

Tiszacsege városában a vezetés megteremtette az infrastrukturális feltételeket az Ipari területre történő betelepülésre. A jövőben olyan cégek betelepülését támogatja, amelyek részt vállalnak a szegregátumban élők képzésében és foglalkoztatásában.

A hátrányos helyzetűek, a szegregált területen lakók foglalkoztatási helyzetének javítása céljából Tiszacsege Város Önkormányzata a tulajdonát képező, mezőgazdasági művelésre alkalmas ingatlanokból térítésmentesen földhasználati lehetőséget is nyújt, segítve az ilyen irányú munkát végzők pályázati lehetőségeinek felkutatását és az eszközök beszerzésére irányuló pályázást.

4.4.2.3.3. A lakhatási feltételek javítása

Az alacsony státuszú lakosság számára élhetőbb lakhatási és környezeti körülményeket kell teremteni, többek között az úthálózat fejlesztésével, az elavult, régi lakások felújításával, a lakókörnyezet tisztaságának és a zöld területek nagyságának és számának megnövelésével.

A lakóterületek szegregációjának oldása egy hosszabb távú komplex folyamat. A város költségvetési lehetőségeit tekintve jelenleg reálisan az elérendő cél, hogy a szegregátumban élők lakhatási körülményei közelítsenek a városi átlaghoz a lakások komfortosságának növelését lehetővé tevő infrastrukturális fejlesztések és a lakókörnyezet felújítása révén. Erre az önkormányzat a rendelkezésre álló források szűkössége miatt csak több lépcsőben képes.

A lakásminőség javításának eszköze, hogy az Önkormányzat vállalja, hogy támogatja, segíti az alacsony komfort fokozatú lakásban élők szegregátumból történő elköltözését, a megüresedett lakást felújítja, komfort fokozatát növeli, és csak ez után költöztet be a lakásba új bérlőt. Az elköltöző, kiszakadni akaró családok másik városrészben történő elhelyezéséhez lakhatási támogatást biztosít. A városrészben maradók számára fontos, hogy fel tudják újítani lakóépületeiket az optimális működési költségek elérése és a magasabb életminőség érdekében.

4.4.2.3.4. Egészségi mutatók javítása

A foglalkoztathatósághoz szorosan kapcsolódik potenciális munkavállalók egészségi állapota is. A betegségek megjelenése szoros kapcsolatban van nemcsak a korrallal és nemmel, hanem a gazdasági aktivitással és az anyagi helyzettel is. Országos vizsgálatok kimutatták, hogy a roma lakosság esetében részben a rossz anyagi és lakhatási körülmények indokolják egyes betegségcsoportok magasabb előfordulását. A betegségek gyakoriságának csökkentése elsősorban gazdasági és

szociális feladat. Ehhez szükség van egy felmérésre a lakóterületen élők egészségi mutatóiról. A lakóterületen élők erősen szegregált környezetben élnek, a lakhatási körülmények károsíthatják az itt élők egészségét, amely tovább rontja a munkaerő piaci helyzetüket. Az itt élők többnyire nincsenek tisztában életmódjuk és szegénységük egészségkárosító hatásával, ezért meg kell teremteni a jobb egészségkultúra előfeltételeit (pl. prevencióval, felvilágosítással).

4.4.2.4. A városrész élhetőségének fejlesztése, vonzó környezet kialakítása az újonnan betelepülők részére

A tematikus cél az alábbi részcélokra bontható, amelyek konkrét feladatait az alábbiakban részletezzük:

- Közösségi terek létrehozása és szolgáltató funkciók fejlesztése, kialakítása
- Szemétkerakó helyek bővítése, az illegális szemétkerakók felszámolása
- Az alap infrastruktúrák, utak, járdák, kerékpárutak aszfaltozása, buszmegállóhelyek kialakítása

4.4.2.4.1. Közösségi terek kialakítása és szolgáltató funkciók fejlesztése

Tiszacsege Város Önkormányzata a helyi Roma Nemzetiségi Önkormányzattal együtt vizsgálja egy közösségi, illetve szolgáltató, kereskedelmi egység kialakításának lehetőségét. Mivel a településen beazonosított két szegregátum a városközpont északi és déli területein helyezkedik el, ezért azon funkciókat, amelyekben intézményi kereteket, és közösségi tereket kíván a város kialakítani, a város központjában célszerű elhelyezni. A közösségi központ, képzési központ, szociális szolgáltató, segítségnyújtó intézmények a város központjából tudják leghatékonyabban ellátni feladatukat.

A városrész élhetőbbé tétele érdekében biztosítani kell a közösségfejlesztés tereit. Ehhez azonban be kell vonni a lakóterületen élőket a programok tervezésébe, megvalósításába, a felmerülő problémák megoldásába. Célszerű civil szervezet bevonása a közösségfejlesztésbe, mivel ez a közsféra szereplőinél rugalmasabban tudja kezelni a felmerülő konfliktusokat, és hatékonyabban tud közvetíteni a szereplők között.

4.4.2.4.2. Szemétkerakó helyek bővítése és az illegális szemétkerakók felszámolása

Az elemző részben feltárt helyeken a városgazdálkodásnak felül kell vizsgálnia a jelenlegi szemétkerakó helyét és az indokolt helyeken számukat bővíteni kell. A lakóövezetben található illegális szemétkerakó helyeket a kisebbségi önkormányzattal közösen fel kell számolni, a roma polgárőrség megalakulása után segíthet a hasonló környezetszennyező tevékenységek megelőzésében.

4.4.2.4.3. Alapinfrastruktúrák fejlesztése

A tervek szerint a városrészben több zöldfelület kialakítása célszerű. A parkosítással, fásítással a város egy nyugodt, értékes területévé válna a jelenlegi lakóövezet. Az előzetes becslések szerint a környezettefejlesztés összköltsége 34 millió forint. A környezeti állapot változását monitoring rendszer keretében az érintett hatóságok hosszú távon figyelemmel kísérik. A városrészben a szennyvíz-csatornázási munkák befejezését követően az utak aszfaltozásra kerülnek, így a városrészben az infrastrukturális feltételek jelentősen javulnak.

4.4.2.5. A program megvalósításának lépései

Tiszacsege város Antiszegregációs Programja több területen és több lépcsőben valósítható meg. Ennek érdekében az Önkormányzat vállalja, hogy:

- komplex pályázatot nyújt be szociális városrehabilitáció megvalósítása érdekében, a pályázatba – lehetőségei szerint – következetesen beépíti az Antiszegregációs Tervben foglaltakat, és megteremti a feltételeket a szegregáció további növekedésének megállítása és a fokozatos felszámolás biztosítása érdekében;
- folyamatosan figyelemmel kíséri az esélyegyenlőség, a deszegregáció és az integráció előmozdítását szolgáló szakmai és pénzügyi uniós, országos, regionális, megyei forrásokat és azok elérése érdekében lépéseket tesz, továbbá ez irányú tevékenységét évente értékeli;
- rendszeresen áttekinti és értékeli az esélyegyenlőség érvényesülését az oktatás, a foglalkoztatás, a lakhatás, a szociális és társadalmi hozzáférés területein, az értékelés során szükségesnek mutató korrekciós beavatkozásokat elvégzi és megjeleníti a város esélyegyenlőségi dokumentumaiban (közoktatási esélyegyenlőségi terv és intézkedés dokumentuma, települési esélyegyenlőségi terv, foglalkoztatásra vonatkozó esélyegyenlőségi terv, Antiszegregációs Terv);
- folyamatosan bevonja az alacsony státuszú lakosságot valós munkaerő-piaci igényekre épülő képzésekbe, átképzésekbe;
- kiemelt feladatként kezeli az alacsony státuszú népességhez tartozók a normál, elsődleges munkaerő-piacra való be-, és visszajuttatását;
- létrehoz egy esélyegyenlőségi referens státuszt, és a megfelelő szakembert a Polgármesteri Hivatal rendszerében foglalkoztatja;
- támogatja a roma polgárőrség felállítását;
- az IVS-ben és az Antiszegregációs Tervben rögzített elveknek megfelelően minden eszközzel segíti, hogy a szegregátum statisztikai mutatói a szociális városrehabilitációt követően javuljanak.
- A megvalósítás általános feltételeinek megteremtése biztosítja az alábbi tematikus célkitűzésekhez tartozó tevékenységek végrehajtását.

4.4.2.5.1. Kitörési lehetőségek biztosítása

Tevékenység	Felelős
Támogató, mentori hálózat kiépítése	Tiszacsege Város Önkormányzata
Óvodába be nem íratott gyermekek felmérése	A családgondozó segítségével a város óvodai egységei
Bemeneti (iskolaérettséggel összefüggő) mérés az első	Óvodai egységek

osztályosok között, felzárkóztatás	
A Családsegítő Szolgálat és Gyerekjóléti Szolgálat, valamint a lakóterületről származó gyerekeket oktató iskolák pedagógusai közötti együttműködés kialakítása és fejlesztése	Polgármesteri Hivatal
A mentori tevékenység, tanulócsoporthoz tartozók működtetése csak akkor lehetséges, ha az önkormányzat segítségével egy közösségi tér kialakulna. Megközelítőleg 3-4 millió forintból a lakóterület mellett megvásárolható és felújítható lenne egy ingatlan erre a célra.	Polgármesteri Hivatal
Fejlesztő pedagógusok további alkalmazása a HHH gyerekeket oktató intézményekben	Önkormányzat döntése alapján az oktatási intézmény
A pedagógia programok hatékonysága érdekében program készítése és pályázati forrás biztosítása roma pedellusok, dajkák, családi koordinátorok alkalmazására és folyamatos képzésére	Polgármesteri Hivatal
A szegregált területen élők és általában a városban élő alacsony státuszú lakosok társadalmi integrációjának előmozdítása érdekében 1. Az Önkormányzat felkéri a Családsegítő Központot, hogy együttműködésben a Munkaügyi Központtal, a város területén működő civil szervezetekkel és a CKÖ-vel vizsgálják meg a célcsoport felnőtt-, át- és szakképzésbe vonásának lehetőségeit, különös tekintettel a Lépj egyet előre II. Program nyújtotta lehetőségekre. 2. Alakítsanak ki erre vonatkozó folyamatos együttműködést, dolgozzák ki a felnőtt-, át- és szakképzésekről szóló folyamatos információszolgáltatás, tájékoztatás, népszerűsítés eszközeit és módszereit, és ezek minél hatékonyabb célzását a célcsoportokhoz tartozók körében.	Romaügyi referens
3. Ezen együttműködésben alkossák meg a fentiek legalább évenkénti értékelését, nyomon követését. Összességében alkossanak a fentiekre vonatkozó akciótervet.	
A Programot alkotó munkacsoport megvizsgálja és előkészíti egy helyi Tanoda Program kialakítását, amely – a fentiekén túlmenően – lehetőséget teremt a HH/HHH általános és középiskolás gyermekek tanórán kívüli, személyes támogatására iskolai sikerességük elősegítése érdekében.	Polgármesteri Hivatal

4.4.2.5.2. Szociális és jövedelmi helyzet javítása

Tevékenység	Felelős
Foglalkoztathatóság javítása	
A Munkaügyi Központ, az önkormányzat Szociális Irodája, a CKÖ és civil szervezetek együttműködésével fel kell mérni a lakóterületen élő munkanélküli és inaktív lakosság	Polgármesteri Hivatal

helyzetét, képzettségét, foglalkoztathatóságát, erre épülve pedig szociális szolgáltatási koncepciót kell kidolgozni, felelőst kell rendelni hozzá, aki gondoskodik a végrehajtásáról és a monitoringról, valamint évente beszámol a Képviselőtestületnek.	
Cégek betelepülésének ösztönzése az Ipari területekre	Tiszacsege Város Önkormányzata
Munkaerő-piaci reintegráció	
A Munkaügyi Központ, illetve civil szervezetek együttműködésében kísérleti programokat kell kidolgozni és megvalósítani a már több éve nem foglalkoztatott személyek munkaerő-piaci reintegrációjára.	Polgármesteri Hivatal
A Családsegítő Központ együttműködésben a Munkaügyi Központtal, a CKÖ-vel és a civil szervezetekkel alkosson akciótervet a munkaképes korú alacsony státuszú lakosok elsődleges munkaerő-piaci (re)integrációjának előmozdítása érdekében, támogató szolgáltatások (állásfigyelés, kísérés, képzésbe vonás, mentorálás) útján.	Családsegítő Központ
A szociális támogatások folyósításával párhuzamosan ösztönző mechanizmusokat kell kidolgozni és működtetni, amelyek a szociális segélyek helyett a rehabilitáció és a munkaerőpiac felé irányítják a célcsoport tagjait.	
Meg kell teremteni a szociális gazdaság feltételeit, ennek keretében fel kell mérni a lakóterületen, hogy a meglévő vállalkozások milyen arányban tudnak alacsony végzettségűeket foglalkoztatni, valamint fel kell mérni, hogy melyek azok a keresett szakmák, amelyekben munkaerőhiány van.	Polgármesteri Hivatal
A hátrányos helyzetű roma fiatalok és felnőttek szegregációja elleni küzdelemhez a forrást a TÁMOP program adhatja, amely pályázati lehetőséget nyújt többek között a roma munkaerő-piaci részvétel javítására is.	
Tiszacsege Város Önkormányzata a tulajdonát képező, mezőgazdasági művelésre alkalmas ingatlanokból térítésmentesen földhasználati lehetőséget nyújt.	
A lakhatási feltételek javítása	
A szociális városrehabilitáció keretében biztosítani kell a településrész megújulását, az önkormányzati bérlakások felújítását	
Az önkormányzati vagyongazdálkodás keretein belül valósítható meg folyamatosan	Polgármesteri Hivatal
A szennyvízcsatorna-hálózatra való rácsatlakozás ösztönzése	
A romló fizikai állapotú és szegregálódó társadalmú területek felújítása	
Egészségi mutatók javítása	
Egészségképen alapuló egészségstratégia készítés adatgyűjtésre és -elemzésre építve	
Egészséget támogató környezet kialakítása	Polgármesteri Hivatal CKÖ-vel és az egészségügyi alapellátásban résztvevőkkel együttműködve
Közösségi akciók erősítése	

Egyéni készségek, jártasságok fejlesztése	
Egészségügyi ellátórendszer újabb, megelőző hangsúlyainak megteremtése, ingyenes szűrés a szegregált területen élők között	

4.4.2.5.3. A városrész élhetőségének fejlesztése, vonzó környezet kialakítása az újonnan betelepülők részére

Tevékenység	Felelős
Közösségi terek kialakítása és szolgáltató funkciók fejlesztése	
Tiszacsege Város Önkormányzata a CKÖ-vel együtt vizsgálja egy szolgáltató, kereskedelmi egység kialakításának lehetőségét	Tiszacsege Város Önkormányzata
Közösségi szolgáltató kialakítása (étkezési, tisztálkodási stb. lehetőségekkel, felvilágosítással)	Polgármesteri Hivatal
Közösségfejlesztési akciók megvalósítása civil szervezetek által	Közösségfejlesztő civil szervezetek
Szemétkerakó helyek bővítése és az illegális szemétkerakók felszámolása	
Szemétkerakó helyek bővítése	Tiszacsege Város Önkormányzata
Illegális szemétkerakók felszámolása	
Alapinfrastruktúrák fejlesztése	
Zöldfelületek kialakítása, fejlesztése	Polgármesteri Hivatal
Közlekedési feltételek javítása	

4.4.2.6. Antiszegregációs program beavatkozásait tartalmazó összefoglaló tábla (Stratégiai terv) – A tervezett beavatkozások időbeni ütemezése

Feladat (probléma) megfogalmazása	Elérendő cél megfogalmazása	Intézkedés leírása	Felelős	Pénzügyi forrás	Eredményességet mérő indikátor
Rövid távú (1 év alatt elérendő) célkitűzések					
Meglévő vállalkozások munkaerőigényének feltérképezése	Rendelkezzen a város egy folyamatosan frissülő, pontos adatbázissal	Felmérni azokat a meglévő vállalkozásokat, amelyek alacsony végzettségűek foglalkoztatását is tudják biztosítani, ill. a hiányszakmák felmérése	Önkormányzat, a munkaügyi központtal együttműködve	-	Adatbázis és frissítési mechanizmusának megléte
Alacsony iskolai végzettség az aktív korú népességben belül	Nőjön a képzettségi szint az aktív korúak körében	„Lépj egyet előre!” program beindítása	Önkormányzat, a munkaügyi központtal együttműködve	TÁMOP	„Lépj egyet előre!” program beindítása, 10-15 fő bekapcsolódása a programba
Roma lakosságon belüli munkanélküliség	Csökkenjen a roma lakosságon belüli inaktivitás	A lakóterületen lévő vállalkozások ösztönzése a roma lakosság foglalkoztatására támogatások nyújtásával	Önkormányzat	önkormányzati költségvetés	Csökken a munkanélküliek száma a romák körében
Kompetencia mérés eredményei	Emelkedjen a matematikai és szövegértési kompetencia	Szakértő segítségével program kidolgozása	Iskolák intézményvezetői	-	2 év alatt mérhető emelkedés a program alapján
Szociális ügyek intézésének nehézségei	Könnyebbé váljon a különböző területeken élők számára a szociális ügyek intézése	Családgondozók aktív kapcsolattartása a szociálisan rászoruló családokkal, tájékoztatás	Családsegítő Szolgálat önkormányzattal együttműködve	-	Szociális ügyek egyszerűsödése
Közép távú (3 év alatt elérendő) célkitűzések					
Alacsony iskolai végzettség az aktív korú népességben belül	Aktív korúak ösztönzése magasabb iskolai végzettség megszerzésére	A Térségi Integrált Szakképző és a Munkaügyi Központ által minél több képzés indítása 8 általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők számára, ill. hiányszakmák képzése	Térségi Integrált Szakképző, Munkaügyi Központ	Állami normatíva, önkormányzati támogatás, pályázati forrás	Képzéseken való minél magasabb számú részvétel, hiányszakmák képzésének elindítása

Alacsony iskolázottságúak elhelyezkedésének segítése	Minél nagyobb arányú elhelyezkedés	A felmért adatbázisban szereplő vállalkozások ösztönzése arra, hogy alacsony végzettségűeket is foglalkoztassanak	Önkormányzat, vállalkozások	-	Legalább 4-5 alacsony végzettségű személy elhelyezkedése
Általános iskolából továbbtanulók alacsony aránya	Nőjön a továbbtanulók aránya	Ösztöndíj nyújtásával ösztönözni a továbbtanulást	Önkormányzat, iskolák vezetői	Önkormányzati költségvetés és pályázati források	3 éven belül nő a továbbtanulók aránya
A szegregátumokban található lakások minőségének javítása	WC-k kialakítása, közösségi tér kialakítása	CKÖ-vel közösen felmérni az igényeket, a lakók ösztönzése az egészségesebb környezet megteremtésére	Önkormányzat, CKÖ	Önkormányzati költségvetés, pályázati forrás	Lakások komfortja emelkedik
Hosszú távú (6 év alatt elérendő) célkitűzések					
Alacsony iskolázottságúak elhelyezkedésének segítése	Minél nagyobb számú elhelyezkedés	Bővülő ipari parkba ösztönözni kell olyan cégek betelepülését, amelyek alacsony iskolázottságú munkaerő foglalkoztatását is tudják biztosítani	Önkormányzat	-	Legalább egy ilyen 20-30 főt foglalkoztató cég betelepítése
A kialakult illegális szemétkerakó terület rekultivációja	Élhetőbb, parkosított, aszfaltozott terület kialakítása	A tereprendezésbe, fásításba, aszfaltozási munkákba bevonni az ott élőket	Önkormányzat	pályázati forrás, közmunka program	Zöldfelületek kialakulása, aszfaltozott utak kialakítása az Északi lakóterületen

4.4.2.7. Mobilizációs program

A mobilizációs programnak kettős célja van: egyrészt a szegregációs helyzetelemzés alapján a szegregált lakóterületen, mint célterületen élő és a rehabilitációs program által érintett alacsony státuszú lakosság kiköltözésének az integrációs alapelveket követő megoldását teszi lehetővé, másrészt a város egészére érvényes mobilizációs elvként kezelendő, amely lehetővé teszi a szegregálódási folyamatok megakadályozását a város teljes területén.

A mobilizációs program alapelve, hogy a város egész területén, de különösen az alacsony státuszú lakosságot koncentráló részeiben a különböző okból felmerülő lakáscsere vagy lakásüresedés kapcsán esedékes mobilizáció során elsődleges szempontnak a bérlők számára megfelelő elhelyezést tekinti, mégpedig úgy, hogy biztosított legyen az integrált lakókörnyezetbe kerülésük annak érdekében, hogy ne termelődjenek újra vagy ne jöjjenek létre újabb szegregátumok a város területén.

Fontos az érintett családok helyzetének vizsgálata, mivel a mobilizáció során elsődleges szempont a bérlők megfelelő elhelyezése, ehhez pedig egyéni szintre lebontott felmérés szükséges, amelybe be kell vonni a segítő-támogató intézményeket, szervezeteket. A szegregátumok esetében az egyéni szintre lebontott vizsgálat mellett a szegregációs folyamatok mélyebb feltárása is szükséges átfogó helyzetelemzés segítségével (kiket érint a program, hány családról van szó, milyen az összetételük, milyen elképzeléseik vannak, saját erőből mit tudnának vállalni, milyen erőforrásokkal rendelkeznek). A pontos helyzetfeltárás érdekében a város – összhangban a szociális városrehabilitációs pályázatra történő felkészüléssel – minimum 300 családot érintő felmérést készít a szegregált területen élők körében, melynek eredményei beépülnek az IVS-hez kapcsolódó kiegészítő programokba.

A lakáscsere esetén különböző standardok és alternatívák léteznek: a lakáscsere történhet

- a bérlő másik bérlakásba történő elhelyezésével, figyelembe véve az anyagi teherbíró képességeit, a családnagyságot, az egészségügyi és szociális körülményeket;
- a bérleti jog pénzbeli megváltásával, ebben az esetben a bérlő maga oldja meg a lakhatását, pénzügyi forrásként bevonva az önkormányzat anyagi hozzájárulását is (a pénzbeli térítés nem lehet kényszerítő eszköz).
- egyéb, a bérlő számára megfelelő megoldással.

A lakáscsere során a város az alábbi elvek betartását és preferálását szorgalmazza:

- A kiköltöző családok integrált lakókörnyezetbe kerülnek, és a mobilizáció nem termeli újra vagy nem növeli a szegregációt.
- A speciális helyzetű lakosok (díjhátralékosok, jogcím nélküli lakáshasználók) helyzetének törvényes keretek közötti rendezése.
- Maradási szándék támogatása a lakáscsere során, amely növelheti a sikeres társadalmi integráció valószínűségét.

Az antiszegregációs szemlélet és tevékenység a város működésének alapvető jellemzői közé tartozik. Ennek biztosítására a város átfogó helyzetelemzést készít, átvilágítja és szükség szerint módosítja az önkormányzati rendeleteket, valamint az

intézmények és szolgáltatások működésének keretet adó szabályokat. A jövőben valamennyi helyi rendelkezés és intézkedés megalkotásakor horizontális szempontként érvényesíti a szegregáció megakadályozásának követelményét. A feladatok koordinálására a Polgármesteri Hivatal létrehozta az esélyegyenlőségi referens státuszt.

A foglalkoztatás, elsősorban hátrányos helyzetű emberek, hajléktalanok munkavállalásának elősegítése céljából a város a jövőben támogatja egy szociális szövetkezet létrehozását, civil szervezet(ek)kel történő együttműködésben. Ezzel a város a helyi közösség-szervezés kiteljesedéséhez is hozzá kíván járulni.

A mobilizáció jövőbeli felgyorsítása érdekében nagy hangsúlyt kell fektetni a fiatal generációkra, illetve velük összefüggésben az oktatási intézményekre:

- Óvoda
 - A fenntartó a védőnői hálózattal együttműködve ösztönzi a szülőket a beíratásra.
 - Az önkormányzat a védőnői, a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálat munkatársainak bevonásával felméri az óvodába nem járó óvodáskorúak számát, társadalmi hátterét, és intézkedési tervet készít a HH, HHH és SNI gyermekek teljes körű óvodai elhelyezésére.
- Általános iskola
 - Magas a gyógypedagógiai tagozaton oktatott tanulók száma. A szakértői bizottságnál szorgalmazni kell ennek felülvizsgálatát, és eredménye alapján az integráltan oktatható tanulók számára biztosítani kell a normál tantervű oktatást, ezt követően mentorálással segíteni kell a tanulók reintegrálását.
 - Folytatni kell a HHH tanulók integrált oktatását, nevelését. Ennek érdekében a szakmai szolgáltatókkal együttműködve a pedagógusokat megfelelő módszertani képzésben kell részesíteni.

Ezen feladatok megvalósulásáért az esélyegyenlőségi referens felelős, a források a költségvetés, illetve a pályázati lehetőségek függvényében alakulnak.

Az Önkormányzat a továbbiakban kötelezi magát arra, hogy

- a jövőben az általa végrehajtott fejlesztési és városrehabilitációs programok nem eredményezhetik az alacsony státuszú lakosok koncentrációját, szegregációját sem Tiszacsegén, sem Tiszacsegén kívül;
- a fejlesztési és a városrehabilitációs programok során biztosítja és érvényesíti az alacsony státuszú lakosok integrált – és városon belüli – elhelyezését.

Az Antiszegregációs Tervben rögzített intézkedéseket Tiszacsege Város Önkormányzata a jelenlegi szegregált területen – térben is fókuszálva – elsődlegesen kívánja alkalmazni. Az Önkormányzata vállalja, hogy az ASZT-ben foglalt intézkedések végrehajtását a partnerség elve alapján folyamatosan egyeztetni a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal és minden a programban érintett intézménnyel, szervezettel – ezzel is biztosítva a társadalmi szervezetek részvételét a feladatok megoldásában.

4.4.2.8. Indikátorok, monitoring

A lakóterületen tervezett szociális beavatkozások eredményeit hosszabb időtávban, elsősorban a KSH népszámlálási adataira építve, 10 évente célszerű mérni és értékelni.

Az átfogó cél indikátora: a lakóterületen élők átlagos életkorának és az egy főre jutó jövedelmüknek szorzata.

A specifikus célok indikátorai:

- a lakóterületen élő családokból származó gyerekeknek a kompetenciamérés olvasási-szövegértési és matematikai-természettudományos teszteredményeinek átlaga és a város összes tanulójának átlagos értékei közötti különbség;
- a rendszeres munkajövedelemmel rendelkező háztartásokban élő 0-14 évesek aránya.

Az operatív célok indikátorai:

- tanulási segítségnyújtásban részesített általános és középiskolai tanulók száma;
- bemeneti mérésben résztvevők száma;
- a korábban munkanélküli vagy inaktív státuszúak közül a foglalkoztatásban elhelyezkedett lakóterületen lakók száma, legalább hat hónapig foglalkoztatásban lévők között;
- a rehabilitációs programokban résztvevők közül sikeresen elhelyezkedett roma lakóterületen lakó, korábban inaktív emberek száma;
- a félkomfortos vagy komfort nélküli lakásokban lakó 0-14 évesek száma.

A monitoring tevékenység egyrészt magában foglalja a célok teljesülésének mérését, illetve a célértékek felülvizsgálatát, ezen túlmenően azonban fontos bizonyos időszakonként felülvizsgálni a célok relevanciáját is. Az előbbi adatgyűjtések, mérések majd azt követő elemzések útján valósítható meg a definiált output-, eredmény- és hatásindikátorok értékelése. A rendszer működtetéséért a létrehozandó monitoring bizottság felel, amely magában foglalja a CKÖ és a családsegítő szolgálat képviselőjét is. Az Antiszegregációs Terv megvalósulásának monitoringja logikailag nem választható el az IVS időszakos felülvizsgálatától (az IVS monitoring rendszerének leírását a 6 fejezet tartalmazza).

24. táblázat Az Antiszegregációs Terv indikátorai a KSH népszámlálási adataihoz kötve

Mutató megnevezése	Szegregátum		
	2001	2011	2021
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	70,2	76,9	73,1
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	1,5	0,7	1
Alacsony presztízű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	61,1	67,3	63,5
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	79,7	82,1	77
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	43,2	52,1	48

Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	20,8	25,1	22,3
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	25,1	26,0	25,5
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	46,0	51,2	49,9
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	15,3	16,7	16,4

4.5. A stratégia külső és belső összefüggései

4.5.1. A stratégia főbb külső összefüggései

4.5.1.1. Illeszkedés, összhang a településfejlesztési koncepcióval, településrendezési tervvel

A városvezetés deklarált szándéka, hogy a már elkészült és hatályban lévő stratégiai, tervezési dokumentumokat maximálisan figyelembe vegyék, és felhasználják az azokban foglaltakat, vagyis nem cél, hogy egy teljesen új fejlesztési tartalommal bíró dokumentum szülessen, hanem, hogy a meglévő tervek, célkitűzésekre építve szakmailag megalapozott, perspektivikus és egyben a támogatási feltételeknek megfelelő programdokumentum jöjjön létre. Ennek érdekében a településfejlesztési koncepcióra és a településrendezési tervre elsősorban a következő tartalmi elemek kidolgozásánál építettünk:

- A város helyzetelemzéséhez, különösen a tendenciák bemutatásához nyújtottak segítséget a településfejlesztési koncepció helyzetfeltáró részei.
- A városrészek és funkcióinak beazonosítása a településrendezési terv részletes elemzéseire, valamint a szabályozási tervlapokra épült:
- A szükséges funkcióváltások meghatározásánál (pl. turisztikai funkció erősítése, lakó funkció visszaszorítása) kiemelt figyelmet fordítottunk a javasolt településszerkezeti, terület-felhasználási módosításokra.
- A városrészi/akcióterületi problémák és fejlesztési szükségletek feltárásához a dokumentumok szintén jelentős inputokkal szolgáltak.
- A város jövőképeinek és stratégiai célrendszerének megalkotásánál elsősorban a településfejlesztési koncepcióban definiált célkitűzésekre építettünk.

Egyes fejezetek esetében túlléptünk a korábbi dokumentumok tartalmán más szakmai szempontokat és módszertani eszközöket is alkalmazva – részben a Városfejlesztési Kézikönyv hatására. Ennek legjobb példája a város térségi szerepkörének, vonzáskörzetének meghatározása és jellemzése, amelynél nemcsak a hagyományosnak tekinthető közlekedés-földrajzi elemzésekre került sor, hanem kiemelt figyelmet fordítottunk a funkciók hatókörének feltárására is. Városi és

városrészi szinten a legújabb gazdasági, társadalmi és szerkezeti folyamatok felvázolása statisztikai adatok feldolgozásával, primer kutatással (szakértői interjúk, lakossági kérdőívek, csoportos alkotótechnikák) és helyszíni bejárással történt. Tiszacsege 2007-ban kidolgozott településfejlesztési koncepciója és az IVS-ben megfogalmazott célkitűzések illeszkedését az alábbi táblázat szemlélteti.

25. táblázat Az IVS és a településfejlesztési koncepció összhangja

Az IVS célkitűzései	Településfejlesztési koncepcióban megfogalmazott célok
T1. A gazdasági aktivitás élénkítése	<ul style="list-style-type: none"> • munkanélküliség csökkentése, a kialakult állapot kezelése, helyi ipari-gazdasági övezetek kialakítása • mezőgazdasági feldolgozóipar fejlesztése • infrastruktúra fejlesztése
T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • idegenforgalmi, turisztikai adottságok hasznosítása • az idegenforgalomra épülő kereskedelmi, szolgáltató vendéglátó, szálláshely szolgáltató funkciók kialakítása és a már meglévők erősítése • rekreációs és sport területek fejlesztése, elsősorban belső területi tartalékok föltárásával • kulturális beruházások • kulturális programok erősítése
T3. Infrastruktúra fejlesztése a fejlődés szolgálatában	<ul style="list-style-type: none"> • a település vonzásának megtartása, a település városi arculatának fejlesztése, a településkép kedvező alakítása, a szükséges területi fejlesztések biztosítása • települési értékvédelem • leromlott településrészek rehabilitációja • vízrendezés, vízminőség javítása • infrastruktúra fejlesztése
T4. Megújuló energiaforrások használatának terjesztése	<ul style="list-style-type: none"> • tájhasználati korlátozások és szabályozások bevezetése • zaj- és levegőtisztaság. védelmi megoldások érvényesítése
T6. Hátrányos helyzetű lakosság komplex felzárkóztatása és társadalmi integrációja	<ul style="list-style-type: none"> • szociális problémák kezelése, a hátrányos helyzetű és súlyosan hátrányos helyzetű rétegek felzárkóztatása

A város aktuális településrendezési tervét 2009-ban készítették el. A településrendezési terv a települési terület-felhasználási egységek és övezeti előírások által szabja meg a város terület-felhasználási rendjét és szerkezetét.

A fejlesztési elképzelések megvalósításának az adott területen érvényben lévő terület-felhasználási egységek, és lehetséges funkciók adnak alapot. Az IVS megvalósulása és megvalósíthatósága, ezért nagymértékben függ a településrendezési tervtől, ugyanakkor erős hatással is lehet az abban foglaltakra. A jelenlegi és a várható funkciók az Országos Településrendezési és Építési Követelményekről (OTÉK) szóló 253/1997. Kormányrendelet terület-felhasználási egységekre vonatkozó szabályok alapján lettek meghatározva.

A városrészi célok településrendezési tervhez való illeszkedésének vizsgálata fejlesztési elképzelések terület alapú megközelítése által vált lehetségessé. Minden városrészi célhoz konkrét fejlesztési elképzelések kerültek hozzárendelésre, amelyek meghatározható területi hatókörrel rendelkeznek. A szabályozási terv jelenlegi besorolásai és a tervezett fejlesztések megvalósításához szükséges besorolások

összevetése által került megállapításra, hogy az adott fejlesztési elképzelések a hatályos rendezési terv módosítását indokolják-e.

Áttekintve a vonatkozó dokumentumokat kijelenthető, hogy az IVS fejlesztései között többségben vannak azok, amelyek nem igénylik a településrendezési terv módosítását. Az alábbiakban azokat a fejlesztési elképzeléseket soroljuk fel, amelyek csak a rendezési terv módosítását követően lehet végrehajtani.

26. táblázat A rendezési terv módosítását igénylő fejlesztési elképzelések

Érintett városrész	Tervezett fejlesztés	Módosítás indoka/tartalma
Városközpont	A sportcsarnok kialakítása	A tervezett fejlesztés helyének rendezési terv szerinti besorolását módosítani szükséges
	Kerékpár út kialakítása	A rendezési tervben kialakított út szélessége nem minden esetben elegendő. Bizonyos esetekben szélesebb szabályozás szükséges
Turisztikai városrész	Kerékpár út kialakítása	A rendezési tervben kialakított út szélessége nem minden esetben elegendő. Bizonyos esetekben szélesebb szabályozás szükséges
	Magánüdülő telkek kialakítása	Jelenleg a rendezési terv a fejlesztésnek nem biztosít kellő területet, biztosítani szükséges többlet területek kijelölésével.

A várható változtatásokat a szabályozási tervet előkészítő felelős várostervező, egyeztetve a városfejlesztési stratégiát készítő tervezők képviselőivel. Az egyeztetésen megállapítást nyert, hogy az érvényben lévő, valamint a készülő településrendezési szabályozási tervek meghatározó részei és célkitűzései összhangban vannak a stratégiában foglalt javaslatokkal: a stratégia javaslatai összességükben beilleszthetők a szabályozási terv kereteibe és a HÉSZ módosított előírásaiba.

Megállapítható tehát, hogy az érvényben lévő Településfejlesztési Konceptió, Településrendezési és Szabályozási Terv, a HÉSZ és az IVS céljai között az összhang biztosított. A stratégia megvalósítás során azonban szükséges az adott beavatkozásoknál a rendezési terv és a HÉSZ folyamatos módosítása, vagy az adott beavatkozás újragondolása az érvényben lévő szabályozásoknak megfelelően. Az önkormányzat a jövőben is rugalmasan, az aktuális társadalmi és gazdasági folyamatokhoz illeszkedve fogja módosítani településfejlesztési és -rendezési dokumentumait, stratégiáit, terveit.

4.5.1.2. Illeszkedés az önkormányzat ágazati vagy tematikus stratégiáival

Tiszacsege városa nem rendelkezik olyan ágazati vagy tematikus stratégiákkal, amelyek közvetett vagy közvetlen módon kapcsolódnának az Integrált Városfejlesztési Stratégiához.

4.5.1.3. Az Önkormányzat Gazdasági Programjában foglalt célkitűzésekkel való összhang

Tiszacsege Város Önkormányzata az Ötv. 91. § (1) bekezdése alapján 2011-ben készítette el Gazdasági Programját. Mivel a Gazdasági Program aktuális, így az IVS kidolgozása során nagymértékben támaszkodtunk az abban foglaltakra. Az alábbi táblázat mutatja a Gazdasági Program, valamint az Integrált Városfejlesztési Stratégia közötti összhangot.

27. táblázat Az IVS és a Gazdasági Program összhangja

	Gazdasági Program	IVS
Tematikus/városrészi célok	Megfelelő számú és minőségű munkahely létrehozásának segítése, ezáltal olyan kedvező munkaerő-piaci helyzet kialakítása, ahol a kereslet és a kínálat összhangban van. Ehhez elengedhetetlen a meglévő ipari területek fejlesztése, revitalizációja, az idegenforgalmat kiszolgáló infrastruktúra javítása, a turizmusban nyújtott szolgáltatások színvonalának emelése, több lábon álló gazdasági szerkezet kialakítása, valamint a	T1. A gazdasági aktivitás élénkítése T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése V1. A Városközpont központi jellegű funkcióinak erősítése és vonzerejének növelése
	szakképzési rendszer felülvizsgálata, mely hozzájárul a foglalkoztatottság növekedéséhez, ezáltal pedig a lakosság életminőségének javulásához.	V4. A turisztikai övezet idegenforgalmi kínálatának bővítése és vonzerejének erősítése a diverzifikált gazdaságszerkezet céljából
	Hatékony befektetés ösztönzési politikával befektetők vonzása, melynek köszönhetően nő a városban működő vállalkozások száma, javul a gazdaság versenyképessége. Tiszacsege, mint termék népszerűsítése és kommunikálása a különböző szektorokban, kiemelten, mint ipari, logisztikai központ, illetve, mint gyógy- és vallás turisztikai központ a városmarketing segítségével.	T1. A gazdasági aktivitás élénkítése T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése V1. A Városközpont központi jellegű funkcióinak erősítése és vonzerejének növelése V4. A turisztikai övezet idegenforgalmi kínálatának bővítése és vonzerejének erősítése a diverzifikált gazdaságszerkezet céljából
	A város célja az általa nyújtott közszolgáltatások hatékony szervezése, a szolgáltatások színvonalának minőségi javítása a hozzáférhetőség biztosítása és az igénybevevők körének bővítése érdekében úgy, hogy a hatósági árak meghatározásakor kiemelt figyelmet fordítanak a fogyasztók teherbíró képességeire.	T5. Hátrányos helyzetű lakosság komplex felzárkóztatása és társadalmi integrációja V1. A Városközpont központi jellegű funkcióinak erősítése és vonzerejének növelése
	Vonzó városi élettér kialakítása az épített környezet fejlesztése révén, valamint hatékony és jövedelemtermelő önkormányzati ingatlangazdálkodás kialakítása, ezzel párhuzamosan fejlesztési források megteremtése és gyarapítása.	T3. Infrastruktúra fejlesztése a fejlődés szolgálatában V1-V4. városrészi célok

A város hatékony működtetése, a költségvetés egyensúlyának biztosítása. Ennek érdekében cél az önkormányzati közszolgáltatások színvonalas nyújtása, fejlesztése az intézmények, gazdasági társaságok és polgármesteri hivatal hatékony működtetésével, az önkormányzati vagyon hasznosítása, gyarapítása, jó gazdaként kezelése.	V1. A Városközpont központi jellegű funkcióinak erősítése és vonzerejének növelése
A helyi identitás tudat, lokálpatrióta szemlélet elterjesztése, ezáltal a civil szerveződések erősítése, valamint nagyobb fokú társadalmi integráció, összefogás kialakítása a város helyzetbe hozása érdekében.	T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése T5. Hátrányos helyzetű lakosság komplex felzárkóztatása és társadalmi integrációja
A fenntartható fejlődés szemlélet jegyében egyrészt az alternatív energiaforrások felhasználása az energiagazdálkodás szerkezetváltásának elősegítése érdekében, másrészt a fenntartható mobilitás javítása a közlekedésből származó környezetterhelés csökkentése érdekében. Mindezek mellett kiemelt cél a szemléletformálás a fenntartható, a környezetet nem károsító fogyasztási minták elterjesztése érdekében.	T3. Infrastruktúra fejlesztése a fejlődés szolgálatában T4. Megújuló energiaforrások használatának terjesztése V1-V4. városrészi célok

Mindezek értelmében az Integrált Városfejlesztési Stratégia és Tiszacsege Város Önkormányzatának Gazdasági Programja összhangban áll egymással.

4.5.1.4. A Települési Környezetvédelmi Programmal és más környezetvédelmi tervekkel való összhang

Tiszacsege városa nem rendelkezik Települési Környezetvédelmi Programmal, így az összhang vizsgálata nem lehetséges.

4.5.1.5. Területi fejlesztési tervdokumentumokkal való összhang

Kistérségi program prioritásai	IVS
Térségi turizmusfejlesztés	T2. Kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése
Összehangolt (agrár)gazdasági és vidékfejlesztés	T1. A gazdasági aktivitás élénkítése
A humán erőforrás és intézményi háttérének fejlesztése	T5. Hátrányos helyzetű lakosság komplex felzárkóztatása és társadalmi integrációja
Települési infrastruktúra-fejlesztés	T3. Infrastruktúra fejlesztése a fejlődés szolgálatában

A fenti táblázatból látható, hogy a kistérségi program stratégiai céljai, valamint az IVS-ben megfogalmazott középtávú tematikus célok logikai összefüggésben állnak, illeszkednek egymáshoz.

4.5.2. A stratégia főbb belső összefüggései

Az IVS célrendszere teljes mértékben a helyzetelemzésben feltárt jelenségekre, trendekre és tendenciákra épül. Ezt támasztja alá a tematikusan és városrészi szinten összeállított SWOT-elemzés is (2.2.9 fejezet és 17-24. táblázatok), amelyekből egyértelműen levezethetőek a tematikus és a városrészi célok egyaránt.

A célrendszer tervezése során elsődleges szempont az volt, hogy minden városrészben a városrész adottságaiból, lehetőségeiből és szükségleteiből indulva tervezzük meg a városrészi célokat. Egyrészt a városban minden városrészt külön elemeztünk, még abban az esetben is, ha nagyon kis népességű vagy népsűrűségű területről van szó, másrészt pedig minden városrésznél megkerestük azokat a problémákat, kezelésre váró feladatokat, amelyeket az egyes városrészek esetében meg kell oldani, vagy valamilyen módon kezelni szükséges. Mivel Tiszacsege alapvetően egyközpontú település, emiatt a magasabb szintű városi kiszolgáló funkciók elhelyezése volumene és kapacitása adottság a városban, ezek duplikálásának veszélye nem fenyeget. A város az elmúlt években tudatosan tervezte a közszolgáltatásai szervezését, így a jelenlegi ellátórendszer kapacitásai kihasználtak és biztosítottak. A stratégia a város ellátása szempontjából fontos alapfunkciók fejlesztését (alapfokú oktatás, alapfokú egészségügyi ellátás, lakóterületi igényeket kiszolgáló kereskedelmi egységek fejlesztését stb.), illetve visszafejlesztését sem tűzi ki célul, ugyanis az alapfunkciókkal – egy-két városrészt leszámítva – város jól ellátott.

A városrészi szintű célok koherens rendszerben, egymást erősítve járulnak hozzá a stratégia tematikus céljainak és átfogó céljának megvalósításához. Fel kell tárni azonban a városrészi fejlesztések azon kapcsolódási pontjait is, amelyek esetlegesen negatív hatást eredményeznek a város más területén, lehetővé téve a kockázatok megelőzését.

A gazdasági aktivitás élénkítése (T1.) elsősorban az ipari-gazdasági funkciójú területeken jelentkezik. Ezek alapvetően a városközpontban koncentrálnak, ami jelentős belső mobilitást igényel a lakosságtól, ami járulékosan környezetszennyezést generál a fogalmasabb utak mentén. Közvetett módon azonban az összes városrészt érintik, mivel a lakosság munkaerő-piaci alkalmassága nagymértékben befolyásolja a városgazdasági potenciálját.

A kulturális és idegenforgalmi vonzerő fejlesztése (T2.) mindenekelőtt a turisztikai városrésze és a belvárosra koncentrálnak, itt várható a vendégfogadás feltételeit javító a szállás- és vendéglátóhelyek magántőkéből megvalósuló fejlesztése is.

Az infrastruktúra fejlesztése (T3.) hatása – különböző módon és eltérő mértékben – a város teljes területére kiterjed: jelenthet komplex városrehabilitációs beavatkozásokat, vagy csak pontszerű/vonalas fejlesztéseket is.

A megújuló energiaforrások használatának terjesztése (T4.) szintén érintheti az egész várost, hiszen egyfelől magában foglalja középületek és lakások energetikai szempontú átalakítását, erőművek létrehozását, valamint az ipari övezetek alternatív energiaforrásokkal való ellátását is.

A szociális jellegű tematikus cél (T5.) elsősorban a szegregátumokhoz kapcsolódik, illetve közvetett módon érinthet más városrészeket is, ha ott a hátrányos helyzetű lakosság által is igénybevett szolgáltatásfejlesztés történik.

A városrészi célok kölcsönhatása egyértelműen pozitív mérleget mutat. A legerősebb kapcsolat a városközpont és a turisztikai városrész esetében emelhető ki:

a fejlesztéseket úgy kell végrehajtani, hogy hosszú távon egy egységes, nagy kiterjedésű – közbeékelődött zárvány nélküli – városközponti terület jöjjön, amihez a kijelölt vegyes hasznosítású városrész fejlesztése is hozzájárul. A lakóövezeti fejlesztések részben a természetes ingatlanpiaci folyamatok eredményeként fognak végbemenni. Emellett fontos kiemelni azokat a külterületi fejlesztéseket (kereskedelmi egységek megjelenése, ipari területek bővülése), amelyek hatását a város összes lakosa és vállalkozása érezheti.

Mivel a fejlesztések hosszú távon a város teljes területét érintik, ezért a célok teljesülése nem idézi elő sem hátrányos helyzetű lakosságot tömörítő szegregátumok kialakulását, sem zárványok közbeékelődését.

4.5.3. A stratégia megvalósításának főbb kockázatai

4.5.3.1. Felmerülő kockázatok

A stratégia megvalósítását a város által befolyásolható belső, és a város hatáskörén túl mutató külső tényezőkből fakadó kockázatok befolyásolhatják.

28. táblázat Felmerülő kockázatok

Belső kockázatok	Külső kockázatok
<ul style="list-style-type: none"> A városi lakosság érdektelensége Alacsony munkavállalási hajlandóság Alacsony befektetői kedv Önerő hiány Önkormányzati vezetésben bekövetkezendő negatív változás Humán erőforrás hiánya 	<ul style="list-style-type: none"> Szabályozási környezet változása Kedvezőtlen pályázati feltételek Jogszabályváltozások

4.5.3.2. Kockázatkezelési stratégia

A stratégia végrehajtását befolyásoló kockázatok bekövetkezési valószínűségét, azoknak a projekt céljaira gyakorolt hatását, valamint a felmerülő kockázatok kezelési stratégiáját az alábbi táblázatban foglaltuk össze:

29. táblázat A felmerülő kockázatok kezelési stratégiája

Kockázat megnevezése	Bekövetkezés valószínűsége ¹⁷	Hatása a stratégia megvalósulására ¹⁸	Bekövetkezésük valószínűségét csökkentő intézkedések	Bekövetkezésük esetére tervezett intézkedések
Belső kockázatok				
A városi lakosság érdektelensége	2	2	Folyamatos kommunikáció (Önkormányzati tájékoztatók)	Tájékoztatás, meggyőzés
Alacsony munkavállalási hajlandóság	1	2	Tájékoztatás, képzések, fejlesztési programok	Motivációs eszközök bevezetése
Alacsony befektetői kedv	2	2	Alap infrastrukturális fejlesztések önkormányzati megvalósítása, Kedvezmények biztosítása a gazdasági szektor részére (pl.: adókedvezmények)	További kedvezmények biztosítása (adókedvezmények), Erőteljes marketing tevékenység

Önerő hiány	2	3	Racionális önkormányzati gazdálkodás, Kötvénykibocsátás	Kedvezményes hitel felvétel
Önkormányzati vezetésben bekövetkező negatív változás	1	3	Ésszerű gazdálkodás, Eredmények közlése, Folyamatos lakossági tájékoztatás, Fórumok megtartása	Az új Önkormányzat folytatja az Integrált Városfejlesztési Stratégia megvalósítását, Stratégia felülvizsgálata 3-5 évenként
Humánerőforrás hiánya	2	2	Továbbképzés, átképzés, Foglalkoztatási programok	Megbízási szerződéssel külső munkaerő foglalkoztatása
Külső kockázatok				
Szabályozási környezet változása	2	3	Folyamatos véleménynyilvánítás az illetékes hatóságok felé	Megváltozott jogszabályokhoz való igazodás
Kedvezőtlen pályázati feltételek	2	3	Folyamatos véleménynyilvánítás az illeték-hatóság felé, Pályázati kiírások véleményezése a társadalmassítás időszakában	Projekttek pályázati feltételekhez igazítása
Jogszabályváltozások	3	2	Tervek, önkormányzati intézkedések felülvizsgálta jogszabályváltozások alkalmával, jogharmonizáció biztosítása	A Stratégia felülvizsgálata, célkitűzések vállalások aktualizálása

Az azonosított és bemutatott kockázatok nyomon követése javasolt a stratégia monitoringja során, azzal egy időben, évente legalább egyszer. Amennyiben a felsorolt kockázatok valamelyike bekövetkezik, a megadott intézkedések végrehajtása javasolt. A stratégia megvalósítása során, illetve a felülvizsgálat során esetlegesen azonosítható újabb kockázatok kezelése elengedhetetlenül fontos, ezért szükséges ezek beépítése a kockázatkezelési stratégiába.

5. MEGVALÓSÍTÁS

5.1. A célok elérését szolgáló nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

5.1.1. Kiszámítható és transzparens szabályozási környezet

A stratégia céljainak elérését biztosító fejlesztéseket alapvetően meghatározza azok környezete, amely esetében a természeti és infrastrukturális környezet mellett meghatározó szerepet tölt be a helyi önkormányzat és annak szabályozási gyakorlata. A pénzügyi erőforrások tudatos felhasználásából származó vélelmezett hatásokat sokszorosán felülmúlhatja az önkormányzat a hatáskörébe rendelt szabályozási eszközök tudatos alkalmazásával, ám ennek ellenkezője is igaz: a megfelelő és támogató szabályozás hiánya ellehetetleníti, megghiúsíthatja a pénzügyi eszközökre alapozott fejlesztéseket.

Ezért a stratégia sikeres megvalósításához elengedhetetlen az önkormányzat konzisztens és kiszámítható jogalkotói és jogalkalmazói magatartása, az átlátható, támogató adminisztratív és szabályozási környezet biztosítása és fenntartása, legyen szó akár milliárdos befektetésekről, akár a szociális segély igénybevételéről. A helyi gazdaságpolitika céljait világosan meg kell fogalmazni, meg kell határozni a célok megvalósításához szükséges támogató jogi, szabályozási lépéseket, és tudatosan végre is kell hajtani azokat.

Az önkormányzatnak a helyi gazdaság szabályozásában, valamint a gazdasági tevékenységekhez kötött adminisztratív és engedélyezési eljárások során tanúsított kiszámítható és átlátható magatartása csökkenti a gazdasági bizonytalanságot és a befektetések kockázatát.

Különösen fontos továbbá az építési szabályok meghatározása és a területhasználat korlátainak felállítása úgy, hogy az megfelelő rugalmassággal módosítható lehessen, amennyiben befektetői igény jelentkezik – természetesen a helyi lakosok érdekeinek maximális érvényesítése mellett. A befektetői folyamatot szükség esetén adó- és illetékkezdvezményekkel is ösztönözni, gyorsítani lehet.

5.1.2. Tudatos ingatlan- és kapacitásgazdálkodás

Felesleges, kihasználatlan kapacitásaival, illetve a tevékenység-racionalizálás során felszabaduló kapacitásokkal gazdálkodnia kell az önkormányzatnak. Ilyen felszabaduló kapacitás lehet többek között egy funkcióváltás alatt álló, időlegesen használaton kívüli ingatlan, amelyben teret lehet engedni annak közösségi vagy civil szervezetek által történő időleges hasznosítására (pl. az eladás vagy felújítás megkezdésének időpontjáig). Ugyanilyen módon célszerű a folyamatosan használaton kívüli, az önkormányzat tevékenysége szempontjából funkcióval nem rendelkező ingatlanok hasznosítása. Hasonló módon lehet eljárni más olyan eszközök, erőforrások esetében (pl. gépkocsi, hangtechnikai és informatikai eszközök stb.), amelyek időszakosan hasznosíthatóak, és azokkal úgy termelhető mások

számára érték, hogy az önkormányzat számára nem jelentkezik közvetlen költség. Ezzel a jólét pusztá javításán felül többek között támogatható a stratégia megvalósítását is segítő, de önmagukban is jelentőséggel bíró kulturális vagy közösségi értékek létrejötte.

Az önkormányzatnak a tulajdonában álló ingatlanokat céljai és feladatai megvalósításához alkalmazható eszközöknek kell tekintenie. Ennek tükrében lehetősége van eladói és szabályozói pozíciójával élve – de nem visszaélve – bizonyos ingatlanok eladását vagy hasznosításba adását olyan feltételekhez kötni, amelyek az önkormányzat által ellátandó feladatok megvalósítását garantálják (pl. játszótér építése a beruházó által használatba vett területen vagy más közterületen). Kölcsönös előnyök esetén lehetséges a PPP konstrukciók alkalmazása, ami biztosítja a magánbefektetések hatékonyságát, az önkormányzati likviditás megőrzését és az önkormányzat pénzügyi forrásainak szabadabb felhasználhatóságát.

Az önkormányzati ingatlanokkal való gazdálkodást a 5.4 Ingatlangazdálkodási koncepció fejezet tárgyalja.

5.1.3. Tervalku

A tervalku intézményét, bár nem ilyen elnevezéssel, de hasonló tartalommal már alkalmazta az önkormányzat ingatlangazdálkodási, ingatlanfejlesztési tárgyalások esetén. A város céljaihoz hozzájáruló magánberuházások esetében a felek érdekeit figyelembe véve jöttek létre az ingatlanhasznosításra vonatkozó megállapodások, szerződések.

A jövőben a tervalku eszközt elsősorban az ipari területi cégtelepítések, a Városmarketing központot érintő ingatlanfejlesztési beavatkozások, a turisztikai jellegű magánberuházások és a Nyugati és Keleti lakóterület fejlesztései esetében indokolt alkalmazni.

5.1.4. Hatékony és következetes városmarketing tevékenység, pozitív arculat és identitás erősítése

Jóllehet nehezen számszerűsíthető, a Tiszacsegéről kialakult, kialakított arculat, illetve a városhoz kapcsolódó emocionális tényezők hatással vannak a befektetői döntéseiket meghozó üzletemberekre, a városba látogató turistákra, de magára a város lakóira is. A tudatos, célzott és differenciált városmarketing tevékenység ezért nagyban támogathatja a városfejlesztési stratégia céljainak megvalósítását többek között az egyes projektek végrehajtásának elősegítésén, de akár az egész stratégia városi lakosság körében való elfogadottságának növelésén keresztül is.

A városfejlesztési stratégia céljainak kijelölésével párhuzamosan be kell azonosítani a fejlesztések potenciális érintettjeit, megkülönböztetve a haszonélvezőket és potenciális kárvallottakat. Az érintettek közül az alábbi célcsoportokra kell intenzív városmarketing-akciókat irányozni:

- városban befektetni szándékozó vállalatok és személyek,
- a városban gazdasági tevékenységet folytató szervezetek,
- turistaként a városba látogatók,
- a város és a környező települések lakossága.

A város, illetve a városban zajló bizonyos tevékenységek, környezeti és/vagy társadalmi értékek, gazdasági folyamatok szélesebb körben való megismertetése biztosíthatja Tiszacsege (el)ismertségét, vagyis ezen információkat minél szélesebb társadalmi és szakmai kör számára kommunikálni kell.

Tudatos és jól felépített marketing-kommunikációs stratégia mentén, megfelelő szervezeti háttér kialakításával kell a város speciális értékeit, adottságait és lehetőségeit szakmai fórumokon, befektetői körökben bevezetni és elterjeszteni. A gazdasági jellegű célokhoz elsődlegesen speciális ismertetőket érdemes készíteni, egységes adatbázist létrehozni, amelyből bármilyen időpontban előállítható aktuális adatszolgáltatás a befektetők, betelepülők felé, míg a városi életminőséghez kötődő programok esetén a civil szervezeteken és a városi médián keresztül történő népszerűsítés a célszerű.

A sikeres marketing nem kizárólag egy-egy befektetés megvalósulásához járul hozzá, de a városban működő gazdasági társaságok tevékenységét, ismertségét és az irántuk táplált bizalmat is erősítheti aktuális és potenciális üzleti partnereik körében, ezzel közvetett módon hozzájárulva a helyi gazdaság fejlődéséhez is.

Tiszacsege pozitív arculatának kialakítása és megerősítése, továbbá a városmarketing eszközeinek a különböző városi célcsoportok felé történő alkalmazása elősegítheti a város iránti lojalitás kialakulását – ez a helyi gazdaság és társadalom szereplői esetében a város problémáinak megoldásában való aktívabb közreműködést (pl. adományokkal vagy természetbeni segítségnyújtással) és üzleti partnerei körében a város image-ének továbbadását, a városmarketingbe való bekapcsolódását jelentheti.

A marketing alapvető feladat a turizmus területén is. Természeti és kulturális értékeivel, hangulati elemek kialakításával a várost el kell adni a potenciális odalátogatók körében. A rendezvények növelik a turisztikai vonzerőt, egyben a sok résztvevő potenciális terepe lehet az arculat további fejlesztésének és kommunikálásának – e rendezvényeket tudatosan használni is kell a városmarketing céljaihoz. A turizmus fejlődése a vendéglátásból származó bevételeken felül azért is fontos a városnak, mert a turisztikai attrakciók és a turizmust támogató szolgáltatások és kulturális események a város lakói számára is növelik az elérhető szolgáltatások körét.

Tiszacsege kommunikációs értékkel bíró tulajdonságainak összegyűjtése, célzott és rendszeres kommunikálása javítja a település lakóinak identitását, hozzájárul városi büszkeségük fejlesztéséhez – egyúttal a város környezetének, értékeinek megtartása, fejlesztése mellé is állíthatja őket. Rendszeres közvélemény kutatásokon keresztül érdemes időszakonként mérni a stratégia fogadtatását és az abból megvalósult elemek hatását annak érdekében, hogy a módszertani kézikönyvnek megfelelően az IVS két-három évente felülvizsgálatra kerüljön.

Az IVS-hez kötődő marketing akciók jellemzője a stratégia filozófiájának megfelelően az ágazat- és területspecifikus szemléletmód párhuzamos alkalmazása, valamint a rendszerszemlélet és a mérhetőség. Mindennek eléréséhez fontos egy, a város képéhez és fejlődési elképzeléseihez illő szlogen és jelkép-rendszer kialakítása, továbbá az egységes arculat alkalmazása.

5.1.5. Turisztikai klaszter és a város turisztikai stratégiájának létrehozása

A városban a turizmus fejlesztése a gazdaság élénkítésének egyik fontos alappillére. A sikeres városok turisztikai iparágai több lábon állnak és több szereplősek. Egy-két kiemelkedő szolgáltatás, attrakció nem elegendő a turizmus fejlesztéséhez (termálvíz). Átfogó és összehangolt együttgondolkodásra, cselekvésre van szükség az önkormányzat és az érintett magánszektor szereplői között. Ezt a közös munkát segítené egy turisztikai klaszter létrehozása, ahol szabályozott keretek között, több szereplővel, több területen folyhatna a helyi turizmus fejlesztése.

5.2. Az integrált stratégia megvalósításával kapcsolatos szervezeti elvárások

5.2.1. A városfejlesztés jelenlegi szervezeti rendszere

Az IVS és a városfejlesztési tevékenységek megvalósításának tekintetében fontos szerepet játszik az, hogy a projekthez szükséges humán, materiális és pénzügyi erőforrások rendelkezésre állnak-e fejlesztések megvalósítása és fenntartása tekintetében.

A megvalósítás humán erőforrás tekintetében 3 szinten szerveződik: stratégiai menedzsment, operatív menedzsment és fenntartásban közreműködők.

A **stratégiai menedzsmentet** a város képviselőtestülete, jegyzője és polgármestere alkotják. Ők azok, akik felelősek a döntéshozatal során a városfejlesztési célok elérése érdekében érdemi előrelépéseket tenni, valamint a stratégia megvalósulását, illetve ennek társadalmi-gazdasági hatásait nyomon követni, értékelni. A stratégiai menedzsment feladata az IVS rendszeres, vagy indokolt esetben történő aktualizálásának biztosítása is.

Az **operatív menedzsmentet** a polgármesteri hivatal fejlesztések megvalósításában közreműködő szervezeti egységei (leginkább Városfejlesztési és Vagyongazdálkodási Iroda), valamint az érintett intézmények vezetői (pl. általános iskola igazgatója, óvodavezető, stb.) alkotják. Ezek a szakemberek saját területükön végzik a stratégiai célok végrehajtásával kapcsolatos feladatokat.

A **fenntartásban közreműködő** személyek a település, az önkormányzati intézmények munkavállalói, illetve mindazon személyek és szervezetek, akik valamilyen módon kapcsolódnak a városfejlesztéshez. A stratégia megvalósítása tekintetében ők azok, akik mindennapi munkájukkal, tevékenységeikkel működő egységgé kovácsolják a fejlesztések eredményeit, és a település lakosságának mindennapjaiban a kapcsolódási pontot jelentik a város irányába.

Tiszacsege Város tekintetében mindhárom szinten elegendő számú, megfelelő tudással, tapasztalattal és konstruktív, fejlesztések iránt elkötelezett ambíciókkal rendelkező személyek találhatóak. A Hivatalban 2009-ben lezajlott szervezetfejlesztés célja a feladatvégzés és a működés hatékonyságának további javítása.

Tiszacsege Város Önkormányzata szervezeti hierarchiájában a városfejlesztés általános irányvonalainak meghatározása a képviselőtestület feladata. A bizottságokat véleményezési, kezdeményezési, javaslattételi, közreműködő és döntési jogosítványokkal ruházták fel, amelyek révén

- saját szakterületükön közreműködnek a városfejlesztési tevékenységeket megalapozó dokumentumok tervezésében, véleményezésében,
- figyelemmel kísérik a fejlesztések megvalósítását,

- felügyelik a feladatkörükhöz kapcsolódó önkormányzati intézmények működését,
- valamint ezen általános hatáskörök mellett speciális feladatokat is ellátnak a városfejlesztéshez kapcsolódóan, amelyek jelentősége az Integrált Városfejlesztési Stratégia kidolgozása és megvalósítása szempontjából is kiemelkedő (pl. önkormányzati intézmények felújításának menetrendje, ingatlanhasznosítás, vállalkozási feltételek stb.).

A városfejlesztési tevékenységekben a jegyző is fontos szerepet játszik, hiszen jogszabályi felhatalmazás alapján koordinálja az önkormányzati rendeletek és koncepciók előkészítését.

A városfejlesztési programok operatív megvalósítása a Polgármesteri Hivatal 3 munkatársának feladata. Az Iroda hatáskörébe számos olyan feladat tartozik, amelyek közvetett vagy közvetlen módon kapcsolódnak az IVS-hez, ezek közül csak azokat emeljük ki, amelyek egyértelműen és szorosan hozzájárulnak az IVS megvalósításához:

- önkormányzati fejlesztési elképzelések kidolgozása,
- javaslatétel pályázati célok meghatározására, koncepciók kidolgozására,
- a pályázati lehetőségek felkutatásának, a pályázatok előkészítésének, benyújtásának, nyilvántartásának, megvalósításának és elszámolásának szervezése, koordinálása,
- önkormányzati intézmények felújítási tervei elkészíttetése, felújítások esetén műszaki ellenőri feladatok segítése,
- részvétel a közbeszerzési eljárások kiírásában és lebonyolításában,
- önkormányzati közreműködéssel és forrás felhasználásával megvalósuló beruházások kooperációján a megrendelő képviselője, a műszaki ellenőrrel a kapcsolat tartása, részvétel a beruházások lebonyolítási feladatainak ellátásában,
- kapcsolattartás a térségi, megyei, regionális szervekkel a pályázatok és fejlesztési feladatok szervezése, lebonyolítása érdekében
- önkormányzati vagyon- és lakásgazdálkodási feladatok.

A Városfejlesztési Iroda mellett a többi önkormányzati részleg is közreműködik valamilyen formában a városfejlesztési tevékenységek megalapozásában vagy végrehajtásában, azaz közvetett vagy közvetlen módon kapcsolódnak az IVS-ben foglaltak megvalósításához:

- az Építési és Hatósági Iroda többek között közreműködik a rendezési tervek készítésében, felülvizsgálatában és módosításában,
- a Költségvetési és Adóiroda az önkormányzati gazdálkodás meghatározó erejeként ellátja az önkormányzati költségvetéssel kapcsolatos valamennyi feladatot, elkészíti a város költségvetésének, költségvetési koncepciójának tervezetét figyelemmel a képviselő-testület fejlesztési elképzeléseire,
- a Polgármesteri Kabinet számos feladata mellett nagymértékben hozzájárul az integrált városfejlesztésben kiemelt szerepet játszó partnerség kialakításában és lebonyolításában.

5.2.2. A városfejlesztés tervezett szervezeti rendszere

A városfejlesztés jelenleg is hatékonyan és szakmailag jól működő szervezeti rendszere a jövőben is alkalmas a városrehabilitációval kapcsolatos tevékenységek átgondolt, ütemezett és eredményes megvalósítására.

30. táblázat A városrehabilitációban résztvevő szervezetek feladatai és kompetenciái

Városfejlesztésben résztvevő szervezetek	Feladatkörök, kompetenciák
Képviselőtestület	a városfejlesztés általános irányvonalainak meghatározása, befektetés-ösztönzés
Bizottságok	véleményezési, kezdeményezési, javaslattevési, közreműködési és/vagy felügyeleti jogkör saját szakterületükön
Városfejlesztési Iroda	városrehabilitáció stratégiai tervezése, döntés-előkészítés, városfejlesztési programok operatív megvalósítása: <ul style="list-style-type: none"> • pályázati források feltárása • projekt-generálás • projektmenedzsment • a fejlesztések pénzügyi egyensúlyának biztosítása (akcióterületi ingatlangazdálkodással) • tájékoztatás, nyilvánosság • városmarketing

A városrehabilitációs projekt megvalósításáért a Polgármesteri Hivatal lesz felelős, amely aktuálisan más feladatot lát el, emiatt jelenleg nem rendelkezik a szükséges szaktudással bíró munkatársakkal. A szervezeti keretek ennél pontosabb meghatározása jelenleg nem lehetséges, de nem is szükségszerű – erre a tényleges projektfejlesztés időszaka lesz megfelelő, mivel addig az Önkormányzat nem vállalhat magára olyan járulékos terheket (elsősorban bérköltségeket), amelyek jelenleg nem indokoltak. A megvalósítás szervezeti kereteinek pontosításához az Önkormányzat maximálisan figyelembe fogja venni a Városfejlesztési Kézikönyv előírásait és a pályázati feltételeket.

A szükséges humán erőforrás tekintetében elsődleges szempont, hogy a városrehabilitáció projektmenedzsment-szervezetét olyan tapasztalt szakemberek alkossák, akik széleskörű projektmenedzsment ismerettel és gyakorlattal rendelkeznek. A városfejlesztési projektek megvalósításához legalább 1-1 fő pénzügyi, műszaki, településfejlesztési és jogi szakemberre van szükség, akik esetében a megfelelő végzettség mellett a releváns szakmai tapasztalat is alapvető elvárás.

Az alkalomszerűen szükséges szaktudást megbízási szerződések keretében lehet becsatornázni a városfejlesztési tevékenységek megvalósításába. A pontos szakmai elvárások, kompetenciák és az ahhoz kapcsolható személyek meghatározására a részletes projektfejlesztések szakaszában kerül sor.

A városrehabilitációs programok megvalósítása során a projektmenedzsment-szervezet az önkormányzat bizottságaival és a képviselőtestülettel, a Polgármesteri Hivatal minden érintett irodájával, a projektpartnerekkel, valamint a fenntartásban érdekelt szervezetekkel együtt részletesen meghatározza azokat a garanciális elemeket és szerződéses feltételeket, amelyek lehetővé teszik a városfejlesztési akciók pénzügyi egyensúlyának, megvalósíthatóságának és fenntarthatóságának folyamatos ellenőrzését. Annak érdekében ugyanis, hogy a program végrehajtása és a létrehozott létesítmények működtetése eredményesen, a támogatási

szerződésben foglaltaknak megfelelően történjen, több kérdést tisztázni kell a résztvevő felek között:

- **Felelősség:** A projekt megvalósítására vonatkozó konzorciumi szerződésben a tagok az általuk végzett feladatok elvégzésért vállalnak szakmai és pénzügyi felelősséget. Így egyrészt a pénzügyi és szakmai felelősség kérdése nem egyedül a projektgazda önkormányzatot terheli, másrészt a kisebb projektelemek megvalósítótól sem várunk el aránytalan mértékű felelősségvállalást.
- **Információáramlás:** A projektmenedzsment-szervezet kialakít egy olyan naprakész adatbázist és informatikai rendszert, amelyben a projektpartnerek folyamatosan nyomon követhetik az egyes projektelemek állását mind a műszaki, szakmai kivitelezés, mind a pénzügyi teljesítés tekintetében – ezáltal biztosított a projektmenedzsment működésének nagyfokú hatékonysága. Emellett a partnerek kötelesek minden, a városrehabilitáció megvalósítását veszélyeztető szervezeti, pénzügyi változásról azonnal tájékoztatni a projektgazdát.
- **Kockázatelemzés:** A kockázatelemzést nemcsak a projekt megvalósításával kapcsolatban kell elvégezni, hanem előzetesen fel kell tárni azokat a potenciális veszélyeket, amelyek a projektgazda, a projektmenedzsment és a projektpartnerek szervezeti felépítésével, illetve pénzügyi hátterével kapcsolatosak (pl. önkormányzati gazdálkodás, vállalkozói környezet bizonytalanságai stb.). A felmerült kockázatokat a megfelelő eszközök hozzárendelésével lehet elkerülni.
- **Pénzügyi kötelezettségvállalás:** A városrehabilitáció megvalósítása során figyelmet kell fordítani arra, hogy a támogatási szerződésnek megfelelő részteljesítések esetén minden projektpartner időben hozzájusson a támogatási forrásokhoz. Ehhez szoros együttműködés szükséges a projekt-előrehaladási jelentések elkészítésében és a számlák megfelelő tartalmú és formájú kibocsátásában.

5.3. Településközi koordináció

Regionális szinten a településközi koordinációban az Észak-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség, valamint a régiós humán-infrastrukturális pályázatoknál közreműködő MAG Zrt. (korábban VÁTI) játszik kiemelkedő szerepet. Mind az ÉARFÜ, mind a MAG Zrt. a vonatkozó pályázati kiírás előkészítésével, a támogatható tevékenységek és a lehetséges kedvezményezettek meghatározásával biztosítja a fejlesztések regionális összhangját, elősegíti az egymást gyengítő hatások kiküszöbölését. A potenciális versenytársak és együttműködők (azonos méretű és adottságú települések) közötti párbeszéd a régióon belül – hasonlóan a többi régióhoz – kevésbé jellemző. A települések közötti együttműködés elsődleges terepe a kistérségi szint, azon belül is a kistérségi társulás.

5.4. Ingatlangazdálkodási koncepció

A helyi önkormányzat tulajdona az önkormányzati feladatok ellátását és az önkormányzati célok megvalósítását szolgálja. A helyi önkormányzatokról szóló 1990.

évi LXV. törvény szerint a vagyon két főcsoportba (törzsvagyon, egyéb vagyon) és három alcsoportba sorolható, ami a rendelkezési, hasznosítási lehetőségeket is meghatározza. A törzsvagyonba a forgalomképtelen és a korlátozottan forgalomképes, az egyéb vagyonba a forgalomképes vagyonelemek tartoznak. A vagyon forgalomképességének korlátozására azért van szükség, hogy az önkormányzat kötelező feladatainak ellátásához szükséges része az önkormányzat tulajdonában maradjon. A jelenlegi vagyontömeg legnagyobb hányadát a forgalomképtelen vagyontárgyak teszik ki, ugyanis az elmúlt évtizedben a vagyongazdálkodás következtében a vállalakozói vagyon állománya jelentős mértékben lecsökkent.

A Tiszacsegén található, de nem a város tulajdonában lévő ingatlanokról az önkormányzat nem rendelkezik kimutatással. Ezen ingatlanokkal kapcsolatos fejlesztési elképzelésekről az önkormányzatnak minimális információja van, főként a bejelentés, vagy építési engedély köteles tevékenységek esetében értesül a tervezett beruházásokról.

- Állami tulajdonban a városban főként közutak találhatóak. Ezen közlekedési hálózat egy része elavult műszaki infrastrukturális állapotban van. Az önkormányzat hatásköre sajnos kimerül a kezelő irányába jelzett problémákkal, melyet remélhetően útrekonstrukciós munkálatokkal oldanak meg.
- Egyházi tulajdonba a városban főként a templomok tartoznak. A fejlesztési elképzeléseik már számos önkormányzati vezetőség projektben is megjelent. A funkcióbővítő városrehabilitációs pályázatban is megjelenik egyházi tulajdon.
- A magánberuházásokra az önkormányzatnak nincs ráhatása. Az önkormányzat által megvalósított, vagy megvalósítani kívánt fejlesztések ösztönözhetik a magánfejlesztések, beruházások beindítását.

5.4.1. Az önkormányzat belterületi ingatlanvagyonának áttekintése

Tiszacsege Város Önkormányzata mintegy 160 ingatlant tulajdonol, becsült értékük 1,9 milliárd forint. Az önkormányzati ingatlanok több mint fele forgalomképtelen, de értékük a teljes ingatlanvagyonnak mindössze 1/3-át teszi ki. Legnagyobb értéket (1,3 milliárd Ft) a korlátozottan forgalomképes ingatlanállomány képviseli, jóllehet ezek száma mindössze 26 db, azaz az egyes ingatlanok relatíve nagy értékűek. Ezzel szemben a forgalomképes ingatlanok átlagos értéke alacsonynak tekinthető: a 51 ingatlan értéke nem éri el a 300 millió forintot.

A forgalomképtelen vagy korlátozottan forgalomképes ingatlanok között közterek, parkok, utak, szobrok és egyéb köztéri létesítmények mellett a közigazgatási és közszolgálati funkciókat (oktatás, egészségügy, sport stb.) kiszolgáló épületek és ingatlanok találhatóak. A forgalomképes ingatlanok csoportjába soroljuk többek között az önkormányzati tulajdonú lakásokat, telkeket, eladható és/vagy fejleszthető területeket.

5.4.1.1. Az önkormányzat törzsvagyon

5.4.1.1.1. Forgalomképtelen ingatlanok

A forgalomképtelen vagyon nem értékesíthető, gazdasági társaságba nem vihető be, nem apportálható, nem idegeníthető el, nem lehet követelés biztosító, tartozás fedezete. Ezek a vagyonelemek nem használhatók fel olyan célra, ahol a vagyon működtetését már nem az önkormányzati feladatellátás, hanem az eredményszerzés motiválja.

Forgalomképtelen vagyonnak minősülnek

- a közutak és műtárgyaik (a vagyonmérleg alapján 95 db),
- a közterek, parkok (könyv szerint 7 db), a vizek, a közcélú vízi létesítmények,
- a temető,
- rendeltetésszerűen az önkormányzatok irattáraiba tartozó levéltári anyagok,
- valamint mindaz, amit az önkormányzat rendeletében annak minősít (pl. erdők, járdák, parkolók).

A több mint 135 forgalomképtelen ingatlan becsült összértéke városi szinten megközelíti a 1 milliárd forintot.

5.4.1.1.2. Korlátozottan forgalomképes ingatlanok

Korlátozottan forgalomképes vagyontárgyról a törvényben vagy a helyi önkormányzat rendeletében meghatározott feltételekkel lehet rendelkezni. A korlátozottan forgalomképes vagyonkörbe tartoznak:

- az intézmények, a középületek,
- a műemlékek, a védett természeti területek, a muzeális emlékek,
- mindazok az ingatlanok és ingó dolgok, amelyeket az önkormányzat rendeletében korlátozottan forgalomképesnek minősít.

Az összesen 26 korlátozottan forgalomképes ingatlan értéke igen jelentős, meghaladja a 1,5 milliárd forintot. Ezek közül az önkormányzat mintegy 9 épületet használ közigazgatási és közszolgáltatási funkciójának ellátásához.

A korlátozottan forgalomképes ingatlanok egy részén a gazdasági jelleg is megjelenik, ide tartoznak többek között a rekreációs és turisztikai funkciójú ingatlanok (fürdő, kemping, sporttelep), a piac, valamint egyes irodaépületek és üzletek is. A fentiek mellett a korlátozottan forgalomképes ingatlanok között szerepelnek garázsok, lakóházak, további beépített és beépítetlen területek, valamint különböző közüzemi létesítmények (pl. szennyvízáttemelő).

5.4.1.2. Az önkormányzat egyéb vagyona

5.4.1.2.1. Forgalomképes ingatlanállomány

Forgalomképes vagyontárgyak körébe tartoznak mindazok az ingatlanok és ingó dolgok, amelyeket a törvények vagy rendeletek nem sorolnak a törzsvagyonba, valamint ebbe a kategóriába kell sorolni azokat a vagyontárgyakat, amelyek csak ideiglenesen kerültek az önkormányzati tulajdonba. Az ingatlanok a vagyonrendelet alapján nyílt pályázat útján vagy egyéb formában értékesíthetők.

Az önkormányzatok kötöttségek nélkül rendelkeznek a forgalomképes (vállalkozói) vagyon felett, amelyek közé a következők tartoznak:

- bérlakások,
- nem lakás céljára szolgáló helyiségek,
- saját forrásból épített lakások,
- vegyes rendeltetésű épületek, építmények,
- részesedések és értékpapírok,
- egyéb vagyon.

Az önkormányzat korlátozott mértékű, megközelítőleg 300 millió forintnyi forgalomképes ingatlanállománnyal rendelkezik, ezek között – a nagyszámú mezőgazdasági és beépítetlen terület mellett – lakófunkciójú és gazdasági hasznosítású ingatlanok is vannak.

5.4.2. Az ingatlangazdálkodás alapelvei és stratégiai irányvonalai

A vagyongazdálkodás távlati célja az önkormányzat vagyonából származó jövedelmének növelése, és ezzel párhuzamosan a fejlesztési források megteremtése, gyarapítása. Ennek érdekében az alábbi alapelvek érvényesítése szükséges:

- El kell kerülni a vagyon további nagyarányú csökkenését megakadályozva ezáltal a vagyonfelélést.
- Az önkormányzati gazdasági programban szereplő vagyongazdálkodási alapelvnek megfelelően a vagyonhasznosításból származó hozam nem fordítható a működési költségek fedezésére, a hasznosítás bevételeit mérhető, jövedelmet termelő újabb befektetésekre kell visszaforgatni („vagyonért vagyont” elv).
- A vagyonösszetétel javítására vonatkozó elv alapján az egyes vagyonelemek cseréjét úgy kell végrehajtani, hogy
 - szolgáltatói vagyon esetében a közszolgáltatás színvonalát javítsa, a közfeladat-ellátás feltételeit jobban biztosítsa;
 - üzleti hasznosítású vagyon esetében lehetőleg tartósan – több hozadékat – termeljen;
 - a fenti két csoport közötti átsorolás esetében mérlegelni kell, hogy az átsorolás az önkormányzat várospolitikai céljainak megfelelően;
 - minden vagyonelemnél törekedni kell a rossz hatékonyságú, nagy költségráfordítással üzemeltethető vagyonelemek hatékonyságának növelésére, amennyiben ez nem lehetséges, megoldást jelenthet az értékesítés vagy a hatékonyabb vagyonelemekre történő csere.

Tiszacsege Város Önkormányzata számára több eszköz is rendelkezésre áll ahhoz, hogy meglévő ingatlanjainak állapotát és értékét javítsa:

- „pótlás” jellegű beruházás a funkció ellátására való alkalmasság biztosítására (pl. leromlott állagú középület vagy lakás felújítása az eredeti állapotának való visszaállítás céljával, rossz közmű és kátyús útfelület felújítása);

- „fejlesztés” jellegű beruházás az adott funkció magasabb minőségű ellátásához (pl. intézményi infrastruktúra-fejlesztés, lakások komfortfokozatának emelése, park növényzetének megújítása);
- „funkcióbővítő fejlesztés” az eredeti rendeltetéshez képest további funkcióknak való megfelelés biztosítására (pl. közintézménynek otthont adó épület utcai frontján üzlethelyiségek kialakítása);
- „funkcióváltó fejlesztés” az eredeti rendeltetéshez képest új funkcióra való alkalmasság megteremtése (pl. korábban oktatásra használt iskolaépület átalakítása közösségi házzá).

A „fejlesztés” kategóriába soroljuk az olyan beruházásokat, amelyek arra irányulnak, hogy adott funkció alacsonyabb költséggel legyen ellátható azonos vagy magasabb szinten (pl. középületek vagy lakások energiatakarékosági célú felújítása), valamint ebbe a típusba tartozik az épületek akadálymentesítése is.

A forgalomképtelen vagy korlátozottan forgalomképes ingatlanok – funkciójuktól függően – lehetnek csak kiadásokat generálók (pl. óvodai épület), vagy egyszerre jelenthetnek fenntartási költségeket és hozhatnak bevételt is (fürdő, múzeum).

A forgalomképes ingatlantípus folyamatos jövedelmet (pl. lakbér) generálhat az önkormányzat számára, vagy értékesítéséből származó bevételekkel (pl. építési telkek eladási ára) járulhat hozzá egyszeri alkalommal az önkormányzati költségvetéshez.

A felvázolt ingatlangazdálkodási alapelvek és irányvonalak alapján részletes stratégiai tervet kell készíteni, amely kiemelt figyelmet fordít az önkormányzat és a vagyongazdálkodás belső helyzetének elemzésére az erős és gyenge pontok szembeállításával. Az önkormányzat vagyoni helyzete, a normatív állami támogatások csökkenése és a helyi adók emelésének korlátai egyre inkább szükségessé teszik az önkormányzati vagyonnal való hatékony gazdálkodást, amely hosszú távon úgy lehet eredményes, ha az önkormányzatnak rendszeres jövedelmet biztosító vagyonelemei vannak. Emellett elengedhetetlen az ingatlanpiaci folyamatok, a kereslet és a kínálat, valamint az árak folyamatos nyomon követése és értékelése az önkormányzati ingatlanok, az értékesítés és a tulajdonszerzés szempontjából. Az alapvetően közcélokot szolgáló vagyongazdálkodás hatékonysága érdekében intenzív befektetés-ösztönző tevékenységet kell folytatni. Mindezek segítségével az önkormányzat meghatározza és rendszeresen felülvizsgálja a rövid, közép és hosszú távon értékesítendő, megtartandó, illetve fejlesztendő ingatlanok körét.

5.4.3. Az ingatlangazdálkodás megvalósítása

5.4.3.1. Értékesítendő ingatlanok

Az értékesítendő ingatlanok az önkormányzat vállalkozói vagyonának egy részét képezik, azaz szabadon rendelkeznek felette. Egyik csoportját a piacképes ingatlanok, másik csoportját a korlátozott értékesítési lehetőséggel rendelkező ingatlanok alkotják, amelyeknél az értékesítés kötöttségekbe ütközik, valamilyen jogszabály alapján az önkormányzat jogviszonyban van egy másik jogi vagy természetes személlyel (pl. fogott telek, társasházi önkormányzati lakás). Hosszú távú cél, hogy ezen ingatlanok értékesítéséből származó bevétel, illetve annak egy része olyan

lehetőségek, beruházások, pályázatok alapját képezze, amelyek a jövőben stabil, folyamatos bevételt biztosítanak.

Az értékesítendő ingatlanok az alábbi kategóriákba sorolhatók:

- azonnal értékesíthető ingatlanok;
- valamilyen feltétel teljesülését követően értékesíthető ingatlanok: az értékesítést különböző feltétel megvalósulása előzi meg (pl. szolgalmi jog bejegyzés, közművesítés, telekalakítás);
- korlátozott értékesítési lehetőséggel rendelkező ingatlanok: az eladás jogszabály vagy rendelet alapján csak meghatározott vevőnek lehetséges, vagyis az önkormányzat ezeket az ingatlanokat nem nyílt árverés vagy pályázat útján értékesíti, hanem megvételre felajánlja a vevőnek, illetve az önkormányzattal már jogviszonyban lévő személy (pl. bérlő) él vásárlási lehetőségével;
- önállóan nem beépíthető ingatlanok: a HÉSZ előírásai szerint ezek az ingatlanok méretük vagy elhelyezkedésük alapján önállóan nem alkalmasak beépítésre, az önkormányzat számára fenntartásuk nem gazdaságos, ezért javasolt a szomszédos ingatlan tulajdonosainak történő értékesítés;
- üzleti kategóriába tartozó ingatlanok: elhelyezkedésüket tekintve értékes területen találhatóak, jelenlegi funkciójukat betöltve az önkormányzat tulajdonában maradnak, amíg vagy gazdasági szempontból aktuálissá válik az értékesítése, vagy a területen olyan beruházások valósulnak meg, amelyben az önkormányzat a meglévő ingatlanal biztosítani tudja a saját részét (fejlesztést megelőzően gondoskodni kell az eddigi feladatok kiváltásáról);
- önkormányzati résztulajdonnal rendelkező ingatlanok.

5.4.3.2. Az önkormányzat tulajdonában maradó ingatlanok

Az önkormányzat tulajdonában maradó ingatlanok jelentős része az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatai ellátásához szükséges (pl. oktatási, szociális, egészségügyi intézmények), másik csoportja gazdasági szempontból jelent kedvező befektetést, ugyanis ezek a vagyonelemek a városban lévő elhelyezkedése alapján biztos, rendszeres bevételt biztosítanak, jellemzően bérbeadással kerülnek hasznosításra (pl. lakások, üzletek, irodák, telephelyek).

5.4.4. Az akcióterületeken található önkormányzati ingatlanok

Az akcióterületi fejlesztések megalapozásához mindenképpen szükséges az ott található önkormányzati ingatlanállomány részletes bemutatása. Mivel a fejlesztések esetében mindenképp a korlátozottan forgalomképes és a forgalomképes ingatlanokra lehet gazdaságilag építeni, ezért az elemzéseket ezekre végezzük el. Az akcióterületeken össz pontosul az önkormányzati korlátozottan forgalomképes és forgalomképes ingatlanok csaknem 3/4-e, amelyek becsült értéke együttesen megközelítőleg 1,4 milliárd forint.

5.4.4.1. Városközpont akcióterület

A belvárosi akcióterületen található az összes korlátozottan forgalomképes és forgalomképes önkormányzati ingatlan több mint 39%-a, értékét tekintve azonban ennél lényegesen nagyobb az akcióterület részesedése (70,2%).

A több mint 1,6 milliárd forint becsült értékű korlátozottan forgalomképes vagyonelemek esetében az intézményi ingatlanok vannak túlsúlyban, de egy-egy lakófunkciójú ingatlan is jelentős értékkel rendelkezik. Az ingatlanok közül leginkább a mozi, művelődési ház épülete nem felel meg a műszaki és funkcionális elvárásoknak.

A forgalomképes ingatlanok jelentős része beépítetlen terület, amelyek egy részét építési területté nyilvánították. A lakófunkcióval rendelkező ingatlanok értéke a frekvenciált elhelyezkedés miatt magas, meghaladja a 100 millió forint. Ezek értékesítése a kedvezőtlen lakáspiaci folyamatok miatt rövid távon nem javasolt. Egyes lakóingatlanok rövid és közép távon külső, illetve belső rekonstrukcióra szorulnak.

5.4.4.2. Turisztikai városrész

Az akcióterületen viszonylag sok (18 db) forgalomképes ingatlan található, azonban ezek átlagos értéke mindössze 524 ezer forint. A két korlátozottan forgalomképes ingatlan (kemping és fürdő) azonban jelentős értéket képvisel, főként a végrehajtott fejlesztéseknek köszönhetően.

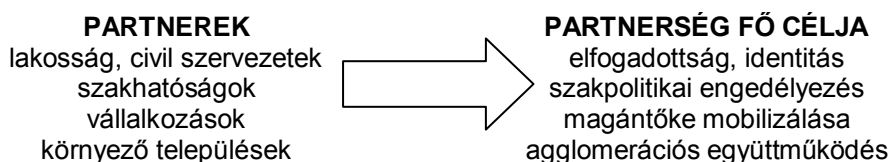
Az akcióterületen tervezett fejlesztésekhez nagyrészt rendelkezésre állnak az önkormányzat tulajdonában lévő területek. Az önkormányzati tulajdon mellett beékelődő mezőgazdasági területet az önkormányzat csere ingatlan felajánlásával kívánja megszerezni.

A fürdő területével szembeni terület az önkormányzat tulajdonában van, amelyet értékesíteni kíván szállodaépítés céljára. A várható értékesítési ár 50 millió forint.

6. PARTNERSÉG

Tiszacsege a korábbi partnerség alapú tervezési gyakorlatának megfelelően kiemelt figyelmet fordít arra, hogy a helyi társadalmat intenzíven bevonja az Integrált Városfejlesztési Stratégia kidolgozásába és az abban foglaltak megvalósításába egyaránt. Amellett, hogy az önkormányzaton belül a különböző szakterületek képviselőinek konzultációja folyamatos, már a tervezés kezdetekor megtörtént a legfontosabb partnerségi csoportok azonosítása és a partnerség céljainak meghatározása.

31. ábra Fő partnerek a városfejlesztésben és a partnerség céljai

A folyamatos partnerségi együttműködés elősegítéséhez az alábbi eszközöket alkalmazzuk, (részletesebb bemutatásukra az egyes partnerségi csoportok jellemzésénél kerül sor):

- igény- és szükségletfelmérés (kérdőíves felmérések, szakértői interjúk),
- projekt-előkészítő és -tervező munkacsoportok,
- szakmai workshopok, konzultációk,
- lakossági fórumok, tájékoztatás és nyilvánosság.

6.1. Nyilvánosság biztosítása: lakossági és civil tájékoztatás

A helyi lakosság a projekt elsődleges célcsoportja, esetükben a folyamatos tájékoztatás és a rendszeres konzultációs, véleménynyilvánítási lehetőség a projekt sikerességének alapvető feltétele, mivel a lakosok annak függvényében, hogy milyen mértékben, formában és területen érintik őket a fejlesztések, eltérően reagálhatnak az egyes tervezett projektekre.

A fejlesztések társadalmi elfogadottságát megalapozandó folyamatosan tájékoztatni kell a helyi lakosságot, ennek elsődleges eszköze a helyi média, amelyeken keresztül rendszeresen beszámolunk a tervezés állásáról és a városrehabilitációs program aktualitásairól:

- A város honlapja (www.tiszacsege.hu) nem csak a kérdőíves felmérésnek biztosított felületet, hanem a fórumok szervezésében és a lakosság informálásában is folyamatosan közreműködött. A honlapnak továbbra is nagy szerepe lesz, mert az Integrált Városfejlesztési Stratégiai teljes terjedelmében letölthető lesz róla, illetve a további lakossági egyeztetések és a városfejlesztés terén történt eseményekről készülő beszámolók is elhelyezésre kerülnek rajta.
- A lakosság tájékoztatása az on-line médián kívül a nyomtatott sajtón keresztül is folyamatosan zajlott, mégpedig a helyi ingyenes, havonta megjelenő lapban.

Az integrált városfejlesztési programmal kapcsolatos lakossági tájékoztatások a jövőben is megmaradnak és kiegészülnek a megvalósításról szóló tájékoztatással.

Az első városrehabilitációs pályázat benyújtását megelőzően az alábbi egyeztetések történtek:

- 2011 decemberétől folyamatos volt a konzultáció a korábbi IVS készítői és az Önkormányzat között,
- Emellett 2012-ben 18 fővel készítettek mélyinterjút az alábbi megoszlásban
 - önkormányzati képviselő: 4 fő,
 - önkormányzati intézményvezető: 2 fő,
 - oktatási intézményvezető: 2 fő,
 - kisebbségi önkormányzati vezető: 1 fő,
 - egyesület, klub, diákönkormányzat: 2 fő,
 - egyéb nem önkormányzati intézmények, hivatalok, egyházak képviselői: 2 fő,
 - gazdasági szervezetek képviselői: 4 fő,
 - pénzügyintézet képviselői: 1 fő.

Az interjúk során a következő témákat érintették:

- Mire lehetnek büszkéek az itt élők, mi képviseli a város sajátos arculatát?
 - Problémák, megoldásra váró feladatok (gazdaság, infrastruktúra, közlekedés, oktatás, szolgáltatás, munkahelyteremtés, stb.)
 - Mely területek, ágazatok fejlesztése a legfontosabb Tiszacsegén?
 - A tervezett fejlesztési elképzelése ismerete, azok véleményezése.
 - Egyéb fejlesztési javaslatok.
- A lakossági vélemények további becsatornázását egy kérdőíves felmérés tette lehetővé. A kérdések kitértek Tiszacsege általános értékelésére és legfontosabb erősségeire/problémáira, a város által nyújtott szolgáltatások értékelésére, a tervezett fejlesztések indokoltságára, a korábbi fejlesztések fontosságára.

A részletes akcióterületi fejlesztések tervezése még intenzívebb lakossági párbeszédet igényel, amire az érintett akcióterületeken szervezett szükséglet-orientált lakossági fórumok nyújtanak lehetőséget.

6.2. Szakhatósági fórum

Az Integrált Városfejlesztési Stratégia a város hosszú távú fejlesztési tevékenységeihez rögzít egyfajta koncepcionális és megvalósítás-orientált szakmai keretet. A tervezett fejlesztések komplexitása megköveteli, hogy az érintett (építészeti, rend- és katasztrófavédelmi, környezet- és természetvédelmi, munkaügyi stb.) szakhatóságokat előzetesen és folyamatosan tájékoztassák a tervezés és a megvalósítás folyamatáról, ez biztosítja az adekvát, szakpolitikailag megalapozott és elfogadott városrehabilitációs programok végrehajtását. A fenti elveknek megfelelően folyamatosan tájékoztatjuk az engedélyező, véleményező szerepkört betöltő szakhatóság képviselőit annak érdekében, hogy megismerjék a tiszacsegei városrehabilitáció jelentőségét, folyamatát, a támogatás elnyerésének feltételeit, továbbá a lehatárolt városrészek és akcióterületek körét. Az elkövetkező időszakban a készülő dokumentumokat rendszeresen továbbítjuk az érintett szakhatóságoknak – folyamatos visszacsatolást biztosítva a tervezés folyamatában. A szakhatóságok szerepe az akcióterületi tervek és az egyes projektekre vonatkozó engedélyes tervek kidolgozásánál igazán jelentős. A szakhatóságok elsősorban a benyújtott műszaki tervdokumentumok alapján döntenek a fejlesztési elképzelések jóváhagyásáról.

Az IVS egyeztetési változata véleményezés céljából kiküldésre került számos szakhatóságnak (314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet alapján). A beérkezett vélemények alapján történt meg a dokumentum véglegesítése.

Emellett kiemelt jelentőséggel bír az állami főépítész, aki hozzájáruló nyilatkozatával ismerte el a fejlesztés szükségszerűségét és megalapozottságát, a fejlesztések hatályos rendezési tervvel való illeszkedését.

6.3. Vállalkozói egyeztetések

Az integrált városfejlesztésben érintett vállalkozói kör alapvetően két nagy csoportra bontható.

A **helyi kis- és középvállalkozások** inkább a fejlesztések célcsoportjának tekinthetők, ugyanis a fejlesztések eredményeként létrehozott kapacitások (pl. közterek, irodaházak, üzlethelyiségek stb.) fogyasztóiként jelennek meg. Kisebb mértékben partnerként is részt vehetnek a városrehabilitációban például saját üzlethelyiségeik, vendéglátóhelyeik felújításával. Esetükben a legfontosabb partnerségi eszköz a szükségleteik pontos felmérése, valamint a folyamatos tájékoztatás többek között a lehetséges pályázati forrásokról.

A másik vállalkozói kör hatása a program tartalmi elemeit és a városrehabilitáció eredményességét tekintve lényegesen intenzívebb. A nagyobb befektetőkkel, a tőkeerős beruházókkal és a potenciális ingatlanfejlesztőkkel való kapcsolattartás személyesebb jellegű partnerséget igényel annak érdekében, hogy rendelkezésre álló tőkájük mobilizálása Tiszacsege akcióterületein történjen meg. Így megvalósítható a források feltárása és kialakítható azok ideális kombinációja.

A helyi vállalkozók és az önkormányzat közötti párbeszéd folyamatos. Az Integrált Városfejlesztési Stratégia készítése során a vállalkozói, gazdasági kör megkeresése megtörtént már 2012-ban is. A helyi vállalkozások a lakossággal együtt, azokkal azonos médiumokból tájékozódhattak a városfejlesztés.

6.4. Együttműködés a környező településekkel

A környező településekkel való partnerség tartalmi és formai elemeit az 5.3 Településközi koordináció fejezetek részletezik. Kifejezetten a városrehabilitációval és az IVS-sel összefüggő tájékoztatás a kistérség települései körében megtörtént a 2012. decemberi kistérségi társulási tanácsülésen.

6.5. Jövőben alkalmazandó partnerségi eszközök

Az IVS szervesen beépül az önkormányzat tervezési rendszerébe, a hosszú távú településfejlesztési koncepciót és a rendezési tervet összekötő stratégiaalkotási folyamatba. Ehhez illeszkedve számos partnerségi és egyeztető eszköz alkalmazása szükséges, amelyeket az alábbiakban részletezünk.

Partnerségi eszköz	Partnerek	Feladat	Gyakoriság
Képviselőtestületi ülés	képviselők, CKÖ vezetői, Városfejlesztési Iroda vezetője, Városfejlesztő Kft. vezetője, gazdasági és civil szervezetek képviselői	Akcióterületi projektek megvalósításának áttekintése, új akcióterületi tervek indítása	évente
		Városfejlesztési célok megvalósításának áttekintése	kétévente
		IVS felülvizsgálata, szükséges korrekciók	háromévente
Közmeghallgatás	lakosok	Megvalósult fejlesztések értékelése, új szükségletek azonosítása	évente
Lakossági kérdőíves felmérés	lakosok (50 fő)	Megvalósult fejlesztések értékelése, új	kétévente

		szükségletek azonosítása	
Helyi újság	lakosok, szakértők	Véleményalkotás, értékelés, újságcikk, műhelybeszélgetés a fejlesztésekről	negyedévente
Kistérségi társulási ülés	polgármesterek	Tájékoztatás a stratégia eredményeiről és felülvizsgálatáról	háromévente
Kétoldalú településközi koordinációs ülések, találkozók	polgármesterek	Tájékoztatás, egyeztetés	félévente
Városfejlesztési nap	befektetők, vállalkozók, önkormányzatok, érintett minisztériumok képviselői	Tájékoztatás a fejlesztési, befektetési lehetőségekről	évente

7. AZ IVS EREDMÉNYEINEK NYOMON KÖVETÉSE (MONITORING) ÉS AZ IVS RENDSZERES FELÜLVIZSGÁLATA, AKTUALIZÁLÁSA

Az Integrált Városfejlesztési Stratégiához kapcsolódó monitoring a megvalósítás során három szinten valósul meg:

- Egyfelől az elérendő célokhoz kötődő, magát a reálfolyamatot mérő jórészt kvantitatív, objektív output-, eredmény- és hatásindikátorok, valamint a forrásallokációs rendszeren keresztül a fejlesztési támogatásokhoz kötődő fejlesztési érték, illetve a városrészekre, az adott konkrét fejlesztési cél alapján allokálásra kerülő népszerűgarányos támogatás alapján. Az indikátorok mérése és nyomonkövetése az operatív menedzsmentfeladatokat ellátó szervezet feladata.
- Másfelől szükséges a célrendszert elemei összességében is vizsgálni, valamint az egyes célokhoz rendelt beavatkozások kölcsönhatását, hatékonyság-, kapacitás- és hatásvizsgálatát is elvégezni. A komplex elemzések alapján mérhető az egyes célok területfejlesztési hatása. Kiemelten kell kezelni a fejlesztési támogatásokhoz kötődő kapacitásbővülések elemzését a társadalmi elvárások, a valós szükségletek és a költségvetési korlát oldaláról is, különösen a közjavak fejlesztése esetén. Ekkor a méretgazdaságossági indikátorok alkalmazása szükséges.
- A teljesség érdekében a monitoringot szolgáló áttekintés során figyelembe vételre kerülnek a közmeghallgatások visszajelzései, a városfejlesztési partnerségi fórum eredményei, az elkészült ágazati stratégiák, a jogszabályi, szabályozási környezet változása, valamint a megvalósult illetve elmaradt fejlesztések hatásai is.

A szükséges adatok és információk gyűjtését, rendszerezését az önkormányzat adatgazdája végzi. Tiszacsege Integrált Városfejlesztési Stratégiájának végrehajtását és eredményeit a város képviselőtestülete évenként értékeli. A beszámoló tartalmazza

- a stratégia keretein belül megvalósuló projektek és azok végrehajtottságának rövid áttekintését,
- a stratégia keretein belül megvalósuló projektek finanszírozási információit (projekt költségvetése, források összetétele),
- városrészenként és tematikus célonkénti áttekintést a stratégia végrehajtásának kezdete óta megvalósult fejlesztésekről és azok eredményeiről,
- a stratégia indikátorrendszere alapján mért előrehaladást, az indikátorok kiinduló és célértékeinek, valamint azok aktuális értékének feltüntetésével,
- az antiszegregációs indikátorok teljesüléséről (4.4.2.8 fejezet).

A stratégia végrehajtásának és eredményeinek nyomon követését az átfogó, a tematikus, a városrészi és az antiszegregációs célok mellé rendelt indikátorrendszer biztosítja. A hatékony monitoring rendszer jellemzője a stratégiához kapcsolódó beavatkozások és tartalmi összefüggések figyelése egységes elvek és integrált szemlélet mentén. Emellett szükséges az egyes beavatkozásokhoz kapcsolódó adattartalmak (pl. vállalt kötelezettségek) egzakt definiálása, időszakos

összegyűjtése, rendszerezése és elemzése. Az indikátorok segítségével a stratégia egyes céljai számszerűsíthetővé és ezáltal mérhetővé válnak.

Az éves áttekintés kizárólag kisebb korrekciók végrehajtására alkalmas. A korrekciókat, beleértve a korrekciót kiváltó okokat, megfontolásokat rögzíteni és nyilvánossá kell tenni. Célszerű az önkormányzat által elkészített módosítási tervezet megvitatása a városfejlesztési partnerségi fórum keretében, majd ezt követően az érintett bizottságok, illetve a képviselőtestület által történő megtárgyalása és elfogadása.

Az önkormányzati választásokat követően az új önkormányzat gazdasági programjának készítése során az IVS célrendszerét, beavatkozási logikáját is célszerű áttekinteni, a két dokumentumot egymással összhanghozni.

Részletesebb, a helyzetelemzést, a stratégiai célokat és beavatkozásokat érintő aktualizálásra, felülvizsgálatra – ha lényeges változás nem történik a külső környezetben – általában 3-5 évente van szükség. Ezen alkalmakkor célszerű a „hatás” jellegű indikátorait megvizsgálni, az elért eredményeket ezek alapján értékelni.

A célokhoz rendelt számszerűsített hatás és eredmény indikátorok a 4.2.4 Célhierarchia és a célok számszerűsítése fejezetben kerültek bemutatásra.